

NUMISMATICKÝ ČASOPIS ČESKOSLOVENSKÝ.

(REVUE NUMISMATIQUE TCHÉCOSLOVAQUE.)

VYDÁVÁ NUMISMATICKÁ SPOLEČNOST ČESKOSLOVENSKÁ V PRAZE
S PODPOROU MINISTERSTVA ŠKOLSTVÍ A NÁRODNÍ OSVĚTY
A ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ V PRAZE.

ROČNÍK X. (1934.)

REDAKTOR:

Docent Dr. GUSTAV SKALSKÝ.

REDAKČNÍ RADA:

Prof. Dr. JOSEF DOBIÁŠ, Dr. VIKTOR KATZ, Dr. ANTONÍN MASTNÝ,
Dr. EM. NOHEJLOVÁ a prof. Dr. JOSEF SCHRÁNIL.

S 8 TABULKAMI.

V PRAZE.

NÁKLADEM NUMISMATICKÉ SPOLEČNOSTI ČESKOSLOVENSKÉ V PRAZE.

1934.

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA.

K desátému výročí úmrtí svého zakladatele

PH. DR. h. c. EDUARDA FIALY

Numismatická společnost československá v Praze.

OBSAH.

ČLÁNKY:	Strana
<i>Josef Skutil</i> , Moravská addenda k Paulsenovi	7— 23
<i>Josef Skutil</i> , Příspěvek k soupisu nálezů simmeringského	24
<i>Jindřich Teisinger</i> , Dodatek I. k soupisu variant pražského groše krále Vladislava II. (1471—1516)	25— 27
<i>Enamela Nohejlová</i> , Mincovníctví Albrechta z Valdštejna	28— 73
<i>Viktor Katz</i> , Poznámky o rudohorských rytcích želez 16. století	74— 83
<i>Josef Mareš</i> , Václav Jan Seidan a jeho dílo	84—145
LITERATURA	146—147
ZPRÁVY OSOBNÍ	147—148
VĚSTNÍK NUMISMATICKÉ SPOLEČNOSTI ČESKOSLOVENSKÉ	148—155
SEZNAM ČLENŮ NUMISMATICKÉ SPOLEČNOSTI ČESKOSLOVENSKÉ	156—164
RÉSUMÉ	165—169

JOSEF SKUTIL:

MORAVSKÁ ADDENDA K PAULSENOVI.

Východokeltskému středoevropskému bojskému mincovnictví, o jehož ražby, díky četným středoevropským nálezům, se jevil v našich zemích (jako na př. v Čechách, kde se o nálezech keltských mincí zmiňuje snad již i Václav Hájek z Libočan¹⁾ a jejichž oblačný a duhový původ²⁾ znal i Bohuslav Balbín³⁾ a jiní pozdější autoři⁴⁾) dávný a živý zájem, dostalo se

¹⁾ Pomíjí se starých dohadů o tzv. Libušiných penězích (srv. na př. *Ad auctus Voigt a St. Germano, Beschreibung der bisher bekannten Böhmischen Münzen, Prag 1771, I. Von der vorgeblichen Münze der Libuscha*), o kterých se zmiňuje V. Hájek (ed. V. Flajšhans, Praha 1918) *Kronika Česká (1541) ad. 725* (Flajšhans l. c. 117), upozorňují na zprávu Soukupovu ve *Věstníku mus. spolku města Rakovníka XII. (1922) 73—80*, který považuje Libušiny peníze za barbarské, jež prý Hájek znal a jež prý ho vedly k žádosti o povolení hledání pokladů (srv. F. Dvorský, *ČČM 1884, 298—299*) r. 1543; leč tolik snad Hájkova zpráva přece jen nepřipouští, podobné zprávy jsou častější (srv. na př. též F. Dvorský *PA XV. 1890 287—88*, který otiskuje dvě zprávy z roku 1554 a 1570 o zastavených „starých pohanských zlatých, stříbrných a jiných mincích“ a o krádeži „starých grošů stříbrných rázu sv. Václava“), aby bylo možno Libušiny peníze považovati zcela bezpečně za keltské. Srv. i zajímavou zprávu Krolmusovu *ČLXIII. 1904, 316, 317*.

²⁾ Ze starší lit. o duze, jejím původu a pověrách k ní se vízících srv. z domácí lit. na př. Eichler Greg., *Kurtze Beschreibung des Nächtlichen Regenbogens, Görlitz 1604, 4°*, Jakeš Vít Přerovský, *Knížka o povětrí, 1612*, dále zejména pražskou literaturu Marcus Marci, *Thaumantias sive liber de arcu coelesti (duha) etc., Pragae 1648, 4°, 71 l* (srv. k tomu *Studnička Fr. v Živě 1896, 161*), dále disertace R. P. Balth. Conradi S. J. *Propositiones, Holomucii 1649*, proti čemuž zmíněný Marcus Marci, *Disertatio in propositiones (Pragae 1650)*; Polanský J. N., *Dissertatio physica de primariae et secundariae iridis ortu et natura dissertationes duae (Pragae 1761)*.

³⁾ *Přepodivná Matka Svatohorská Marya v Zázracích a Milostech svých... Z Latinské Hystorie skrz Ctihodného kněze Bohuslava Balbína... sepsané vybraná v Češtinu od jednoho... Patera přeložená (v Litomyšli u Jana Arnolda MDCLXVI)*, kn. II, kap. XI, str. 125 (srv. i Čeněk Zíbrt, *ČL IV. 1895, 522*): „Říkali staří a ještě se domnívá sprostný obecný lid, že kde stojí roh od nebeské duhy tu spadá s nebe zlatá mísa s penězy. Ale toť jest pouhá báseň.“ (Srv. *Historiae Beatissimae Virginis in Sancto Monte... Auctarium I. Pragae 1665, p. 23* a dále aspoň poněkud odpovídající místo v *Diva Montis Sancti Seu Origines et Miracula Magnae Dei Hominumque Matris Mariae... Authore R. P. Bohuslav Balbine... Pragae MDCLXV, l. IV, cap. XVI, pag. 306*.) V dodatku *Historia sancti montis (Historiae beatissimae Virginis in Sancto monte, 1675 I, cap. 3, pag. 23)* píše „hoc quoque de Veliz (je to samota u vsi Kublova, okr. Křivoklát; k nálezu také J. Dobiáš, *NČsl. II., 1926, 1*) a fide dignis narratum occipi: Numos aureos eo loco repertos, qui parte altera Solem altera Lunam expressam haberent, multis tamen additis temporum argumentis neque adjectis litteris, unde aetas numorum aut conditio Principum nomenque posset agnosci.“

⁴⁾ Čeněk Zíbrt se v *ČL IV. 1895, 522* zmínil, že připravoval velkou

nyní syntetické skvělé monografie z pera docenta erlangské university Rud. Paulsen v publikacích římsko-germánské komise říšského archeologického ústavu německého.⁵⁾

Paulsenovi, splácejícímu takto na dlouho dávný vědecký dluh předhistorické archeologii, protohistorii, a i časně historické numismatice,⁶⁾ nebylo bohužel vždy možno přes všechnu péli vystříhati se některých regionálních omylů a ujítí všem nedopatřením, která, přestože jsou jen regionálního a drobného rázu, zůstávala a opakovala by se v literatuře nadále; tak jako svých oprav a doplňků budou potřebovat i jiné nálezy, o nichž

srovnávací studii o duhových miskách v podání středoevropském; srv. G r o h m a n, Aberglauben und Gebräuche aus Böhmen und Mähren, Prag 1864, S. 40—41 (všeobecně o duze srv. na př. ČČM 1854, 547, H. Máchal ve Vesně 1885, 39 a v ČLV. 1896, 326, IX. 1900, 157, XXI. 1912, 125, 127); na Moravě k víře, že se duhovky nalézají vskutku tam, kde se duha dotkne země, srv. Věstník mus. a prům. jednoty... v Prostějově na Moravě I. 71.¹⁾

Zajímavá je z těchto zápisů také zpráva, kterou zapsal počátkem minulého století známý odchovanec Rautenkrancův, biskupský notář, farář a pedagogický spisovatel Jan Javornický (1785—1847) v třetím díle své pověstné knihy „Lucian, syn Fortunatův a obec Skalenská, aneb kniha o pověrách...“ (III., v Praze 1828), na niž upozornil znovu Č. Zíbrt, ČL VIII. 1899, str. 386: „Duhové zlaté místky jsou jako peníze veliké. Spatřují se na nich listky, hlavy, hvězdy se čtyřmi paprsky, hadi s korunkami, ptáci, kroužky atd. Pověrečníci mají za to, že se v duze zformují a dolů padají, mají je u veliké vážnosti, mnoho na ně drží a ubezpečují, že v tom příbytku, v kterém některou mají, štěstí vládne, kdo by ji však prodal, štěstí od něho odstupuje. Hojí také nejtěžší nemoci, jako padoucí nemoc, neodbytné zimnice, když se nemocnému do nápoje vhodí; ano, účinkují také na povahu člověka, činí na př. z nevládníka dobrého společníka, když ji při sobě nosí, přivodí lásku, přízeň, čest, a tu moc mají ty místky od duhy.“

Ale duha jest pouhý úkaz v povětrí, není samostatná a jen tak dlouho trvá, jak dlouho paprsky ve vodnatých parách se lámají. Horko sluneční nemůže zlato v povětrí dělati, tím méně místky formovati a je rozličnými figurami znamenati. Lidé vynášejí zlato z lůna země a v dílnách svých ty podoby jim dávají. To všechno vymyslela pověra a přiložila jim zázračnou moc. Kdyby z každé duhy jen jedna místka spadla, bylo by jich dost mezi lidmi. Žádný se jimi nehonosí...“

⁵⁾ Rud. Paulsen, Die Münzprägung der Boier (mit Berücksichtigung der vorboiischen Prägungen), 2 Bd. in Großquart, Textbd, 196 S. mit 100 Abb. auf 5 Taf., Tafelbd. mit 1190 Abb. (Geheftet 55 RM, in Leinengebunden 62 RM).

⁶⁾ Z českých ref. srv. J. Filip, PA III. (XXXIX.) 1933, 98, jSk. v Lid. Novinách XLII., č. 340 (10. VII. 1934), z dalších ref. srv. na př. K. P i n k v Num. Literaturblatt 1933, 2730, E. Gabrici v Rassegna numismatica XXXI 1934, No 5—6, S. 170—173, L. Forrer v Numismatic circular XLII, Part 7 (1934), 245—46, H. Mattingly v Journal of Romans... Studies XXIV. 1 (London) 1934, 88—89 dále Adrien Blanchet v Revue Numismatique 1934, pag. 148—49, E. Vogt v Anzeiger f. schweizer. Altertumskunde 1933 (Zürich), S. 318—19, C. Praschniker v Mitt. d. Anthrop. Ges. in Wien LXIV. Bd. VI. H. a Oswald Menghin ve Wiener Präh. Zeitschrift XXI 1934, z nichž mnohé přinášejí cenná upozornění a další dodatky.

referuje Paulsen (rakouské,⁷⁾ slovenské,⁸⁾ české),⁹⁾ tak podávám k Paulsenovi řadu oprav a doplňků pokud se týče keltských numismatických nálezů moravských.

⁷⁾ Srv. zde na př. dále stručný dodatek k simmeringskému nálezu str. 24, k němuž připojuji ze sbírky p. J. Halašky z Brna z téhož nálezu velice krásně zachovanou malou minci: r = 8·2—9·1 mm, síla 2·3 mm, váha 2·35 g, typu Paulsen l. c. 668, koníček však s ptáčkem a se zchematisovanou hlavičkou pod. jako u č. 883 a av. jako 864. Srv. Mitteilungen der Num. Ges. in Wien XVI (1934), S. 249.

⁸⁾ Tak na př. z velkého a známého bratislavského depotu biateků, objeveného r. 1923 (J. Eisner, NČčsl. I. 1925, 87—120, Paulsen l. c. S. 103 f.), z roztržitých kusů (neběží však v tomto případě o mince, na které upozorňuje Eisner l. c. 88)²⁾ mám příležitost upozorniti na další mince, a to:

Č.	r	síla	váha	Eisner l. c.	Paulsen l. c.	Mince vlastní	Poznámka
1	23·5 26·2	4·2	16·85	VIII. 9	II. Nr. 719	Ing. Nedvědícký v Brně (pův. Ing. Št. Janšák v Bratislavě)	
2	2·3 2·6	4·2	16·52	VIII. 14	II. Nr. 717		
3	13	2·9	2·25	X. 35	II. Nr. 887		mince velice krásně zachovalá otřelá
4	11·8	3	2·24	X. 69	II. Nr. 863		
5	25	4·4	16·82		II. Nr. 718 ¹⁾	Odd. mor. pravěku MZM v Brně (pův. stavitel M. Vosáhlo v Kr. Poli)	¹⁾ rev. bez listků a bez leg. jako Eisner VIII. 6
6	9	2·4	2·45		II. Nr. 940 ²⁾		²⁾ kroužek jen 1, druhý v rozštěpu jako Paulsen Nr. 942

Z dalších doplňků slovenských znovu zasluhuje zmínky zpráva A. R z e h a k o v a ZVGMSch. XXVII (1918), S. 273 (srv. též Sborník muz. slov. spol. XXI. [1927], 112), a dále, ačkoliv neběží již o slovenikum, upozorňuji na slovenské zápisy o maďarském nálezu z O'Huta (kom. Miskolcz) (srv. k němu katalog Windischgrätz V, S. 205), pocházející od faráře S. Reusse (srov. ve Sborn. mus. slov. spol. XXIX., 1935); nová mince publikována v Sudetě X 1934, S. 29 od O č k o v a; nález levický, který obsahoval prý 158 stříbrných a 5 zlatých mincí, je doposud znám jen z novinových zpráv.

⁹⁾ O takovém nálezu dodatkem k Paulsenovi a k J. Dobiášovi (NČčsl. I. 1926, 1—2) ref. na př. J. V a c e k ve Věstníku mus. spolku v Litoměřicích V. 1932, 18—19, jinou duhovku, nalezenou v polích poblíže Bechyně (typu Donebauer č. 4), vlastní podplukovník Janovský v Terezíně, také † prof. Soukup se mi zmiňoval v roce 1927, že má další duhovku ze širšího okolí Rakovníka (vysloveně rozdílný exemplář než ten, kterého vzpomíná ve Věstníku XII. 1922, 78, Dobiáš, NČčsl. II. 1926, 1), v kolekci p. Jindřicha Stránského v Brně je z Rakovníka (bez bližších údajů) stříbrná imitace makedonské mince (6·29 gr) úplně shodná na př. s Robert Ball-Versteigerung katalog VI (Berlín 1931), Taf. VI. Nr. 146; také v Českém Brodě byla prý asi před 10 lety nalezena podle sdělení A. Šína zlatá mince na latenském sídlišti. Dále MUDr. Fr. Dvořák z Červených Peček mne laskavě upozorňuje, že v museu v Kolíně

Také na Moravě je zájem o keltské mince starého data.

Již ze známého díla rytíře Tomáše Jordana z Klausenburgu (* 1539—† 1585), protomedica moravského, který procestoval celou Moravu a zájem numismatický si přinesl ze škol francouzských a italských, v díle „de aquis medicatis Moraviae“ (Francof. MDLXXXVI), které se stalo vskutku bibliofilskou raritou, takže nemožno z něho citovati než podle J. Bergmannových Medailen II (Wien 1857), S. 113,¹⁰⁾ možno poukázati na zprávu o moravských mincích barbarského charakteru, jak se obyčejně keltské mince nazývají; Jordanova zpráva je však tak neurčitá, že nepřipouští snad mínění, že vskutku již v 16. století byly na Moravě nalézány keltské mince neobyčejně hojně. Kdežto v Čechách z dalších dvou století jsou bezpečné, hojně a důležité zprávy o nálezech keltských mincí (1675 B. Balbín, 1763—65 G. Dobner, 1771 M. A. Voigt, 1777 St. Vydra a j. v.), pocházejí prvé zprávy moravské — ačkoliv nálezů nechybělo, jak ukazuje případ budějovický asi z r. 1789 a j. v. (Hostýn?, k jinému nálezu bez lokality Paulsen l. c. S. 40) — o keltské numismatice až s počátku 19. století, z doby rozvoje pomocných disciplin historických a čilého ruchu vlastivědného. František Boček (* 11. IX. 1791 v Bystřici pod Pernštýnem, † 1855 v Brně), gymnasiální profesor brněnský a bratr známého historiografa, archiváře, separatisty a falsátora historického Antonína, psal¹¹⁾ o keltských mincích moravských v letech 1839—1841 jako o ražbě velkomoravské (tyto teorie si nikterak nezadaly na př. se současnými teoriemi Donopových), v sedmdesátých letech věnoval keltským nálezům moravským řadu prací libavský notář Dr. Fr. Kupido¹²⁾ (jeho pozůstalost numismatická je deponovaná v brněnském Geschichtsverein). Speciálně se později moravskými keltskými nálezy numismatickými nezabýval nikdo, registrují je většinou pouze prehistorické práce, věnované moravskému latěnu¹³⁾ a více méně úplně i cizí literatura numismatická.¹⁴⁾ Paulsenova

je jedna malá šestinka ze Stradonic „a několik velikých a menších kusů (třetiněk) z okolí Kolína. Jest to typ se srpkem a paprsky, a menší se dvěma oválovými ozdobami. Vynikají velikou zachovalostí a výrazností ražby“ (in litt. 23. X. 1934).

¹⁰⁾ Bergmann, l. c.: „Von grösserem Interesse für Numismatiker ist S. 119 die Mitteilung, das er von den sehr vielen Münzen mit barbarischen Charakteren, die in Mähren gefunden werden, ihm (t. j. dem berühmten Denker und Arzte Ulysses Aldrovandi in Bologna) einige Stücke von jeder Sorte bei guter Gelegenheit überschicken möge.“

¹¹⁾ Mitteilungen der K. K. Mähr. Schles. Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur und Landeskunde in Brünn 1839, Nr. 7; 1840, Nr. 23, 24, 28, 33, 34, 36, 38, 40, 41, 46, 49; 1841, Nr. 7, 10, 11, 28, 33, 35, 42, 45, 46, 47, 52; lit. cit. Paulsen, S. 167.

¹²⁾ Notizenblatt der historischen statistischen Sektion der Kais. Königl. mähr. schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur und Landeskunde 1866 Nr. 11; 1867 Nr. 4, 11; 1870 Nr. 11. Lit. cit. Paulsen, S. 170.

¹³⁾ Srv. Dr. M. Kříž, Kůlna a Kostelík (Brno 1891), srv. obranu autorovu v ČVMSO VIII. 1, X. 31, 72 k ref. J. Pallardiho v ČVMSO IX. 31, 71, X. 115, již dříve psal Kříž O keltských mincích v Hlasu XLII. (1890), č. 44 (22. II.) a č. 45

práce podává tedy nejúplnější přehled moravských nálezů, k nimž podávám tyto doplňky.

Bezměřov (nikoliv Bezměřov), okr. Kroměříž; k Paulsenovi 46, 146, XVI 339 dodej, že prvou zprávu o nálezu plného statéru starší zlaté ražby podává P. Ludvík Ledvína v Peřinkově Kroměřížském okrese VM II. (1911), 24, dále ČMMZ XIV. 1914, 178, posledně Vlastivěda stř. a sev. Moravy (1932), 57.

Bohuslavice u Kyjova; k Paulsenovi 46, 147, XVII 350 dodej, že minci (plný stat. st. ražby) z hradiska (jsou zde hradiska čtyři, běží asi o lokalitu za kostelem) připomíná po prvé A. Rzehak MAG Wien XXXXII (DF. XII) 1912, S. [158], týž, Laténzeit 321 (hustota 16·875), posledně Červinka, Na našem Slovácku (Kyjov 1933), I. 32.

Brtnice, okr. Jihlava (něm. dříve Pirnitz); k nálezu statéru typu Niké cit. Paulsenem 8, 25, 138, II 22, jež uvedl do lit. De La Tour, Atlas XL 9475 (dále Píč, Starožitnosti II, 2 [Praha 1903] 110 sub 5 v pozn. 202, ed. Píč-Déchelette [Leipzig 1906], p. 115, Nr. 6), v domácí lit. celkem neznámému (necit. ani Franz v Sudetě VI 1930, S. 78), nepodařilo se mně zjistiti, běží-li o Dlouhou nebo Trhovou Brtnici (10 km od sebe vzdálené); nález by byl geograficky důležitý tím, že navazuje na nález 9 mincí stradonického typu z Leskovic (přímá vzdálenost 45 km) na Pacovsku (J. Dobiáš, NČčsl. II. 1926, 1—7, týž, Dějiny Pelhřimova I. 1927, str. 11 n.); podotknul-li Dobiáš, že také leskovický nález (s tohoto stanoviska srv. Krásky Našeho Domova XVI. 1924, 75), tak jako velká část nálezů duhovek byla učiněna v oblastech zlatonosných (lit. Dobiáš l. c. 6), pochází z krajiny, kde se kdysi — snad již v pravěku? — rýžovalo, možno upozorniti i při tomto nejzazším západomoravském nálezě, že také zde běží o zlatonosné území v okolí Hor (mezi Třebíčí a Telčí) a „bývalé sekundární naleziště zlata, rýžoviska při potocích Předínském, Horském a Brtničce“ (J. Koutek, ČVMSO XXX. 1924, 5—10). O stopování historie nálezu brtnického jevil veliký zájem i sám majitel brtnického panství kníže Manfred Collalto et San Salvatore, známý milovník starožitností, ale ani ten nemohl bohužel poskytnouti o nálezě žádných bližších zpráv; laskavostí bývalého presidenta Sociétés préhistorique française pana Vayson de Pra-

(23. II.); I. L. Červinka, Mince a mincovnictví markrabství moravského, ČMM XIX. 1895, 307—314 (další se netýká našeho tématu), též sep. (v Brně 1897, 1—107, 3 tab.), týž, Morava za pravěku (VM II., Brno 1902) a jiné regionalistické práce téhož; A. Rzehak, Die jüngere vorrömische Eisenzeit (Laténzeit) in Mähren, ZdVGMsch. 1913, S. 289—326.

¹⁴⁾ Zejména R. b. Forrer, Keltische Numismatik der Rhein- und Donaulande (1908) (srv. téhož obsáhlou práci Les monnaies gauloises ou celtiques trouvées en Elsass (1925) a obsáhlou studii téhož v Ebert-Reallexikon der Vorgeschichte VI (1926) 301—326, Hans Fr. von Koblitz, Beiträge zur Keltischen Münzkunde Böhmens, Mitt. d. österr. Gesell. für Münz und Medaillenkunde XIV, 8 (na nedostatky její upozornil O. Menghin, WPZ 1919, 1243).

denna (in litt. Avignon 11. IX. 1934) dostalo se mi konečně zajímavých upozornění stran brtnického nálezu od pana H. Rolanda z Voie Aurelienne ze St. Rémy-de-Provence v Bouches-du-Rhône, který píše: „J'ai vu la pièce XL 9475 de la Tour (entrée au Cabinet des médailles avec la collection de Saulcy), mais rien dans cet ouvrage ou dans Muret (Chabouillet et Muret, Les monnaies Gauloises de la Bibl. Nat., Catalogue raisonné 1889) ne laisse penser à une trouvaille faite à Pirnitz. Fr. Lenormant qui a étudié le premier ces pièces dans la Revue Numismatique, n'en donne pas l'origine, si ce n'est qu'il en a fait exécuter le dessin, deux ans auparavant dans les cartons de M. M. Fenardent. L'attribution qu'il fait de cette pièce à la Rhetie est dubitative. Il se base, par l'éliminations successives, sur l'emploi de l'alphabet nord-italique dont il veut reconnaître les éléments sur cette pièce. C'était l'époque où la question de l'Origine des Etrusques capitvait le monde savant, et Lenormant en profitait pour attaquer la théorie de Niebuhr sur le courant N—S de l'invasion des Etrusques. Je crois que la prétendue légende en caractères Nord-étrusques n'est qu'une dégénérescence de celle d'AAEΞANΔPOY et que cette pièce (No. 9475) ne peut avec certitude être attribué à la Moravie ou du reste de nombreuses imitations gauloises de monnaies grecques ont été découvertes, rendant possible la provenance indiquée par Mr. Skutil. Quoique Blanchet ait placé un centre de fabrication non à Pirnitz mais à Prossnitz, les monnaies qui en proviennent seraient d'un type plus confus.“ K nálezu možno konečně podotknouti, že nebyl jediným numismatickým antickým nálezem ve zdejší krajině: 6·5 km j. od Brtnice u Zašovic byly nalezeny podle zprávy Steinbachovy (Abhandlungen d. Böhm. Gesell. d. Wissenschaften II 1786, 445) byzantské mince (NČsl. III. 1927, 162, srv. též Wolny G., Die Markgrafschaft Mähren VI [1842], S. 461), o nichž pojednám jinde (srv. též zprávu Fr. Dvorského, VM II., Třebíčský okr. 18, 18). Místní tradice podle sdělení A. K. Hoffmanna, kronikáře brtnického, však již neví o těchto nálezech vůbec ničeho.

Dzbel, okr. Konice; nález cit. Paulsenem 40, není v naší lit. (ČVMSO XLIV. 1931, 199) celkem znám.

Budějovice Moravské; v moravské vlastivědné literatuře (Morava 273—4, A. Rzehak, Latenzzeit 283, 320) je znám podle Wolného (Die Markgrafschaft Mähren III Bd. [Brünn 1837], S. 157) depot mincí — Rzehak se jednou domnívá, že to byly asi statery a půlstatery Filipa II., jindy mluví o nálezu jako o nezaručeném — vykopaný zde asi r. 1789 a dnes již více nekontrolovatelný. Wolného zpráva pochází z J. Horkého Brüner Wochenblattu IV (Nr. 17), S. 71, 2. III. 1827, poněkud detailnějších informací o tomto nálezu poskytují však Horkého Original-Notaten (Zem. arch. v Brně, dep. Deutsch. Ver. f. Geschichte MSchl., rk. 28), kde 24. VII. 1819 tento brněnský historik, který však byl informátorem velice nespolehlivým (srv. cit. doklady v Obzoru praeh. VII.—VIII. 1928—29, 73), zapsal: „In einem Hause in der Stadt am westlichen Thor entdeckte man vor

(marg. 303) beiläufig dreissig Jahren bei Ausgrabung eines Baumes im Hofraume ein tönenes Geschir, das mit der Haue in der Erde zerbrochen | wurde, in welchem gegen Hundert Silbermünzen (červeně v rk. podtrženo) waren. Sie hatten | nach des Erfinders Erzählung, der ein Wagner ist, nun in der Vorstadt | wohnt, während dessen sein Sohn das betreffende Haus in der Stadt | besitzt, — alle auf der eine Seite einen Kopf, auf der anderen | aber ein rennendes Roß. — Die Hausbesitzer von Nr: 210. | und 142, die nach Aussage des Bürgermeisters, eine kleine Sam | mlung besitzen, konnte ich nicht treffen, da zufällig beide verweist | waren. Ueberdies wußte man im Hause selbst nichts davon, oder | wolte man nichts wissen.“ Tolik o nálezu Horký, který se však jinde (ve svých fasc. Mähren, Zemský arch., dep. č. 24, ačkoliv říká o Budějovicích, že již „zur Zeit der Völkerwanderung soll diese Stadt von einem Croatischen Stamm [srv. také Wolný III, 155, srv. i Stránský, Resp. Bojema, cap. II, § VIII] angelegt worden seien“ a ačkoliv ve Variích [rk. 27] mluví přímo o gallskogermánské okupaci [zná na př. J. Eckhla (1828) a typ „Rex Quadis datus“]) nezmiňuje již více o těchto numismatických nálezech, ačkoliv o tzv. „antických“ nálezech moravských píše častěji (srv. Obzor I. c., ČSPSčsl. XXXIV. 1926, 104 a Od Horácka k Podyjí X. 1933—34). O budějovickém nálezu není dalších zpráv, byl prý prodán židům. (Morava I. c., odkud však pochází tato zpráva, nevím; srv., že již M. A. Voigt, Schreiben an einen von den bei Podmokl gefundenen Goldmünzen, 1771, S. 13 praví: „Die auf dem Lande hausierenden Hebräer, diese scharfrieuchenden Spürhunde alles dessen, wohin sich die geringste Witterung einigen Gewinnstes zeigt, halfen diesen ehrlichen Leuten bald aus dem Traume.“) Podle Horkého zápisu o budějovickém nálezu nelze již dnes více zjistiti, než že „nález mincí byl na západní straně u fortny v starých dobách zvané „lito-nořské nebo jakubské...“ U kterého domu při této fortně byly mince nalezeny, není možno více zjistiti, neboť u držitelů domů nejsou řemesla udána. Kolář ve Vísce byl Max, ale toto jméno se nikdy nevyskytuje u držitelů domů v těch místech.“ (Srv. rekonstruovanou situaci v studii dr. J. Fišera, Stavba Mor. Budějovického zámku v letech 1666—1672, str. 11, jemuž děkuji také za poslední uvedené cit. informace.)

Doloplazy, okr. Kojetín, viz zde dále *Viceměřice*.

Držovice, okr. Prostějov; nezaručená a nekontrolovatelná zpráva o nálezu „peněz“ (Věstník mus. a prům. jednoty v Prostějově I. 1900, 70—71); k tomuto nálezu rozrušeného latenského hrobu na „Dílech od-vrahovičnických“ srv. i Gottwald A., ČVMSO XX. 1904, 105, týž, Pravěká sídliště a pohřebiště na Prostějovsku (Prostějov 1924), 113 (Morava 264), kde se vůbec o nálezu mincí nezmiňuje.

Holešov; Červinka již 1895, 1897 a 1902 prohlásil, že *všechny* v literatuře uváděné keltské mince pocházejí ze *Všeminy* (srv. dále str. 20), ačkoliv v Kvasničkově Holešovském okresu VMII. (Brno 1929), sep. 9 se zmiňuje,

že „pravděpodobně jedná se o nálezy ze Všeminy“; Dějiny I. c. 67 rozlišuje obě lokality; srv. zde dále str. 20.

△*Hostýn* (736 m), okr. Bystřice pod Hostýnem; k Paulsenovým cit. 51, 57 o hostýnských nálezech nutno podotknouti, že zaměnil bystrický Hostýn Vsatských hor a známé hallštatské hradisko a keltské oppidum moravské (srv. Hlasy Svatohostýnské XXIX. 1933), dějiště známé tatarské epizody „záračného deště“ (srv. V. Flajšhans, ČCH XXXVIII. 1932, 78—92) a dějiště Rukopisného Jaroslava se zábřežským Hostýnem severomoravským (24 km východně od České Třebové na říčce Sázavě), čímž vznikla Paulsenovi severně velice posunutá a geograficky zdánlivě velice důležitá lokalita — ačkoliv zdejší krajina je prehistoricky dosud chudá. Historie numismatických nálezů hostýnských je opět dosti nejasná.

Roku 1876 byla nalezena při kopání bramborů na Hradisku zlatá mince, již koupil farář Ferd. Harna jako „krůpěj roztaveniny nějaké uloupené věci“, od něhož ji získal opět Vinc. Brandl (K. J. Maška v jeho Knize pro každého Moravana, 1892, 97), jež se později dostala do klášterních sbírek Benediktinů rajhradských (je zajímavé, že B. Dudík, ČMM VII. 1875, 9, 17, 21 a Dějiny Moravy I, 1875, 275¹) zmiňuje se speciálně o těchto nálezech, které se udávají velmi „pořádku“, nemohl tuto minci, což by jinak jistě nebyl opomenul učiniti, z klášterních sbírek rajhradských ještě citovati), odkud je vícekrát citována (k historii její srv. P. R. Rozkošný, Hlasy XXI. (1924), 12, 12,¹) Dr. M. Kříž, Kůlna a Kostelík (Brno 1891) 359,²) Morava I. c. 272, Mince a mincovnictví 11 (ČMM 1895, 310), Dějiny Moravy a praehist. archeologie (Kroměříž 1897), 42, 67, ČMMZ XIV. 1914, 178; J. Smolík, Zlaté mince s domnělým opisem BLATEC (Praha 1906), str. 8 a j.); je to exemplář vážící 2.80 g; kromě toho prý byla (srv. na př. zprávu Hlasy XXIV. (1928), 219; čl. otištěn z Hlasu [St. Louis, Missouri, USA.] LVI. (1928), č. 4025, 27. XI. 1928, kde se mluví o nálezů 2 duhovek) nalezena taktéž roku 1876 ještě podobná mince druhá a konečně O. Sova se zmiňuje (Vlast. sbor. střed. a sev. Mor. 1930, 1—9), že třetí exemplář byl prý nalezen r. 1928, o jehož osudech se mi však nepodařilo ničeho bližšího vypátrati. A konečně ředitel R. Janovský z Holešova se domnívá (list. 28. XII. 1932), že výše citovaná zpráva Hlasů z amerického Hlasu uvedla v omyl O. Sovu, který se zmiňuje o nálezů duhovky z r. 1928, a R. Janovský přesvědčivě ukazuje, že si O. Sova zaměnil provodovskou duhovku za třetí kus hostýnský (in lit. 13. XI. 1934). R. Janovský mne laskavě upozorňuje, že další duhovku, na Hostýně zcela jistě nalezenou, měl před válkou (určitě ještě r. 1913 jak o tom svědčí R. Janovský) ve svých sbírkách Arnošt baron Laudon, vekostatkář v Bystřici, o níž se mi však nepodařilo ničeho bližšího zjistiti. O nálezech hostýnských duhovek se ředitel Janovský domnívá, že „se roku 1876 našly duhovky dvě, ač jen jedna v lit. je známa. Druhou asi získal baron Laudon, tehdejší majitel hradiska hostýnského, aniž by o tom veřejnost zvěděla“. Dr. Kříž I. c. 301 se zmiňuje, že v rajhradském klášteře bylo duhovek (hostýnských ?) šest.

R. 1894 zajímal se o ně ještě, jak jsem zjistil v korespondenci P. Metoděje Halabaly, i Jaroslav Palliardi, leč, tuším, že již k nim neměl přístupu. O mincích se nezmiňuje ani P. V. Pokorný, Klášter Rajhradský (1925), a také všechno moje pátrání po nich zůstalo bezvýsledným. Všechny tyto zprávy o nálezech zlatých gallských duhovek hostýnských, souvisejí těsně s ostatními východomoravskými podobnými, zrovna neřídkými, nálezy. Podle těchto tří případů je viděti, že numismatické nálezy hostýnské nebyly asi vzácné, podobně jako na Stradonicích nebo Oklukách, kde také byly pravděpodobně mince přímo raženy. K podobnému tvrzení o galském obyvatelstvu hostýnském není přirozeně dokladů, bylo-li tomu snad tak, nutno poukázati na nejbližší výskyt zlata v Jeseníku v pahorách a v oblasti kulmové. (J. V. Procházka, Horniny průmyslové a užitečné Moravy, Zprávy Spolku č. inž. v markrabství mor. [1909—10], 53, 113, 114.) Při Komenského zmínce na jeho mapě (srv. bibliografii Č. Zíbrt, BČH V., č. 19855—19910, dále J. Metelka, ČMKrČ LXVI. 1892, 211, Fr. Kameníček, ČMM XVI. 1892, 150), že severovýchodně „Hosteyn mons“ jsou zlaté a stříbrné doly, není nikterak vyloučeno, přes to, že je historicky doloženo dolování na Hostýně (teste J. Pešina z Čechorodu, J. Teithner z Lichtenfelsu 1789 atd.), že se tato informace o výskytu zlata zakládá právě na občasných nálezech zlatých keltských duhovek hostýnských.

Hradiště. Červinka, Dějiny Moravy a praehistorická archeologie (Kroměříž 1897), 67 uvádí mezi nálezy moravských keltských mincí i Hradiště, avšak s otazníkem. Paulsen I. c. 7, 25, 138 uvádí — leč nevím, zdali zcela oprávněně — nález jako uherskohradištský.

Jevíčko. Nález jevíčský, kterému dnes Paulsen 111 přičítá značný význam geografický, je znám u nás (v naší lit. jej vzpomíná pouze Vlast. střed. a sev. Moravy II., 57 jako veliké a hrubé čtyřdrachmy) podle R. Forrera, Keltische Numismatik der Rhein und Donaulande (Straßburg 1908), S. 150, Fig. 287, 287a a 288, odkud cit. nález A. Rzehak, Eisenzeit 321, jako nález stříbrného stateru Kotinů, filipovský statér a půlstatér hermundurské proveniencce. Na mé pochyby o autentičnosti jevíčského nálezů odpověděl mi řed. Dr. R. Forrer 26. VII. 1934: „Quant à Gewitsch je me souviens très bien qu'on m'a offert dans le temps un petit trésor de cette provenance... un de mes correspondants de la région (Moravie). J'en ai gardé pour moi quelques spécimens et ils doivent se trouver encore dans ma collection... Je n'ai pas de doutes que la provenance est exacte, bien que naturellement il y a pas erreur sur le nom...“ Přes toto Forrovo ujištění mám o jevíčském nálezů některé pochybnosti a také řed. E. Tutsch, nejlepší znatel Jevíčska, mne upozorňuje, že „o nálezů duhovek u Jevíčka nemohl se bohužel do dneška ničeho dopátrati.“ Je možné — píše dále — že „pocházejí z okluckého Hradiště a Forrovi se nějakými oklikami dostaly s označením od Jevíčka.“ (Také zprávy o nálezů římských mincí u Jevíčka, srv. NČČsl. III. 1927, 146—147 zdají se býti asi mylnými.)

Kozušany, okr. Olomouc. V roce 1889 daroval zdejší pololáník Lukáš Rubáčik z č. 32 prostřednictvím zdejšího uč. A. Pechy Vlasteneckému museu v Olomouci „zlatou duhovou misečku“. (Lokalita leží 6 km již Olomouce na pravém břehu Moravy.)

Krumlov Mor.; také krumlovský nález (Paulsen 121, 161) není v naší lit. znám, nemá-li jej na mysli V. Hanák ve VM II. (Krumlovský okr.) (1913), 16, když se zmiňuje o nálezu peněz.

Lípník; nález mince cit. Paulsenem 12, 13, 24, 30, získané 1866 (zlatá mince, av. hlava, rev. postava s kopím na rameni, u nohou má s boků po 3 bodech) z kolekce E. Mikschovy; srv. E. Fiala, Beschreibung böhmischen Münzen und Medailen (Prag 1891), Nr. 46, Morava 272, Mirce a mincovnictví, sep. 13, Dějiny 67, Vlast. střed. a sev. Mor. II., 57, Záhorská kronika XV. 1933, 117.

Myslejívice, okr. Prostějov. Ke Gottwaldově zprávě (Pravěká sídliště 116, obr. str. 114) o nálezu zlaté mince 2·78 g, typu Athene-Alkis (Paulsen 13, 30) „na kopci u pijávek“ r. 1920, nutno opět opakovati (srv. již ČMMZ XIII. 1913, 292, A. Gottwald, Pravěká sídliště I. c. 116) starou Paulsenem nepovšimnutou důležitou zprávu Fr. Políčkova (1879—1909, zdejší nadučitel) z ČVMSO VIII. 1891, 33 o náhodném nálezu depotu zlatých keltských mincí. R. 1934 bylo možno ještě obecním úřadem u 86letého Fr. Doležala, r. 1883 přítomného zedníka při stavbě domku č. 89, vyšetřiti, že „jistý Michal Blumenstein vykopal nějaké předměty podobné knoflíkům (podle obou cit. lit. zpráv bylo jich kolem 70 kusů). Doležal poznal, že jsou to asi peníze, které mezi sebou rozdělili a prodali židovi. Ostatní přítomní také nějaký kus si ponechali a nabízeli za potřebné potraviny (mléko, chléb a j.)“. Z celého důležitého nálezu není však již dnes více asi žádný kus zachován.

V *Nákle*, dobře známém předvěkými nálezy, byl nalezen stater (okr. Litovel) (Paulsen 11, 30, 51, 58, III 51), chovaný ve sbírce Fr. v. Koblitze, dobře známý i v naší lit. (Morava 272, ČMZM XIV. 1914, 178, Vlast. stř. a sev. Mor. II., 57).

Plumlov (běží-li o toto místo, jak se překládá jinak neexistující název Mährisch Blumenau¹⁵⁾; zde byl nalezen podle zprávy Monatsblattu der Num. Ges.-Wien 1886, Nr. 30, S. 156, při kopání základu sklepa poklad 50—60 zlatých barbarských napodobenin statérů alexandrovských (zprávu přejala Forrerova Antiqua 1887, No 3/4, S. 36, týž Keltische Numismatik, S. 189¹⁾ [k tomu mi sděluje laskavě řed. Dr. R. Forrer: „Afin qu'il n'y ait pas d'erreur, je mentionne que la notice qui suit la dite note page 189: „Die Gewichte . . .“, concerne les pièces fig. 354, 355 mais ne base pas sur des pièces de Blumenau, dont je n'ai jamais vu ou pu peser un exemplair“], A. Rzehak, Eisenzeit 321), z nichž Paulsen, Taf. III 51 reprodukuje jeden

¹⁵⁾ Blumenau je na Litomyšlsku a na Chvalšinsku v Čechách, dřívější německý název Plumlova byl Plumenau (nikoliv Mährich Blumenau).

vídeňský statér; v české lit. zmínka jen ve Vlast. stř. a sev. Mor. II., 57. K nálezu, který není zcela dostatečně jasný, podotýká také Dr. Snětina, že má podezření, že „snad je zde nějaká konfuse s nálezem mincí v Myslejívicích, které nejsou od Plumlova vzdáleny“ a také Dr. J. Kühndl, který zprávu o nálezu stopoval, se domnívá, že bylo zkráceno Myslejívice bei Plumenau za pouhé Plumlova (špatně přepsané). Leč všechny tyto domněnky neosvětlují zprávu plumlovskou úplně.

Nálezy z *Kostelan nad Moravou* (okr. Uh. Hradiště), *Němčic* (okr. Kojetín), *Olomouce* (neběží o záměnu s Kozušany?), *Pavlovic* (okr. Kojetín?, Přerov?) a *Velkého Meziříčí*, které uvádí Paulsen (I. c. 7, 25, 138; 7, 25, 138; 19, 30; 8, 25; 55, 151) nejsou celkem v domácí literatuře, kromě několika málo zmínek, známy.

Ponětovice (okr. Brno v.); exemplář — je to zlatý kus bojský mušlovité řady — vyoraný r. 1890, reprodukován Paulsenem Taf. XIV 297, patří k nejznámějším nálezům moravským; MCC NF XVII. 1891, 134, Morava 272, Mince a mincovnictví 311 (sep. 11), Dějiny 67, ČMMZ XIV. 1914, 178; běží o minci, na které je „alles Charakteristische bis auf etliche Striche und eine halbrunde Erhöhung abgewetzt“, MCC I. c.

Prostějov; K. J. Maška v Brandlově Knize (1892), 97, jmenuje mezi nálezy „patellae iridis“ i Prostějov, také Dr. M. Kříž I. c. 301, 303 sub 6 ($r = 11 \text{ mm}$, 2·08 g) uvádí, že jedna mince dnešního MZM je z hradiště u Prostějova (neběží o hradiště oklukské?; již Červinka, Mince I. c. 311, sep. 11 se ptá, o které hradiště běží?) a také A. Blanchet a po něm R. Forrer (196¹⁾) uvádějí Prostějov jako naleziště rétské imitace zlatého alexandrovského stateru; je velice pravděpodobné, že se dříve mnohé nálezy z Malého Hradiska dostávaly do obchodu prostějovskými rukama s tímto značením.

Prostějovičky, okr. Plumlov. R. 1890 nalezl Jos. Konšel „Pod sádky“ velice pěkně zachovalý statér starší bojské mušlovité řady (Paulsen 46, 58, 146, 147, tab. XVI 343 a XVII 367); srv. Věstník mus. a prům. jednoty v Prostějově I. (1899), 74, obr. 30, Morava 272, obr. 136, Červinka, Sběrka prav. starožitností (Uh. Hradiště 1900) 33, obr. 22, ČMMZ XIV. 1904, 178, A. Rzehak, Eisenzeit 321—22, A. Gottwald, Pravěká sídliště a pohřebiště 116, Vlast. střed. a sev. Moravy II., 57.

Provodov (s. okr. Zlín, ob. však patří do obvodu pol. okr. Uh. Brod); A. Václavík, Luhačovické Zálesí (1930), uvádí, že „pod Rýsovem (je to zbořenina na hřbetě mezi osadami Březůvkami [s. okr. Zlín, obec však náleží do obv. pol. okr. Uh. Brod] a Prádliskem [ob. Řetečov, s. okr. Uh. Brod] na vrchu „Oberské“ [srv. ČVMSO VII. 1890, 123, Václavík I. c. 26] $\Delta 484 \text{ m}$ nad potokem Ludkovickým) na provodovské půdě“ (tedy 7 km sev. Luhačovic, s. okr. Zlín, ob. však patří do obv. pol. okr. Holešov) byla vyoraná zlatá duhovka; řed. Janovský z Holešova se mnou laskavě sdělil (in lit. 13. XI. 1934), že 10. VI. 1914 sdělil provodovský nadučitel Konečný, že „v trati pod Rýsovem na pozemku dětí Ludmily, Marie a Josefa Talašových nabyt v květnu 1914 provodovský rolník Alois

Ušela z č. 37 zlatý penízek . . . , kde na pozemku tom byly už tři takové penízky před tím nalezeny". Řed. Janovský minci (7.40 gr, r = 17 mm) od Konečného získal a bude ji reprodukovati v Soupise nálezů mincí na Holešovsku v ČVMSO.

Ptení (okr. Plumlov); r. 1920 nalezl v náplavě u hřbitova hajný K. Schimmel zlatou minci (5.89 g) s koníkem a lidskou hlavou, již vlastnil F. Šoupal, hodinář v Prostějově, nyní Dr. Fr. Vavrouch, měst. právní rada, A. Gottwald, Pravěká sídliště 116, obr. str. 115, Vlast. stf. a sev. Mor. II., 57.

Svéšedlice, okr. Olomouc-v.; k osmince Paulsen l. c. 57 srv. Červinka I. L., Dějiny Moravy (Kroměříž 1897) 67, Morava 271, ČMMZ XIV. 1914, 178, Vlast. stf. a sev. Mor. II., 57; mince chována v olomouckém museu.

Třebíč. K. J. Maška zmiňuje se v Brandlově Knize pro každého Moravana (1892), 97, o nálezu „většího množství“ keltských mincí od Třebíče; mirce prý byly z nálezů, který se měl udáti r. 1862, prodány nějakému židovi (srv. stesky na podobné osudy těchto nálezů i výše str. 12). Nález mi prozatím není odjinud znám a marně jsem doposud pátral po nějaké přesnější informaci; není vyloučeno, neběží-li o záměnu s pokladem zlatých mincí císaře Justiniana od Zašovic, který prý zde měl býti nalezen podle zprávy Steinbachovy ku konci 18. století (srv. NČčsl. III. 1927, 53).

Určice (okr. Prostějov); ČVMSO IV. 1887, 130 registruje dar P. Fr. Heidenreicha „velmi zajímavou kamennou formu na lití pravěkých mincí, tzv. duhových misek; forma ta je tím důležitější, protože prý tam před lety vskutku nalezeny byly zlaté duhové mističky“; tato zpráva (srv. též Mince a mincovnictví 309, sep. 9 i J. Palliardi v ČVMSO IX. 1892, 73) o kadlubu se ukázala později mylnou (A. Gottwald v ČMZM XIII. 1913, 292, že domnělé kadluby s dolíky byly kousky měkké břidlice, vyskytující se v blízkém písečníku miocénovém, týž Pravěká sídliště 60), leč ani o „zlatých duhových mističkách“ se Gottwald více nezmiňuje.¹⁶⁾

Viceměřice (okr. Kojetín), dříve cit. jako *Doloplazy*. R. 1892 byla nalezena, jak uvádí Fl. Koudelka (ČMM XIX. 1895, 368, v opravě ke zprávám Červinkovým ibid. 215⁺⁺ a 314 vzhledem ku Koudelkově zprávě MAG Wien XV 1893, 54 o nál. řím. den., k němuž srv. NČčsl. III. 1927, 160), při orání na tzv. „kopci“ keltická dvoudrachma s koníčkem — nachází prý se v Mor. zemském museu (srv. Bericht über das unter der Verwaltung der k. k. mähr. Gesellschaft zur Beförderung der Landwirtschaft, der Natur und Landeskunde stehende Franzens-Museum im Jahre 1881, Beilage zum Centralblatt für mährische Landwirthe ex 1893) — jež jest podle Červinky

¹⁶⁾ Zde analogicky možno vzpomenouti, že H. Freising (Brünner Tagesbote LXXXI, Nr. 491, 24. X. 1931) popisuje z latěnského sídliště v Králově Poli (V. Brno): „Eine gelochte, mit Grünspan bedeckte Bronzescheide von 26—28 mm Durchmesser, erweckt den Anschein einer Münze. Die eine Seite ist glatt und flach gewölbt, die Kehrseite zeigt von einem unregelmäßigen, erhaltenen Mittelpunkt zwei in entgegengesetzten Richtung gegen den Rand laufende Strahlen.“

l. c. 314 (později Morava 274) analog. drachmě Donebauer, Beschreibung l. c. Nr. 19 (víceměřický ex. je dvojnásobných rozměrů) a již A. Rzehak, Eisenzeit 321 považuje za tzv. „Szegszarder Typ“ navazující na uherské mince filipovské; k minci srv. Červinka, Dějiny 67, ČMMZ XIV. 1914, 179, Vlast. stf. a sev. Mor. II., 57. (Běží o týž kus, který je vzpomínán v Peřinkově Kojetském okr. VMII. 1930, str. 17, uvádí-li se, že na velkém galském sídlišti „na Kratinách“ nad Němčicemi a Viceměřicemi byla nalezena galská stříbrná drachna?)

Vrahovice (okr. Prostějov); v sousedství sídliště latěnsko-římského na „Dílech odvrahovičnických“ (A. Gottwald, Pravěká sídliště 113—114) „v podhájí“ získán celý zlatý kus starší bojské mušlovité řady (Paulsen 51), již vlastní prof. Pobucký v Prostějově, srv. A. Gottwald l. c. 116, Vlast. stf. a sev. Mor. II., 57.

Znojmo; dácká tetradrachma s Herakleovou hlavou, o které se zmiňuje Paulsen 128 (při příležitosti soupisu cizích nálezů mezi mladšími bojskými ražbami), je v naší lit. (ačkoliv se ze Znojma uvádějí často antické mince, NČčsl. III. 1927, 22, 30, 40) známa jen z pozn. Maškovy v Brandlově Knize l. c. 97 (neuvádí ji ani Vildomec HP VIII. 1931, 9), až na ni opět upozornil J. Eisner, Slovensko v pravěku (1933) LX, č. 3 ze sbírek Vlastivědného musea v Bratislavě.

Ždánice; podle vlast. sborn. Na našem Slovácku I. (Kyjov 1933), 32 „zaznamenán nález barbarské mince (Dr. Kříž)“, o níž se však Dr. Kříž ve svých pracích nikde nezmiňuje.

Nejhojnější a nejdůležitější nálezy moravských keltských mincí — kromě zmíněných depotů — pocházejí však z Dešné a Všeminy na Vizovsku a z Malého Hradiska na Plumlovsku.

Již prof. Fr. Boček (1839, 1840), Dr. Fr. Kupido (Wiener Num. Monatshefte II 1866, 144) a podle F. K. Miltnera, zakladatele pražského numismatického spolku, i J. E. Wocel (Pravěk země české 1868, str. 144, obr. 84, podle něho A. V. Šembera, Západní Slované v pravěku 1868, 148), dále E. Fiala (Beschreibung böhmischer Münzen 1891, Nr. 35 [mince nal. 1867, sbírka Mikšova], týž, Collection Ernst Prinz zu Windischgrätz 1900, Nr. 2787, k této poslední zmínce srv. A. Blanchet, Traités des monnaies gauloises II, Paris 1905, p. 458 a R. Forrer, Keltische Numismatik 291, 196 jmenují také Holešov jako naleziště zlatých rétských imitací alexandrovského stateru a Antigonus-Athene-Alkis) uvádějí (kromě jiných přejatých zmínek, jako na př. K. J. Maška v Brandlově Knize²⁾ 97, M. Kříž l. c. 303 sub 7, L. Niederle, Lidstvo v době předhistorické 1893, 554, J. Hladík, Památky archaeologické a jejich stáří, Brno 1896, tab. IV. č. 121—22, a j. v.) Holešov jako naleziště zlatých keltských mincí, jež A. Rzehak l. c. 321 podle R. Forrera přiřkl Hermundurum; posledně se zmiňuje o nálezech i Paulsen 8, 23, 25, 30, 41, 42, 51, 57. Naproti tomu I. L. Červinka (Morava 272, Mince a mincovnictví 310) považuje všechny tzv. holešovské nálezy za všeminské.

Všemina (ČL IV. 1895, 522 Všemíra) leží ve Vsackých horách, 11 km jihozápadně Vsetína na stejnojmenném potůčku (též Neobuzce), 22 km jihových. od Holešova, s jehož nálezy je často identifikována, a 20 km od slovenských hranic, je uváděna od r. 1884 P. J. Koblíhou (ČVMSO I. 1884, 125—126) a zdejším naduč. J. Kunertem (ibid. II. 1885, 179) jako naleziště zlatých keltských mincí (srv. na př. Ed. Peck, Okresní hejtmanství Holešovské [1892], 147, F. V. Peřinka, VM II., Zlínský okr. [1907], 236, a j. v.). P. J. Koblíha, který první určil správně tyto nálezy jako keltské, uvádí těchto „zlatých knoflíčků“ asi 12 kusů a kus nalezený r. 1883, kdežto J. Kunert sdělil r. 1894 s prof. J. Válkem, že „co paměť žijících sahá, našlo se jich tam na 15. Za mé doby — praví J. Kunert, který působil na Všemíně v letech 1878—1907 — 3, z nichž jednu kravaři našli a na „pagáček“ kamenem rozbili. Šťastný je najde náhodou a v různých místech“ (prof. J. Válek in litt. 4. VIII. 1934). Naproti tomu popsal J. Kunert ve všeminské místní školní kronice historii prvních všeminských zlatých nálezů takto: „Na jihu od Hrádku jest pole mající podobu náspu a toto pole nazývá se „šance“. Na jednom poli v místech těch bylo po několikráte nalezeno zlato jakož i na některých jiných místech okolo Hrádku (Hrádek s okolím patří obci Dešné). Jeden kopec blíže hřebene toho nazývá se Zlatná, ač není pamětníka, že by kdo tam zlato našel, musili tedy za dávné doby zlato tam nacházeti. Pole, na němž nyní po čase kousky zlata nacházeli, nazývají „na zlatnici“. Za kousky ty dostávali až 10 zl., ale já, ač jsem zde již 6. rok slýchával, že zlato nacházeli, nemohl jsem se dočkati podobné události. Až o žních r. 1883 dostal jsem zvěst, že opět kousek zlata byl nalezen. Spěchal jsem ihned, abych uviděl zlato to dříve, než v nepovolané ruce bude prodáno. Šli jsme s p. farářem, ale ač jsme si osobovali jakousi důvěru u lidí, poznali jsme, že kde zlato, tam není důvěry. Sotvaže jsme mohli dostatečně prohlédnouti klenot ten. Zběžným pohledem poznali jsme (snad), že je to peníz zlatý, ovšem primitivní a nepodobný penězům našim. Byl nepravidelně kulatý, líc s obrazem (nevím čemu podobným) a ornamentem klikatým byla něco prohloubena, rub byl hladký a dvojité vypouklý. Nejstarší peníze před Václavem Svatým měly podobný tvar, ač v seznamu mincí žádný podobný jsme nenašli. S jedné strany pravilo se nám, že je to snad peníz keltského původu. Peníze tyto byly většinou o žních nalezeny a zlatníkům neb židům prodány. Žena, která poslední nejmenší našla, našla jich již 6 a pravila, že vždy ležely obrazem na vrch. Celkem bylo penězů těchto již 12 nalezeno, formy byly stejné, jen obrazce jiné a velikost nestejná. Poslední nalezený byl nejmenší a stal se majetkem p. faráře zdejšího Jana Koblíhy. Zdali o něm nebude také kus historie pro naše okolí, ukáže budoucnost, neb posud nebyl znalcům odevzdán!“ Šestadesátiletý stařecek všeminský Jan Bělíček z č. 4 — nejstarší osoba ze Všeminy — mi r. 1934 vykládal, že první zlatý peníz našla „kterási roba Lamberka z Mikulíčků v Dešné“; „to nebyl peníz, ale kúšček zlata“ pravil stařec. Takové jsou první zprávy vízící se k všeminským nálezům. Červinka,

Dějiny 67, Mince a mincovnictví 310 (sep. 11), Morava 272, říká, že bylo nalezeno na Všemíně jednotlivě dosud celkem 14 kusů (druhu středního a nejmenšího), Dr. M. Kříž l. c. 301¹⁾ uvádí, že běželo o 12 kusů, také A. Rzehak l. c. 321 (podobně jako ČMMZ XIV. 1914, 178) uvádí počet jednotlivě nalezených kusů na 14, Paulsen (51, 53, 54, 57, 149) popisuje Červinkův exemplář jako třetinku starší zlaté ražby; mince všeminská, uložená v museu Vlast. mus. spolku v Olomouci má inv. č. 4738.¹⁷⁾ Řed. Janovský z Holešova se mnou laskavě sdělil, že František Kretz (*1859—†1929), známý národopisný sběratel uherskohradištský, ukazoval r. 1890 řediteli Janovskému v Holešově „dvě duhovky, o nichž výslovně prohlašoval, že je koupil ze Všeminy za svého pobytu v Holešově“, kde byl tehdy varhaníkem a ředitelem kůru (in lit. 13. XI. 1934). Také prý trať, kde se nálezy udávají, a jež je jinak prehistoricky úplně sterilní, dostala po mincích svoje jméno „Zlatná“, „Zlatnica“, jak již vzpomenu Kunert (zmínku o Zlatnici srv. i v ČMMZ VII. 1907, 226, jména však nevzpomíná jako starého Ed. Peck, ČVMSO VII. 1890, 180; prof. Válek mne však laskavě upozorňuje, že trať „Zlatnica“ existuje na Valašsku také v revíru halenkovském v „Dinotici“ na úpatí Čábu [Δ 841 m], jejíž jméno však souvisí — pod. jako vedlejší trať „Šachetný“ — s kutacími neúspěšnými novějšími pokusy; není bez zajímavosti podotknouti, že i na nalezišti leskovickém v Čechách je potok Zlatěnka (NČčsl. II. 1926, 7) a také v Olšanech na Prostějovsku je latěnské sídliště — mince však odtud známy nejsou — v trati „Zlatniska“, srv. A. Gottwald, Pravěká sídliště a pohřebiště 1924, 108) a podobně prý i osada sama — lidová etymologie posílila tu zřejmě Praskovu semasiologii — je Všemina [Všeměna, mena] (ač běží o patron. od os. Věše + m-a + -inъ; srv. Černý a Váša, Moravská jména místní 143). Všeminské nálezy, jejichž pravý stav jistě neodpovídá zachovalým zprávám — sám se domnívám, že zdejší nálezy nebyly tak hojné, jak se o nich referuje — by zasluhovaly všechny přímo individuální revise, protože běží o lokalitu geograficky neobyčejně významnou.

Nejhojnější keltské numismatické nálezy poskytlo však na Moravě dosud *Malé Hradiško nad Okluky na Plumlovsku*. Rozsáhlé galské oppidum, rozprostírající se nad potokem Okluky v hrochovské větvi — zde dosahuje všude přes 500 m n. v. — protivanovské části drahanské planiny, známé již Komenskému r. 1627 jako „Hradiško, ubi myrrha efocitur“, je jedním z nejvýznačnějších keltských center střední Evropy. O tom, že se zde „občas najdou i zlaté duhovky“, vědělo se již v letech devadesátých (Věst. mus. a prům. jednoty I. 74—75) a jejich počet odhadují r. 1913 Fr. Lipka a Dr. K. Snětina, kteří se první ujali výzkumu těchto moravských Stradonic,¹⁸⁾ celkem

¹⁷⁾ Červinka, Mince l. c. 11, že minci nalezenou r. 1893 má Ed. Peck, která přišla, jak mne opět pan řed. Janovský upozornil, do Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci (srv. ČVMSO XVII. 1900, 79).

¹⁸⁾ F. Lipka a K. Snětina, Staré Hradiško, galské oppidum na Moravě, ČMMZ XII. a XIII. (1912, 1913), též sep. (poněkud změněné resumé).

asi na 80 (l. c. 82, kdežto 23. I. 1928 in litt. se mnou sdělil Dr. Snětina, že „odhadoval by počet dosud na Hradisku nalezených mincí nejméně na 50 . . . Mnoho jich bylo prodáno různým lidem, hlavně židům z Prostějova a tedy také zmizelo“). Paulsenovi bylo možno popsati z těchto nálezů celkem 48 kusů. Také oklukské roztroušené nálezy¹⁹⁾ zasluhovaly by přes Paulsenovo ocenění (3, 11, 15, 17, 18, 19, 20, 29, 30, 31, 32, 45, 46, 51, 52, 54, 55, 58, 59, 63, 67, 68, 70, 77, 141, 142, 145, 146, 147) nové revise.

Pro moravské keltské ražby je konečně důležité, že na Malém Hradisku bylo získáno „6 nízkých železných válečků různé velikosti, navzájem zcela podobných, s jednou půlí slabě prohloubenou, s druhou s okrouhlým výstupkem uprostřed, kde pro rez nelze rozeznati, byla-li kresba či ne“ (Lipka-Snětina l. c. 83, tab. XXII., č. 35—40), poukazující přímo na místní ražbu peněz.

Vedle těchto keltských nálezů moravských, z nichž některé snad ještě příští revisi bude nutno ze soupisu vyloučiti, je známa z Moravy celá řada numismatických keltských nálezů bez udání bližší provenience.²⁰⁾

Již z tohoto moravského soupisu, z kterého by bylo předčasno činiti dalekosáhlé závěry, ačkoliv se nabízí již nyní několik zajímavých výsledků plynoucích zejména z geografického seskupení nálezů hlavně do tří

¹⁹⁾ Z těch podle Lipky-Snětiny vlastní boskovské mus. 5 kusů, naduč. Sedláček 6 (2 popsány) (ač r. 1928 se mi zmiňuje, že p. Sedláčková má pouze 3 kusy, podle posledních informací Dru J. Kühndla běží asi o 5 mincí, jednu minci od p. Sedláčka vlastní prof. Pobucký z Prostějova), městské mus. v Prostějově I, I. L. Čer v i n k a 1 (Věstník l. c. I., 75, Sběrka l. c. 33, obr. 21, Morava 272, obr. 135, ČMMZ XIV. 1914, 178), 1 peníz měl revírník Löffelman v Oklukách (Věstník l. c. 75, srv. i Gottwald A., Pravěká sídliště l. c. 112), 1 získalo Zemské museum (Věstník 75, Kříž l. c. 303); jinak mince byly rozprodávány a ztraceny (Lipka-Snětina 82); 3 mince byly získány při výkopech 1925, 3 kusy získal v létě r. 1934 Dr. C. Svozil v Prostějově (a to 0.33 gr, r = 5.5 mm; 0.90 gr, r = 8 mm; 2.70 gr, r = 10.5 mm), zlatá mince největšího typu a 2 malé byly získány v předhradí hradiska při výkopech podniknutých zde v říjnu 1934 Státním archeologickým ústavem a Zemským museem v Brně. (Srv. J. B ö h m, Lidové Noviny XLII. č. 581, 18. XI. 1934.)

²⁰⁾ Kromě těchto nálezů, z nichž mnohé, jak bylo viděti, jsou velice nejistého původu, existuje řada neurčitých zpráv, mluvících o tzv. keltských numismatických nálezech, které však samy jsou již dnes více nekontrolovatelné. Tak na př. Fr. N o v á k (Archaeologické drobnosti z jižní Moravy, Lid. Noviny IV. č. 260, II. XI. 1869 (nikoli 1876, jak bývá mylně cit.)) zmiňuje se o tom, že v okolí Kobylí na Hustopečsku byly nalezeny mince, bezpochyby „gallské“ (netýká-li se zpráva již stříbrného kusu Filipa II. typu Paulsen l. c. I. taf. B Nr. 39 (na av. bez perlovce), uloženého v městském museu klobuckém a jež prý pochází z trati „Šumperky“ Δ 338 m cd Klobouk u Brna). Při jiných nálezech cit. v lit. běží mnohdy o pouhé imitace, o jakých se na př. zmiňuje ČVMSO II. 1886, str. 151, také v kraj. museu ve Vel. Meziříčí je uložena provrtaná zašlá mince (koník v pravo, ptáček nad ním jako u simmeringských typů, na vypouklém av. zbyteb úcesu) z mosaze a mědi o 5.35 gr. Kromě toho je známa na Moravě celá řada, nálezů, jichž okolnosti nálezové a mince samy jsou tak nejasné, že bude se k nim nutno zvláště vrátiti (na př. Lechovice u Znojma, a j.)

skupin (západní Morava, drahanské nálezy v okruhu Hradiska, a východomoravské nálezy), je viděti, kolik každý jednotlivý numismatický nález zasluhuje pozornosti a hodnověrného zpřístupnění; celkově soupis keltských mincí, který má eminentní význam pro řešení paleoetnologických otázek, zůstává stále „Schlüssel zur Erkenntnis unserer Tène-Kultur“ (R. Forrer 1908), který jako základ pro „la science celtique a des graves lacunes à combler, de grande progrès à realiser, de nombreux et graves problèmes à resoudre“ (Loth 1911).

JOSEF SKUTIL:

PŘÍSPĚVEK K SOUPISU NÁLEZU SIMMERINGSKÉHO.

K neznámějším a také nejdůležitějším keltským numismatickým nálezům patří nesporně vídeňský nález, učiněný 24. VII. 1880 při kanalizačních pracích v XI. vídeňském okrese na Simmeringer Hauptstraße Nr. 56. Leč i tento nález, jak tomu bohužel obyčejně bývá, potkal osud podobných velkých důležitých nálezů: byl roztržěn, částečně rozdán, částečně rozprodán. Zmíněných technických kanalizačních prací zúčastnil prý se r. 1880 i brněnský zemřelý stavitel A. Metzler, z jehož pozůstalosti mám příležitost, díky laskavosti slečny Idy Metzlerové, publikovati jako menší dodatek k inventáři simmeringského depotu 16 keltských dobře zachovalých mincí; běží o 11 malých stříbrných kusů tzv. simmeringského typu a o 5 velkých kusů. Jelikož nedávno Rud. Paulsen, Die Münzprägung der Boier, publikovav a reprodukovav detailně celý nález, pokusil se o jeho rekonstrukci, je možno v níže podaném přehledu dosud nepublikovaných Metzlerových mincí revokovati pouze bez jakéhokoliv popisu na analogie Paulsenovy. Běží o tyto mince:

Č. běž.	Paulsen II. l. c.	Váha v g	Míra v mm	Poznámka
1	Nr. 777	17	23·3—26·9	
2	„ 723	17·25	25·0—25·8	
3	„ 733	17·33	24·0—25·0	
4	„ 792	17·12	25·8—27·1	nápis před koníkem v exerg. je setřelý
5	„ 783	17·12	25·3—27·2	
6	„ 873	2·43—2·44	12·2	
7	„ 867	2·41	13	
8	„ 867	2·02	12·8	
9	„ 910	2·40	13·5	
10	„ 913	2·38	12	
11	„ 955	2·50	14·4	
12	„ 905	2·45	13	
13	„ 958	2·25	13	av. jako 958, rev. jako 962, koníček s kroužkem a nikoliv plná tečka
14	„ 864	2·22	13·4	
15	„ 862	2·37	12	(s bronzovou patinou)
16	mince zcela nezřetelná	2·38	12·8	(s bronzovou a železnou patinou)

JINDŘICH TEISINGER:

DODATEK I. [K SOUPISU VARIANT PRAŽSKÉHO GROŠE KRÁLE VLADISLAVA II. (1471—1516).¹⁾

Varianty č. 205—211, uvedené na připojené tabulce, získal jsem letos náhodnou koupí v Praze pro svou vlastní sbírku, obsahující nyní varianty č. 1—75, pak č. 160—211, tedy úhrnem 126 kusů. Zajímavá jest varianta č. 211 jakožto jediná výjimka, nemající stejných znamének v sloupci 3 a 5, jak to vidíme u všech ostatních variant. Patrně zaměnil rytec znaménka sloupce 4 a 5 omylem. Varianty 212—216 jsou popsány dle originálů z nálezu v Ješíně, uloženého v Nár. museu v Praze; varianty č. 217 a 218 převzal jsem a popsal podle vyobrazení z Fialova popisu sbírky Donebauerovy.

V tomto díle (Beschreibung der Sammlung böhmischer Münzen u. Medaillen des Max Donebauer) nalézáme popis a vyobrazení dvou tlustých grošů a 10 grošů obyčejných, z nichž však také jen dva jsou vyobrazeny. Pouhý popis ostatních není pro určování variant spolehlivý tak, aby bylo možno varianty srovnávat a rozlišovat. Zavadou jsou i zde tytéž nedostatky a nesrovnalosti, jaké jsme jako „typografické obtíže“ poznali i v díle Smolíkově (Pražské groše). Porovnáme-li na př. u Donebauera popis groše č. 952 na str. 93 s vyobrazením na tab. XXI., zjistíme, že se neshodují. Použité typografické šablony pro znázornění oddělovacích znamének i literky neodpovídají vždy tvarům originálů, leda jen přibližně nebo chybně. Určování variant vyžaduje přesného a spolehlivého popisu i v podrobnostech. Zde vidíme na str. 93 v popisu na rev. zkomoleninu GROSSI PRGBNSES, což však s vyobrazením na tab. XXI. není nikterak ve shodě. Není tu zkomoleniny, nápis je bezvadně proveden. Také typografická literka N v oné zkomolenině použitá má docela jiný tvar než totéž písmeno na obrazu groše. V popisu tlustého groše č. 945 možno také zjistiti několik nesrovnalostí, a to hned dvě v opisu DEI GRATIA REX BOEMIE. Mezi druhým a třetím slovem nevidíme na vyobrazení na tab. XX. křížku, nýbrž růžici, pro kterýžto tvar měla býti použita šablona odlišná, jak ji vidíme na jiných vyobrazeních. Za slovem BOEMIE chybí v textu znaménko kříže, nacházející se na vyobrazení. A dále je zde v popisu mezi slovy GROSSI PRAGENSES chybně použito šablony křížku místo růžice, stejné jako na groši č. 952, tab. XXI. Rovněž jest zde chybně použito šablony křížku i v zakončení tohoto opisu; tento tvar jest přece něco docela jiného než růžice za slovem GROSSI.

¹⁾ Tento dodatek I. s tab. 15. jest pokračováním spisu: „Varianty pražského groše krále Vladislava II. 1471—1516“. Čísla a záznamy ve sloupcích 1—12 vztahují se na rozlišovací znaky, nakreslené a očíslované ve jmenované knize na tabulkách A, B a C.

Jako v díle Smolíkové postrádáme v popisu grošů i u Donebauera záznamu o tvaru koruny vůbec a ovšem i o obrazu lva. K doplnění sou-

Varianta číslo	Tab. 15.											12.	13.	
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.			
	1. W LADISLAVSSEADVDVS 1.													
	2. DEI 3. GRATIA 4. REX 5. BOEMIA 6.													
	7. GROSSI 8. PRAGIENSIS 9.													
205.	-	16	28	35	28	6	39	35	2	2	2	-	W...S...VS OBNM M	
206	5	"	"	"	19				4	31		-	W...S...S OBNM M	rovn. s var. č. 3.
207	5	18	"	20	"	"	42	20	3	11		-	W...S...S OBNM M	rovn. s var. č. 19.
208.	-	16	"	35	"	6	39	35	2	2		-	W...S...S " M	
209.	-	"	6	6	6	15	45	65	1	2		-	W...S...S OBNM M	obvodky perl na lici i rubu rovn. s var. č. 41.
210.	10	"	28	36	28	2	39	35	2	4		-	W...S...S OBNM M	rovn. s var. č. 46.
211.	5	18	28	28	20	19	42	37	4	11		-	W...S...S OBNM M	koruna s prstencem na středním sloupci.
212.	-	16	"	20	28	11	39	20	3	2		-	W...S...S OBNM M	1 kus
213.	1	"	"	35	"	11	45	"	"	"		-	" " " " " "	2 kusy
214.	-	17	6	6	6	15	42	37	1	9		-	W...S OBNM N	1 kus
215	-	16	"	"	"	14	40	65	"	2		-	"...S OBNM "	7 kusů
216.			30	30	30	"	"	"	"	"		-	OBNM N	1 kus
217.	3	16	28	19	28	2	39	35	3	9		-	W...S OBNM M	koruna s prstencem na prostředním sloupci Doneb. č. 947.
218.	9	37	10	37	10	26	50	37	2	11		-	W...S OBNM M	koruna nejasná Doneb. č. 952.

pisu variant mohl jsem proto z Donebauera použít jen var. č. 947 a 952, které bylo lze dost spolehlivě popsat podle jejich obrazů. Kde obrazů není, nelze pouhého popisu v textu použít pro určení variant.

V Nár. museu v Praze měl jsem příležitost prohlédnouti ještě dva starší nálezy vladislavských grošů.

1. *Nález v Hlavečnicku* obsahuje mezi jinými 67 pražských grošů krále Vladislava II., vesměs téhož typu, a to patrně první emise, právě tenkrát do oběhu dané. Nalézáme zde všechny nám již známé varianty č. 107—111 (dle mého soupisu), mezi nimi však žádnou s obráceným tvarem písmena N, totiž s takovým, kde šikmá příčka jest položena napravo nahoru. Je na snadě se domnívati, že poklad byl zakopán velmi brzy po nastoupení krále na český trůn, stejně jako asi byly zakopány v oněch neklidných dobách i ony tři nám již známé nálezy v Doubravce, v Dnešicích a v Hodomyšli, tedy snad již v r. 1471 nebo 1472.

2. *Nález v Ješíně u Velvar* obsahuje 137 pražských grošů vladislavských. Zjistil jsem na těchto groších koruny tvarů č. 1 až č. 19 (dle tab. A mé knihy) a nenalezl jsem žádného z tvarů č. 20 až 27. Podle mé chronologické tabulky (str. 19 mého spisu) lze odhadnouti, že poklad byl zakopán asi začátkem XVI. století, kteroužto domněnku podporuje i ta okolnost, že nejhojněji jest zastoupen tvar koruny č. 19, grošů tenkrát asi obhavších.

Nových variant mohl jsem rozpoznati jen pět, které jsem zařadil na tab. 15, č. 210 až 214. Nepochybuji, že při novém prozkoumání by bylo možno jich nalézt i více.

EMANUELA NOHEJLOVÁ:

MINCOVNICTVÍ ALBRECHTA Z VALDŠTEJNA.

(Tab. I.—III.)

Dosavadní odborná numismatická literatura o mincovnictví Albrechta z Valdštejna zůstala na výši, dosažené Miltnerem - Neumannem r. 1852 a Adolfem Meyerem r. 1885.¹⁾ Před tím byly práce Hankovy²⁾ a Kretschmerova³⁾ pouhými a někde i nespolehlivými základy pro příští budování historie valdštejnského mincovnictví. Po díle Meyerově až do letošního roku (1934) se prostě a bez oprav opakovaly jeho poznatky v několika, hlavně aukčních, katalozích⁴⁾ (mezi nimiž jen ve dvou⁵⁾ pokusili se autoři opravit Meyerovo mínění a v jediné stati,⁶⁾ která si vybrala za svůj speciální úkol podati přehled Valdštejnova mincovnictví. Teprve letošní rok, který svým třistaletým jubileem smrti vévody z Frýdlantu přivábil mnoho pozornosti rozličných vědeckých oborů k osobě, životu a památkám Valdštejnovým, vyžádal si i nového prostudování valdštejnského mincovnictví. Podkladem byl mincovní materiál v rozsahu a počtu práce Meyerovy, doplněný řadou nově poznanych ražeb a bohatý archivní materiál, zejména z fondů Archivu ministerstva vnitra republiky

¹⁾ J. O. Miltner - J. Neumann, Beschreibung der bisher bekannten böhmischen Privatmünzen und Medaillen, Praha 1852, 658 sl. a Meyer, Albrecht von Wallenstein und seine Münzen, N. Z. 1885, 417 sl.

²⁾ V. Hanka, Münzen und Medaillen Albert Herzogs von Friedland. Verh. d. Gesellschaft des vaterl. Museums in Böhmen 1840, 47 sl. a 80 sl.; též, Mince a medaile Alberta Wéwody Fridlandského, ČČM. 1842, 81 sl.

³⁾ F. W. Kretschmer, Nachrichten über die Münzstätten Wallensteins zu Gitschin und Sagan. Koehne's Zeitschrift für Münz-, Siegel- u. Wappenkunde, Berlin, 1845.

⁴⁾ H. Saurma-Jeltsch, Schlesische Münzen und Medaillen, Breslau 1883, str. 17 sl.; E. Fiala, Beschreibung der Sammlung Donebauer, Praha 1889, 430 sl. Uvádím jen hlavní aukční katalogy: Hess, 26. XI. 1894, sbírka A. Meyera-Gedanensis; Hess, 27. II. 1911, sbírka J. Horskýho; Helbing, 17. X. 1900; Helbing, 7. X. 1901, sbírka Bergerova; Helbing, 13. V. 1907, sbírka Gebhardta a Gube; L. Hamburger, 23. X. 1911; L. Hamburger, 30. VIII. 1926, sbírka Voglova.

⁵⁾ Hess, 26. XI. 1894, sbírka A. Meyera-Gedanensis, str. 313 při čís. 6.610 a Helbing 13. V. 1907, sbírka Gebhardt-Gube, str. 134, při čís. 2.519. Zde autor přehlédl Meyerovu citaci.

⁶⁾ A. Martinek, Jičínské mince, medaile a platební poukázky. Výroční práva reálky v Jičíně r. 1912—13 a též, Valdštejnské mince z mincovny jičínské. Náš domov, 1926, 86 sl. a 104 sl. Srovn. též Jos. Duška, Waldstein a jeho mincovnictví. Hradecký kraj 1906, str. 156 sl. Děkuji za upozornění na tento článek p. dru I. Honlovi.

československé a výsledkem tato stať,⁷⁾ jejíž obsah byl předložen již dne 20. dubna 1934 v přednášce v Numismatické společnosti čsl.⁸⁾

Proč razil Valdštejn vlastní peníze. — Počátky jeho mincování. — Předpoklady k tomu. — Získávání ražebního materiálu z dolů i z pagamentu. — Ražba Valdštejnových zlatých (Goldgulden).

Mincovnictví Albrechta z Valdštejna není ani po mincovní, ani po peněžní stránce ojedinělý zjev v českých dějinách. Peněžně neznamená ani pokus o nějaký nový systém. Řídilo se naprosto královským mincovním řádem. Vznik mu dala Valdštejnova pyšná touha po suverénním gestu, které neopomenulo jakýmkoli způsobem pozvednouti a zvýšiti lesk vlastního jména, samolibost vévody, přejícího si spatřiti svůj obraz na minci, vůle nezůstati ani zde za jinými členy šlechtické obce českého království⁹⁾

⁷⁾ Děkuji srdečně správám a úředníkům archivů: Ministerstva vnitra, Národního musea, Pražského hradu, Valdštejnského, země české v Praze a města Olomouce za laskavou podporu mé práce, a pánům dru J. Berglovi, K. Chaurovi, dru V. Katzovi, doc. dru J. Květovi, dru J. Morávkovi, doc. dru Fr. Roubíkovi, doc. dru G. Skalskému a dru K. Waldsteinu-Wartenbergovi, kteří mně dali k dispozici svůj materiál. Vděčně vzpomínám zvláště neomezené pomoci, kterou mně poskytli pp. dr. V. Katz a doc. dr. Fr. Roubík. Pan Chaura půjčil pro reprodukci štočky pro vyobr. č. 1, 2, 3, 4, 6, 7 a 9.

⁸⁾ Zhruba jsem uveřejnila svoje poznatky v autoreferátu o přednášce Mincovnictví Albrechta z Valdštejna, Sběratel, Čes. Lída 1934, 33 a v článku pro ročenku Valdštejnskou v Jičíně.

V červnu 1934 věnoval valdštejnským mincím pozornost K. Chaura, Mincovnictví Albrechta z Valdštejna. Numismatické zprávy, 1934, 41 sl.

Z numismatické historické valdštejnské literatury povšimli si vlastního Valdštejnova mincovnictví ti, kteří popisovali jeho hospodaření ve Frýdlantsku. Byli to v první řadě J. M. Schottky, Über Wallensteins Privatleben, München 1832; F. Förster, Wallenstein als Feldherr und Landesfürst, Potsdam 1834 a podle něho L. Glückselig, Wallensteins Privatleben, Illustr. Chronik von Böhmen, 1854, II. Nová a obsažná kniha A. Ernstbergerova, Wallenstein als Volkswirt, Liberec 1929, ponechala, bohužel, mincovnictví nadobro stranou. Materiál pro jeho studium je přirozeně obsažen i v obsáhlých publikacích akt o Valdštejnovi.

⁹⁾ Právě ve společnosti nejvlivnějších lidí té doby v Čechách nalézal Valdštejn příklady soukromého mincování. Od r. 1614 razil v Opavě Karel z Liechtenštejna (mincovní právo získal již r. 1607), r. 1608 dostal mincovní právo František z Dietrichštejna jako olomoucký biskup (razil pak v Kroměříži, Brně i Olomouci), r. 1625 bylo propůjčeno Janu Oldřichu z Eggenberka, který ještě téhož roku počal s ražbou (nejprve v Korutanském Sv. Vítě, pak v Praze. Teprve jeho syn zřídil vlastní mincovnu v Krumlově). Téhož roku (1625) ožívá po stoleté přestávce i mincovnictví hrabat Šliků za vedení Jindřicha Šlika ve vlastní mincovně v Plané. Nemáme přesných zpráv o množství zmínovaných peněz pro jednotlivé šlechtické rodiny. Patrně však je správná představa, kterou získáváme ze zpráv o valdštejn-

a snad říšskými knížaty, nanejvýše snaha výborného organisátora frýdlantského vévodství, aby nebylo zapomenuto ani na tento článek v organisaci vlastní země. Nic nemůže charakterisovati lépe prestižní důvody zaražení jeho mince než vlastní Valdštejnova slova, jimiž odmítá 31. VII. 1626 heslo Dominus Protector Meus, které bylo bez jeho vědomí vyraženo jako opis na rubu jeho prvých tolarů,¹⁰⁾ a žádá, aby bylo nahrazeno jeho vlastním heslem, pyšným Invita Invidia (závisti navzdory). Za dva dny pak se však rozhoduje pro opis Sacri Romani Imperii Princeps, který mu lépe vyjadřoval postavení suveréna a říšského knížete.¹¹⁾ O peněžní zisk se ve vlastním mincovnictví Valdštejnovi už nejednalo. Touha po něm byla ukojena účastí na dewittském konsorciu, kam jej před lety zavedl smysl pro získání ohromných sum, i nedostatek mravní hloubky. Rozhodně mu také nešlo o zaopatření dobré mince pro jeho poddané. Česká mince se od r. 1623 vrátila po období t. zv. dlouhé mince k hodnotným penězům a nebylo tedy ani třeba sjednávati nějaké lepší platidlo. Napopak, bylo potřeba srovnati vlastní vévodskou minci v zrně s královskou. Valdštejn byl v letech 1622—23 členem peněžního konsorcia dewittského.¹²⁾ Jakoby dědictví tohoto faktu nacházíme ve stížnosti české ko-

ském mincování, že ze všech soukromých mincoven v Čechách Valdštejnova v Jičíně byla nejvíce zaměstnána. Srovn. F. Friedensburg, Schlesiens neuere Münzgeschichte, C. D. S. XIX., Breslau 1899, str. 203 sl.; R. Lichnowsky-E. Mayer, Des fürstl. Hofstiftes Olmütz Münzen u. Medaillen, Wien 1873, str. 4 sl.; I. L. Červinka, Mince a mincovnictví markrabství moravského, Brno 1897, str. 91 sl.; A. Luschin, Die Münzen u. Medaillen der Familie Eggenberg, Mitt. d. hist. Ver. f. Steiermark, H. XIV., 1866, str. 37; týž, Nachträge u. Berichtigungen, N. Z. 1879, str. 284; Ad. Meyer, Die Münzen u. Medaillen der Familie Eggenberg, N. Z. 1888, str. 183; F. Striebe, Die Münzstätte in Krumau, Der Münzensammler 1929, str. 11 a str. 17; V. Katz, Huser Glacensis, Berl. Mbl. 1933, č. 362; E. Fiala, Das Münzwesen der Grafen Schlick, N. Z. 1890—1891, str. 226 sl.; Miltner-Neumann, l. c., jednotlivá hesla.

¹⁰⁾ Valdštejn Taxisovi 31. VII. 1626. Förster, l. c., str. 384; Meyer, l. c., str. 445.

¹¹⁾ Valdštejn Taxisovi 2. VIII. 1626. Meyer, l. c., str. 445.

¹²⁾ Srovn. A. Gindely, Waldstein während seines ersten Generalats, 1886, str. 24 sl.; J. Newald, Lange Münze in Österreich, N. Z. XIII., 1881, str. 88 sl.; J. Smolík, O dlouhé minci, P. A. XII., 1882—4, str. 171 sl.; K. Čermák-B. Skrbek Mince království českého za panování rodu Habsburského od r. 1526, I., 1913, str. 200 sl.; O. Oliva, Finanční politika v Čechách po Bílé Hoře do kalady r. 1623. Praha, 1925; týž, Finanční následky kalady. NČČsl. 1928, str. 25 sl.; Fr. Roubík, A. z Valdštejna, vévoda Frýdlantský. Doba bělohorská a Albrecht z Valdštejna, 1934, str. 126.

Smysl celého obchodu spočíval jednak ve zmonopolisování nákupu ražebního materiálu pro královské mincovny, které byly konsorciu, jehož nastrčenou figurou byl bankéř Jan de Witte a jakýmsi hlavním jednatelem Bassevi (jménem známí členové byli ještě Valdštejn, Karel z Liechtneštejna a Pavel Michna), pronajaty na rok za 6,000,000 zlatých a jednak v ovládnutí veškerého peněžního trhu minci, jejíž skutečná hodnota byla neustále snižována. Tohoto snížení hodnoty mince bylo dosaženo trojím způsobem: zvýšením nominální hodnoty peníze (kde na př. 120 kr.

mory, že z valdštejnské mincovny nepošílají předepsané zkušební mince, i ve zprávách o horším zrně valdštejnských dukátů.¹³⁾ Valdštejn sám sice v začátcích jičínské ražby hlásá v dopise Taxisovi (4. prosince 1626), že chce pokračovati v ražbě dukátů, i kdyby byla spojena se škodou,¹⁴⁾ příštího roku (6. srpna 1627) zmírňuje však svůj požadavek: nechce míti z ražby žádného prospěchu, ale také žádné škody¹⁵⁾ a r. 1628 (18. prosince) výslovně píše o svém mincování Maxovi z Valdštejna: „Ale já toho nedělám pro užitek, než pro reputaci.“¹⁶⁾ Přece však mohli se úředníci sami snažit, znajíce povahu svého pána a jeho způsob, jak má býti využito všech pramenů pro větší příjmy, aby vyzískali co nejvíce a spojili tak přece jen s reputací i užitek. Osobně si byl Valdštejn jistě vědom i psychologických momentů, mohl-li platiti zvláště zlatem vlastního rázu i — zejména v posledních letech — praktického významu, mohl-li disponovati velkými obnosy vlastních peněz.

Prvý počátek Valdštejnova mincovnictví, získání mincovního práva, je podnes v mlhách. O ražbě vlastních peněz nakazuje vévoda r. 1625,¹⁷⁾ tedy zřejmě v době, kdy k ražbě měl právo nebo se domníval je míti.¹⁸⁾

stoupl na 150 kr.), ubráním čistého kovu a přidáním přísady (tedy snížením zrna ve vyražených kusech, které klesalo z 10 lotů na 2 loty [!]) a zvýšením počtu mincí, vyražených z téhož množství čistého stříbra. O provedení tohoto milionového podniku, který je z největších a nejmělejších v dějinách peněz, mají zásluhu nejen jmenování a jmény neznámí podnikatelé, jejichž úkolem bylo dodávati do mincoven přímo masy materiálu, zejména t. zv. pagamentu, ostatně dobře a ne pro každého člena konsorcia stejně placeného, ale i výkonné orgány, tedy v prvé řadě ti mincmistři, kteří lehkou, či t. zv. dlouhou minci razili. Z těch patří v Čechách první místo jistě Benediktu Hübmerovi ze Sonnenleithenu, od r. 1610 významnému pražskému mincmistru. Výsledek tohoto podnikání v l. 1622—23, které připravovala léta těsně předcházející, byl na jedné straně neslýchaný, dnes přesně nezjistitelný, ale správně milionovými číslicemi odhadovaný zisk podnikatelů, na druhé straně naprostý rozvrat české měny, ohromná drabota s úžasným stoupnutím ceny staré dobré mince (dukát ze 108 kr. r. 1573 na 1200 krejcarů, tolar v téže době ze 73 na 600 krejcarů) a velké ochuzení císaře i širokých vrstev, postižených v zápětí státním bankrotem, t. zv. kaladou, vyhlášenou u nás 28. prosince 1623.

¹³⁾ Archiv min. vnitřní F. 67/5, f. 138—142 a jednání o špatnou jakost dukátů z konce r. 1629, které vyložím později v textu.

¹⁴⁾ Meyer, l. c., str. 445.

¹⁵⁾ Förster, Wallenstein als Feldherr u. Landesfürst, 1834, str. 68—69 a Meyer, l. c., str. 446.

¹⁶⁾ Arch. min. vnitřní F. 67/29. V německém překladu otiskl tento dopis Förster, l. c., str. 385—6.

¹⁷⁾ V dopisu Taxisovi 4. X. Arch. min. vnitřní; Meyer, l. c., str. 445: „sowohl auch seht, dass ihr das Münzwesen in Gitschin anricht“.

¹⁸⁾ Valdštejn dostal vévodský titul r. 1627. V opisu tohoto jmenování v Arch. min. vnitřní F. 67/28/2 jest připomenut císařský diplom z 13. června 1625, který dával Valdštejnovi právo titulovati se vévodou. K témuž výsledku došel Gindely, l. c., str. 58, který nalezl ve Vídeňském státním archivu nedatovaný koncept vévodského diplomu z r. 1625. Soudím, že Valdštejn, třeba mu tento diplom výslovně nepropůjčoval právo mincovati, na jeho základě právo to si vzal a císař a jeho úřady prostě mlčely, nemohouce nic poříditi proti mocnému a potřebnému vojevůdci.

Pobízen jistě i počátkem ražby eggenberské a šlikovské, dlouho se nerozmýšlel, i když snad toto právo mu nebylo ještě výslovně přiznáno. Privilegium, ius monetandi, dostal až 16. února 1628.¹⁹⁾ Jakmile se jednou rozhodl razit vlastní peníze, vnáší i do mincovnictví nedočkavý spěch, hraničící s překotností, s níž požadoval vykonání každého rozkazu, pobídkami jako: „laszt stark münzen —;“²⁰⁾ „laszt fleisig münzen, auf das ich nicht Ursach hab, solches zu andeuten, denn ich höre, das man dem nicht nachkomet, wie ichs befohlen hab, welches mir wohl in die Nasen raucht; ich bin insonsten nicht gewohnt ein Sach oft zu befehlen . . . Insonderheit will ich die Zwölf Tausendt Dukaten vor Ausgang des Jahrs gemünzter sehen —;“²¹⁾ „Ihr geht zu langsam um mit Münzung der Ducaten, thut besser dazu, dasz ich desto balder kann alles das Gold in Dukaten meines Schlags vermünzt haben —“²²⁾

S rozhodnutím o vlastním mincovnictví souvisela i řada praktických otázek. Po svém způsobu zasahoval do nich Valdštejn někdy velmi energicky, staraje se často o detail. Projednával všechno se svým frýdlantským zemským hejtmanem Gerhardem z Taxisu, po jeho útěku r. 1632 s frýdlantskou komorou a pak hejtmanem Jetřichem z Malovic. Tito vedli celou administrativu hlavní, jičínské, mincovny, Taxis rozhodoval často i o technických věcech. Snad Valdštejn ani neznal své mincmistry v Jičíně a Zahání a nájemce mincovny v Zahání. Jen o rytce kolků, kteří udávali svým uměním vnější ráz minci, třeba byli při tom velmi omezení předpisy, měl časem zájem, jako vždy o vnější stránku ražeb a jejich počet. Jinak všechno zařízení mincování i mincoven ponechal na vůli a schopnosti Taxisově, poháněje ho jen svými rychlými připomínkami a měně i zde svoje rozkazy třeba ve dvou dnech.

Valdštejnské mincovny byly zřízeny dvě: v Jičíně, sídelním a hlavním městě Frýdlantska,²³⁾ kam byla soustředěna všechna správa země, a v Zahání, kde bývalá královská mincovna z let 1623—1625 vytvořila jakousi mincovní tradici.²⁴⁾ Jejich postavení bylo rozličné. V Jičíně byla vybudo-

¹⁹⁾ Opis Arch. min. vnitřní F. 67/28/2, f. 72' sl.

²⁰⁾ 4. XII. 1626; l. c., str. 445.

²¹⁾ 9. VIII. 1627; Förster, l. c., str. 69 a Meyer, l. c., str. 446.

²²⁾ 5. II. 1631; Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory; Förster, l. c., str. 386. Všechny výpisy z protokolů jičínské komory dal mně k dispozici p. doc. dr. Roubík.

²³⁾ Třeba to bylo velmi blízko královským mincovnám v Praze a Kutné Hoře, což bylo pak přetřásáno při zřizování kladské mincovny pro Ferdinanda III. (1626). Newald, Beiträge zur Geschichte des öster. Münzwesens während der Zeit v. 1622—1650. Bl. d. Ver. f. Landeskunde von Nieder-Öster., 1882, str. 132.

²⁴⁾ Friedensburg, Schlesiens neuere Münzgeschichte, C. D. S. XIX., Breslau 1899, str. 91; V. Miller-Aichholz, Öst. Münzprägungen 1519—1918, Loehrův úvod str. XX. Valdštejn, jsa v l. 1622—23 členem dewittského konsorcia, rozhlédl se dosti dobře po mincovních věcech. Nepřekvapuje nás tedy, že on, jeden z nejvydatnějších dodavatelů ražebního materiálu v době dlouhé mince a jeden z největších podílníků na zisku z ní i po skončení jejího údobí dával si zmincovati

vána mincovna v zemské valdštejnské správě, které také, jsouc řízena odbornými úředníky (mincmistrem a vardajnem), podléhala. Náklad práce

z vlastního materiálu běžné peníze. Svědectvím toho je Valdštejnův list nejvyššímu mincmistru Vilému z Vřesovic z r. 1624, který uveřejnil Meyer (l. c., str. 441—442) a který nás zpravuje nejen o tom, že Valdštejn dodal do kutnohorské mincovny materiálu v hodnotě přes 7.600 rýnských zlatých, ale že dodával k opětnému zmincování na dobré tolary bývalou dlouhou (kiprovou) minci, kterou sám pomáhal vyrábět. Tehdy se ovšem jednalo o zmincování na toliary královského rázu. Zajímavější jsou zprávy z r. 1627, tedy už z doby samostatného Valdštejnova mincování, podle kterých žádal v červnu 1627 Valdštejnův vojenský pokladník (Kriegszahlmeister), který zůstal v Halle, aby sebral poplatky, mansfeldského mincmistra Koburgra o zmincování 2.000 rýnských zlatých v mincovně v Eislebenu pro Valdštejna. Zlato a obojí druh kolků (svrchní železa i spodní štoky) prý k tomu účelu má. Na doporučení mincmistra Koburgra svolil k tomu hrabě Kryštof Fridrich z Mansfeldu 23. července 1627. Tyto zprávy uveřejnil Dr. Emil Bahrfeldt, Wallenstein lässt in Eisleben münzen, Berl. Mzbl. 1925, str. 221 sl. a z jeho pozůstalosti byly uveřejněny znovu v Bausteine zur Mansfeldischen Münzgeschichte, Bl. f. Mzfr. 1929, str. 491 a 492. (Vděčím upozornění na tento článek pp. dru V. Katzovi v Praze a p. notáři O. Conrathovi v Benešově n. Ploučnicí.) E. Bahrfeldt neví, zda opravdu došlo k ražbě pro Valdštejna v Eislebenu. Upozorňuje jen, že bylo v Eislebenu podobným způsobem mincováno pro jiné majitele mincovního práva (pro Stolberg i Anhalt). Pro názor, že v Eislebenu razili Valdštejnovými kolků (zvyklost naprosto neojedinělá: i královské mincovny v Čechách zpracovávaly dodaný kov na peníze jednotlivých šlechticů, v té době právě na př. Eggenberků, ovšem s mincovním znamením svého, královského mincmistra) svědčí okolnost, že právě z let 1627 a 1628 (s letopočtem předělaným z 1627) máme ještě zachované Valdštejnovy zlaté (Goldgulden), které se svým rázem i svým neobvyklým druhem v řadě českých mincí, jimž byly jičínské ražby přizpůsobeny, vymykají ze série výrobků jičínské mincovny (zaháňská v l. 1627—8 ještě nepracovala). Na první pohled bylo by přiřazení těchto zlatých mezi eislebenské ražby velmi vítaným rozluštěním několika otázníků, připojujících se k iregulernosti těchto mincí, kdyby bylo uspokojivé odpovědi na všechny otázky s tím souvisící.

Valdštejnských zlatých znám sedm kusů se čtyřmi lícními a třemi rubními kolků z r. 1627 a 1628. Originály obou ročníků znám ze sbírky Národního musea a Tichého v Praze (viz tab. I. č. 9). Byly uveřejňovány u Miltner-Neumanna l. c., č. 605 (r. 1628); u Meyera, l. c., č. 17 a 18 (jako dukáty; dva kolků 1628); u Donebauera, č. 3977; v aukčním katalogu L. Hamburgra, 1926 (Vogel) č. 3984 (1627) a Helbingově r. 1907 č. 2519 (1627) a 2521 (1628); u Chaury, l. c., t. 4 č. 3 (1628). Tyto zlaté váží průměrně 3-17 g a mají jakost 0-740—0-745. Nelze tedy pochybovat, že se opravdu jedná o t. zv. Goldgulden. Vnější rázem jsou obdobné dukátům, mají na lici pod poprsím i mincmistrovské jičínské znamení slunce. Oba ročníky, které jsou v ražbě jen variantami téhož kolků a na nichž příbuznost je zvýšena ještě tím, že letopočet 1628 vznikl z letopočtu 1627 pouhým předěláním číslice 7 na 8, liší se však podstatně tím, že na zlatých z r. 1628 nalézáme pod poprsím v poli ještě hák na cány. Jest to časté mincmistrovské znamení slezské, některých německých zemí (v letech 1600—1620 se vyskytuje v Německu nejméně na 17 místech), užíval ho nájemce valdštejnské mincovny v Zahání Jan Ziesler z Molsheimu. Ten měl r. 1628 pronajatu královskou mincovnu ve Vratislavi. (Byl nájemcem vratislavské mincovny od r. 1627 do 1637. Friedensburg, l. c., str. 95 sl.) Pro tu v té době, stejně jako pro jičínskou mincovnu dodával ražební kolků vratislavský medailér Hanuš Rieger. Ale právě kolků valdštejnských zlatých

v ní (v l. 1626—1634) byl v přímé vévodské režii. Za to mincovna v Zaháni, kde byly jménem Valdštejnovým vydávány peníze v l. 1629—1632, byla

nenesou žádnou význačnou stopu jeho práce. V Zaháni, kde Valdštejnova mincovna v l. 1627—1628 ještě nepracovala, nemohly být tyto zlaté raženy. Mincmistrovské znamení, slunce s paprsky, patří jičínskému mincmistru Reickovi. 6. srpna 1627 nakazuje Valdštejn Taxisovi (Förster l. c., str. 68—69 a Meyer, l. c., str. 446), aby dal v Jičíně zmincovati na říšské tolary a zlaté pagament, který s sebou přiveze jeho vojenský pokladník. Proti Jičínu, jako mincovně Valdštejnových zlatých, svědčí vedle faktu, že neznáme jiných zlatých, ražených té doby v Čechách a že královský mincovní řád je vůbec neuvádí jako minci vydávanou v Čechách, jen značka háku na cány pod poprsím na zlatých z r. 1628. Ta by ukazovala, že tyto ražby jsou spíše německého původu, podle nahoře uvedených jednání s mincmistrem Koburgrem tedy nejspíše eislebenského. Ale mincmistr Koburger neuzíval háku na cány jako svého znamení, nýbrž písmen A C a trojlistu. (Srovn. Bahrfeldt, Bl. f. Mzfr. l. c. a J. Hagen, Münzbeschreibung des Hauses Mansfeld, Nürnberg 1778.) Mohli bychom v háku na cány na druhém ročníku zlatých spatřovati tedy nanejvýše znamení, jimž se měly eislebenské ražby z r. 1628 odlišiti od jičínských z r. 1627, nebo zlaté od dukátů, když byla získána v r. 1627 špatná zkušenost, že byly oba druhy mincí zaměňovány. Je však také možné, že oba ročníky zlatých (1627 a 1628) jsou přece výrobky jičínské mincovny, a že hák na cány se objevil na zlatých z r. 1628 omylem slezského řezače kolků, není-li ovšem svědectvím nám dosud neznámé a pravdě nepodobné epizody mincmistrovské nebo vardajnské v Jičíně nebo touhy vřatislavského Jana Zieslera, aby ovládl i jičínskou mincovnu. Je možné, že jde jen o nové Valdštejnovo rozhodnutí, nakazuje-li v srpnu Taxisovi, aby dal zlaté pro pokladníka zmincovati v Jičíně, třeba před tím v červnu pokladník žádal, aby byly zmincovány zlaté pro Valdštejna v Eislevenu, což v červenci hrabě mansfeldský dovolil. Všechno předešlé připouštíme jen s krajní rezervou, kterou nám ukládá nedostatek pramenů. Nemůžeme při dnešních našich vědomostech rozhodnouti, kde byly raženy valdštejnské zlaté. Můžeme jen rozložit důvody. Pro mínění, že tu jde o jičínské ražby svědčí jičínská mincmistrovská značka slunce a zpráva, že, podle rozkazu Valdštejnova, měly být r. 1627 raženy v Jičíně pro pokladníka zlaté (Goldgulden), při čemž však upozorňuji, že se někdy pod pojmem „Goldgulden“ v pramenech rozumí dukát. Proti Jičínu jako místu ražby zlatých shrnujeme tyto důvody:

1. druh mince, který výslovně nepřipouštěl královský mincovní řád;
2. znamení hák na cány v poli. Toto znamení je velmi často používáno v Německu i v poli mince i v opisu, samotné i s písmeny;
3. ráz mince. Kolky nebyly řezány tehdejšími jičínskými řezači Riegrem, ale neznámým rytcem. Řezba je poměrně primitivní, obraz vévodův i tvar orlice na rubu v Jičíně neobvyklý.

Proti Eislevenu jako mincovně, ve které byly Valdštejnovy zlaté raženy, lze vlastně uvést jen znamení slunce, které můžeme však vysvětliti tím, že řezač kolků prostě kopíroval jičínská razidla a znamení hák na cány, které není značkou Koburgovou, které však neumíme vůbec vysvětlit a kterým jsou označeny zlaté jen z r. 1628, tedy druhého ročníku, přidělal na přání někoho ze zúčastněných na ražbě, nejsa ve spěchu, kterým je Valdštejnovo mincovnictví charakterisováno, kontrolován. Vznikly zlaté r. 1627 jinde než ony s letopočtem r. 1628? A můžeme bezpečně, jak soudíme, přijímat jejich historická svědectví o ražbě, o které nejsme dosud dobře zpraveni, nebo je máme posuzovati opatrně? Neboť nikdy není vy-

podle obvyklého způsobu té doby pronajata od počátku peněžním podnikatelům a teprve na konci pronájmu r. 1631, a i později (r. 1633), uvažovali úředníci o mincování ve vlastní vévodově režii i v Zaháni.

Předpokladem úspěšného mincovnictví bylo výnosné a dobře organizované vlastní frýdlantské hornictví.²⁵⁾ Skýtalo vedle nepatrného množství zlata dosti stříbra, a i měď, olovo, cín, železo, ledek a rumělkou, a sloužilo především jičínské mincovně. Pro ni stačila, alespoň zhruba, vlastní frýdlantská těžba mědi a olova. Ne však těžba stříbra, třeba byla nejvýnosnější a ovšem naprosto ne více náhodná naleziště zlata.²⁶⁾ Zlata bylo ve valdštejnských mincovnách, zejména v Jičíně, zpracováno neobyčejně mnoho. Zdá se nám téměř, že z pobídek vévodových a jeho požadavků na sumy dukátů slyšíme volání: jen zlato, jen zlato! A třeba i zde prestižní důvody jistě stojí v popředí, je si Valdštejn, člověk tak prakticky založený, jistě vědom i praktického významu ústavu, který ho může zaplatiti penězi, jichž nutně potřebuje, patrně pro svoje dalekosáhlé politické podniky.

Vlastním základem valdštejnské zlaté ražby byl t. zv. pagament, velkou převahou peněžní.²⁷⁾ Předním dodavatelem tohoto materiálu byl bankéř Jan de Witte, známý Valdštejnův z peněžního konsorcia z let 1622—23, nazvaného jeho jménem. S ním bylo počátkem r. 1627 umluveno,²⁸⁾ že bude pravidelně dodávati do jičínské mincovny měsíčně 1000 stažených dukátů na přemincování, takže by bylo ročně zmincováno nejméně 12.000 valdštejnských dukátů, které by vydával do oběhu sám Witte. Při tom ani nevadilo Valdštejnovi, že tak tratí peníze, obyčejně placené za přemincování; jen když bude mezi lidem hodně dukátů s jeho obrazem. Jenže tyto dodávky, které mohly velmi zaměstnati mincovnu, vázly hned v zápětí po úmluvě. Už

loučena ani ta možnost, že by mistrným způsobem některý novodobý ctitel Valdštejnův chtěl obohatiti trh mincovních památek po vévodovi. Nezdá se, že by byly dostatečné důvody pro podobnou myšlenku a tuším, že zůstává otázka: Jičín, Eisleben nebo některá neznámá mincovna?

²⁵⁾ O jeho rozsahu a obsahu nejlépe poučuje A. Ernstberger, Wallenstein als Volkswirt, Liberec 1929, 61 sl.

²⁶⁾ Ernstberger, l. c., str. 63 uvádí jen malé dodávky důlního zlata z Černého dolu u Vrchlabí do jičínské mincovny. (Gödel jičínské komoře 18. XI. 1629. Arch. min. vnitra F. 67/5). Reick tvrdil 20. XII. 1629, že v době jeho mincmistrování (1626—1630), s jednou výjimkou, nebylo vůbec raženo ani z cimentovaného zlata. Toto cimentované zlato prý si r. 1627 přivezl vojenský pokladník. Arch. min. vnitra F. 67/5, f. 307 a 308.

²⁷⁾ Klenotní zlatý pagament mohl míti pro zmincování Valdštejnův vojenský pokladník spolu se stříbrem, neboť Valdštejn nařizuje Taxisovi, aby dal zmincovati i zlaté. 6. VIII. 1627. Förster, l. c., str. 68—69; Meyer, l. c., str. 446. Tento pokladníkův pagament byl však již cimentovaný. Reick 20. XII. 1629, Arch. min. vnitra F. 67/5, f. 307—308.

²⁸⁾ Archiv min. vnitra F. 67/5, f. 76 a 75; srovn. i Förster, l. c., str. 385.

v srpnu 1627 stěžoval si Taxis a ostře vytýkal Valdštejn, že Witte neplní, co slíbil.²⁹⁾ Že Jan Witte nemohl dobře stačiti, pochopíme snadno: jeho závazek byl značně veliký. Když se pak bankéř r. 1630 zabil, dodávali zlato k zmincování jiní, snad v první řadě opět jiný člen wittského konsorcia, Jakub Bassevi se svým bratrem. Byla pro to patrně táž dobrá příčina, jako pro dodávky stříbrného pagamentu: valdštejnští úředníci platili, aby měli s dostatek materiálu, o čtvrt tolaru víc, než královské mincovny. To bylo proti řádu a česká komora na nesrovnalost sama upozornila Taxise a žádala, aby rozdíl vyrovnal.³⁰⁾ Větší sumy pagamentního zlata byly vydávány do mincovny z rentmistrovského úřadu.³¹⁾

Rozložení valdštejnských stříbrných dolů (centrum bylo ve Vrchlabí) roznodovalo i o dodávkách důlního stříbra do valdštejnských mincoven. Dodávky do jičínské mincovny byly patrně vydatné, i když nemáme úplnou představu o jejich počtu a obsaženosti a co víme, jsou vlastně zlomky: r. 1626 poslali z Vrchlabí jeden plik stříbra, váhy asi 100 hřiven;³²⁾ r. 1627 v desíti dodávkách přes 500 hřiven;³³⁾ hned na počátku r. 1628 poslali 129 hř. 8 l. 3 hal. fejnu.³⁴⁾ R. 1629 ve zprávě o panství vrchlabském a jilemnickém udává perk mistr Göldel, že bylo z vrchlabských hor posláno mnoho set hřiven stříbra do pražské mincovny a v posledních třech letech do jičínské a z jilemnického panství do Jičína na 1500 hřiven stříbra.³⁵⁾ V pozdějších letech nalézáme pak už jen náhodněji zprávy o dodávkách důlního stříbra. Tak r. 1631 o 20 hř. 8 l.³⁶⁾ a o 30 hřivnách,³⁷⁾ r. 1634 o 21 hř. 2 kv.³⁸⁾

²⁹⁾ Förster, l. c., str. 386 a Meyer, l. c., str. 446.

³⁰⁾ Česká komora Taxisovi 23. VIII. 1630. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 364 a 365. Srovn. i Meyer, l. c., str. 460; Friedensburg, l. c., str. 3. Na vysokou cenu stříbra upozornil nejprve Hübner (18. VII. 1630. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 361—363). Jičínská komora vskutku pak v prosinci nakázala, aby mincmistr platil za hřivnu důlního stříbra 10 tolarů místo 10 $\frac{1}{4}$ tolaru, za přehnané stříbro nebo dobrý pagament 10 $\frac{1}{4}$ tolaru. 13. XII. 1630, Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory.

³¹⁾ 20. II. 1630, Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 334 a 335; 27. II. 1631, tamže, protokoly jičínské komory. Srovn. citace při sumách raženého zlata v pozn. 116—136.

³²⁾ Miřkovský Taxisovi 12. X. 1626, Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 66—67 a 251—266; váha fejnu prý byla 100 hř 12 lotů 1 kvintlík 1 haléf.

³³⁾ 500 hř 9 l 1 kv 2 hal.; Arch. min. vnitřní, F. 67/5, f. 251—266; v tom množství jsou patrně obsaženy menší položky, o kterých se dočítáme: 9. IX. 1627 o 50 hř a 200 hř 11 lotech (Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 91 a 92), 11. X. 1627 o 100 hř 12 l 1 kv 1 hal a 35 hř (tamže, f. 95—100).

³⁴⁾ 18. ledna 1628. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 251—266.

³⁵⁾ 18. XI. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 298 a 299; Ernstberger, l. c., 63.

³⁶⁾ Hölzl Taxisovi 27. VII. 1631. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 471 a 472.

³⁷⁾ Steffan Taxisovi 12. VI. 1631. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 477 a 478.

³⁸⁾ Steinmüller 31. III. 1634 Arch. pražského hradu, B. 103—1.

Jedna hřivna čistého stříbra byla placena z jičínské mincovny po 15 rýnských zlatých.³⁹⁾

Vedle důlního stříbra bylo ovšem v Jičíně zpracovááno i pagamentní. Bylo dodáváno ve formě pagamentu klenotního⁴⁰⁾ nebo peněžního, hlavně od židů.⁴¹⁾ Mezi peněžním pagamentem nalézáme také stažené peníze Fridricha Falckého a českých stavů,⁴²⁾ které byly tak často zapsány mezi pagamentním stříbrem královských mincoven.

O získávání materiálu pro Zaháň nevíme ničeho. Vinna je chudá řeč našich pramenů, ale i fakt, že zaháňská mincovna byla pronajata a opatření ražebního materiálu náleželo mezi soukromé starosti nájemce. Víme jen, že zaháňská mincovna zpracovala za rok (od září 1629 do září 1630) přes 5781 hřivnu stříbra na groše, nepatrné množství na tolary a nepatrné množství zlata na dukáty.⁴³⁾ Je to zhruba 100 hřiven (vratislavské váhy) za týden. Podle úvahy o obnovení zaháňské mincovny r. 1633⁴⁴⁾ dodávali ražební materiál hlavně židé a byl to patrně převahou peněžní pagament.

Pro zvýšení činnosti hledali v Jičíně i nové, jinde obvyklé cesty pro získání materiálu. Tak zkoušel r. 1631 vardajn měď z dolů v okolí Hostinného, ale nalezl v 1 centu pouze 8 lotů stříbra. Tím ražební materiál pro mincovnu neobohatili a nechali tohoto dobývání stříbra z mědi.⁴⁵⁾

Nemůžeme-li dost dobře pro mincovny v Jičíně a v Zaháni srovnati ani společný podklad mincovnictví, hornictví a jeho dodávky, musíme naprosto rozdělit pro vzájemnou odlišnost popsání vzniku obou mincoven, jejich vnějších příběhů i díla, při čemž můžeme pověděti o jičínské mincovně daleko více, než o zaháňské. Je to jednak proto, že prameny pro její dějiny jsou bohatší, jednak a hlavně však proto, že její význam ve skutečnosti vysoce předstihoval význam zaháňské mincovny, už pro její centrální položení.

³⁹⁾ V Hübnerově instrukci byla podle obyčeje odstupňována cena stříbra podle obsahu. Srovn. pozn. 93. — Taxis, který hledal v mnohých věcech poučení v Praze, vyžádal si radu i v otázce nákupu rud a stříbra. Dirleber (vardajn pražské mincovny) Taxisovi 27. X. 1627. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 108—111.

⁴⁰⁾ Valdštejn Taxisovi 6. VIII. 1627 o svém pokladníku: „... er hat Silber und Ketten, so er zu Gitschin vermünzen soll...“. Förster, l. c., str. 68—69; Meyer, l. c., str. 446.

⁴¹⁾ Přepalovali si pagament ne příliš pozorně ve vrchlabské huti. Hölzl Taxisovi 28. XI. 1626. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 74 a 75.

⁴²⁾ Jičínská komora K. Stránskému 3. VII. 1630. Arch. min. vnitřní F. 67/1/I, f. 31. V pagamentním stříbru byly také mince, o kterých Valdštejn nařizuje r. 1633, aby byly opraveny a obnoveny (Valdštejn Malovci 27. VI. 1633. Arch. země české, A 56c, f. 439—39'). Můžeme tento rozkaz bráti do slova, neboť ražba dukátů, jak byla v Jičíně po dlouhou dobu prováděna, o čemž vyložíme později, nám to dovoluje.

⁴³⁾ Kretschmer, l. c., 211—213; Meyer, l. c., 457—8.

⁴⁴⁾ Kretschmer, l. c., str. 214—215; Meyer, l. c., str. 459—460.

⁴⁵⁾ 10. VIII. 1631. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 475—476.

Jičínská mincovna. — Účast pražského mincmistra Hübmera při jejím založení. — Úředníci mincovny. — Tobiáš Sonnenschein ani Jan Jáchym Edling nebyli nikdy úředníky v Jičíně. — Mincmistři Reick, Miller a Steinmüller, vardajni Wiebel a Peckstein. — Mincmistrovské znamení ruka s koulí neexistuje. — Mincovní instrukce. — Ražební materiál. — Méněhodnotné jičínské dukáty. — Množství a druhy jičínských mincí. — Řezači kolků. — Způsob ražby a uvedení mincí do oběhu. — Konec jičínské mincovny.

Dne 4. října 1625 psal Valdštejn Taxisovi z Göttingen: „Sowohl auch seht, dass ihr das Münzweesen in Gitschin anricht.“⁴⁶⁾ To je pro nás prvý známý Valdštejnův rozkaz ke zřízení mincovny v Jičíně. Hned v jejích počátcích překvapí nás význačná role, kterou při nich hrála pražská mincovna, hlavně její mincmistr Benedikt Hübmer. Byl Valdštejnovým dobrým známým z dob mincování wittského konsorcia, byl podílníkem frýdlantských dolů a, jsa královským důlním radou, byl i předním rádcem ve věcech valdštejnského hornictví.⁴⁷⁾ Jeho vliv na vznikající vévodskou mincovnu rovnal se kmotrovství a Hübmer vyrostl během jejího trvání v jakéhosi opatrovníka. On navrhl všechny vedoucí úředníky pro ni, radil o způsobu práce, staral se o získání rytce kolků, sestavil seznam věcí potřebných pro zařízení mincovny⁴⁸⁾ a sepsal mincovní instrukci.⁴⁹⁾ Gerhard z Taxis, zemský hejtman frýdlantský, měl pomocí Hübmerovou ušetřenu nejednu starost. Poslouchal také přesně svého pražského rádce.

První měla býti jistě péče, kde umístiti mincovnu. Hübmer radil, aby se tak stalo co nejbližší vrchlabským dolům a, nejasně pro nás, tvrdil, že v dolních pokojích zámku bude dosti pohodlí. Ať už myslil jičínský či vrchlabský zámek, do zámku se mincovna nedostala. Patrně od počátku jí bylo vykázano místo pod jičínským zámekem, nevíme dobře kde a které, jen že bylo na místě pozdější zámecké jičínské zahrady nebo před ní. Tam mincovna setrvala až do r. 1632, kdy nařídil Valdštejn, aby byla stržena, místo upraveno pro zahradu a mincovna umístěna v některém novém domě ve městě, které Valdštejn sám dal postavit. Nemusí to být žádný vznešený

⁴⁶⁾ Arch. min. vnitřní; Meyer, l. c., str. 445.

⁴⁷⁾ Srovn. E. m. Nohejlová, Z příběhů pražské mincovny, Praha 1929, str. 109; Ernstberger, l. c., str. 62 a hlavně Arch. min. vnitřní F. 67/5.

⁴⁸⁾ Pro prvě zásluhy Hübmerovy ocitujeme prameny při jejich bližším popsaní. V Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 543 a 544, se nalézá nedatovaný a nepodepsaný akt: Verzeichnus was vor Zaig zu Anrichtung eines neuen Münzwercks von Nöthen. Podle všech známek pokládám toto podání za Hübmerovo dobré zdání o potřebách nové mincovny.

⁴⁹⁾ Tuto instrukci sestavil Hübmer na požádání jičínské komory v prvě polovině r. 1630 v době zatčení mincmistra Reicka. Do té chvíle razili v Jičíně bez psané instrukce. 18. I. 1630, Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 318—321; 16. II. 1630, tamže, F. 67/5, f. 332 a 333; 15. VII. 1630, tamže, F. 67/5, f. 357—360. Instrukce je otištěna u Hanky, Verhandl. d. Vaterl. Museums in Böhmen, 1840, 47 sl. a částečně u Meyera, l. c., str. 446—453, který ji klade hned za akta z r. 1627 aniž ji datuje.

dům, ale stavitel ho má pro potřeby mincovny upravit.⁵⁰⁾ Stalo-li se tak a jak byla mincovna znovuzřízena, o tom už ničeho nevíme. Vždyť nevíme ani, jak byla vybavena a zařízena po svém založení, jak byly rozděleny její prostory. Soudíme jen podle požadavků doby, analogie odjinud i podle instrukce z r. 1630, předpokládáme-li, že v budově bydlil mincmistr, vardajn, snad i řezač kolků, že tam byly pracovny všech tří i hlavní dílna (t. zv. šmitna) a dílny pro přípravu kovů na ražbu, pro zkoušky mincí i jinak potřebné.

Technické vybavení⁵¹⁾ jak je, jakoby pro filiálku pražské mincovny doporučoval pro jičínský začátek Hübmer, nebylo bohaté, ale dostatečné. Měly tu být velké váhy (až na 300 hřiven = přes 84 kg) i s potřebným závažím, gysařské tyglíky z Haffner Zellu (jakožto nejlepší druh), všelijaké železné nářadí, kovadliny, rozličné druhy kladiv, nůžek a háků, nádobí ze železa a z mědi, zásoby vinného kamene, soli, dříví a uhlí, měly tu být i několikery svrchní a spodní kolky pro ražbu mincí. A ještě zkušený rádcem nevyjmenoval do podrobnosti všechny potřeby, jak se je pak během mincování jistě naučili v Jičíně znát. Ještě však prospěl Hübmer Taxisovi tím, že větší díl železného nářadí pro mincovnu dal zhotovit v Praze.⁵²⁾

Hned pak se ujal velmi důležité otázky, koho dosaditi jako mincmistra a vardajna do Jičína. První návrh jmenoval Matyáše Taxe, mincovního kontrolora v Jáchymově.⁵³⁾ S ním také Taxis smluvil, že nastoupí,⁵⁴⁾ ale po dvou měsících, počátkem r. 1626, objevil se jako vážný kandidát Jiří Reick a byl přijat spolu i s vardajnem Janem Jakubem Wieblem, který měl v Jičíně zastávat i úřad mincovního kontrolora.⁵⁵⁾ Podmínky služby obou úředníků navrhoval opět sám Hübmer. Oběma volný byt, mincmistru plat 300 kop míš. (t. j. 350 r. zl.), bez povinnosti míti zvláštního písaře, vardajnu, vzhledem k jeho dvojímu úkolu, 150 rýnských zlatých platu a 50 rýnských na otop a světlo.⁵⁶⁾ Patrně úředníkům samotným bylo zůstaveno, aby si najali šmitmistra a mincíře.

Zdálo by se, že jmenováním mincmistra a vardajna byly dokončeny přípravy a mohla počíti práce. Jenže dílo se zdrželo o nečekanou překážku:

⁵⁰⁾ Arch. země české A 56b, f. 40—41; Förster, l. c., str. 384—385; Meyer, l. c., str. 453; J. Morávek a Zd. Wirth, Valdštejnův Jičín, Štencovo umění 1934, str. 464.

⁵¹⁾ Srovn. o účelu jednotlivých předmětů E. m. Leminger, Královská mincovna v K. Hoře, Praha 1912 a 1924 a Nohejlová, l. c., str. 75 sl.

⁵²⁾ Hübmer Taxisovi 13. XI. 1625. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 45 a 46.

⁵³⁾ Tamže.

⁵⁴⁾ Hübmer Taxisovi 28. XII. 1625. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 45 a 46.

⁵⁵⁾ Hübmer Taxisovi 28. II. 1626. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 49—51.

Vardajn není jmenován, ale z následujícího vyplývá, že se nejednalo o jiného, než právě Wiebla.

⁵⁶⁾ Tamže. V původním dobrém zdání jsou požadováni úředníci v neztenčeném počtu a s vyšším platem: mincmistr s 350 rýnskými, kontrolor s 225 rýnskými, vardajn se 160 rýnskými a hlídač tyglíků se 100 rýnskými zlatými ročního platu.

o neschopnost a snad i nevěli pražského rytce kolků.⁵⁷⁾ Od února r. 1626 měl Hübmer neúspěch. Nevíme dobře, s kým vlastně jednal. Na podzim r. 1625 byl přijat pro pražskou mincovnu jako rytec kolků Kryštof Engelhardt, který se r. 1626 dělil o práci s Bartlem Siebertem a později Donátem Starckem.⁵⁸⁾ Poněvadž Hübmer začal svá vyjednávání zřejmě už r. 1625 a rytec, se kterým jednal, nebyl spolehlivý, předpokládáme, že to byl Kryštof Engelhardt, který byl nejdříve požádán, aby dodal ražební kolky pro jičínskou mincovnu. Vyryl pak, prý po dvakrát, obraz Valdštejnův tak ohavně, že se Taxis neodvážil jeho ražebních želez použití, a raději poslal k nejmenovanému rytci na Moravu, aby zhotovil nové kolky.⁵⁹⁾ V té době (v červnu 1626) pobízel Valdštejn Taxise, aby brzy už zřídil mincovnu,⁶⁰⁾ byl však upokojen, když mu hejtman vysvětlil obtíže při získání kolků (které pak provázely novou mincovnu po celou dobu jejího trvání) a jen žádal, aby mu Taxis poslal odračky prvních mincí.⁶¹⁾ Byl jimi spokojen, nařídil však změnu rubního opisu z Dominus Protector Meus (*viz tab. I. č. 1*) v Invita Invidia⁶²⁾ a v zápětí v Sacri Romani Imperii Princeps⁶³⁾ (*viz tab. I. č. 2*). Taxis dal sebrati kolky tolarů (a ovšem i půltolarů) s opisem Dominus Protector Meus a rozkázal, aby byly pořízeny nové, podle přání vévodova (patrně opět u moravského rytce).⁶⁴⁾ Tak byla zahájena činnost jičínské mincovny ražbou tolarů, prý v počtu dvou tisíc, s opisem Dominus Protector Meus a za vedení mincmistra Jiřího Reicka.

Jiří Reick byl rodem ze Slavkova. R. 1622 byl písařem, od r. 1623 až do počátku r. 1625 (snad už i r. 1622) kontrolorem pražské mincovny.⁶⁵⁾ R. 1623 dostal městské právo v Praze,⁶⁶⁾ na počátku r. 1626, jsa doporučen svým bývalým mincmistrem Hübmerem, získal mincmistrovské místo v Jičíně za podmínek již dříve popsanych. Odebral se tam patrně v prvních měsících r. 1626, neboť v dubnu už odjel, třeba dosud neznámý důlním úředníkům, na obhlídku jednotlivých dolů.⁶⁷⁾ Hned při nastoupení složil také patrně přísahu, slibuje věrně zachovávat i mincovní instrukci, které se mu však

⁵⁷⁾ Hübmer Taxisovi 28. II. 1626. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 49—51; Taxis Valdštejnovi 23. VI. 1626. Tamže, F. 67/5, f. 595 a 596.

⁵⁸⁾ Arch. země české, Mincovní arch., mincmistrovský a kontrolorský účet za rok 1626.

⁵⁹⁾ Taxis Valdštejnovi 23. VI. 1626. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 595 a 596.

⁶⁰⁾ Valdštejn Taxisovi 13. VI. 1626. Meyer, l. c., str. 445.

⁶¹⁾ Valdštejn Taxisovi 11. VII. 1626. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 60 a 61.

⁶²⁾ Valdštejn Taxisovi 31. VII. 1626. Meyer, l. c., str. 445.

⁶³⁾ Valdštejn Taxisovi 2. VIII. 1626. Meyer, l. c., str. 445.

⁶⁴⁾ Taxis Valdštejnovi 13. VIII. 1626. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 540.

⁶⁵⁾ Arch. země české, Minc. arch., fasc. 14 a účty mincmistra a kontrolora v l. 1623—1625. Je jako kontrolor podepsán ještě v Reminiscere 1625.

⁶⁶⁾ Arch. města Prahy, Práva městská, Rkp. 536, f. 230'.

⁶⁷⁾ Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 53.

dostalo až když r. 1630 opouštěl, jsa propuštěn, svůj úřad.⁶⁸⁾ S Reickem společně nastoupil úřad i vardajn Jan Jakub Wiebel, o němž nevíme nic bližšího, než že byl také chráněncem Hübmerovým, že měl bratra a vedl v Jičíně na své prostředky velmi nákladný život. Měl svého koně, livrejovaneho sluhu, oblečen byl prý vždycky jako nějaký rytíř a rád holdoval vínu. Tak ho alespoň líčil zemský hejtman Taxis, který mu nebyl valně nakloněn.⁶⁹⁾ Svou přísahu složil patrně také s Reickem⁷⁰⁾ a s ním sdílel pak i osud mincovního úředníka, obžalovaného z vydání méněhodnotných mincí.

Tři léta mincmistrování Jiřího Reicka, který užíval jako svého mincovního znamení slunce s lidským obličejem zpředu, obklopené paprsky a plaménky,⁷¹⁾ byla vyplněna normálními starostmi vedoucího úředníka ústavu, kde se hodně pracovalo. Byla tu jednání s důlními úředníky, s hejtmanem

⁶⁸⁾ Nedatovaný text přísahy je zachován v arch. zaháňském. Podle Valdštejnova titulu patří přísaha právě do r. 1626. U textu vardajnovy přísahy je titul Valdštejnův opraven na pozdější.

⁶⁹⁾ Taxis Hübmerovi 14. I. 1630. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 315 a 316.

⁷⁰⁾ Meyer, l. c., str. 455. Srovn. pozn. č. 68.

⁷¹⁾ Slunéčko je na valdštejnských mincích ve třech hlavních variantách: na prvních ražbách je obklopeno sedmi plaménky, na některých deseti paprsky. Od r. 1627 je kresleno se čtyřmi plaménky, které se okolo něho střídají se čtyřmi paprsky (*viz vyobr. č. 8*).

Snaha po výkladu tohoto znamení patrně přivedla do řady jičínských mincovních úředníků i Tobiáše Sonnenscheina, jehož jméno vědomě škrtneme z jejich pořadí. Nevíme, jak se tam dostalo. Uvedl je po prvé Meyer ve své často již citované práci o valdštejnských mincích v N. Z. 1885. Odtud bylo spojováno jméno Sonnenscheinovo se znamením slunce s paprsky ve veškeré numismatické literatuře. Meyer přijal jemu známé jméno mincmistra Sonnenscheina jako možné vysvětlení mincmistrovské značky, která tomuto jménu podle zdání výborně odpovídala. Snad hledal toto vysvětlení proto, že jméno mincmistra Reicka bylo známo jen z jediné zprávy (Meyer, l. c., str. 465) a že se nevědělo, že byl přijat už r. 1626 do valdštejnových služeb a že v nich byl, až na krátkou dobu r. 1629, nepřetržitě do r. 1630. Jméno Tobiáše Sonnenscheina jest uváděno jako jméno nájemce mincovny v Olomouci v l. 1635—1637. I tuto funkci Sonnenscheinovu musíme bráti s rezervou. V olomouckých archivech, kde je z třicátých let 17. stol. několik zpráv o mincmistru M. Fritschovi, nepřichází vůbec jméno Sonnenscheinovo. (Děkuji za vědomosti o tom p. prof. V. Nešporovi, archiváři města Olomouce.) Známe jeho jméno spojené s titulem olomouckého mincmistra pouze ze zprávy, kterou uveřejnil Newald, Beiträge zur Geschichte des öster. Münzwesens während der Zeit von 1622 bis 1650 v Bl. d. Vereines f. Landeskunde von Niederösterreich, 1882, str. 146, pozn. 1. Lze-li však pro Olomouc hledati doklad existence Sonnenscheinovy ještě na jiném místě, můžeme s určitostí tvrditi, že v Jičíně Tobiáš Sonnenschein nebyl nikdy ani nájemcem mincovny ani mincmistrem. Není možno, že by se v celé registratuře valdštejnské v Archivu ministerstva vnitřní ani jednou nenalezlo jeho jméno. Kdyby se našlo, nebylo by pro Sonnenscheina v Jičíně ani místa. Mincovna vůbec nebyla pronajata a mincmistrem byl Jiří Reick.

Vysvětlení znamení slunce mohli bychom hledati ještě v jiné okolnosti. Zemský hejtman frýdlantský G. Taxis držel jako léno od r. 1625 Valečov (T. Bílek, Dějiny konfiskací, 1882, str. 249). Valečovští měli ve znaku slunce s lid-

a komorou jičínskou, s mincíři a rytci kolků, s dodavatelem pagamentu,⁷²⁾ byla tu vlastní mincmistrovská práce, vedení knih, starosti ženatého muže o rodinu, ale hlavně neshoda s hejtmanem Taxisem. Zase nevíme, odkud pramenila a čí vinou vznikla. Reick dokazoval, že, jsa přesným ve vykonávání svých povinností, nemohl vyhovět hejtmanovi, který prý radil, aby neposílali mistru nad průbami do Prahy peníze ke zkouškám, i aby vydali dukáty, o kterých všichni věděli, že jsou méněhodnotné. Taxis ovšem tvrdil, že nic takového mu nikdy ani na mysl nepřišlo, neřku-li, aby tak radil. Ať už byly neshody mezi frýdlantským zemským hejtmanem a jičínským mincmistrem způsobeny čímkoli, byly tak silné, že oba pomýšleli na rozchod. Reick sám prý několikrát žádal,⁷⁴⁾ aby byl zbaven místa mincmistra v Jičíně a Taxis opravdu v květnu r. 1629 hledal vhodnou osobu pro tento úřad. Benedikt Hübmer mu poradil Michala Millera z Annaberku,⁷⁵⁾ kdysi mincíře v Praze,⁷⁶⁾ který se již dříve dozvěděl, že Taxis hledá nového mincmistra a který nebyl v Míšni spokojen.⁷⁷⁾ Taxis sou-

ským obličejem zpředu, kolem dokola obklopené paprsky a plaménky (M. Kolář, Českomoravská heraldika, 1902, str. 194). Tato náhodná shoda jičínského mincovního znamení s erbovním znamením Valečovských, jejichž rodový statek Valečov měl právě jičínský hejtman, jeho význačné postavení a veliký vliv na jičínskou mincovnu, který jsme už dostatečně poznali z toho, co bylo nahoře pověděno, mohly by vésti k otázce, zda nepatří toto znamení Taxisovi, který, jako soustředěný ve svých rukách veškeru zemskou správu, byl na vévodovo přání i nejvyšším rozhodčím ve věcech mincovních. Organisačně by proti takovému vysvětlení mincovního znamení slunce nebylo námitek. O něco později (určitě ve čtyřicátých letech, nebylo-li tak již počátkem třicátých let 17. stol.) razili mince pod dohledem hejtmanů v Plané v mincovně šlikovské s jejich, ne tedy mincmistrovským znamením. (E. Fiala, Das Münzwesen der Grafen Schlick, N. Z. 1890—91, str. 228 sl.) Ale Taxis neutilizoval nikdy znaku Valečovských jako svého ani na erbu ani na pečeti a byl by musil si vybrati tento znak jen pro mince. Už toto vysvětlení je násilné. Znamení slunce mizí pak z jičínských ražeb r. 1630, kdy odešel ze služeb Valdštejnských Reick, zatím co Taxis v nich zůstal ještě do r. 1632. Čteme-li pak v aktech z r. 1629 a 1630 (Arch. min. vnitřní F. 67/5), že Reick zodpovídal za hodnotu mincí svým mincovním znamením a že mincovní znamení jičínských mincí té doby bylo slunce, můžeme s jistotou rozhodnouti, že slunce s paprsky je mincmistrovská značka Jiřího Reicka.

⁷²⁾ Zprávy o tom všem jsou v Arch. min. vnitřní F. 67/5.

⁷⁴⁾ Taxis Hübmerovi 10. V. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 225 a 226; Reick a Wiebel jičínské komoře 28. I. 1630. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 325, 326, 327 a 330.

⁷⁵⁾ Hübmer Taxisovi 8. V. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 221 a 224.

⁷⁶⁾ Müller byl už r. 1623 a 1624 v Praze. Tehdy kvitoval za zedníka Kryštofa Peschela a povozníka Martina Kadera a byl jmenován říšským mincířem, tedy řádně vyučeným (Arch. země české, Minc. arch., fasc. 14). Měl tehdy v pečeti štít se dvěma růžicemi a lvem držícím hák na cány a po obou stranách klenotu písmeno M. Téže pečeti užíval, když r. 1626 potvrzoval s ostatními mincíři příjem platu. Pro rok 1625 chybí jeho stopa v pražské mincovně a také od 4. října 1626 se tam neobjevuje. To patrně odešel již do Annaberka. Arch. země české, Minc. arch., fasc. 15.

⁷⁷⁾ Miller Hübmerovi 1. V. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 222 a 223.

hlasil,⁷⁸⁾ zvláště proto, že Miller se dobře vyznal v hornictví,⁷⁹⁾ byl bohatý a mohl v případě potřeby prý i založiti úřad svými penězi a byl patrně doporučen i Hölzlem, který ho znal.⁸⁰⁾ Nic nevadilo Hübmerově doporučení, když sám upozorňoval, že je Miller nadutý.⁸¹⁾ Byl opravdu někdy v polovině roku 1629 přijat za jičínského mincmistra, jenže ne nadlouho. Chtěl prý mít všechno písemně, podle ústního rozkazu nechtěl pracovat a tak musil mincmistrovské místo v Jičíně opět opustiti. Na ně byl znovu vzat, snad přinucen z nedostatku jiných, Jiří Reick, ač už byl na odchodu.⁸²⁾

Krátká epizoda mincmistrovské činnosti Millerovy v Jičíně měla jen jednu trvalou stopu: mincmistrovské znamení M v ozdobených závorkách na rubu velmi vzácných tolarů z r. 1629 (*viz tab. II. č. 14*).⁸³⁾ Ale i úřadu

⁷⁸⁾ Taxis Hübmerovi 10. V. 1629. Tamže, f. 225 a 226. O něco později se přimlouval u Taxise vrchlabský perkmistr Gödel za jiného, jménem neuvedeného muže, který dosud byl v důlní službě na Vrchlabí a prý se vyučil v mincovnictví v Jáchymově. Nebyl jím Jakub Wohnsiedler, bratr moravského mincmistra Kryštofa Wohnsiedlera? Gödel Taxisovi 5. VI. 1629. Tamže, f. 244 a 245.

⁷⁹⁾ Miller Hübmerovi 1. V. 1629. Tamže, f. 222 a 223 a Hübmer Taxisovi 23. V. 1629. Tamže, f. 231 a 232.

⁸⁰⁾ Hübmer Taxisovi 23. V. 1629. Tamže, f. 231 a 232.

⁸¹⁾ Hübmer Taxisovi 16. V. 1629. Tamže, f. 229 a 230.

⁸²⁾ Reick a Wiebel jičínské komoře 28. I. 1630. Tamže, f. 325—327 a 330.

„— auf dieses hat wolgedachter Herr Prägerische Münzmeister Ihr. Gn. einen andern ehrlichen münzverstandigen Mann ohne Geuehr vor einen halben Jar herausgeschickt, welcher alle Sachen hat wollen schriftlich haben und nicht auf mündlichen Befehl gehen wollen, hat desswegen widerumb müssen von dannen zihen und ich armer Mann habe (unangesehen ich meinen Abschied von der fürstlichen Cammer bekommen) widerumb müssen Lückenbüßer sein —.“

⁸³⁾ Tyto tolarý, z nichž jeden uvedl již Hanka, l. c., č. 18, bývaly považovány za ražby meklenburské. Znamení M (*viz vyobr. č. 8*) na těchto mincích je umístěno na rubu dole v opisu, tedy na téže místě, kde na ražbách zaháňských je S, jako začáteční písmeno mincovny (Sagan). M je však začáteční písmeno země (Meklenburska), nikoli mincovny. Ani jediná z meklenburských mincoven nezačíná touto písmenou. Z nich by v úvahu pro Valdštejnovy ražby přicházel Wismar a tu by bylo možno namítnouti, že místo jeho počátečního písmene W bylo raději použito M jako označení země, aby se Valdštejnovy mince lišily i znamením od výrobků královské mincovny ve Vratislavi, kde právě v té době bylo používáno W jako označení mincovny. Všechny tyto úvahy jsou však zbytečnými, uvědomíme-li si, že Valdštejn dostal Meklenbursko 16. června 1629 v léno. Není možno, že by na mincích, ražených pro Meklenbursko, chyběl meklenburský znak a v opisu titul vévody meklenburského, jako nesměl chyběti po získání léna.

Tolarý s M byly tedy raženy před 16. červnem 1629 a nikolik pro Meklenbursko. Jejich vzácnost ukazuje (známe je v několika exemplářích ve dvou typech, které popsal Meyer, l. c., str. 498, č. 205 a 206), že byly raženy jen krátký čas. Meyer, l. c., str. 498 správně soudil, že znamení M je velmi pravděpodobně značkou mincmistra, třeba v Meyerově době dosud jménem neznámého. Svým rázem jsou tyto tolarý ovšem velmi příbuzné zaháňským ražbám z r. 1629 (Meyer, l. c., str. 498, č. 207 a 208), jsou však hrubší. Tato podoba naprosto nepostačí, abychom je zařadili mezi zaháňské ražby. Podobný ráz vysvětlíme tím, že tolar se znamením M je patrně prací drážďanského rytce Šeb. Dadlera nebo některého jeho po-

Reickova bylo té doby nakrátko. Ať už to bylo špatné svědomí, o jehož příčinách nevěděl ani Taxis, nebo obavy z hejtmana, kterého nebyl ochoten poslouchati v rozkazech protizákonných, věděl, proč chtěl opustiti jičínskou mincovnu, neboť dával do oběhu se svým mincmistrovským znamením méněhodnotné dukáty. V druhé polovině roku 1629 se na tento fakt přišlo na dvou místech: v Drážďanech⁸⁴⁾ a v Zaháni.⁸⁵⁾ Zde zkoušel vardajn Ehrlich a nalezl, že jičínský dukát se znamením slunce a letopočtem 1629 má zrno pouze 23 karáty 5 grénů, tedy o 3 grény horší, než má mít. Zpráva o tom došla do Jičina frýdlantské komoře v nepřítomnosti hejtmana Taxise.⁸⁶⁾ Tato ihned dala zatknouti mincmistra Reicka i vardajna Wiebla⁸⁷⁾ a po výsledku obou propustila Reicka na slovo, ale Wiebla dala uvěznit. Hned také sdělili událost Taxisovi, netajíce mu, že oba úředníci se snaží svalit vinu za vydávání chybných dukátů na něj samotného.⁸⁸⁾

Toto obvinění opakovali oba mincovní úředníci ještě několikrát, i když byl též mincmistr uvězněn a ve svých podáních vykládali o tolika pravděpodobných detailech, že, ač na konec všechno sumárně odvolali, aby se dostali z vězení, přece jen asi měli v mnohém pravdu. Je přirozeno, že si zemský frýdlantský hejtman nemohl nechat na sobě pohanu, že nařizoval, doporučoval nebo i mlčky trpěl, věda o tom, vydávání méněhodnotných dukátů. A přece se zdá, že věděl, jenže nevíme, pro čí zisk mlčel. Zda schránil zlato do vévodské nebo do své vlastní pokladny, maje nějaký zisk při dodávkách zlatého pagamentu. Z podání mincmistra a vardajna z vězení jičínské komoře počátkem r. 1630 teprve poznáváme mnohou nesprávnost v jičínské mincovně. Pagamentní zlato, které bylo základem jičínské zlaté ražby, nebylo většinou, z obavy před ztrátou při přepalování, roztavováno, nýbrž jednotlivé kusy byly jen roztepány a pak hned znovu raženy valdštejnskými kolky. Tak se stalo, že byly v pagamentu dodány vratislavské dukáty a jejich násobky, prý velmi nízkého, až koru-

mocníka, kterému byl na vzor předložen zaháňský tolar, nebo byly Dadlerovy kolky tolaru s M poslány jako vzor do Zaháně, což je podobnější pravdě. Mezi oběma mincovnami, Jičnem a Zaháni, k takovým zásilkám docházelo. Mezi zaháňské ražby nepatří tolar s M už proto, že tamější ražby mají ustálený druh mincovních značek. Poněvadž pak nalézáme v Michalu Millerovi onoho mincmistra, jehož hledal už Meyer, můžeme s jistotou valdštejnské tolar s M zařaditi mezi výrobky jičínské mincovny.

⁸⁴⁾ Roth a Dreylink jičínské komoře 11. XII. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/43/II; Taxis Hübmerovi 26. I. 1630. Tamže, F. 67/5, f. 323; Hübmer Taxisovi 6. II. 1630. Tamže, F. 67/5, f. 343 a 344.

⁸⁵⁾ Zpráva Ehrlichova 24. XI. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/43/II; K r e t s c h m e r, l. c., str. 210; M e y e r, l. c., str. 457.

⁸⁶⁾ Roth a Dreylink jičínské komoře 11. XII. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/43/II. a zpráva Ehrlichova 24. XI. 1629. Tamže a K r e t s c h m e r, l. c., str. 210 a M e y e r, l. c., str. 457.

⁸⁷⁾ Wiebel byl už jednou, v září 1629, zavřen. Příčinu neznám. Arch. min. vnitřní, protokoly frýdl. komory.

⁸⁸⁾ 20. XII. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 306 a 340.

nového zrna.⁸⁹⁾ A i ty byly jen roztepány a znovu zmincovány. Mincmistr se prý bránil, ale hejtman mu domlouval. Mincmistr prý chtěl povolati k dohledu na práci i komorní jičínské rady, hejtman prý prohlásil, že stejně ničemu nerozumějí. Také dukáty ke zkouškám královskému mistru nad průbami chtěl prý mincmistr posílati a vardajn by byl býval rád, kdyby byl mohl vzíti z každého díla tyto zkušební kusy, neboť to znamenalo i pro něj osobní zisk; ale hejtman, který po připomínce české komory nenamítal nic proti zaslání stříbrných ražeb ke zkouškám do Prahy, nedovolil posílat nic z dukátů. A prý hrozil mincmistru násilím, když nechtěl zmincovat neroztavené lehčí dukáty.

Oba obžalovaní úředníci, kteří byli až do poloviny roku 1630 vězněni, našli přímluvčího v pražském mincmistru Hübmerovi. Vysvětloval Taxisovi schodek na zlatých mincích, jak jen bylo možno. Dával příklady ze své zkušenosti, jak při roztavení hodnotných peněz se dostane směs méněhodnotná, vykládal, že podle jednoho dukátu nelze ještě soudit, vy-

Vyobr. č. 1. Dukát z r. 1628.

počítával, kolik by se asi našlo méněhodnotných mincí, kdyby se prošla jen římská říše, že proti cenovému schodku 1½ krejcaru, který asi znamenala nižší jakost jičínského dukátu, by se leckde našla cena o 6—7, ba i o 9—10 krejcarů nižší, poukazoval (hovoře stále o zaháňské zkoušce; drážďanskou, o níž nevíme, jaký schodek udávala, ponechával naprosto stranou), že se zbytečně rozkřičela celá záležitost, která Valdštejnovi neposlouží a ještě spíše přivodí novou nepříjemnost, falšování valdštejnských mincí. Jistě jeho přímluvy a výklady působily na Taxise, zvláště když Hübmer spravedlivě vytýkal, že se úředníci mincovny ani neměli podle čeho řídit, nemajíce instrukce. Přece však Taxis dosáhl, co chtěl. V únoru odvolal Reick všechna svá nařčení Taxise, jen aby se dostal z vězení a svaloval vinu na vardajna Wiebla. Nebyl však ani potom hned propuštěn. Ještě v březnu byl vězněn a Wiebla se ujal Hübmer.⁹⁰⁾ Teprve v polovině

⁸⁹⁾ Korunové zrno je 22 karátů. — Pokud znám vratislavské dukáty a jejich násobky, jsou tyto téhož zrna jako na př. současné dukáty pražské, tedy nad 950/1000. Zrno jičínských v r. 1627 je přibližně 970/1000, r. 1628 nad 950/1000 a r. 1629 900/1000 (+ — 20/1000). Z toho je zřejmo, že r. 1629 skutečně nějakým způsobem snížili zrno mincí. Děkuji za laskavé provedení zkoušek jakosti p. ing. E. V a n e č k o v i, řediteli Stát. puncovního úřadu v Praze. Mezi kusy veřejných sbírek dal zkoušet i dvě zlaté mince ze své sbírky i p. K. C h a u r a. Za to mu patří můj zvláštní dík.

⁹⁰⁾ Materiál k tomuto sporu a jednání je v Arch. min. vnitřní. Reick a Wiebel jičínské komoře 20. XII. 1629. F. 67/5, f. 307 a 308; 28. I. 1630. F. 67/5, f. 325—330.

roku bylo vše likvidováno a oba úředníci byli na počátku července propuštěni. Nic víc se jim nestalo. Dokonce byly vardažnovi odkoupeny potřeby na zkoušení za 53 rýnských zlatých, Reick složil účet, odevzdal jej jičínské puchhalterii a odešel, maje potvrzení o tom, i pas.⁹¹⁾ Tak zmizelo z jičínských ražeb i jeho znamení, slunce s lidským obličejem a paprsky.⁹²⁾ 15. července již navrhoval Hübmer, který mezitím sepsal i mincovní instrukci,⁹³⁾ nového mincmistra, svého bývalého správce Šebestiána Stein-

Reick jičínské komoře. 6. II. 1630. F. 67/5, f. 331 a 331a. Hübmer Taxisovi 9. I. 1630. F. 67/5, f. 313 a 314; 18. I. 1630. F. 67/5, f. 317—322; 6. II. 1630. F. 67/5, f. 343 a 344; 16. II. 1630. F. 67/5, f. 332 a 333. Taxis Hübmerovi 14. I. 1630. F. 67/5, f. 315 a 316; 26. I. 1630. F. 67/5, f. 323; 13. II. 1630. F. 67/5, f. 336 a 339. Reick jičínské komoře 19. III. 1630. F. 67/33/II., f. 36 a 37. Wiebel Taxisovi 20. II. 1630. F. 67/5, f. 334 a 335 a protokoly frýdl. komory: 19. XII. 1629.

⁹¹⁾ Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory: 2., 3., 4. a 5. VII. 1630.

⁹²⁾ Z vlastního mincovního materiálu vyčítáme ve spojení s Reickovou značkou sluncem ještě dvě otázky. Na některých dukátech a tolarech z r. 1627 a 1628 (dukát 1628: ve sbírce pp. Chaury (viz vyobr. č. 1) a Tichého v Praze, Hamburger 1911, č. 795; tolar 1627: Meyer, l. c., str. 484, č. 103; tolar 1628 tamže, čís. 104 a 105) nalézáme na počátku opisu na líci, v němž je zcela pravidelně pod vévodovým poprsím znamení slunce, dvojitou lilii (viz tab. I. č. 4). Dosavadní literatura od Newald a (l. c., str. 125) a Meyera (l. c., str. 465 a 484) vidí v této lili mincmistrovské znamení Jana Jáchyma Edlinga, do r. 1626 mincmistra v Sankt Pölten. Není však žádného důvodu ani dobré možnosti, abychom mohli tuto lilii přidělit Edlingovi a vylučují jeho přítomnost v Jičíně a účast v jičínském mincovnictví naprosto. Jičínští vardažnové, s výjimkou Pecksteina, který opravdu vedl mincovnu, nesignovali mince vedle mincmistrů. Pochybuji, ač ta možnost při povaze našich pramenů nikdy není vyloučena, že nějaká mincmistrovská nebo vardažnovská epizoda z let 1627—1628, o které naše dosavadní prameny mlčí, nám přinese vysvětlení. Vidím je spíše v tom, že tato lilie není nic jiného než ozdoba, označení začátku opisu, jako je na jiných valdštejnských mincích na téměř místě křížek, dva křížky vedle sebe, velká (viz tab. I. č. 12) nebo malá (viz tab. I. č. 3) růžice, jimž nepodkládáme vůbec nějaký zvláštní význam. Případně je před růžicí ještě tečka právě jako je před lilií (tečka ukončuje opis), někde i dvě tečky. (Srovn. Meyer, l. c., č. 1, 29, 104, 118 i tolary z r. 1629 (viz tab. I. č. 12).) Je pravda, že právě v té době se užívá s oblibou lilie jako mincovního znamení (nalézáme ji v l. 1621 a 1622 na ražbách vrateislavského biskupa arcivévody Karla v Nise, tamže na královských ražbách z r. 1624, 1625, v Opolí r. 1625, užíval ji v St. Pölten r. 1624 a 1625 a v Bratislavě r. 1624 jmenovaný Edling), ale zároveň i velká růžice, která má na valdštejnských ražbách význačné místo, ať na počátku opisu na líci (viz tab. I. č. 12) nebo na rubu, ať na konci jeho na rubu (viz tab. I. č. 11) byla v kiprové době užívána jako mincovní znamení (ač nikdy nebyla bezpečně určena a jen považována za značku Nisy, Opavy nebo neurčené slezské mincovny; srovn. Miller-Aichholz, l. c.) a přece nikomu ani nenapadlo považovati ji na jičínských ražbách za znamení mincmistra nebo vardažna. (Srovn. k předchozímu F. Friedensburg - H. Seger, Schlesiens Münzen und Medaillen der neueren Zeit, 1901 a Miller-Aichholz, l. c.)

Druhým otazníkem je spojení mincmistrovského znamení slunce se znaméním háku na cány na t. zv. zlatých r. 1628. O jeho vysvětlení jsme se pokusili v pozn. 24.

⁹³⁾ Arch. Národního musea v Praze, F. Jičín. Otiskl ji Hanka, l. c., str. 47 sl. a odtud z části i Meyer, l. c., str. 446—453. Instrukci sestavil Hübmer na

müllera, který by mohl ve čtrnácti dnech odjeti do Jičína. Hübmer pak sliboval, že novému jičínskému mincmistru poradí, kdykoli bude potřebovat. Zároveň doporučoval, aby, dojde-li do mincovny k zmincování nějaké stříbro, nechali je ležeti nezpracované až do příchodu Steinmüllera.⁹⁴⁾ Jenže toho nebylo potřeba, protože mezitím byl přijat nový vardažn, Jindřich Peckstein,⁹⁵⁾ který, přijav všechn mincovní inventář přímo od

přání jičínské komory a dostal za to 100 tolarů. Hübmer Taxisovi 18. I. 1630. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 318—321; 16. II. 1630. Tamže, f. 332 a 333 a 15. VII. 1630. Tamže, f. 359 a 360. Hübmer jičínské komoře 15. VII. 1630. Tamže, f. 357 a 358. Také rukopis originálu v Arch. Národ. musea dokazuje práci Hübmerovu.

Mincovní instrukce Hübmerova pro jičínskou mincovnu Albrechta z Valdštejna je dělána podle běžného vzoru. Poněvadž je to vlastně návrh z r. 1630 a poněvadž nevíme, jak dalece se jí v jičínské mincovně řídili, uvádím některé z jejich podrobností souvisele přímo zde, třebaže je opakuji v textu tam, kde doplňují zprávy jiné.

V jednotlivých uzavřených a nápisy označených odstavcích reguluje instrukce celý život mincovny. Nakazuje, aby mincmistr a vardažn bydleli v budově, tam aby bylo potřebné nářadí a místnosti, mezi nimi i vhodná ke zkouškám, k nimž, stejně jako pro potřebu mincmistra a vardažna, má být použito deputátního topiva. Zřizuje úřad kontrolora. Povoluje mincovati dukáty, tolary a jejich části i drobnou minci (groše, krejcare, půlkrejcare a vídeňské feniky). Vypočítává, jaké zrno mají mít jednotlivé druhy: tolary, jichž má být vyčteno na 1 víd. hřivnu $9\frac{3}{8}$, kusu 14 lotů 4 grény; groše mají být sazeny na 7 lotů 3 kv 2 hal., tedy vědomě o 2 haléře níže, ale poněvadž v práci poněkud nabudou, má být jejich 165 kusů při vyčtení považováno za osmilotové; krejcarů má být vyčteno $309\frac{3}{8}$ kusu (Hanka, l. c., má chybně $\frac{1}{8}$) zrna 4 loty 3 kv 2 hal.; půlkrejcarů 495 kusů zrna 3 loty 3 kv 2 hal.; feniků $742\frac{1}{2}$ kusu zrna 2 loty 3 kv 2 hal.; dukáty mají zachovat předepsané zrno 23 karátů 8 grénů. Dále probírá instrukce postup ražby, při čemž stanoví remedium (při tolarech na 100 hřiven jeden nebo dva tolary, na zrně jeden grén, při groších na jednu hřivnu 2 groše a na zrně jeden haléf, při krejcarech na hřivnu 6 až 8 kusů a na zrně jeden haléf, při půlkrejcarech 12 kusů a jeden haléf, při fenikách 16 kusů a jeden haléf), zkoušky (vardažn má vzít z každého tyglíku jeden lot ke zkoušení, z každého hotového díla jeden tolar, 8 grošů a 16 krejcarů, půlkrejcarů a feniků, zkoušet sám čtvrtinu, čtvrtinu dát ke zkouškám mincmistrovi, čtvrtinu poslat zemskému a čtvrtinu královskému prubíři do Prahy), schodky (v liti na 100 hřiven při tolarech 3 až $3\frac{1}{2}$ lotu, při drobné minci 8 lotů), šmitmistrův přivažek (na 100 hřiven tolarových cánů 5 kvintlíků, třikrejcarových 11 lotů, krejcarových, půlkrejcarových a fenikových 16 lotů), způsob vyčtení peněz. Hřivnu stříbra tolarového zrna mají úředníci platit 10 lotary 12 krejcare, osmilotový pagament 10 tolarů, horší stříbro až do čtyřlotového 9 tolarů 57 krejcare. Stříbro mají platiti velmi brzy a vždy nově zmincovanými penězi valdštejnského rázu.

Mincířskou mzdu stanoví instrukce takto: za zpracování 100 hřiven černých tolarových plátů 7 tolarů (10 zl 30 kr); za 100 hřiven grošů 16 zl 40 kr; za 100 hřiven ostatní povolené drobné mince 20 zl. Ale cisalie (odstřížky) je možno ze mzdy odpočítat, za to podle obyčeje mají mincíři dostat za kvartál 3 zl na gysařskou pečení a jeden tolar (1 zl 30 kr; úředníci jen půl tolaru) na svičkovou pečení.

Zcela podle obvyklých způsobů nařizuje instrukce, s jakou opatrností je třeba uschovávat ražební kolky a jak má mincmistr označiti veškery svoje ražby svým mincmistrovským znaméním i jak má uschovávat všechna potvrzení o vardažních jako přílohu svých účtů, které má pšísně vést. Aniž by vepsal sumy pro platy úředníků, navrhuje Hübmer v instrukci, zač mají dostávat plat.

Reicka, vedl v červenci samostatně mincovnu, třeba zřejmě pod dohledem komorním, považoval se za mincovního správce, ponechal si za tu dobu mincmistrovský plat⁹⁶⁾ a vydával dukáty, tolary a groše. Spojuji s jeho jménem mincmistrovské znamení srdce, protknuté dvěma háky na cány (viz vyobr. č. 8), které znám jen na tolarech jičínské práce z r. 1630. (Meyer, l. c., str. 501 sl., č. 219, 220 a 221 (viz tab. I. č. 17).) Na dukátech a groších je neznám.⁹⁷⁾

Jméno Steinmüller je v českých mincovních dějinách známo. Řehoř Steinmüller, původně hutní mistr a písař v Jáchymově, byl od r. 1615 do 1621 vardajnem v Praze, pak (až do r. 1637) mincmistrem v Jáchymově.⁹⁸⁾ Šebestián Steinmüller byl podle všeho nejbližší Řehořův příbuzný, snad syn. Jeho jméno nezaznělo r. 1630 v Jičíně po prvé. Už r. 1627 vydávala mu jičínská komora pas, aby mohl bezpečně dojet ve věcech vévodových z Jičina do Prahy.⁹⁹⁾ Jako mincmistr nastoupil v Jičíně počátkem

Zvláštní odstavce věnuje instrukce zpracování zlata. V předepsaném zrně mělo být z jedné vídeňské hřivny raženo 70 dukátů 138 kr. Poplatky byly stanoveny: za zmincování jednoho dukátu 1½ kr, za cimentování 1½ kr. Přírůstek při stříhání střížků neměl být větší, než schodek v lití, šmitmistr měl dostati místo přivažku za schodek na šmitnách za každou hřivnu dukátového zlata 2 krejčary.

⁹⁴⁾ Hübner jičínské komoře. 15. VII. 1630. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 357 a 358 a týž Taxisovi 15. VII. 1630. Tamže, F. 67/5, f. 359 a 360. Hübner právě tou dobou odcházel po třetí a definitivně z úřadu pražského mincmistra a Steinmüller musil čekat, až bude hotovo jeho vyúčtování.

⁹⁵⁾ Také jméno Pecksteinovo je nám známo z pražské mincovny. V chudých pozůstatcích archiválií z r. 1627 nalézáme mezi podpisy a pečeti mincířů, potvrzujících plat za Reminiscere i jeho podpis a pečeť: je na ní štít, v němž je v oválu srdéčko protknuté hákem na cány. Nad fařnochy je v klenotu postava, držící v oblouku nad hlavou šat (?) a písmena H — P. Po r. 1627 nenalézáme jeho jméno ve spojení s pražskou mincovnou. Snad byl už delší čas v Jičíně. Arch. země čes., Minc. arch., fasc. 15.

Předpokládám, že jičínský vardajn Peckstein byl rozhodně spíše tento bývalý pražský mincíř, než Heinrich Pechstein v letech 1623—1629 mincmistr v Andreasbergu (E. Fiala, Münzen u. Medaillen der Welfischen Lande; Das neue Haus Lüneburg I., Praha, 1912, str. 134), který signoval i v poli písmeny H. P. Bylo by podivné, že by se bývalý mincmistr spokojil s místem vardajna a velmi blízká příbuznost štítu na pečetě pražského Pecksteina se znamením jičínského vardajna také rozhoduje v prospěch pražského mincíře.

⁹⁶⁾ Proti čemuž měl své námitky rentmistr. Ale Peckstein prosil 2. XI. 1630 jičínskou komoru, aby si ty peníze přece mohl ponechat. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 379 a 380.

⁹⁷⁾ Ve sbírce p. Tichého v Praze je však z r. 1630 dukát z kolků Freibösenových (Meyer, l. c., č. 198), jehož mincovní znamení slunce je přeraženo. Těžce zde můžeme viděti něco jasnějšího, než paprsky slunce. Přece však je možné, že zde byla na Reickovo slunce vyražena značka Pecksteinova, srdce, protknuté dvěma háky. Alespoň je zde možno shledati stopy jeho znamení.

⁹⁸⁾ Nohejlová, l. c., str. 114; E. Fiala, Die Beamten der Prager Münzstätte. N. Z. 1895, str. 197 sl.

⁹⁹⁾ Koncept 22. X. 1627. Arch. min. vnitřní F. 67/22, f. 2.

srpna,¹⁰⁰⁾ 13. srpna složil spolu s vardajnem Pecksteinem a kontrolorem Brennerem přísahu¹⁰¹⁾ a setrval v úřadě až do konce jičínské mincovny po chebské katastrofě, na počátku r. 1634. Opět byla tato léta vyplněna obvyklými povinnostmi mincmistrovskými, k nimž teď přibýlo cimentování zlata, odůvodňování schodku při přepalování,¹⁰²⁾ jízdy do Prahy na nákup potřeb pro cimentování,¹⁰³⁾ jízdy na obhlídku dolů¹⁰⁴⁾ a jistě i značné napětí při zpracovávání ohromných sum dukátů, zvláště v r. 1633. V mincovně nechyběl ani tentokrát spor. Vznikl mezi mincmistrem a rytcem ražebních kolků Konrádem Freibösenem a začal ho sám mincmistr, který žaloval koncem r. 1632 jičínské komoře na Freibösen, že zdržuje ražbu, poněvadž včas nedodává kolky. Strážky dostávají skvrny, nejsou-li včas raženy, nutno je pak zas čistit a tak Freibösen vlastně i zdražuje mincování. Při tom dělá kolky tak ošklivě, že se mincmistr stydí, že musí se svým znamením vydávati mince, na nichž je obraz vévodův jednou velký, jednou malý, jednou tlustý a zas tenký. Freibösen prý se raději zabývá svou zlatnickou prací a nedbá o ryteckou. Neumí prý ani dobře zapouštěti puncy. Mincmistr lituje, že nemá práva, vybrati si podle své volby jiného rytce. Ale Freibösen se bránil. Tvrdil, že jeho kolky byly považovány za dobré po dobu delší než jeden rok a že se líbily i vévodovi. Mincmistr sám zdržuje práci, poněvadž mu nevydává uhlí, které potřebuje k rytecké práci. Jak rozhodla jičínská komora v tomto sporu, nevíme. Freibösen zůstal však až do konce r. 1633 ve službách Valdštejnových.¹⁰⁵⁾

Mincmistrovským znamením Šebestiána Steinmüllera je půl lva obráceného vpravo, v kruhu (viz vyobr. č. 8).¹⁰⁶⁾

¹⁰⁰⁾ Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory 7. VIII. 1630.

¹⁰¹⁾ Tamže 13. VIII. 1630.

¹⁰²⁾ Mincmistrova zpráva 12. VII. 1631. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 463 a 464.

¹⁰³⁾ Mincmistrova zpráva 8. X. 1631. Tamže, f. 67/5, f. 511 a 512.

¹⁰⁴⁾ 3. IX. 1933. Tamže, F. 67/5, f. 529 a 530.

¹⁰⁵⁾ Steinmüller jičínské komoře 18. XII. 1632. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 513 a 520; 24. XII. 1632. Tamže, F. 67/5, f. 518 a 519; Förster, l. c., str. 385. Freibösen jičínské komoře 20. XII. 1632. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 514 a 515 a po 24. XII. 1632. Tamže, F. 67/5, f. 516 a 517.

¹⁰⁶⁾ Meyer, l. c., č. 271—332. Znak jáchymovského mincmistra Řehoře Steinmüllera, jak jej vidíme na jeho jetonu (Miltner-Neumann, l. c., č. 557), je půl dvouocasého lva, obráceného v pr., držícího mlýnské kolo.

To, že do řady jičínských ražeb nezařazují groše s letopočtem 1630, které mají mít znamení ruky, držící kouli, není přehlédnutí. Takový groš byl po prvé vyobrazen Miltner-Neumannem, l. c., č. 616 a popsán Meyerem, l. c., str. 506—7, č. 263—270. Ale již autor aukčního katalogu vlastní sbírky Adolfa Meyera z r. 1894 (Hess) upozornil (u č. 6610), že toto mincovní znamení je spíše špatně kreslená půlka lva v kruhu, které užíval Steinmüller. Opravdu, znamení ruky, držící kouli neexistuje. Je to jen chybně vyražený Steinmüllerův lev v kruhu, jak mohu dobře posoudit z pražských a vídeňských kusů. Na některých groších (zvláště ze sbírky p. dra V. Katze) je vidět vedle kruhu, v němž je lev, zbytek perličkovitých závorek a zdá se, že pod prackami lva jsou ještě znatelné paprsky Reickova slunce.

R. 1630 po odchodu Reickové a Wieblově došlo mezi mincovními úředníky ještě k jedné důležité změně. Vardajn Wiebel zastával také úřad mincovního kontrolora (Gegenhändler). Po r. 1630 nebyly už oba úřady spojeny a byl podle Hübmerovy instrukce zřízen zvláštní kontrolorský úřad. V srpnu t. r. byl přijat a přísahal jako mincovní kontrolor Jeroným Brenner,¹⁰⁷⁾ který přišel na doporučení Hübmerovo z Jáchymova.¹⁰⁸⁾

Bylo by vhodné doplnit výpočet zaměstnanců jičínské mincovny jmény šmitmistrů a mincířů. Jenže šmitmistra, ačkoli od počátku do konce vždy v Jičíně byl, neznáme jménem ani jednoho a počet mincířů, ani jejich jména také ne. V začátcích mincovny doporučoval Hübmer,¹⁰⁹⁾ aby bylo zřízeno místo hlídače tyglíků s ročním platem 100 rýnských zlatých, ale k tomu patrně nedošlo a úkol ten zastal v případě potřeby někdo z mincířů. Bylo jich té doby dost,¹¹⁰⁾ aby byli najati a v Jičíně jich býval rozličný počet, podle množství práce. R. 1627 přijížděl Taxis „wegen fürstosender frischer Münzarbeit“ v Praze podle ústního ujednání Reickova zkušeného mincíře.¹¹¹⁾ Za to mincmistr Steinmüller vyplácel šmitmistřovi a jeho pomocníkovi r. 1631 za týden od 1. do 8. února¹¹²⁾ a od 15. do 22. března,¹¹³⁾ protože, nemajíce co dělat, musili čekat na práci, 2 zl. r. 45 krejcarů, z čehož přišlo vždy 2 zl. za týden šmitmistřovi, 45 krejcarů mincíři, stejně jako je dostali v pěti týdnech v květnu a červnu 1632.¹¹⁴⁾ Mincířská mzda, peněžité příspěvky na gysařskou a svíčkovou pečení, šmitmistřův přívažek i zisk při stříhání střížků byly stejné jako v pražské mincovně.¹¹⁵⁾

Lépe, než nedostatečné zprávy o počtu dělníků, vypravují o práci v jičínské mincovně kusé záznamy o vlastním díle a výrobcích, i o vévodových požadavcích na výkonnost mincovny. Ovšem, počet mincí, vydaných mincovnou v letech 1626—1634 nelze stanovit ani zhruba. Lze jen soudit, že ve svých počátcích a na samém konci svého trvání byla jičínská

Snad byla na grošových razidlech předělávána značka. Nutno při tom ovšem předpokládati, že Peckstein pak razil groše ještě razidly se znamením Reickovým.

¹⁰⁷⁾ Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory 13. VIII. 1630.

¹⁰⁸⁾ Brenner žádal o nějakou službu na vrchlabských dolech už 23. V. 1630 Taxise. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 354 a 355. Hübmer ho doporučil 15. VII. 1630. Tamže, F. 67/5, f. 359 a 360. Od října 1630 do června 1631 podával několikrát zprávy jičínské komoře o stavu hor. V nich je 3. VI. 1631 jedinkrát v přípisku komorním nazýván mincovním kontrolorem a inspektorem dolů. Tamže, F. 67/5, f. 408 a 409.

¹⁰⁹⁾ Ve svém anonymním návrhu. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 543 a 544. Srovn. pozn. 48.

¹¹⁰⁾ Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 543 a 544.

¹¹¹⁾ 7. IX. 1627. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 90.

¹¹²⁾ Tamže, F. 67/1/II., f. 90.

¹¹³⁾ Tamže, F. 67/1/II., f. 123.

¹¹⁴⁾ Tamže, F. 67/1/II., f. 325 a 374.

¹¹⁵⁾ Srovn. pozn. 93.

mincovna zaměstnána nejvíc. Nejméně patrně r. 1632. Velká váha byla kladena na ražbu zlata. Hned koncem r. 1626 žádal Valdštejn, aby bylo zmincováno 20 až 30.000 dukátů.¹¹⁶⁾ Příští rok bylo umluveno s Janem Wittem, aby měsíčně dodával 1000 dukátů na přemincování.¹¹⁷⁾ S tímto obnosem pak Valdštejn počítal i pro příští léta. Vyžadoval jej hned r. 1627,¹¹⁸⁾ pozastavoval nepřesnost Witteových dodávek,¹¹⁹⁾ rozkazoval, aby pilně mincovali těchto 12.000 dukátů r. 1628¹²⁰⁾ a už v dubnu 1629, když obdržel zprávu, že je od počátku roku zmincováno 6500 dukátů, prohlášoval, že doufá, že tohoto roku opravdu 12.000 dukátů bude raženo.¹²¹⁾ Smrt Wittova r. 1630 nezastavila opětne ražení pagamentního zlata. Neboť r. 1630 bylo hodně zpracováváno. Na počátku července čteme o trojím rozličném díle: na rozkaz Taxisův bylo zmincováno 383 dukátů,¹²²⁾ pro nejvyššího purkrabí

Vyobr. č. 2. Široký pětidukát z r. 1628.

bylo znovu zmincováno 1100 dukátů (ovšem i ty na ráz Valdštejnův)¹²³⁾ a na deseti- a pětidukáty bylo raženo 1000 dukátů.¹²⁴⁾ Snad právě toto zmincování na velké druhy zlatých mincí si vyžádalo Valdštejnův rozkaz 25. března 1631, aby mincmistr nedával mincovati deseti- a pětidukáty, dokud nenařídí sám vévoda.¹²⁵⁾ R. 1631 pokračovalo opětne mincování

¹¹⁶⁾ Meyer, l. c., str. 445.

¹¹⁷⁾ Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 76 a 75; Förster, l. c., str. 385.

¹¹⁸⁾ 9. VIII. 1627. Meyer, l. c., str. 446; Förster, l. c., str. 69.

¹¹⁹⁾ 19. VIII. 1627. Meyer, l. c., str. 446; Förster, l. c., str. 386.

¹²⁰⁾ 1. VIII. 1628. Arch. min. vnitřní F. 67/I., f. 142.

¹²¹⁾ 7. IV. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 193 a 194.

¹²²⁾ 3. VII. 1630. Arch. min. vnitřní F. 67/1/I., f. 31.

¹²³⁾ 6. VII. 1630. Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory. Patrně je těchto 1100 dukátů onou sumou, kterou připomíná i vardajn Peckstein ve své žádosti 2. XI. 1630 o mincmistrovský plat za červenec. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 379 a 380. Srovn. pozn. 90.

¹²⁴⁾ 15. VII. 1630. Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory. Zpráva výslovně říká: „auf gantze Portugaleser und halbe“. Jistě jsou zde míněny jen hodnoty 10 a 5 dukátů.

¹²⁵⁾ 25. III. 1631. Tamže.

přivezených cizích zlatých mincí. V lednu bylo nutno vyřadit 230 dukátů z ražby 1896 kusů, poněvadž bylo potřebí je ještě znovu na povrchu vyčistit,¹²⁶⁾ v únoru dostal k nové ražbě mincmistr 9092 dukátů,¹²⁷⁾ v březnu získal od Vertemana 4000 dukátů na přemincování,¹²⁸⁾ jejichž ražbu zastavili, obávající se Valdštejnovy nelibosti ze schodku¹²⁹⁾ a podávající mu o tom zprávu.¹³⁰⁾ Z roku 1632 nemáme zpráv o nějaké sumě dukátů a také fakt, že není dosud známý žádný toho letopočtu ukazuje, že ten rok bylo zlata mincováno v Jičíně buď velmi málo, nebo že nebyly zlaté mince raženy vůbec. Teprve pro rok 1633 máme zase zprávy o ražbě zlata, vlastně opět jen o novém zmincování cizích peněz. V srpnu vyplatili jakousi pohledávku Bassevimu v nově pro ten účel přemincovaných dukátech s obavami, nebude-li se Valdštejnovi zdát schodek (133 dukátů 22 kr.) tuze velikým.¹³¹⁾

Vyobr. č. 3. Desetidukát z r. 1631.

Valdštejn však nejen nic nenamítal proti schodku, ale hned 10. srpna nařídil, aby se v začatém přemincování dukátů pokračovalo.¹³²⁾ O měsíc později žádal, aby zmincovali jeho kolky na 40.000 dukátů¹³³⁾ a počátkem listopadu zvýšil svůj požadavek rozkazem, aby dal hejtman Malovec zmincovati tolik dukátů, kolik jich bude lze opatřiti, a i kdyby jich bylo sto tisíc.¹³⁴⁾ To byla neslýchaná suma a pochopíme, že se hejtman bránil poukazem, že by pro tak velký náklad musel zastavit jiné výdaje, na př. na stavby

¹²⁶⁾ 9. I. 1631. Arch. min. vnitřní F. 67/I/II., f. 58.

¹²⁷⁾ 27. II. 1631. Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory.

¹²⁸⁾ Arch. země české, A 56°, f. 65.

¹²⁹⁾ Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 416 a 417.

¹³⁰⁾ Tamže, f. 463 a 464.

¹³¹⁾ Malovec Valdštejnovi 2. VIII. 1633. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 522—524.

¹³²⁾ Valdštejn Malovci 10. VIII. 1633. Arch. země české, kopiář A 56°, f. 46°.

Meyer, l. c., str. 462 ze Stát. arch. ve Vídni.

¹³³⁾ Valdštejn Malovci 18. IX. 1633. Arch. země české, kopiář A 56°, f. 52°—53. Meyer, l. c., str. 462—463 ze Stát. arch. ve Vídni. H. Hallwich, Briefe u. Akten, F. R. A. sv. LXVI., str. 333—34.

¹³⁴⁾ Arch. země české, kopiář A 56°, f. 73.

jičínské. Valdštejn jej přímo konejšil, že nechce mít celý obnos zmincovaný za týden nebo měsíc, že bude spokojen, bude-li za rok. A že frýdlantské vévodství vynáší dost, že by zisk z něho s kontribucemi mohl činit při dobrém hospodaření 400.000 zlatých a to že stačí i na pokračování ve stavbách, i na výdaje při ražbě požadovaného množství dukátů.¹³⁵⁾ Jenže celá suma nebyla už nikdy zmincována. 21. února 1634 nařídil Valdštejn z Plzně,¹³⁶⁾ aby byly všechny dukáty, ať jeho, ať cizího rázu, odvezeny z Jičína do bezpečného úkrytu. Bylo jich na 40.000 kusů a připadly na konec kurfiřtu saskému.

Tyto cifry, rozložené v prozatímně úplném počtu, doufám, nejlépe ukazují úlohu, kterou hrály dukáty ve vévodské jičínské mincovně.

Úloha zlatých (Goldgulden), byly-li raženy v Jičíně,¹³⁷⁾ byla proti dukátům nepatrná. Jediná zpráva, kterou můžeme k jejich ražbě vztahovati, je z r. 1627. Valdštejn tu nařizuje Taxisovi, aby vojenskému pokladníkovi dal opravdu zmincovati tovary a zlaté.¹³⁸⁾ Mincovní materiál svědčí, že byly raženy i r. 1628 a v obou letech řídce.¹³⁹⁾

Jak již z předcházejícího vyplývá, nebyly v Jičíně raženy jen jednoduché dukáty (viz tab. I. č. 10 a tab. III. č. 20 a 21), rýbrž i jejich honosné násobky desetidukáty (viz tab. I. č. 3, tab. II. č. 13 a vyobr. č. 3), pětidukáty (široké (viz vyobr. č. 2.) a úzké), třídukáty, dvoudukáty (široké (viz tab. I. č. 7) a tlusté) a obyčejné dukáty (širší a užší). Dukáty mají průměrnou váhu 3.40 g a jakost kolem 950/1000, tedy poměrně velmi nízkou. Zlaté váží průměrně 3.17 g a mají jakost 740—745/1000. Zrno stříbrných mincí přesně a výslovně stanovila až Hübnerova instrukce. Srovnávaly se v něm naprosto s ražbami královskými.¹⁴⁰⁾

Počet stříbrných mincí, vydaných jičínskou mincovnou, nelze stanoviti, s nepatrnými výjimkami, ani pro určitá údobí. Hlavním druhem stříbrné ražby byly tovary, jejich násobky (dvoutovary)¹⁴¹⁾ a zlomky (půltovary (viz tab. III. č. 22) a čtvrtovary: širší (viz tab. I. č. 5) a užší (viz tab. I. č. 6)). Tovary a jejich zlomky byly raženy i v klípách.¹⁴²⁾ Představu o počtu vyražených grošů (tříkrejcarů) také nemáme (viz tab. I. č. 8 a tab. II. č. 19). Patrně velmi vzácně byly raženy půl-

¹³⁵⁾ Arch. země české, kopiář A 56°, f. 79—79°.

¹³⁶⁾ Tamže, f. 90; T. Bílek, Dějiny konfiskací, str. 753—754 a 829; Hallwich, Wallenstein's Ende, II., str. 239—240.

¹³⁷⁾ Srovn. pozn. 24.

¹³⁸⁾ Förster, l. c., str. 68—69; Meyer, l. c., str. 446. Srovn. pozn. 23.

¹³⁹⁾ Známe tři kusy s letopočtem 1627, čtyři s 1628.

¹⁴⁰⁾ Srovn. pozn. 93.

¹⁴¹⁾ Meyer, l. c., č. 19, 20 a 288 z let 1627 a 1632.

¹⁴²⁾ Klipa rázu tovaru z r. 1633 je ve sbírce p. Tichého v Praze (Hamburger, 1911, č. 804); klipa rázu půltovaru z r. 1626 je v Národním museu v Praze (Meyer, l. c., č. 32); čtvrtovarový ráz má klipa z r. 1633 ve sbírce p. Chaury a p. Tichého v Praze (Meyer, l. c., č. 308).

krejcarý (*viz vyobr. č. 4*).¹⁴³⁾ Prvých tolarů s opisem Dominus Protector Meus v r. 1626 bylo podle udání Taxisova vyraženo 2000.¹⁴⁴⁾ V červenci r. 1630 bylo za správy Pecksteinovy zmincováno 1000 tolarů.¹⁴⁵⁾ To jsou jediné určité zprávy o množství stříbrné mince. Jakýmsi vodítkem pro představu o něm mohou být ještě zprávy o množství dodaného důlního stříbra a i počet ražebních kolků jednoho roku, pokud jej můžeme sledovat na zachovaných mincích. Známe z prvých 2000 tolarů s opisem Dominus Protector Meus pět kolků. Tolary r. 1626 s opisem Sacri Romani Imperii Princeps znám ze šesti, r. 1627 ze sedmi, 1628 z třinácti, 1629 z deseti, 1630 ze čtyř, 1631 ze čtyř, 1632 ze sedmi a 1633 ze dvou kolků.

Vyobr. č. 4. Půlkrejcar z r. 1632. Změny kolků byly podmíněny vévodovým přáním, změnou jeho titulu a znaku, střídáním se letopočtů, hlavně však prací rozličných rytců. Léta valdštejnského mincování nejsou dobou vysoké úrovně ryteckého umění. Valdštejn sám si nedopřál ani zde dost času, aby hledal pravého umělce. Jeho zájem o vnější stránku ražeb byl spíš právnícký. Klade váhu na znak a opisy. Víme již, jak z hesla Dominus Protector Meus vznikl opis Sacri Romani Imperii Princeps.¹⁴⁶⁾ Požadavkem, aby byl na mincích celý znak a v opisu, třeba ve zkratkách, celý titul,¹⁴⁷⁾ zdůrazňuje Valdštejn svoje postavení, ač upravení jeho znaku po r. 1629 se zdálo být některým řezačům želez obtížným.¹⁴⁸⁾

Úředníci Valdštejnovi neměli také štěstí na umělce. Je nám již známo, že se začátek mincování opozdil proto, že pražský rytec vyřezal Valdštejnov obraz tak ošklivě, že nebylo možno těmi kolky vůbec razit a hejtman Taxis se musel obrátit na Moravu, aby našel lepšího řezače.¹⁴⁹⁾ To bylo v červnu r. 1626. Jsou tedy první valdštejnské ražby, tolary s opisem Dominus Protector Meus (*viz tab. I. č. 1*), stejně jako první dukáty a groše toho typu s opisem Sacri Romani Imperii Princeps (*viz tab. I. č. 2*) prací jménem neznámého rytce z Moravy. Pro tyto první ražby nalézáme také jedinou grafickou předlohu, buď přímou nebo nepřímou, v rytině

¹⁴³⁾ Známe je jen v jediném typu mincmistra Steinmüllera z r. 1632 (Miltner - Neumann, l. c., č. 630). — Mincovní instrukce (srovn. str. 68) sice stanovila řád pro ražbu krejcarů a feniků, ale ty dva druhy peněz nebyly v Jičíně mincovány. R. 1630 se patrně uvažovalo o mincování krejcarů, Hübner propočítal jejich ražbu, ale snad pro vysokou cenu stříbra a proto pochybný zisk bylo od ní upuštěno. Hübner jičínské komoře 18. VII. 1630. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 361—3.

¹⁴⁴⁾ 13. VIII. 1626. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 540.

¹⁴⁵⁾ 15. VII. 1630. Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory a Peckstein jičínské komoře 2. XI. 1630. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 379 a 380.

¹⁴⁶⁾ Srovn. str. 40.

¹⁴⁷⁾ Valdštejn Maxmiliánovi z Valdštejna 18. XII. 1628. Arch. min. vnitřní F. 67/29.

¹⁴⁸⁾ Pro zaháňské mince o tom sděluje Grabes Taxisovi 11. VIII. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/43/II.

¹⁴⁹⁾ Srovn. str. 40.

Vyobr. č. 5. Rytina Petra Isselburga z r. 1625.

Petra Isselburga z r. 1625 (viz vyobr. č. 5).¹⁵⁰⁾ Třebaže již v srpnu r. 1626 byl doporučován jako řezáč pro jičínskou mincovnu soused vratislavský, rytec a medailér Hanuš Rieger,¹⁵¹⁾ přece ještě v říjnu jednal Hübmer znovu s pražským řezáčem.¹⁵²⁾ Jenže tento „verlugner Eisenschneider“, jak jej nazývá Valdštejnův sekretář Prčka,¹⁵³⁾ selhal naprosto. Teprve později snad dostali od něho několik želez. Tak razili první typ tolarů r. 1627 (viz tab. I. č. 2) kolký onoho nejmenovaného moravského rytce, který dodal železa pro r. 1626. Od rázu těchto i Riegrových tolarů liší se několik ražeb (dvoudukát (viz tab. I. č. 7), Miltner-Neumann, l. c., č. 598; dukát, Miltner-Neumann, l. c., č. 600 a groš Miltner-Neumann, l. c., č. 603), které jsou snad jedinou prací pražského řezáče želez. Pak se ujal práce patrně Hanuš Rieger. Zhotovil r. 1627 nový typ valdštejnských mincí, opět nejlépe charakterisovaný toлары s poprsím vévodským zobrazeným zpředu, mladšího obličje a širší kresby, typ, jehož opis začínal růžicí (viz tab. I. č. 3) nebo lilí (viz tab. I. č. 4), a který jest stejně patrný na hrubých zlatých ražbách, jako na dvoudukátech, obojím druhu dukátů i groších. Téhož typu bylo použito i r. 1628 pro toлары a dukáty, jejichž opis počínal lilí. Rieger byl asi autorem i druhého typu jičínských tolarů, dukátů (viz tab. I. č. 10) a grošů r. 1628, velmi charakteristického zobrazením portrétu vévodova z profilu. Tento obraz je buď uzavřen vnitřním kruhem na líci mince (viz tab. I. č. 12 a vyobr. č. 2), nebo, jsa kreslen větší, vniká nahore do opisového pruhu líce mince a dělí opis (viz tab. I. č. 11). Příznačnou částí opisu je velká růžice, vyrytá na líci jako začátek opisu nebo na rubu jako jeho ukončení.¹⁵⁴⁾

V prosinci r. 1628 poslal Valdštejn nové předlohy pro ražby jak mincovny jičínské, tak zaháňské.¹⁵⁵⁾ Nevíme, jak vypadaly, ale soudím, že podle nich byly r. 1629 vyryty kolký pro dukáty a toлары, jejichž typ je charakterisován kresbou tolarů: na líci portret vévodův v tříčtvrtečním profilu, v brnění s nýtky v okrajových páscích, se stojatým španělským límcem, se šerpou, svázanou na pravém rameni v uzel, na rubu velký štít s vévodským kloboukem, na okrajích ozdobený, dole vybíhající ve tři laloky,

¹⁵⁰⁾ Znam rytinu Isselburgovu ze sbírky Voglovy z majetku spolku Verein für Geschichte der Deutschen in Böhmen, kterému srdečně děkuji za souhlas k reprodukci.

¹⁵¹⁾ Geiger Bukovskému 4. VIII. 1626. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 62 a 63; srovn. V. Katz, Hans Rieger, Siegel- und Stempelschneider zu Breslau. N. Z. 1934. P. dr. Katz dal mně laskavě svou práci k dispozici již v rukopise.

¹⁵²⁾ Hübmer Taxisovi 19. X. 1626. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 70 a 71.

¹⁵³⁾ Prčka Taxisovi 14. II. 1627. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 76 a 75.

¹⁵⁴⁾ Než se ujal Rieger rytecké práce, žádal, aby mu byl poslán dobrý portrét Valdštejnův. Jako odměnu si vymíňoval 30 tolarů za první svrchní i spodní kolek na tolar a tutéž sumu za první kolký na půltolar. Za další kolký po čtyřech tolarech. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 62 a 63. Katz, l. c.

¹⁵⁵⁾ Valdštejn Maxmiliánovi z Valdštejna 18. XII. 1628. Arch. min. vnitřní F. 67/29.

na němž je orlice s korunovaným štítem se znaky^{155a)} na prsou (viz tab. II. č. 13). K tomuto typu tolarů se připojuje i dukát, který je kresbou vévodova límce (nešírokého a nabíraného), osamocený v počtu valdštejnských mincí.¹⁵⁶⁾ Je to však bezesporná práce téhož řezáče kolků, jako první toлары r. 1629, k nimž se přidružuje hlavně kresbou rubu (viz vyobr.

Vyobr. č. 6. Dukát z r. 1629.

č. 6). R. 1629 několikrát hledali a zřejmě i střídali v Jičíně rytce kolků. V srpnu tam jednali s H. J. Bulingerem ve Vídni, který dříve pracoval pro hraběte z Leiningen jako mincmistr, pak jako rytec pro biskupa bamberského.¹⁵⁷⁾ V téže době dostali od Valdštejna nový návrh rázu mincí¹⁵⁸⁾ a ještě týž měsíc počali jednati o nového rytce,

a) b) c)

Vyobr. č. 7. Valdštejnovy znaky na mincích.

když ten, kterého právě měli, nechtěl déle zůstat.¹⁵⁹⁾ Nejprve hledali v Praze,¹⁶⁰⁾ pak ve Vídni.¹⁶¹⁾ V říjnu pak přijali nejmenovaného řezáče želez z Kutné Hory.¹⁶²⁾ Patrně ještě nejsme z písemných pramenů zpraveni

^{155a)} Až do konce r. 1628 bylo na rubu valdštejnských mincí užíváno znaku orlice se štítem s čtyřmi lvy na prsou (viz vyobr. č. 7a). R. 1629 měnil se znak na mincích podle získávání nových zemí (Zaháňska (viz vyobr. č. 7b) a Meklenburska (viz vyobr. č. 7c)) dvakrát a odtud zůstal do konce ražby (do poč. r. 1634) nezměněn.

¹⁵⁶⁾ Hanka, l. c., č. 17; Chaura, l. c., str. 47.

¹⁵⁷⁾ 6. VIII. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 285—287.

¹⁵⁸⁾ Valdštejn Taxisovi 7. VIII. 1629. Tamže.

¹⁵⁹⁾ 14. VIII. 1629. Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory.

¹⁶⁰⁾ 23. VIII. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 288 a 289. Prý nejlepší řezáč želez byl v Praze v té době v saském domě.

¹⁶¹⁾ Meralto Taxisovi 8. IX. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 292—293 a týž témuž 19. IX. 1629. Tamže, f. 294 a 295.

¹⁶²⁾ 22. X. 1629. Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory.

o všem jednání a střídání se rytců r. 1629 v jičínské mincovně. Z mincovního materiálu usuzujeme, že lze časově zařadit za nahoře popsany první typ tolarů r. 1629 hned toлары mincmistra Michala Millera (*viz tab. II. č. 14*), jejichž ráz se liší v obrazu i písmu opisu podstatně od předcházejících i následujících. Hlavně tvar písma, v první řadě charakteristického u připomíná školu drážďanského řezače želez Šebestiána Dadlera.¹⁶³ Týž tvar písmeny u nalézáme s neobyčejnou přesností všude tam, kde Dadler pracoval. Užíval jej v té době ještě jen neznámý rytec v Brunšvicu¹⁶⁴ a Jan Höhn, rytec v Gdansku. Uvědomíme-li si, že dadlerovský vliv nalézáme právě na tolařech Millerových, který přišel do Jičína ze saského Annaberku a že Dadler byl saským řezačem, můžeme dobře hledat souvislost jičínských tolarů buď přímo s tímto umělcem nebo s jeho dílnou. Do první poloviny roku 1629 hlásí se tyto jičínské toлары i svým opisem, v němž chybí titul meklenburský. Za toлары Millerovy se řadí několik vzácných hrubých ražeb (i dukátů) nové kresby. Poprsí vévodovo je vyřezáno ve třičtvrtěním profilu s vysokým odstávajícím límcem, s brněním, zdobeným arabeskami. Hlava je v poměru k poprsí nadměrně velká, obličej je ztrnulý, ale velmi výrazný (*viz tab. II. č. 15 a tab. III. č. 20*). Tento typ, ovlivněný zřejmě kladskými ražbami Ferdinanda III.,¹⁶⁵ odpovídá kresbě jednoho typu tolarů z r. 1630, který je příbuzný zlatým ražbám r. 1634, a o kterém předpokládáme, že je prací Šalamouna Škultéta, jako ony zlaté ražby z r. 1634. Škultét opravdu byl r. 1630 rytcem jičínské mincovny a již před tím rokem pro ni pracoval.¹⁶⁶ Je snad oním nejmenovaným rytcem, přijatým z Kutné Hory? Za poslední skupinu tolarů z r. 1629 považují ony, na nichž je vévodovo poprsí ve třičtvrtěním profilu a letopočet umístěn pod poprsím v poli (*viz tab. II. č. 16*). Autora jejich neznáme. Byl snad teprve tímto rytcem onen nejmenovaný z Kutné Hory, který byl v říjnu přijat do Jičína? Nepatrné společné rysy ražeb kutnohorských s jičínskými, nezmeněný ráz kutnohorských mincí před i po roce 1629 pro to nesvědčí.

Rok 1630 nepřináší v kresbě jičínských kolků tolik změn a také pokusy o získání nového rytce ustaly přijetím Freibösenovým. Konrád

¹⁶³) J. A. Erbstein, *Erörterungen auf dem Gebiete der sächsischen Münz- u. Medaillen-Geschichte*, Dresden 1888, str. 131 sl.

¹⁶⁴) Srovn. E. Fiala, *Welfische Lande*, I. c., a M. Bahrfeldt, *Beiträge zur Münzgeschichte der Lüneburgischen Lande im ersten Drittel des 17. Jhrh.* N. Z. 1893, str. 123 sl. Nelze vyloučit Dadlerovský vliv na ráz brunšvických mincí. Není však pravdě podobné, že by ony samy ovlivňovaly nějak ráz valdštejnských ražeb.

¹⁶⁵) *Friedensburg-Seger*, I. c., č. 2838.

¹⁶⁶) 21 VI 1630, protokoly jičínské komory: „Salomon Scultetus, Müntz-eisenschneider, hat aus der Cammer 1 Stock und ein Obereisen auf gantze Tahler und ein Stock auf halbe Thaler aus der Cammer erholen, die er schneiden und wiederumb gut machen soll“. Šal. Škultét byl později medailér v Praze a řezač kolků pražské mincovny. Srovn. E. Fiala, *Stempelsammlung IV.*, Wien, 1906, str. 1340; též, *Die Beamten*, N. Z. 1897, str. 297; Leminger, *Královská mincovna v K. Hoře*, str. 376 sl.

Freibösen¹⁶⁷) potvrdil už 8. ledna 1630 v Halberstadtě, odkud přišel do Jičína, jsa před tím řezačem brunšvickým,¹⁶⁸) příjmem 30 tolarů, patrně t. zv. Rüstgeld, peněz na ryteckou výbavu.¹⁶⁹) Byl přijat, předloživ svoje zkušené kusy pry samotnému Valdštejnovi, kterému se jeho práce líbila. V červnu byl již dobře usazen v Jičíně, neboť tehdy požadoval, aby frýdlantská komora mu zvláště zaplatila dvě velké pečeti, které pro ni ryl. Tato práce nespadá do jeho kolkařské, za kterou je placen.¹⁷⁰) Právě v červnu se však odehrála epizoda se Škultétem, jemuž byla vydána železa na toлары a půlky, která dříve řezal, aby je opravil¹⁷¹) a která na samém počátku července odvedl, jsa nazýván bývalým rytcem želez.¹⁷²) Dokladem této epizody je typ tolarů z r. 1630 (*viz tab. II. č. 15*), naprosto obdobný škultétovským kolkům z r. 1629.¹⁷³) Jinak rok 1630, stejně jako 1631, 1632 a 1633 je vyplněn prací Freibösenovou, který, ač byl přijat v Jičíně r. 1630 už za mincmistra Reicka,¹⁷⁴) přísahal teprve 22. srpna toho roku.¹⁷⁵) Jeho práce nebyla bezvadná. Snad byl zručný zlatník, ale v rytí kolků mincovních nebyl nejpořádnějším, jak si naň stěžoval, v nám již známém sporu, mincmistr Steinmüller a jak žalují i mince jičínské mincovny z let 1630—1633, všechny téhož typu, ale značných variant, zejména v ozdobách vévodova brnění (*viz tab. II. č. 17 a 18 a tab. III. č. 21 a 22 a vyobr. č. 3*). Zvláště kolky grošů jsou ledabyle ryty (*viz tab. II. č. 19*).¹⁷⁶)

Na počátku roku 1634 povolala jičínská komora k dílu opět Šalamouna Škultéta. Ryl kolky na dvou- (*viz tab. III. č. 23*) a pětidukát¹⁷⁷) a měl obavy o své peníze na výbavu řezačskou. Měl té doby patrně i jiné zaměstnání v Jičíně; byl, podle svého udání, vévodským zámečnickem a navrhoval, že by, kdyby komora ještě něco od něj chtěla pro mincovnu, raději vyučil vhodnou osobu k tomu, aby snad on sám neměl obtíže s dvojím zaměstnáním.¹⁷⁸) Tak končí Škultét řadu rytců jičínské mincovny a jeho portret

¹⁶⁷) Píše se Frouwbösen, Fröbösen, Frobosen, Fröv Bös, Freybesen, Freybesn.

¹⁶⁸) Freibösen sám o sobě praví, že přišel z Brunšvicka. Můžeme předpokládati, že nalézáme na některých ražbách brunšvických zemí stopy jeho práce v ozdobné písmeně Ö (srovn. Fiala, *Welfische Lande*, I. c., č. 206, 220—221, 893—5), jak ji od r. 1630 nalézáme jako bezpečné svědectví jeho práce na jičínských ražbách. Zřejmě pracovali pro Brunšvicko i jiní řezači, snad význačnější a výkonnější.

¹⁶⁹) Arch. min. vnitřní F. 67/1/I., f. 7. Na tyto peníze se patrně odvolává H. Brenner, vymáhaje 29. X. 1630 na jičínské komoře peníze na své vlastní přestěhování. Tamže, F. 67/5, f. 587—592.

¹⁷⁰) Freibösen jičínské komoře 7. VI. 1630. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 356.

¹⁷¹) 21. VI. 1630. Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory.

¹⁷²) 1. VII. 1630. Tamže.

¹⁷³) Srovn. pozn. 166 a text k ní.

¹⁷⁴) Je to několikrát potvrzeno ve Freibösenově sporu s mincmistrem Steinmüllerem. Srovn. pozn. 105.

¹⁷⁵) 13. VIII. 1630. Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory.

¹⁷⁶) Meyer, I. c., č. 219—221, 263—277, 280—331. Jsou známy i z r. 1634.

¹⁷⁷) Meyer, I. c., č. 278 a 332.

¹⁷⁸) 8. I. 1634. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 537 a 538.

uzavírá kovovou galerii obrazů vévodových. Patrně byla chyba i ve způsobu získávání umělců. Nevíme, jak byli placeni, neznáme, s výjimkou Riegrovou, jejich požadavků za práci. Při najímání Freibösa prý prohlásil Valdštejn, že je snad takový pán, aby uživil rytce želez s jeho ženou a třeba 24 dětmi. Potom si však přece Freibösa zřejmě přivydělával svou zlatnickou prací¹⁷⁹⁾ a požadavky vídeňského Bulingera r. 1629 (měsíčně 38 tolarů) byly patrně tuze vysoké.¹⁸⁰⁾

Technický postup ražby v jičínské mincovně byl, jak vyplývá z předchozího, zcela obvyklý při mincování stříbra. Důlní stříbro bylo sazeno na míru, předepsanou mincovním královským řádem¹⁸¹⁾ a pak raženo. Týž postup byl u pagamentního stříbra, jenže bylo napřed roztaveno a pak sazeno. Po upozornění české komory (27. ledna 1628) a rozkazu Valdštejnově¹⁸²⁾ byly prý po každém čtvrtletí v pořádku zaslány do Prahy zemskému mistru nad průbami kusy ke zkoušení, jak to Reickovi a Wieblovi potvrdil v jejich sporu s hejtmanem Taxisem i správce královského průbního úřadu Tobiáš Enderle.¹⁸³⁾ Za to při ražbě pagamentního zlata, hlavního a vlastně jediného pramene mincovního zlatého materiálu, se také po způsobu doby obcházel do r. 1630 nařízení o jeho přepalování. Dovozený pagament byl prostě zahřát a roztepán a pak znovu ihned ražen. Dělo se tak z obavy před zbytečnými schodky při přepalování. Proto také nečteme v době Reickova úřadování žádné odůvodňování schodků, které hned v době po jeho propuštění nalézáme.¹⁸⁴⁾ Od té doby byly také dukáty roztavovány a znovu sazeny.

¹⁷⁹⁾ Freibösa jičínské komoře odpověď na 24. XII. 1632. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 516 a 517.

¹⁸⁰⁾ 6. VIII. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 285—287.

¹⁸¹⁾ Toto sazení se mělo ovšem týkat i méněhodnotného stříbra, jehož zrno mělo být přísadou zvýšeno. 9. IX. 1627 žádal tak Hölzl Taxise, aby mincmistr upravil 50 hřiven jedenáctilového stříbra. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 91 a 92.

¹⁸²⁾ Valdštejn Taxisovi 27. I. 1628. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 138 a 142. Srovn. pozn. 13.

¹⁸³⁾ Enderle mincovním úředníkům v Jičíně 24. I. 1630. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 328 a 329.

¹⁸⁴⁾ 3. VII. 1630. Arch. min. vnitřní F. 67/1/I., f. 31. Při přemincování peněz českých stavů a Fridricha Falckého v ceně 2.104 zl. r. 59 kr sešlo tehdy stříbra za 83 zl. r. 53 kr a při ražbě 383 dukátů tři dukáty zlata.

9. I. 1631 povolil rentmistrovský jičínský úřad mincmistru schodek při ražbě 1896 dukátů, z nichž 230 musilo být dáno zlatníku Felixovi, aby vyčistil skvrny na jejich povrchu. Arch. min. vnitřní F. 67/1/II., f. 58 a protokoly jičínské komory.

9. VI. 1631 objevil se při ražbě 4.000 dukátů schodek 83 dukátů (Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 416 a 417), o čemž byla mincmistrem podána zvláštní zpráva (Tamže, f. 463 a 464).

2. VIII. 1633 upozorňoval Malovec Valdštejna, že při ražbě 4.000 dukátů sešlo 133 dukátů 22 krejcarů (Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 522 a 524; Meyer, l. c., str. 461). Valdštejn na hlášení o tomto schodku odpověděl: „aldieweiln es nun wol anders nicht sein kan, denn ettwas Verlust damit beyfale — —“. Arch. země české, kopiář A 56^c, f. 46'; Meyer, l. c., str. 462.

Do oběhu přicházely jičínské peníze jako plnohodnotné platidlo, které odpovídalo předpisům zemského mincovního řádu a bylo připuštěno mincovním privilegiem Valdštejnovým, bez nejmenších obtíží. Nejvhodněji byly uváděny na trh platy valdštejnských úřadů, i dodávkami cizího pagamentu k přemincování. Tu byla hlavně úloha de Witteho, který, slibiv dodávat ročně 12.000 cizích dukátů, byl za to, že dá dukáty valdštejnského rázu do oběhu, zbaven povinnosti platiti poplatků za zmincování.¹⁸⁵⁾ Ale i jiní dostávali vědomě sumy, vyplácené v penězích valdštejnského rázu: r. 1627 vojenský pokladník,¹⁸⁶⁾ r. 1631 Verteman, který však dodal materiál na mincování s požadavkem přídatku 1 1/2 dukátu na sto,¹⁸⁷⁾ r. 1633 Bassevi.¹⁸⁸⁾ R. 1630 bylo zmincováno 1100 dukátů valdštejnským rázem pro nejvyššího purkrabí.¹⁸⁹⁾

O ukončení práce v jičínské mincovně nelze vyprávět souvisle. Byla přetržena tak náhle, jako všechno dění ve frýdlantském vévodství a jako život mincovního pána. Poslední prací byla ona vydatná ražba dukátů, která nashromáždila na 40.000 kusů. O jejich osudu jsme již zčásti zpraveni.¹⁹⁰⁾ Podle Valdštejnova rozkazu z 21. února 1634¹⁹¹⁾ byly odvezeny na Hanšpach, kde hejtman je nechtěl přijmouti pro nebezpečí s tím spojené. Tak byly vezeny dál, až do Perna, tam uloženy v domě Vchynského a tam, po zprávě o jeho zavraždění, zabaveny jménem kurfiřta saského. Bylo jich 39.154 1/2 kusu.¹⁹²⁾ Zatím vládní komisaři při obsazování Jičína a shledávání kořisti zjišťovali, co lze ještě nalézt ve vévodské mincovně. 4. března bylo hlášeno, že zbývá v jičínské mincovně stříbra a pagamentu za 1194 zl. 2 hal. a hotových peněz (těch patrně v rentmistrovském úřadě) za 2300 zl. Mimo to měl mincmistr odvésti 269 dukátů 94 1/2 krejcaru v ceně 808 zl. 34 kr. 3 hal.¹⁹³⁾ 31. března vykazoval mincmistr Steinmüller

Při způsobu ražby dukátů do r. 1630 je podivné, že nenalézáme stop po přemincování na nějakých mincích. Znam jen ve sbírce Národního musea dvoudukát z r. 1627, který je zřejmě ztepán dohromady z tenkých plátek zlata.

¹⁸⁵⁾ Prčka Taxisovi 14. II. 1627: „Herr de Witte soll alle Monath 1000 Ducaten Eur Gn. schicken damit er diese Wochen den Anfang wirt machen. Die soll man umbmünzen und hernach dem de Witte wieder zueschicken, das er sie ausgabe. Unnd solches soll stets folgen, das Münzgelt will der Fürst verliehren —“. Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 75 a 76. Jinou zprávu srovn. Förster, l. c., str. 385.

¹⁸⁶⁾ Förster, l. c., str. 68—69; Meyer, l. c., str. 446.

¹⁸⁷⁾ 8. IV. 1631, Arch. země české, kopiář A 56^a, f. 65.

¹⁸⁸⁾ 2. VIII. 1633, Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 522 a 524; Meyer, l. c., str. 461.

¹⁸⁹⁾ 7. VI. 1630. Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory.

¹⁹⁰⁾ Srovn. pozn. 136.

¹⁹¹⁾ Arch. země české, kopiář A 56^c, f. 90.

¹⁹²⁾ Bílek, Dějiny konfiskací, str. 829. F. Menčík, Knížectví Fridlandské po smrti Valdštejnově. Světozor 1888, str. 309 sl. Děkuji za upozornění na tuto stať p. dru I. Honlovi.

¹⁹³⁾ Arch. pražského hradu, B. 115—2. Menčík, l. c., uvádí, že Puchheim v mincovně zkonfiskoval 10.000 tolarů a dal zničit všechny hotové kolky.

všechno, co odevzdal komisařům. Byl to malý cán zlata v ceně 130 zl. 14 kr., dva kusy důlního stříbra z Rokytnice váhy 21 hř. 2 kv. a v ceně 310 zl. 29 kr. 1 hal., čtyři hřivny stříbrného pagamentu v hodnotě 32 zl. 25 kr. 3 hal. a na hotových penězích 136 zl. 1 kr. 3 hal.¹⁹⁴⁾ A přece ještě 14. května žádala česká komora, aby komisaři nezapomněli vzítí v jičínské mincovně všechno, co tam naleznou, i úřední knihy, hlavně se zápisy o dodávkách stříbra.¹⁹⁵⁾ Každý ze střídajících se komisařů patrně dal zvláště hledati v mincovně. Tak zmizely všechny stopy po ní, jen několik razidel medailí se zachovalo.¹⁹⁶⁾ Pán mince byl mrtev, hejtman Malovec obviněn z vyvezení zlata ze země (to bylo proti mincovnímu a hornímu řádu) a vyšetřován,¹⁹⁷⁾ valdštejnské ražby byly konfiskovány a roztavovány, práce mincovních úředníků a zaměstnanců v Jičíně skončila.

- ☼ ☼ ☼ Jiří Reick (1626—1620, s malou přestávkou r. 1629).
 M Michal Miller (1629).
 ☼ vardajn Jindřich Peckstein (v červenci 1630).
 ☼ Šebestián Steinmüller (srpen 1630—únor 1634).
 Vyobr. č. 8. Mincmistrovská znamení jičínských úředníků.

Početní peníze jičínské komory a jejich novodobé napodobeniny. —
 Falsa jičínských mincí.

Mezi výrobky jičínské mincovny patří také početní peníze frýdlantské komory, kterých se tam užívalo při počítání, jak tomu bylo ještě v té době v účetních komorách zvykem. Není žádného nařízení, podle kterého se děla jejich ražba. V písemných památkách valdštejnských neznám žádné zprávy o početních penězích. Nemůžeme tedy poznati přesně jejich množství ani čas, kdy byly raženy. Kovový materiál poučuje nás v prvé řadě, že byly vydávány jen v mědi a v letech: 1628,¹⁹⁸⁾ 1629,¹⁹⁹⁾ 1631²⁰⁰⁾ a 1633.²⁰¹⁾

¹⁹⁴⁾ Arch. pražského hradu, B. 103—1.

¹⁹⁵⁾ Arch. min. vnitřní F. 67/5, f. 541 a 542.

¹⁹⁶⁾ V majetku p. dra K. Waldsteina-Wartenberga v Praze. Srovn. str. 70 sl.

¹⁹⁷⁾ Bílek, Dějiny konfiskací, str. 829 a 354. Byl sice vězněn, odsouzen k náhradě sumy dukátů i úroků, ale konečně povinnosti zaplatiti zbaven, když upustil od svých a svých bratří požadavků, které měli za komorou. Srovn. i Förster, l. c., str. 402—403.

¹⁹⁸⁾ Dvě varianty: 1. Miltner-Neumann, l. c., č. 613 a 2. Donebauer, č. 4019 (ve vyobrazení omylem č. 4021).

¹⁹⁹⁾ Dvě varianty: 1. Miltner-Neumann, l. c., č. 614; Donebauer, č. 4020; Meyer, l. c., č. 335 a 2. Meyer, l. c., 336.

²⁰⁰⁾ Čtyři varianty: 1. Miltner-Neumann, l. c., č. 622; Donebauer, č. 4021 (ve vyobrazení omylem 4019); Meyer, l. c., č. 339; 2. Meyer, l. c., č. 338; 3. Miltner-Neumann, l. c., č. 623; Donebauer, č. 4022; Meyer, l. c., č. 337; 4. Miltner-Neumann, l. c., č. 624.

²⁰¹⁾ Miltner-Neumann, l. c., č. 634; Meyer, l. c., č. 340.

Úředníci komory patrně nedostávali početní peníze ve stříbře jako novoroční dar, jak tomu bývalo v královských mincovnách,²⁰²⁾ neboť zachované stříbrné početní peníze jičínské jsou novodobá falsa. Známe jediný typ z r. 1630 ve formě hranáče.²⁰³⁾ Jest padělkem Viléma Killiana, uveřejněným jako číslo 5563 v katalogu jeho sbírky r. 1858.²⁰⁴⁾ Ani měděné početní peníze valdštejnské neušly falsatorské ruce Killianově. Jeho padělky jsou groše z let 1628,²⁰⁵⁾ 1630²⁰⁶⁾ a 1632.²⁰⁷⁾ Početní peněz z r. 1630 je téhož rázu jako stříbrný hranáč s týmž letopočtem. Podle stylu a písma početních peněz ryl kolky k pravým z nich r. 1628 Hanuš Rieger, r. 1629 neznámý rytec, pracující pro Jičín na počátku toho roku (*viz vyobr. č. 9*), od r. 1631 Konrád Freibösen.

K falsům jičínských početních peněz druží se padělky některých běžných mincí jičínských. Německému dvornímu radovi Beckerovi připisuje-

Vyobr. č. 9. Početní peněz jičínské komory z r. 1629.

jeme tlustý čtvrttolar z r. 1626,²⁰⁸⁾ se širokým okrajem, vymyšlenou mincmistrovskou značkou (orlicí) a vymyšleným znakem (čtyřpolý štít, v 1. a 4. poli orlice, v 2. a 3. lví hlava). Tento padělek byl vyražen též v mědi.²⁰⁹⁾ Ve stříbře byl vydán i jako hranáč.²¹⁰⁾ Padělkem jest též groš

²⁰²⁾ Srovn. Leminger, Královská mincovna v Kutné Hoře. Dodatky, str. 19; Nohejlová, Z příběhů pražské mincovny, str. 130.

²⁰³⁾ Miltner-Neumann, l. c., č. 617; Meyer, l. c., str. 519; Hamburger, 1911, č. 777; sbírka p. Tichého v Praze.

²⁰⁴⁾ Verzeichniss der ausschliesslich böhmischen Münzen- und Medailien-Sammlung des Wilhelm Killian, Wien, 1858.

²⁰⁵⁾ Meyer, l. c., str. 520; Killian, l. c., č. 5556; sbírka Národního musea v Praze.

²⁰⁶⁾ Miltner-Neumann, l. c., č. 620; M. Donebauer, Die Fälschungen böhmischer Münzen und deren Stempel, N. Z. 1880, č. 97; Donebauer, č. 6112; Meyer, l. c., str. 520; Killian, l. c., č. 5559; sbírka Nár. musea v Praze.

²⁰⁷⁾ Miltner-Neumann, l. c., č. 631; M. Donebauer, l. c., č. 98; Donebauer, č. 6113; Killian, l. c., č. 5561.

²⁰⁸⁾ Hanka, l. c., č. 1; Miltner-Neumann, l. c., č. 586; Donebauer, č. 6110; G. F. Hill, Becker the counterfeiter, London 1925, č. 346; Chaura, l. c., t. 6, č. 5.

²⁰⁹⁾ Donebauer, č. 6111.

²¹⁰⁾ Sbírká Národního musea a p. Tichého v Praze. Miltner-Neumann, l. c., str. 659 č. 586.

z r. 1631, který má celého lva jako mincmistrovské znamení.²¹¹⁾ Jest neznámého původu, stejně jako odličky jednotlivých mincí, které se vyskytují ve stříbře i bronzu v některých sbírkách.

Mincovna v Zaháni. — Její pronájem Zieslerovi a Jacobovi. — Vardajná Ehrlich a jeho instrukce. — Druhy mincí. — Veliké sumy zaháňských grošů.

Získání knížectví zaháňského jako léna r. 1628 Albrechtem z Valdštejna rozhodlo o zřízení jeho druhé mincovny. Vyjednával o něm v jeho jménu Maxmilián z Valdštejna s úředníky zaháňskými²¹²⁾ a shodli se na zcela jiném způsobu organizace mincovny, než byla v Jičíně. Zaháňská mincovna neměla být spravována ve vlastní režii vévodově. Byla pronajata na dvě léta za roční nájemné 1000 zl. r., splácených čtvrtletně po 250 zl. r., Janu Zieslerovi z Molsheimu a Janu Jindřichovi Jacobovi z Drážďan, strýci a synovci. Ziesler byl syn štrasburského biskupského mincmistra Jindřicha Zieslera a sloužil od r. 1614 u hraběte ze Solmsu, biskupa wormského, hraběte z Waldecku a kurfiřta bavorského.²¹³⁾ Od r. 1627 měl pronajatu královskou mincovnu ve Vratislavi.²¹⁴⁾ Jacob byl syn Zieslerova švagra, drážďanského mincmistra Hanse Jacoba;²¹⁵⁾ od r. 1627 byl spolunájemcem vratislavské mincovny.²¹⁶⁾ Smlouvou z 3. března 1629²¹⁷⁾ byli oba podnikatelé zavázáni vypraviti novou valdštejnskou mincovnu, jak slušelo, osobami i věcmi. Byl jim přislíben svobodný nákup kovů, snížení nájemného, kdyby země nebo město bylo zabráno nepřítelem nebo kdyby jim bylo válečným nebezpečím znemožněno opatření si ražebního materiálu, byla jim slíbena náhrada za výlohy, spojené s opatřením ražebních kolků a ochrana pro oba v každém případě. Jako právo přijali nájemci

²¹¹⁾ Miltner-Neumann, l. c., č. 621; necituje však, kde se nalézá takový groš. Originálu neznám.

²¹²⁾ Valdštejn Maxmiliánovi z Valdštejna 18. XII. 1628. Arch. min. vnitřní F. 67/29. Förster, l. c., str. 385—386. — Maxmilián z Valdštejna Taxisovi 31. I. 1629. Tamže, F. 67/43/II. — Grabes Taxisovi 21. IV. 1629. Tamže, F. 67/43/II.

²¹³⁾ Friedensburg, Schlesiens neuere Münzgeschichte. C. D. S. XIX., str. 95; Miller-Aichholz, l. c., rok 1627 sl. Srovn. i A. Heinrich, Wallenstein als Herzog von Sagan, Breslau 1896, str. 35 sl.

²¹⁴⁾ Až do r. 1637, kdy zemřel. Friedensburg, l. c., str. 96.

²¹⁵⁾ Srovn. o něm Erbstein, l. c., str. 125 sl.

²¹⁶⁾ Friedensburg, l. c., str. 95.

²¹⁷⁾ Arch. min. vnitřní F. 67/43/II. — Kretschmer, l. c., str. 213—214, uvádí návrh této smlouvy bez data, Meyer, l. c., str. 459 omylem ji datuje 7. II. 1631; Friedensburg, l. c., str. 137 popisuje pronájem podle Zieslerovy zmínky z r. 1630, ale z chybného datování původní smlouvy vyvozuje, že se v únoru r. 1631 uvažovalo znovu o pronájmu mincovny Zieslerovi a Jacobovi na dvě léta. Tamže, str. 138.

ražbu dukátů, zlatých rýnských, tolarů, půl- a čtvrtolarů, grošů a krejcarů, a jako povinnost, vedle již zmíněných, i výplatu Valdštejnova vardajna. Tím byl jmenován Gottfried Ehrlich ze saského Freiberga.²¹⁸⁾ V červenci byl pak opravdu podán návrh patentu na svobodný nákup kovů pro ražbu, povolený pouze nájemcům mince²¹⁹⁾ a vystavený oficiálně v září 1629.²²⁰⁾ Z obou nájemců byl mincmistrem Jacob. Brzy zůstal i jediným nájemcem mincovny. Neboť smlouva o nájmu byla uzavřena na špatném základě. Ziesler byl nájemcem ve Vratislavi a bylo i při volných poměrech v mincovnictví nemožno, aby zůstal na obou místech. 23. dubna 1629 hlásila zřízení valdštejnské zaháňské mincovny a její pronájem Zieslerovi slezská komora císaři.²²¹⁾ Patrně díky jejímu nátlaku rozhodl se Ziesler ještě před koncem r. 1629 mezi oběma mincovnami pro vratislavskou,²²²⁾ ponechávaje zaháňskou naprosto Jacobovi, třeba, jak mu zaháňští vyčítali, sám podepsal jako hlavní podnikatel smlouvu a sám leccos v mincovně zařídil a třeba ještě v dubnu 1629 se zřejmě uvažovalo o tom, aby jemu byla pronajata i jičínská mincovna.²²³⁾

Prvou starostí Jacobovou bylo, aby si stížnostmi na Zieslera, i poukazy na těžké počátky mincování v Zaháni, na velké výdaje s nimi spojené, i sdělením, že sám nemůže vydržovat mincovnu, snížil nájemné nebo alespoň oddálil jeho první splátky na vánoce.²²⁴⁾ Zaháňští se zaň přimlouvali, znovu naznačující, nedala-li by se mu pronajmouti i jičínská mincovna, aby tak stoupl zájem mincmistra. Snad právě tyto žádosti o odsunutí splátek nájemného vedly v Jičíně k novému prohlédnutí smlouvy s Zieslerem a Jacobem, při čemž byly shledány její nevýhody pro vévodu a fakt, že nadržuje nájemcům. Tak bylo rozhodnuto, aby do 3. března 1631 byl nájem zaháňské mincovny skončen,²²⁵⁾ tedy aby nebyl prodlužován. Před touto lhůtou vzdal se Jacob svého místa dobrovolně, prý pro špatné dodávky. V únoru 1631 žádal o nájem zaháňské mincovny u hejtmána

²¹⁸⁾ Friedensburg, l. c., str. 137.

²¹⁹⁾ Meyer, l. c., str. 454.

²²⁰⁾ Kretschmer, l. c., str. 209; Meyer, l. c., str. 456.

²²¹⁾ Arch. pražského hradu, B. M. u. B. W. 3; Meyer, l. c., str. 463; Newald, Beiträge zur Gesch. d. öster. Münzwesens während der Zeit v. 1622 b. 1650. Bl. d. V. f. Landeskunde von Niederöst., 1882, str. 138. Friedensburg, l. c., str. 138.

²²²⁾ Roth a Dreylink jičínské komoře 11. XII. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/43/II. Friedensburg, l. c., str. 138 uvádí, že se tak stalo „pro odvrácení podezření“ počátkem r. 1631. Necituje však pramene. Zpráva Rothova a Dreylinkova je naprosto jasná.

²²³⁾ Grabes Taxisovi 21. IV. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/43/II.

²²⁴⁾ Roth a Dreylink jičínské komoře 11. XII. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/43/II.

²²⁵⁾ 29. XII. 1629. Arch. min. vnitřní, protokoly jičínské komory.

Stosche Jiří Reichart,²²⁶⁾ pozdější nájemce vratislavské mincovny a zeť Zieslerův.²²⁷⁾

Pro další dobu nás však opouštějí prameny naprosto. Podle svědeckých ražeb, které jsou zachovány jen z let 1629—1631, ustala r. 1631 všechna mincovní práce v Zahání, ale zápisy vardejna Ehrlicha o ražbě grošů tam jsou vedeny až do března 1632, s přestávkou v měsících březnu až listopadu 1631.²²⁸⁾ Byla tedy v listopadu 1631 práce v Zahání znovu zahájena, snad starými grošovými razidly. S pronájmem byly patrně špatné zkušenosti, třebaže sám Valdštejn v září r. 1633 výslovně napsal o jičínské mincovně, že by nebyl proti jejímu pronájmu tímž způsobem, jak byla dříve pronajata zaháňská mincovna.²²⁹⁾ Zaháňská komora navrhovala však počátkem prosince r. 1633 podrobně, aby byla další práce mincovny vedena ve vlastní vévodově režii.²³⁰⁾ Tento návrh počítal s týdenním ziskem 66 tolarů při dodávce 200 hřiven stříbra týdně. K jeho provedení, které by bylo patrně zůstalo daleko za návrhem, nedošlo už vůbec, třeba se můžeme domýšlet, že mu zabránila jen chebská katastrofa.

Je málo toho, o čem víme ze zaháňské mincovny mimo tento hrubý rámeček. Nevíme, kde byla,²³¹⁾ jak byla vybavena, jak a kým byl do ní dodáván ražební materiál, ač se zde, jistě správně, dohadujeme, že bylo k ražbě používáno hlavně pagamentu z dodávek židovských. Neznáme počet ani jména zaměstnanců mimo uvedená jména úředníků. O leccems, ačkoli byla mincovna pronajata, rozhodoval hejtman nebo správní úředníci. Tak o ražebních kolcích radil se Grabes s Taxisem,²³²⁾ stejně jako o jejich potřebných změnách zpravovali ze Zaháně zvláštním listem Kustoše.²³³⁾

²²⁶⁾ Kretschmer, l. c., str. 213; 7. únor; Meyer, l. c., str. 458.

²²⁷⁾ Friedensburg, l. c., str. 138. O Reichartovi srovn. Friedensburg, l. c., str. 98.

²²⁸⁾ Srovn. pozn. 238.

²²⁹⁾ Valdštejn Malovcovi 17. IX. 1633. Arch. země české, kopiář A 56°, f. 52'—53. Hallwich, Briefe u. Akten, F. R. A. sv. LXVI str. 333—334; Meyer, l. c., str. 462—463.

²³⁰⁾ 3. XII. 1633. Kretschmer, l. c., str. 214—215; Meyer, l. c., str. 459—460; Friedensburg, l. c., str. 138. — Tento návrh počítal s tím, že by dodávali židé do mincovny týdně 200 vratislavských hřiven čistého stříbra (vratislavská hřivna vážila 197.6 g), které by bylo placeno jako ve Vratislavi a jiných mincovnách po 7 tolařech. Dále počítal ve výdaji se schodkem 3 tolarů ze sta při bílení a na šmitnách, s mincmistrovou týdenní mzdou 7 a vardajnovou 4 tolarů, dvěma sluhům po 2 tolařech, za minciřskou mzdu 30 tolarů, za vinný kámen, sůl a tyglíky 5 tolarů, za uhlí, dříví, světlo a jiná vydání 10 tolarů a rytci kolků přibližně 5 tolarů, tedy celkem s týdenním vydáním 1507 tolarů. Proti tomu s příjmem ze zmincování 200 hřiven feynu v sumě 1573 tolarů.

²³¹⁾ Heinrich, l. c., také nevypravuje o budově a jejím zařízení.

²³²⁾ 11. VIII. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/43/II.

²³³⁾ 24. XII. 1629. Tamže, F. 67/5, f. 341 a 342. V obou případech se jedná o úpravu znaku valdštejnského na rubu mincí. Na velké druhy peněz podle úsudku zaháňských je možno upravit celý znak Valdštejnův, na drobnou minci to dost dobře nejde. Navrhují tudíž, aby bylo použito buď tří znaků tří vévodství, jak

Vzor pro kolky posílali do Zaháně z jičínské mincovny.²³⁴⁾ Kdo řezal zaháňská ražební železa, dnes nevíme. Byl to zřejmě jeden rytec, jehož práce je charakterisována výrazem Valdštejnovým, tvarem límce jeho brnění a širokým ovroubením stojatého límce jeho šatu dvěma čarami.²³⁵⁾ Snad to byl vratislavský Hanuš Rieger.²³⁶⁾

Vlastní mincovní práce začala v Zahání 4. září 1629.²³⁷⁾ Dva přehledy vardejna Ehrlicha²³⁸⁾ nám umožňují představu o ní. První obsahuje rok mezi 4. zářím 1629 a zářím 1630,²³⁹⁾ druhý počíná 3. říjnem 1630 a končí březnem 1632.²⁴⁰⁾ Z těchto zápisů se dozvídáme, že 4. září 1629 bylo v Zahání raženo 74 dukátů a 191 tolarů, 19. října 54 dukátů. Přirozeně nejsou tím míněny jen jednoduché dukáty a toлары. Zachované kusy, velmi

vskutku byly pak raženy na zaháňských groších, nebo hlavního znaku, jak prý bývá obyčejem i jinde.

²³⁴⁾ Grabes Taxisovi 11. VIII. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/43/II. Tak si vysvětlíme příbuznost jičínských tolarů s M z r. 1629 s toлары zaháňskými toho roku. Srovn. Meyer, l. c., č. 206 s číslem 207.

²³⁵⁾ Srovn. zaháňské ražby u Meyera, l. c., tab. IV.

²³⁶⁾ Katz, l. c., N. Z. 1934.

²³⁷⁾ Kretschmer, l. c., str. 211; Meyer, l. c., str. 457; Heinrich, l. c., str. 40; Friedensburg, l. c., str. 138; Roth a Dreylink radům jičínské komory 11. XII. 1629. Arch. min. vnitřní F. 67/43/II.

²³⁸⁾ Ehrlich, který byl přijat za vardejna jistě již dříve, dostal teprve 12. září 1629 svou instrukci (Kretschmer, l. c., str. 204 sl.; Heinrich, l. c., str. 36 sl.; ve výtahu Meyer, l. c., str. 455), ač o její zaslání žádal Grabes již 21. dubna 1629 (Arch. min. vnitřní F. 67/43/II.). Instrukce vardejna Ehrlicha je vlastně zaháňskou mincovní instrukcí. Jí bylo Ehrlichovi uloženo, aby poslouchal jedině zemského hejtmana zaháňského, aby přesně zapisoval nákup stříbra, sám sázel zlaté i stříbrné mince, při čemž platí toto nařízení: toлары mají mít zrno 14 lotů 4 grény a má jich býti na kolínskou hřivnu 8; 7 jich má vážit podle vratislavského způsobu 1 hř 2 kv 1 $\frac{1}{3}$ hal. Dukáty mají mít zrno 23 karáty 8 grénů a počet na kolínskou hřivnu 67, na vratislavskou 65 $\frac{1}{2}$ kusu. Rýnské zlaté (které neznáme) mají mít zrno 18 karátů 6 grénů a počet 72 na kolínskou a 60 a $\frac{3}{4}$ kusu na vratislavskou hřivnu. Groše mají býti po bílení osmilotové (tedy sazeny na 7 lotů 3 kv 2 hal.) a z jedné vratislavské hřivny 118 kusů. Totéž zrno mají mít dvoukrejčary, kterých má býti 176 kusů z vratislavské hřivny. Krejčary mají býti po bílení pětilotové a 220 kusů (sazený na 4 loty 3 gr 2 hal.), půlkrejčary čtyřlotové při 352 kusech a sazený na 3 loty 3 gr 2 hal., vídeňské feniky třílotové při 530 kusech a sazený na 2 loty 3 gr 2 hal. Remedium při těchto ražbách bylo povoleno v zrnu u stříbrných na jeden fenik, u zlatých na půl grénu, v počtu na 100 hřiven tolarů jeden kus, na hřivnu grošů 1 $\frac{1}{2}$ kusu, půlpaců (2krejčarů) 1—2 kusy, krejčarů 1—4 kusy, feniků 1—6 kusů. Na zkoušky bylo vardajnovi povoleno z tolarového, dukátového nebo zlatníkového díla po jednom raženém kuse, z grošového po čtyřech kusech. Zvláště nařizovala instrukce, aby vardajna bděl nad razidly a jejich uschováním, i nad celou ražbou, při níž jej měl každý od šmitmistra až po posledního zaměstnance mincovny poslouchati.

²³⁹⁾ Kretschmer, l. c., str. 211 sl.; Heinrich, l. c., str. 40 sl.; ve výtahu Meyer, l. c., str. 458.

²⁴⁰⁾ Kretschmer, l. c., str. 213; Heinrich, l. c., str. 41; srovn. Meyer, l. c., str. 458.

vzácné, ukazují, že byly v Zahání raženy těž násobky dukátů²⁴¹) i zlomky tolarů. Zachované ražby usvědčují také druhý seznam vardajněv z neúplnosti: Ehrlich zapsal jen ražbu grošů a nezaznamenal ani jediné dílo dukátů a tolarů, ačkoli známe s letopočtem 1630 desetidukát (Meyer, l. c., č. 209), pětidukát (tamže, č. 210 a 211) a stříbrný hranáč s rázem půltolarovým (tamže, č. 218) a ačkoli jest ještě dnes ve sbírkách ústředního ředitelství Thronlehen Sagan v Zahání s dvěma páry grošových razidel (z r. 1630 a 1631, Meyer, l. c., č. 240 a var. č. 256) zachováno i rubní razidlo půltolaru z r. 1630.^{241a)}

Tolary z r. 1629 jsou dvojího typu: první je zastoupen velmi vzácným tolařem s mincovní značkou S v ozdobných závorkách, s mincmistrovským znamením třemi zkříženými háky na cány na konci rubního opisu a s písmeny H—Z v poli na rubu mince, zřejmě počátečními písmeny nájemce Hanse Zieslera. V obrazu vévodově je charakteristický hladký límec jeho brnění, ozdobený jen nýtky; rubní obraz je velmi význačný, neboť v celém poli je zobrazena korunovaná orlice, s korunovaným štítem se znaky na prsou (Meyer, l. c., č. 207), kolem něhož je zavěšeno na řetězu zlaté rouno (viz tab. III. č. 26). Tato mince, k níž patří půltolar (Meyer, l. c., č. 208), liší se od tolaru tím, že límec vévodova brnění je kreslen s leptanými arabeskami, že na reversu je nad orlicí ještě vévodský klobouk, značka mincmistrovská jsou dva zkřížené háky na cány a písmena I—Z v poli jsou jinak umístěna, je dělána podle jičínského tolaru mincmistra Millera z r. 1629 (Meyer, l. c., č. 206). Obě tyto zaháňské ražby, tolar i půltolar, nemají v opisu meklenburský titul.

Druhý typ tolarů z r. 1629 (Meyer, l. c., č. 212—217; Hamburger, 1911, č. 828) je na líci příbuzný právě popsanému půltolaru, na rubu však zcela odlišný (viz tab. III. č. 27). Tu je zobrazen pod vévodským kloboukem štít se všemi valdštejnskými znaky, ověšený řádem zlatého rouna s řetězem. Zmizela nadobro značka mincovny, mincmistrovská značka, dva zkřížené háky na cány, byla z konce opisu posunuta na jeho začátek, po stranách štítu se objevují začáteční písmena vardajna Ehrlicha G—E, opis už má meklenburský titul. Tento typ ražeb navazuje zřejmě na vzor jičínský, jehož autorem byl patrně Šalamoun Škultét. Tomuto typu zůstávají věrny hrubé ražby zaháňské, pokud je vůbec známe, i v r. 1630 (deseti- a pětidukát toho roku (viz tab. III. č. 25) a hranáč půltolarového rázu (viz tab. III. č. 24), Meyer, l. c., č. 209; 210 a 211; 218).

²⁴¹⁾ Zlatý zaháňské ražby neznám doposud vůbec, dukát s letopočtem 1629 jen podle Friedensburga-Segra, Schlesiens Münzen u. Medaillen der neueren Zeit, Breslau 1901, č. 2047. Friedensburg však neudává, kde tento dukát je.

^{241a)} Děkuji ústřednímu ředitelství Thronlehen Sagan za laskavé zaslání odražek razidel, správě Saganer Heimatmuseum a p. učitel Völkerovi v Grosz-Selten u Zaháně za sdělení o nich. Půltolarové razidlo nemá mezi řetězem zlatého rouna a štítem písmen G—E. Podle velikosti může být také razidlem čtyř- nebo pětidukátu.

Z rozdílu ražeb samotných už vyplývá, že první typ tolarů r. 1629 jsou ražby Zieslerovy. Znamenají-li písmena I—Z na půltolaru jen jiný tvar Zieslerova jména (Johann Ziesler), nebo počátek jmen obou nájemců zaháňské mincovny (Jacob-Ziesler) v době, kdy byl Ziesler na odchodu, nemohu rozhodnouti. Rozhodně na dalších ražbách patří dva zkřížené háky na cány Jacobovi jako mincmistru,²⁴²⁾ ačkoli ve Vratislavi užíval Ziesler tři, dva i jeden hák na svých mincích.²⁴³⁾

Označení mincovny, písmeno S zůstalo jen na zaháňských groších, nejprve r. 1629 uprostřed rubního opisu na prvním typu grošů (s orlicí, obdobnou oné na prvním typu tolarů, Meyer, l. c., č. 222—237 (viz tab. III. č. 28)), od r. 1630 na rubu v poli, mezi dolními dvěma znaky (na typu s třemi valdštejnskými znaky, postavenými do trojlístku spodky k sobě, Meyer, l. c., č. 238—262 (viz tab. III. č. 29)).²⁴⁴⁾ Také na groších má teprve druhý typ v opisu titul meklenburský, třebaže jej Kustošovi připomínal pro ražbu mincí už v červenci 1629 sám Valdštejn.²⁴⁵⁾ Na obou typech grošů a na všech jejich přechytných variantách,²⁴⁶⁾ je ještě druhá značka mincmistrovská, hák na cány na konci líčného opisu.

Groše byly zřejmě hlavním druhem zaháňské ražby. Je jich zachováno až podnes veliký počet (z let 1629—1631) a zprávy Ehrlichovy ukazují, jak silně byly mincovány. V měsících září 1629—září 1630 bylo na groše zpracováno 5781 hřiven 13 lotů a 3 kv. stříbra hrubé vratislavské váhy (t. j. přes 1142 kg), v čemž bylo 2894 hřiven 8 lotů 1 kvintlík 3½ haléře čistého stříbra. Počítáme-li podle vardajnových zápisů o množství vyražených grošů z jedné hřivny hrubé váhy (116¾—119½) průměrně 118 kusů, dozvídáme se, že za naznačený rok bylo v Zahání zmincováno přes 682.000 valdštejnských grošů. Od 3. října 1630 do března 1632 bylo na groše zpracováno 1136 hř. 2½ lotu hrubé váhy stříbra (asi 224 kg), v tom 566 hřiven 7 lotů 2 kv. 1½ hal. čistého stříbra, tedy přes 135.000 grošů, během-li 119 kusů jako průměr z jedné hřivny.

Jméno vardajna Ehrlicha bylo spojeno r. 1620 i se zkouškami jičínských dukátů, které neměly dostatečné zrno.²⁴⁷⁾ Jinak prameny, jak je dnes známe, nám nepraví o zaháňské mincovně nic víc.

²⁴²⁾ Totéž znamení na saských mincích náleží jeho otci Hans Jacobovi v Drážďanech. Erbstein, l. c., str. 126.

²⁴³⁾ Miller-Aichholz, l. c. Není však ještě stanoveno, jak se v označení vratislavských mincí účastnil i Jacob.

²⁴⁴⁾ Tento typ, jak bylo již vpředu uvedeno, navrhoval Grabes 11. VIII. 1629 Taxisovi. Arch. min. vnitra F. 67/43/II.

²⁴⁵⁾ Meyer, l. c., str. 464.

²⁴⁶⁾ Sbírká Národního musea a sbírka p. dra Katze.

²⁴⁷⁾ Srovn. o tom pozn. 86 a Arch. min. vnitra F. 67/43/II. (11. XII. 1629); Kretschmer, l. c., str. 210; Meyer, l. c., str. 457; Heinrich, l. c., str. 45.

Valdštejnovy medaile.

Jest téměř s podivem, že velická osoba Valdštejnova byla poměrně velmi řídky zobrazena na medailích. Jemu samotnému bylo snad medailéřské umění tuze drobné a málo praktické, neboť při své vášni pro stavitelství a při podpoře, kterou věnoval sochařství a malířství, nedal medailéřství ani možnost, aby si jej častěji vybralo za předmět tvorby. Patrně stačil vévodovi jeho obraz na mincích, jímž pronikal do nejširších vrstev. Vina tkví zčásti také v době, která nese už všechna znamení úpadku tohoto odvětví umění. Je to opět vřatislavský medailér a řezáč ražebních kolků, Hanuš Rieger, který zvětšil Valdštejna na třech kruhových a jedné ovální medaili r. 1631.²⁴⁸⁾ Jsou to tyto práce:

1. Kruhová medaile z r. 1631.

Líc: V celém poli v hladkém orámování Valdštejnovo poprsí v tříčtvrtečním profilu v l. v kabátci, ozdobeném portami a šněrováním na prsou, s velikým ležatým límcem s krajkou, řád zlatého rouna na řetězu na prsou.

Opis:

ALBERTVS · D · G · DVX · MEGA · FRID · ET · SAG · PRIN · VAN ·

Rub: V celém poli v hladkém orámování štít s valdštejnskými znaky, s pravouhlým odstupkem, nahoře rovný, dole zaoblený, zdobený kolem dokola. Nad štítem je vévodský klobouk s křížkem, vedle něho letopočet · 16—31 · Kolem štítu je řetěz zlatého rouna, jehož řád visí pod štítem a dělí opis:

COMES · DE · WALDSTEIN · ET · — · SVERI · DO · ROSTOCH ·
ET · STAR ·

Tato medaile je popisována jako zlatá a stříbrná. Hanka, l. c., č. 26; Miltner-Neumann, l. c., č. 626; Donebauer, č. 3967; Friedensburg-Seger, Schlesiens Münzen u. Medaillen der neueren Zeit, Breslau 1901, č. 2059.

Razidla této medaile jsou ve sbírkách p. dra K. Waldsteina-Wartenberga v Praze a v Doksech.²⁴⁹⁾

2. Kruhová medaile z r. 1631.

Líc: Jako čís. předch., ale odchylné kresby. Šat je na rukávech vyšíván. V opisu: — ET · SAG · —

Rub: Jako čís. předch., ale odchylné kresby v ozdobách štítu. Mezi řetězem zlatého rouna a štítem jsou u hoření části štítu ozdobné křížky. Letopočet nemá tečky: 16—31

²⁴⁸⁾ Katz, Hans Rieger, N. Z. 1934. Dr. Katz nemohl v této své práci znáti rub medaile, jejíž razidlo jsme poznali teprve, když jeho článek byl již vytištěn.

²⁴⁹⁾ Děkuji ústřednímu řediteli Waldstejnských statků v Doksech p. Fr. Pokornému a administrátorovi Valdštejnského paláce p. vrchnímu radovi V. Neumannovi, že mně laskavě umožnili, abych si mohla prohlédnout všechna zachovaná razidla Valdštejnových medailí.

Opis:

COM · SVERI · DO · ROSTOCH · ET · — · STAR · COM · DE · WALDSTEIN

Tato medaile je popisována jako zlatá a stříbrná. Hanka, l. c., č. 29; Miltner-Neumann, l. c., č. 627; Friedensburg-Seger, l. c., č. 2057.

Lícni razidlo této medaile je ve sbírkách p. dra K. Waldsteina-Wartenberga v Doksech.

3. Kruhová medaile patrně z r. 1631.

Znám pouze rub podle poškozeného (nahore seříznutého) razidla ze sbírek p. dra K. Waldsteina-Wartenberga v Praze. Zbytek razidla odpovídá opisem předešlé medaili, štít je však orámován jedinou čarou a ozdoby kolem něho jsou zcela jinak kresleny (*viz vyobr. č. 10*).

Vyobr. č. 10. Razidlo medaile od H. Riegra.

4. Ovální medaile z r. 1631.

Líc: V celém poli v hladkém orámování Valdštejnovo poprsí v tříčtvrtečním profilu v l.; vévoda je prostovlasý, oblečený v kabátci, ozdobeném portami a šněrováním na prsou, s ležatým límcem, zdobeným krajkou, řád zlatého rouna na řetězu na prsou.

Opis:

ALBERTVS · D · G · DVX · MEGA · FRID · ET · SAG ·

Rub: V celém poli v hladkém orámování štít s Valdštejnovým znakem, s pravouhlým odstupkem, kolem dokola ozdobený. Nad štítem vévodský klobouk s křížkem, dole vedle ozdob štítu letopočet: 16—31, kolem štítu řetěz zlatého rouna, jehož řád visí dole a dělí opis:

PRIN · VAN · COM · SVERI · — · DO · ROSTOCK · ET · STAR ·

Tuto medaili znám ve stříbře, mědi, olovu a cínu.²⁵⁰⁾ Hanka, l. c.,

²⁵⁰⁾ Medaili měla patrně býti i ražba, ke které asi nikdy nedošlo a kterou známe jen z vlastnoručního Taxisova přípisu na oříznutém konceptu neznámého data a obsahu. Taxis si tam poznamenal: Albertus D. G. Dux Fridlandiae S. R. I. P. an der Seitten, da der Adler oder Wappen kumbt. Auff der anderen Seiten unser lieben Frawen Bilt, mitt Umbschrift: Sancta Maria ora pro nobis. (Arch. min. vnitra F. 67/5, f. 539.)

č. 30; Miltner-Neumann, l. c., č. 629; Donebauer, č. 3966; Friedensburg-Seger, l. c., č. 2058.

Kruhovou práci Riegrovu (č. 1) přesně napodobil vídeňský medailér Filip Kryštof Becker († 1743), který změnil jen rovný štít Riegrovy medaile ve vykrajovaný, ponechávaje i letopočet 1631 vedle vévodského klobouku. Uvnitř klobouku označil však svoje práce počátečními písmeny svého jména: P. C. B. Práce Beckrovy jsou jednoho typu ve dvou velikostech: průměru $38\frac{1}{2}$ mm (Hanka, l. c., č. 27; Miltner-Neumann, l. c., č. 625; Donebauer, č. 3968; Friedensburg-Seger, l. c., č. 2056) a 34 mm (Hanka, l. c., č. 28; Miltner-Neumann, l. c., č. 628; Friedensburg-Seger, l. c., č. 2055). Rozdíly v kresbě jsou patrné hlavně na šatu vévodově.²⁵¹⁾ Razidla větší medaile Beckrovy jsou ve sbírkách p. dra K. Waldsteina-Wartenberga v Doksech.

Do řady starých medailí patří i medailka vydaná na památku založení kartouzy ve Valdicích r. 1632, kruhového nebo čtyřhranného tvaru, s letopočtem (Hanka, l. c., č. 31; Miltner-Neumann, l. c., č. 632; klipa téhož rázu, Meyer, l. c., č. 333; Donebauer, č. 3972), nebo bez letopočtu (Hanka, l. c., č. 32; Miltner-Neumann, l. c., č. 633; Donebauer, č. 3971; klipa téhož rázu, Meyer, l. c., č. 334). Tato medailka jest v obou provedeních prací Konráda Freiböseny, řezače kolků v Jičíně v letech 1630—1633. Byla vydána, podle dnešních našich znalostí, jako hranáč ve stříbře, jako kruhová medailka ve stříbře, pozlacená i nepozlacená, v pozdějších odlitcích i v bronzu.

Z pozdějších medailérských prací na Albrechta z Valdštejna jest třeba uvésti Wolffovu z Durandovy serie slavných mužů z r. 1824, bez valné hodnoty umělecké a s hrubými chybami v nápisu.²⁵²⁾ Malou napodobeninou Beckrovy medaile je práce neznámého rytce, vydaná dobrovolnickým spolkem Allemania r. 1884 v rozměru 29 mm ve stříbře, mědi a cínu, s letopočtem 1629.²⁵³⁾ Konečně dvě práce, vzniklé letošního roku (1934), na památku 300letého výročí Valdštejnovy smrti. Prvou vydal numismatický odbor spolku Verein für Heimatforschung u. Wanderpflege v České Lípě. Pro líc bylo použito Beckrova razidla z majetku p. dra K. Waldsteina-

Měl to snad být nějaký návrh na tovary, ovlivněný kladskými tovary Ferdinanda III., prací H. Riegra (Friedensburg-Seger, l. c., č. 2850)? Myslím, že zde zůstaneme na vždycky bez odpovědi.

²⁵¹⁾ Hanka, l. c., uvádí obě medaile Beckrovy ve zlatě a stříbře, znám větší z nich ve zlatě, stříbře (dvoji váhy: 28·35 g, Donebauer č. 3968 a 19·93 g, Donebauer č. 3969; 26·5 g, Helbing 1900 č. 1727, a 16·5 g, Helbing 1900 č. 1728), v olovu a železe (z berlínské Eisengieserei, Schlesinger 1931, č. 260).

²⁵²⁾ Miltner-Neumann, l. c., č. 635; Donebauer, č. 3970; Friedensburg-Seger, l. c., č. 2060. V nápisu na rubu je uvedeno, že se Valdštejn narodil v Praze (!) a zemřel r. 1638 (!).

²⁵³⁾ Helbing, 1901 (Berger), č. 1902; Schlesinger, 1931, č. 262 (s chybou v udání rozměru 39·5 mm místo 29·5 mm); sbírka pp. Chaury a Tichého Praze.

Wartenberga v Praze, které našel spolu s jinými dr. J. Bergl, rub navrhl J. Conrath z Benešova n. Pl., spojiv tu pod vévodským kloboukem na štítě znaky měst České Lípy, Frýdlantu a Chebu.²⁵⁴⁾ Raženy byly v Kremnici ve zlatě a stříbře.

Druhou pamětní medaili vydal K. Chaura, starožitník v Praze. Podle jeho návrhu a podle jičínských tolarů z r. 1628 řezal kolky arazil medaile Karel Špánek v Praze. Medaile tato byla vydána ve zlatě (jako deseti- i pětidukát), ve stříbře (jako tlustý tolar váhy 50·9 g a obyčejný tolar váhy 27·2—27·4 g; některé kusy byly leštěné) a v bronzu.²⁵⁵⁾

Konečně lze jako svědectví zvýšeného zájmu z r. 1934 připomenouti i návrh medaile akad. sochaře M. Beutlera, vystavený jako bronzový medailon na výstavě Albrecht z Valdštejna a doba bělohorská.²⁵⁶⁾

Umělecká zeň ve Valdštejnových medailích je daleko chudší, než hospodářská, numismatická i sběratelská v jeho penězích, kde vévoda frýdlantský disponoval úžasnými sumami mincí, které svým leskem, zvukem, obrazem i hodnotou kovu lákaly okolí a svého pána stavěly v mnohých očích na roveň jeho protivníku, Ferdinandu II., vyhovující tak jeho přání, plnice svoje posláni a jsouce jen jedním z článků řetězu, který spínal kouzelný plášť kolem osoby Valdštejnovy, jak nejlépe charakterisoval slovy svých vojáků básník:

Ei, das ist ja ein Wallensteiner!
Na! da habt Ihrs, was wollt Ihr mehr?
Ist er nicht Fürst so gut als Einer?
Schlägt er nicht Geld wie der Ferdinand?
Hat er nicht eigenes Volk und Land?

(Schiller, Wallensteins Lager.)

²⁵⁴⁾ Časopis Sběratel 1934, č. 2, str. 10—11.

²⁵⁵⁾ Chaura, l. c., tab. 7 a týž, Sběratelský ruch, 1934, příloha k 3. číslu Numismatických zpráv.

²⁵⁶⁾ Katalog výstavy Albrecht z Valdštejna a doba bělohorská, Praha 1934, č. 505.

VIKTOR KATZ:

POZNÁMKY O RUDOHORSKÝCH RYTČÍCH ŽELEZ 16. STOLETÍ.

I. Monogramista \ddot{H} je Hieronymus Dietrich.

Nedostatek přímých zpráv o rudohorských řezačích medailí zavínil, že jen pomalu a ztěžka se pracujeme k přesnějším úsudkům o rozsahu působnosti jednotlivých mistrů, jsouce při tom odkázáni na srovnávání stylu a provedení jednotlivých medailí. Tuto práci ztěžuje již tehdejší povaha medailérství, jež bylo složkou uměleckého řemesla, a z ní vyplývající snaha jednotlivých rytců, aby napodobili co možná nejlépe hodnotnější a hledanější medailérské práce význačných umělců, čímž vznikla řada velmi podobných a těžko podle dílen rozdělitelných ražených medailí, která se rozšiřuje ještě tím, že ražební železa pro portretní medaile byla objednána často u různých rytců podle týchž modelů. Nejlépe vidíme na příkladě annaberského řezače želez Hieronyma Magdeburgera,¹⁾ o jehož působnost vznikl spor, který vyplnil mnoho sloupců numismatických časopisů, ba i samostatné publikace, jak i nejlepší znalec medailérství Habich bez znalosti archivních zpráv ve svém úsudku o rozsahu práce tohoto rytce došel na scestí.

Habich totiž z podobnosti práce litých medailí přidělovaných t. zv. „mistru medailí Kardinála Albrechta“ s ražbami z Magdeburgerovy dílny usuzoval, že oboje práce jsou dílem Magdeburgera a udělal tím z něho význačného umělce. Když jsem pak vyložil, že není správné Fialovo spojení rudohorského monogramisty \ddot{H} s řezačem Michalem Hohe- nauerem a hledal pro signaturu \ddot{H} nové vysvětlení, byl jsem také sveden podobností prací a rozšířil Habichem nově vytvořenou řadu Magde- burgerových prací ještě o práce monogramisty \ddot{H} .

Ve své knize „Die Erzgebirgische Prägemedaile des XVI. Jahr- hunderts“ (Praha 1932) jsem použil, hlavně při určení rozsahu práce Hiero- nyma Magdeburgera, tehdejších výsledků badání, při čemž jsem upozornil i na možnosti vztahu lipského řezače želez Melchiora Peuerleina k jáchymov- ské mincovně. Ale pozornému čtenáři mé knihy jistě neušla jakási nesrovna- lost mezi statí, která pojednává o Hieronymu Magdeburgerovi a onou, jedna- jící o Hieronymu Dietrichovi. Kdežto u Magdeburgera jsem ještě hleděl ze stručných, zachovaných zpráv prokázati obsáhlost jeho rytecké činnosti, reklamuje proň hlavně medaile značené \ddot{H} a jim příbuzné, připouštěl jsem

¹⁾ Literaturu o H. Magdeburgerovi uvádím ve své knize „Die erzgebirgische Prägemedaile des XVI. Jahrh.“, str. 51.

a pro zasvěceného vlastně již dokázal ve statí o H. Dietrichovi, že *medaile značené \ddot{H} jsou pracemi kraslického řezače Hieronyma Dietricha.*

Tato myšlenka vznikla teprve při konečné korektuře druhé části právě citované mé knihy, když již byla stať o H. Magdeburgerovi vytištěna (ta- bulky byly již hotové před počátkem tisku knihy). Tehdy jsem zjistil, že nesignované, ale archiválně jako práce Hieronyma Dietricha ověřené me- daile Ferdinanda I. a Maxmiliána z r. 1549 (Katz 534a, 535, 536), prací shodné s morovým tolarem z téhož roku s nejasnou značkou \ddot{H} (Katz 17a), navazují stylisticky úplně na práce signované značkou \ddot{H} a končící rokem 1539 (Katz 109, 110, 111, 112, 113, 148). Hned tehdy bylo mně jasno, že se ještě jednou musím vrátiti k této otázce,²⁾ až se zjistí některé datované práce, které by překlenuly mezeru let 1540—1547, z nichž neznáme vůbec žádných prací mistra \ddot{H} ani signovaných ani nesignovaných.

Že se k problému mohu vrátiti již dnes, je zásluhou P. Bamberga, který uveřejnil ve svých člancích,³⁾ pojednávajících o Hieronymu Magde- burgerovi řadu velmi důležitých archivních zpráv nečekaně nalezených ve výmarském archivu, v nichž uvádí jménem i nového rytce v Jáchymově, mistra Petra, k němuž se později ještě vrátím.

Na základě těchto zpráv se podařilo Bambergovi prokázati, že Habichem i mnou byla přeceněna Magdeburgerova činnost a že nutno jeho medailérskou práci omeziti úzce tak, jak již dávno učinil Erbstein. Tím myšlenka mnou vyslovená, že mistr, značící \ddot{H} , je kraslický řezač Hieronymus Dietrich, nabyla zcela jiné průkaznosti, tím spíše, že toto spo- jení vysvětluje i četné záhady, které moje dosavadní roztřídění této skupiny jáchymovských medailí ohrožovaly. Po tomto poznání nelze zajisté dnes pro odůvodnění Dietrichovy nečinnosti v l. 1540—1547 podceňovati zprávu, že Dietrich před r. 1548 nějaký čas ztrávil ve vězení v Jáchymově, třeba nevíme, jak dlouho tato vazba trvala. Jisto je však, že by slavkovský hejtman Jiří Albin z Niederhaidtu nebyl doporučil zchudlého zlatníka Dietricha jako způsobilého k výrobě královské medaile a nebyl by ho vyslal do Prahy, kdyby nebyl znal jeho dovednost z četných jeho prací dřívějších.

Bylo by jistě zbytečné, kdybych zde opakoval svoje stylistické i jiné důvody, proč považuji monogramistu \ddot{H} dnes definitivně za Hieronyma Dietricha; vyčerpal jsem je obšírně ve své knize.⁴⁾ V poznámce na str. 140 své knihy jsem vyřadil dodatečně i některé medaile z díla Concze Welcze a přidělil je Hieronymu Dietrichovi. Zdůraznil bych jen znova *velmi cha- rakteristickou vlastnost prací Hieronyma Dietricha, jmeně zlatení figurálních částí na původních ražených kusech*, které bude vždy spolehlivým vodítkem i pro zjištění jeho nesignovaných prací.

²⁾ V. Katz, l. c., str. 242.

³⁾ P. Bamberg, Hieronymus Magdeburger, Peter Goldschmied und Jobst Leypold, Berl. Mzbl. 1933, č. 370, str. 129—138, a č. 371, str. 148—151.

⁴⁾ Katz, l. c., str. 243—245.

Hieronymus Dietrich je tedy mistrem značícím \ddot{H} , signuje od r. 1531 a zemřel asi po r. 1550. Ryl i mnoho nesignovaných medailí, ty však můžeme lehce přiřaditi k signovaným pracím podle stylu. Lze ho označiti jako nejplodnějšího řezače rudohorských medailí v druhé čtvrtině 16. století.

2. Hieronymus Magdeburger.

Vyřazením prací signovaných značkou \ddot{H} a příbuzných s nimi nesignovaných medailí se vrací dílo Hieronyma Magdeburgera zase do úzkých svých mezí asi tak, jak je nejnověji stanovil Habich ve svém *Corpusu* německé medaile.⁵⁾ Možno je jen rozšířiti o několik morových medailí, které jsem uvedl ve své knize pod číslem 17, 19, 21 a 22.

Vyřaditi však třeba nejen práce Hieronyma Dietricha, ale i dílo „mistra kardinála Albrechta“, jež Habich se snažil proti Sponselovi obhájeti pro Magdeburgera.⁶⁾ Bambergem uveřejněné archiválie⁷⁾ umožňují nám, abychom vysvětlili činnost tohoto annaberského řezače želez, jenž v posledních letech soustředil na sebe v literatuře daleko více pozornosti, než si vlastně zasloužil. Chci dnes jen ještě nastíniti Magdeburgerův vztah k jáchymovské mincovně a jejím mincím.

Víme, že Magdeburger se ucházel r. 1528 o řezačské místo v Jáchymově, že se mu dostalo velmi pěkného doporučení od saského kurfiřta pro Kryštofa z Jandorfu, horního hejtmana v Jáchymově a že k tomu účelu pracoval i návrh tolaru.⁸⁾ Archiválně je vlastně zjištěna jen tato jediná jeho práce. Pouze z okolnosti, že pracoval pro kurfiřty Jana a Jiřího, můžeme usuzovati na jeho ostatní dílo.

Bamberg myslí,⁹⁾ že Magdeburgerovo úsilí dostati se jako řezač do Jáchymova, nebo dostati řezačské zakázky pro tamější mincovnu, bylo bezvýsledným. Je-li oním vzorným kusem mnou označený tolar bez leto-počtu (Katz č. 75), můžeme o věci souditi jinak.

Až do r. 1530 pracuje, jak prokazují v příštím oddíle, pro Jáchymov a to jak pro šlikovskou mincovnu, tak i od r. 1528 do r. 1530 pro královskou minci v Jáchymově, lipský řezač Melchior Peuerlein. V r. 1530, jak správně již ukázal Loehr, mění se ráz jáchymovských ražeb. Tyto změny vypočítal Loehr ve své práci¹⁰⁾ velmi zevrubně a výstižně, takže považují za zbytečné, abych tento výčet zde opakoval. Porovnáme-li tuto

⁵⁾ G. Habich, Die deutschen Schaumünzen des XVI. Jahrh., Mnichov 1932, II., str. 270 a n.

⁶⁾ G. Habich, Peter Flötner oder Hieronymus Magdeburger? Archiv f. M. u. Pl., Halle a. S., V., str. 26 a n., J. L. Sponsel, Peter Flötner nicht Hieronymus Magdeburger, Z. f. N., Berlin 1927, str. 138 a n. a Habich, Der heimliche Flötner, München 1929.

⁷⁾ Bamberg, l. c., str. 129 a n.

⁸⁾ Katz, l. c., str. 258.

⁹⁾ Bamberg, l. c., str. 133.

¹⁰⁾ A. O. v. Loehr, Beiträge zum Münzwesen Ferdinand I., Mitt. der Oesterr. Gesellschaft für Münz- und Medaillenkunde, Wien 1915, str. 129.

změněnou řezačskou práci s právě zmíněným vzorným tolařem, shledáme naprostou a bezpečnou slohovou shodu, jak v celku, tak i v podrobnostech. Zmiňuji se jen ještě zvláště o téže kresbě štítu a jeho okras na rubu vzorného tolaru se štítem na Ferdinandových tolařech b. l., vydaných po roce 1530 nebo snad ještě v tomto roce, ale před přijetím hodnosti německého krále,¹¹⁾ kdy štít byl nahrazen orlicí, a na střídající se velikost jednotlivých písmen ve slovech, na př. ve slově INFANS i jiných. Upozorňuji také na příznačné písmeno M, které nemá nahoře žádného zvláštního zakončení, na tenkou příčnou spojku v písmenu H, na prohnuté X atd. Totéž písmo najdeme i na saských mincích, hlavně na tak zvaných „Klappmünztalerech“.¹²⁾ Zvláště poukazují na „Klappmünztaler“, nesoucí značku Utze Gebharta, po prvé uveřejněný Erbsteinem z Engelhartovy sbírky,¹³⁾ ražený patrně někdy r. 1518 nebo počátkem 1519, poněvadž v tomto roce byl Utz Gebhart povolán do Jáchymova.

Stopujeme-li toto písmo na dalších jáchymovských ražbách po roce 1530, najdeme je tam po celou dobu úřadování mincmistra Krause, který značí své práce pohárem, i po celou dobu, kdy mincmistr Weizelmann označuje své mince šesticípou růžicí a polovinou růžice, ba nalezl jsem ještě v době, kdy jáchymovské mince jsou označeny jetelovým lístkem, ojediněle lícní kolek bez značky mincmistra podobného rázu. Z toho by se dalo souditi, že Magdeburger skutečně dostával řezačských zakázek pro jáchymovskou mincovnu, pracoval pro ni dosti pilně a to ještě určitě za úřadování mincmistra Weizelmanna. Poněvadž Magdeburger zemřel v roce 1540 a jetelový list jako značka klade se do první doby úřadování mincmistra Martina Kempfa, začínající r. 1541, zdá se, že v tomto případě bylo pouze přechodně ještě užito starých upotřebitelných kolků bez mincmistrové značky z dřívější doby, třeba kolků od r. 1539 řezal již nový řezač jáchymovský Vlk Milič,¹⁴⁾ jehož medailérské práce mají sice drobnější písmo, ale v podstatě shodné se soudobými jáchymovskými mincemi.

Víme, že Magdeburger r. 1533 vystoupil úplně z vévodských služeb, že opustil město Annaberg a usídlil se někde v míšenském území. Nevíme však dosud, kde se usadil. Podle zprávy, kterou Bamberg uveřejňuje,¹⁵⁾ byl Magdeburger r. 1538 ve Freibergu přijat za nového občana. Není vyloučeno, že část doby od r. 1533 do r. 1538 ztrávil i v Jáchymově. Ani jeho vynález,¹⁶⁾ jak napodobiti benátské sklo, nemohl býti na úkor rytí razidel pro jáchymovskou mincovnu.

¹¹⁾ M. Markl, Die Prägungen Ferdinand I., Praha 1896, č. 1999 a č. 672, 673, 677, 680.

¹²⁾ Katalog aukce sbírky Vogelovy, Adolf Hess nást., Frankfurt n. M., 8. října 1928, č. 5890, 5902 a 5920.

¹³⁾ J. a A. Erbstein, Erläuterungen (Slg. Engelhardt), Dresden 1888, č. 92, na str. 17.

¹⁴⁾ Katz, l. c., str. 144 a n.

¹⁵⁾ Bamberg, l. c., str. 135.

¹⁶⁾ Bamberg, l. c., str. 133 a n.

Není vyloučeno, že data zde uvedená, podle nichž Magdeburger po r. 1538 patrně přestal řezati železa vůbec a okolnost, že dnes rozlišujeme jeho práci od práce Vlka Milicze, bude snad i důležitá při přidělení mincmistrovských značek jáchymovských mincí po roce 1530, kdy při nedostatku archiválních zpráv se spoléháme jen na mincovní materiál. Jisto je, že jáchymovské mince s pohárem a hlavou se strany¹⁷⁾ jsou starší těch s pohárem samotným.¹⁸⁾ Zdá se tedy, že bylo před mincováním mincmistra Klause Krause jisté provisorium, jež zatím nemůžeme určit. Soudím tak z toho, že kolky mincí s pohárem a hlavou se strany jsou rytý ještě od lipského řezače želez Melchiora Peuerleina.

3. Melchior Peuerlein.

Již ve své výše uvedené knize upozornil jsem na možnost, že některé morové toлары a náboženské medaile, jakož i jáchymovské mince ryl lipský řezač želez Melchior Peuerlein.¹⁹⁾ Neznal jsem archiválních zpráv, které teď teprve uveřejnil Bamberg z výmarského archivu²⁰⁾ a soudil jsem tak pouze podle řezačské práce. Výtahy z archivů potvrzují celkem to, co jsem tenkrát napsal. Neznaje však úmrtního roku Peuerleina, zařadil jsem do jeho dílny ještě velmi podobné mladší práce, tak silně ovlivněné jeho dílnou, že ani dnes, kdy vím, že Peuerlein nemohl býti jejich původcem, nedovedu se spřáteliti s nutností, rozdělití vše ve dvě skupiny z rozličných dílen.

Na šlikovských jáchymovských mincích vidíme Peuerleinovu ruku jasně od r. 1525 a jeho práci nalézáme i na jáchymovských mincích Ferdinanda I., která zde se končí v r. 1530 výše zmíněným razidlem pro mincmistra, značícího pohárem a hlavou se strany. Třeba po r. 1530 se objevily Peuerleinovy charakteristické štíty i na razbách zhotovených ve Zvíkově (Zwickau) rytcem Petrem, povoláním z Jáchymova, nemůžeme před r. 1530 zjistiti stopy práce rytce Petra na jáchymovských mincích vůbec, což je tím záhadnější, že kurfiřt Jan, již 23. února 1530 mluví o Petrovi jako o zručném a zvláště v portretech dovedném řezači. Ale k tomu se vrátím později.

Peuerleinovým dílem jest zřejmě i zvíkovská známka z r. 1529, křížená s jáchymovskými jetony, hlavně s jetonem Vavřince Šlika.²¹⁾ Počátkem r. 1533 byl Peuerlein již mrtev a nemohl tedy pracovati jáchymovské špitální známky z r. 1534, jež jsem mu přiděloval. I k těmto razbám vrátím se v další stati o zlatníku Petru.

¹⁷⁾ Markl, l. c., č. 692.

¹⁸⁾ Markl, l. c., č. 675 a n.

¹⁹⁾ Katz, l. c., str. 94.

²⁰⁾ Bamberg, Der Leipziger Stempelschneider Melchior Peuerlein, Deutsche Münzblätter 1934, No 373—375.

²¹⁾ Ed. Fiala, Die ältesten Raitpfennige Joachimsthal, II, N. Z., Wien 1905, str. 148, č. 26 a 27.

Peuerlein rozený v Lichtenfeldu se stal 6. března 1522 lipským měšťanem a řezal mimo četná jiná i železa pro mansfeldské mince, jak to ostatně praví Bamberg, určitě od r. 1524, neboť do jeho dílny patří již mansfeldský půltolar z r. 1524, který Haagen považuje omylem za půltolar s letopočtem 1529.²²⁾ Můžeme Peuerleinovu práci stopovati na mansfeldských mincích až do r. 1532.

Mince vyobrazené v Bambergově pojednání o Peuerleinovi, pocházející vesměs z jeho dílny, nám objasňují i některé záhady, které jsme si dosud nemohli dobře vysvětliti. Tak morový tolar, značený postaveným půlměsícem s hvězdou, patří zřejmě do mansfeldské mincovny, kde byly stejně značeny i Peuerleinem řezané mince. Morový tolar se značkou dvojitý kříž²⁴⁾ je Peuerleinovým dílem pro mincmistra Valentýna Stockheima, úřadujícího v Magdeburgu, jemuž Peuerlein i pro mince dodával ražební železa. Tím jest potvrzeno, že Peuerlein dělal razidla i pro morové toлары slohově shodné s jeho mincemi.

Ostatně možno v určení Peuerleinových prací jíti ještě dále. Ve svých člancích „Die ältesten Raitpfennige Joachimsthal“ publikoval Ed. Fiala řadu starých jáchymovských jetonů, aniž zjistil jejich výrobce. Jsou téměř všechny anonymní a dají se určit jen podle znaků na nich vyobrazených. Nejstarší z nich sloučil Fiala v Könritzovu skupinu, patrně proto, že v ní převládají jetony, na nichž je znak Jindřicha Könritze,²⁵⁾ šlikovského horního hejtmana z let 1518—1528, který pak vstoupil do císařských služeb a byl v nich až do r. 1539.²⁶⁾

S těmito bezpečně zjištěnými Könritzovými jetony se vyskytuje křížen rub jetonu z r. 1523,²⁷⁾ jehož majetník je označen jen začátečnými písmeny GB a kterého reklamuje Fiala, asi správně, pro jáchymovského desátníka z let 1523—1526, Jiřího Becze, který byl na dole sv. Kateřiny též společně těžářem s Vavřincem Šlikem,²⁸⁾ poněvadž má ve znaku berana stojícího na zadních nohou. Fafrnochy kolem přílby na tomto Bezově jetonu jsou shodné s fafrnochy na jetonu z r. 1525 (Fiala III-6), kde obklopují říšské jablko; i rostlinné okrasy (plody), jež vidíme v opisu Bezova jetonu, nalezneme na jetonu z r. 1525 vedle obrazu madony. Při tom již

²²⁾ J. G. F. v. Hagen, Münzbeschreibung des gräflich- und fürsterlichen Hauses Mansfeld, Nürnberg 1778, str. 13 a n.

²³⁾ Katz, l. c., č. 10 a 16.

²⁴⁾ Katz, l. c., č. 9, 15.

²⁵⁾ Fiala, Raitpfennige I, N. Z., Wien 1904, str. 321 a n.

²⁶⁾ Könritzův znak (ve stříbrném poli nahoře dva a dole jeden ražební kolek) bývá doprovázen buďto na rubu anebo vedle druhým štítem, na němž jest zobrazeno rozpjaté křídlo; oba štíty drží buďto dva stojící andělíčkové (Fiala II-1, 2, 6, 7) nebo letící anděl (Fiala II-3, 4, 9). Znak s křídlem nemohl býti bezpečně dosud zjištěn; z toho, že tam, kde se vyskytují oba štíty, jsou vždy drženy andělem, dá se souditi, že štít s křídlem je znakem Könritzovy manželky, již byla Barbora z Krostovic.

²⁷⁾ Fiala, l. c., č. 8 a 9.

²⁸⁾ Fiala, l. c., str. 314.

Fiala správně poukázal na souvislost mezi říšským jablkem na tomto jetonu a oním na šlikovském tolaru z r. 1526 (MN 399), kde je patrně značkou mincmistra.²⁹⁾

Okрасы stilisovaných delfinů, písmo, velikost i celý ráz spojují zde řadu starých jáchymovských a rudohorských jetonů z 20. let 16. století ve skupinu početně značnou, v níž je bezpečně zjištěn podle šlikovského znaku i jeton Vavřince Šlika (Fiala III-8). O majitelích ostatních jetonů vyslovuje Fiala mnoho domněnek, které lze dnes těžko kontrolovati. Jisto je, že jde také o rodinu Schönburgovu (Fiala III-4) a rodinu z Weitmühle.³⁰⁾ Nás však dnes daleko více zajímá, že celá tato skupina jetonů, z nichž nutno vyřaditi dva (Fiala III-1 a 7), které jsou cizího původu, je prací jednoho řezače. Srovnáme-li pak fafrnochy, jimiž jsou okrášleny znaky těchto jetonů, s Peuerleinovými mansfeldskými mincemi, zjistíme naprostou shodu stylou, ba můžeme tvrditi, že mansfeldský půltolar z r. 1524, má úplně stejně komponované fafrnochy s jetonem vyobrazeným Fialou na tabulce III, č. 2 a 5. Při tom první jeton je podle znaku jetonem jáchymovského mincmistra Utze Gebharta. Letopočet na jáchymovských jetonech Fiala II-8 a III-6 je též jako na současných šlikovských mincích. To vše potvrzuje, že jak nejstarší tyto jetony jáchymovské, tak i šlikovské mince ražené nejpozději r. 1523 jsou výrobky z Peuerleinovy dílny, která do r. 1526 užívala velikého hrubšího písma a teprve od r. 1526 zavedla písmo jemnější a menší. Přejchod je nejlépe patrný na zajímavém kříženém tolaru jáchymovském z r. 1527, který Bamberg vyobrazuje podle exempláře z drážďanského kabinetu.³¹⁾ Srovnáme-li práci Bezova jetonu, datovaného r. 1523, s nedatovanými šlikovskými ražbami, shledáváme úplnou shodu písma hlavně s oněmi mincemi, jež jsou přidělovány době Weizelmannově. Jen příkladem uvádím, že na šlikovském čtvrttolaru (MN 393) shledáváme totéž S, O, V, A. Můžeme tedy souditi, že tyto šlikovské ražby vznikly asi r. 1523. Šlikovský znak na jetonu Fiala III-8 je upraven jako na šlikovském tolaru z r. 1526 (MN 401) a znaková ozdoba je kreslena téměř stejně.

Vyřadíme-li ze šlikovských ražeb nejstarší toлары datované r. 1520 a s nimi slohově shodné mince typu MN 380—385, můžeme říci, že všechny ostatní jáchymovské šlikovské mince, počínaje typem MN 386, vznikly v řezačské dílně Melchiora Peuerleina, jenž zhotovil i železa k jáchymovským grošům Ferdinanda II. z r. 1527 a 1528 se značkou Mergenthalovou a Utze Gebharta a zhotovil i razidla k morovým tolarům těchto mincmistrů.³²⁾ Můžeme i tvrditi, že nejstarší morové toлары z r. 1525 se značkou Sturzovou (Katz č. 1 a 2) jsou Peuerleinovým dílem. Je tedy stylistickým srovnáním zjištěno, že Peuerleinova dílna dodávala do Jáchymova ražební železa nej-

²⁹⁾ Fiala, l. c., str. 331, č. 20.

³⁰⁾ Fiala, l. c., I., str. 329, č. 17 a II., str. 148, č. 27.

³¹⁾ Bamberg, l. c., tab. 137, obr. 4.

³²⁾ Katz, l. c., č. 6, 8, 13 a 14.

později od r. 1523 až do té doby, kdy královská mince byla zadána po r. 1530 patrně Hieronymu Magdeburgerovi.

Ostatně neznámý nám dosud rytec nejstarších šlikovských tolarů z roku 1520 (MN 384) a s nimi souvisejících tolarů bez letopočtu (MN 380—385) není nikdo jiný, než řezač želez, který zhotovil razidla pro Ludvíkův pražský dukát (Donebauer 87), na němž nalezneme až do nejmenších podrobností táž písmena. Nebyl jím nikdo jiný, než kutnohorský zlatník Hanuš.³³⁾ Stejně stylisovaného lva, jako je na těchto nejstarších šlikovských ražbách, vidíme i na kutnohorských Ludvíkových pražských groších. Zvláště ocas lva je podobně formován i doprovázen tečkami ještě na kutnohorských pražských groších Ferdinanda I. b. 1. Do dílny zlatníka Hanuše patří i jáchymovské šlikovské pražské groše bez letopočtu, na nichž je i šlikovský štítek, též jako na šlikovském čtvrttolaru MN 383.

Tím je zodpověděna otázka, kterou nadhodil svým článkem „Die Bedeutung der Münzzeichen auf den Joachimsthaler Münzen der Grafen Schlick“, anonymní autor „Haes“ v časopise „Der Münzensammler“, číslo 73/75/3 z r. 1934 (příloha). Uvádí-li tam autor, že jsem v NČČ³⁴⁾ bez odůvodnění odmítl jeho námět, že křížek, vyskytující se na šlikovských tolarrech, datovaných r. 1520, je mincovní značkou, upozorňuji na to, že tento křížek je i rozdělovací značkou v opisech, je tedy běžným puncem řezače těchto želez a nemá vztahu ke značce mincmistrovské; do pole mince se dostal na typu MN 384 stejnou náladovostí řezače želez, jako se v táž místa dostal na typu MN 385 kroužek. Řezačem těchto nejstarších tolarů nemůže být Utz Gebhart již proto, poněvadž jeho řezačské umění je výmyslem Ed. Fialy,³⁵⁾ ničím nedoloženým. Lité medaile z r. 1530 a 1531, značené ☽, jsou výrobky některého jihoněmeckého mistra, snad Hanuše Kelse,³⁶⁾ patrně z Gebhartova rozkazu zhotovené.

Zlatník Petr.

Kdežto při řezačích uvedených v předcházejících kapitolách bylo možno podle archiválních pramenů, uveřejněných Bambergem, dospěti k určitým závěrům a opraviti dosavadní mylné názory, zůstává osobnost jáchymovského řezače Petra, kterého Bamberg po prvé uvádí do numismatické literatury,³⁷⁾ poněkud nejasná. Není pochybnosti, že známe tím jen jméno a nikoliv příjmení tohoto jáchymovského zlatníka, který ještě pracoval r. 1530 v mincovně tak dobře, že jeho rytecké schopnosti, zvláště portretní, byly známy i kurfiřtu Janu Saskému.

³³⁾ Viktor Katz, Kutnohorské medailérství v XVI. století, Kutnohorské příspěvky, řada VIII., 1933, str. 1 a n., kde je uvedena i ostatní literatura o zlatníku Hanušovi.

³⁴⁾ N. Č. Č. 1933, str. 123.

³⁵⁾ E. Fiala, Beschreibung der Slg. des Max Donebauer, Praha 1889, str. 485.

³⁶⁾ Katz, l. c., str. 93.

³⁷⁾ Bamberg, Hieronymus Magdeburger, Peter Goldschmied und Jobst Leybold, Berl. Mzbl. 1933, č. 370 a 371, str. 135 a n.

Jelikož jest ryteckou prací na mincích prokázáno, že byl až do roku 1530 dodavatelem želez pro jáchymovskou mincovnu lipský řezač Peuerlein a řezačská práce na jáchymovských mincích, hlavně v letech 1627—30, se vůbec nemění, nedá se dobře zjistiti, z kterých jáchymovských prací poznal kurfiřt Jan Petrovy schopnosti a proč se snaží (podle archiválií, uveřejněných Bambergem) již počátkem r. 1530, kdy se osamostatnil v mincovnictví a ve Zvíkově počíná raziti vlastní minci, aby získal řezače Petra pro tuto mincovnu, zvláště když opatřování želez z Lipska se mu stává nepohodlným. Zvíkovské toлары bez letopočtu, které se kladou do let 1530—32 jsou v písmu, rozdělovacích značkách, formě znakového štítu téměř k nerozeznání od Peuerleinovy práce. I růžice a křížky, kterých bylo pro ně použito jako rozdělovacích značek, nalezneme na jáchymovských ražbách před r. 1530. Ani na buchholzském tolaru z r. 1534 a schnebergském tolaru z r. 1535, které mají ještě trojúhelníčky jakožto rozdělovací značky, neshledáváme valného rozdílu od Peuerleinovy práce, ačkoliv je Peuerlein nemohl již zhotoviti, poněvadž byl v lednu 1533 již mrtev.

Ze zpráv uveřejněných Bambergem poznáváme, že zlatník Petr skutečně se přestěhoval do Zvíkova, ba že se měl později přestěhovati i do Schneebergu a že se ucházel i o svolení, aby mohl hotoviti medaile, tenkrát oblíbené. Musíme tedy Petrovi přidělití nejen právě uvedené buchholzské a schnebergské ražby z let 1534 a 1535, nýbrž považovati za jeho práce i podobné toлары zvíkovské bez letopočtu z let předcházejících. Nápadná podobnost práce s Peuerleinovou se dá vysvětliti právě působností zlatníka Petra v jáchymovské mincovně a vlivem díla lipského řezače Peuerleina v té míře, že by se tyto práce, jak jsem již výše poznamenal, nedaly vůbec rozdělití, kdybychom dnes neznali hraničního roku Peuerleinovy působnosti.

Řídíce se povahou písma a letopočtu, můžeme z medailí přidělití řezači Petrovi náboženskou medaili z r. 1534 (Katz č. 154) a biblickou medaili bez letopočtu (Katz č. 169). S medailí z r. 1534 úzce pak souvisejí jáchymovské špitální známky z téhož roku (Katz č. 155 a 156), kdežto podobné známky bez letopočtu (Katz č. 157—159) jest považovati za práce Hieronyma Magdeburgera. Technika řezačské práce, zvláště tvary křoví a stromoví, přiřazuje do Petrovy dílny i pěkné morové medaile bez data, uveřejněné v mé knize pod číslem 160 a 161.

Zkoumaje medaile, které by se daly přidělití mistru Petrovi, řídí se Bamberg jen datem povolení, jež se zlatníku Petrovi dostalo od kurfiřta, podle něhož smí vyráběti medaile, které mají obraz kurfiřta nebo jiných osob, podle něhož však v rubu musí býti výjevy z bible a nikoliv znaky a opisy jako jsou na mincích. Ježto povolení je datováno 1. květnem 1531, reklamuje Bamberg³⁸⁾ pro mistra Petra pouze moje č. 37 a 38. Oproti tomu považují za Petrovy práce i moje čís. 39, 40, 41, 56, 57 a 58, při čemž

³⁸⁾ B a m b e r g, l. c., str. 137.

zvláště poukazují na příznačné křížky č. 58, které jsou podobné křížkům na výše uvedené špitální známce jáchymovské (Katz č. 155). Forma znaků na těchto medailích je úplně shodná s formou znaků na zvíkovských tolarrech z dílny mistra Petra a je tedy jaksi jeho vlastnictvím. Tyto medaile z r. 1530, zhotovené před zákazem používati znaků a opisů, jako jsou na mincích, byly asi právě pracemi, z nichž kurfiřt Jan, jehož portret nesou, soudil ve svém dopise z 23. února 1530 na Petrovy značné řezačské schopnosti. Poněvadž se pak vyskytují tyto medaile i křížené s ruby s biblickými výjevy (Katz č. 37 a 38), dá se souditi, že zlatník Petr, aby právě vyhověl tomuto rozkazu, zhotovil asi pro ně nové ruby. Ostatně u medaile č. 56 z r. 1532 použil již i opisu, odlišného od mincí.

Zdá se, že zlatník Petr nebyl příliš vázán na jáchymovskou mincovnu, když mohl ji opustiti právě v době, kdy končí dodávky Peuerleinovy a v mincovně nadále se používá želez, dodávaných Hieronymem Magdeburgerem.

JOSEF MAREŠ:

VÁCLAV JAN SEIDAN A JEHO DÍLO.

(Tab. IV.—VIII.)

Literatura: B = Auctions-Catalog enthaltend die nachgelassene Sammlung sel. Herrn Dr. Stephan Berger, Prag 1901, ČS = Čermák-Skrbek, Mince království českého za panování rodu habsburského od r. 1526, Pardubice 1891—1913, D = Ed. Fiala, Beschreibung der Sammlung böhm. Münzen und Medaillen des Max. Donebauer, Prag 1889, F = Paměti Jos. V. Friče, H = Sammlung des Herrn Johan Horsky, k. k. Baurath, Ritter P. P. in Wien. Münzen und Medaillen der Oesterreichisch-Ungarischen Monarchie, I. u. II., Frankfurt a. M., J = Dr. J. Ječný, Plzeňské medaile, Plzeň 1921, JM = Naučný slovník Jak. Malého, MCI = Mitteilungen des Clubs der Münz- und Medaillenfrennde in Wien, MN = Miltner-Neumann, Beschreibung der bisher bekannten böhm. Privatmünzen u. Medaillen. Herausg. v. d. Vereine für Numismatik, Prag 1852—1870, MNG = Monatsblatt der Numismatischen Gesellschaft in Wien, MÖG = Mitteilungen Oesterr. Gesellschaft für Münz. u. Medaillenkunde, MZČ = Medaile v zemích českých, Výstavní katalog 1924, NČČ = Numismatický časopis československý, NK = Numismatikai Közlöny, NZ = Numismatische Zeitschrift herausgegeben von der Numismatischen Gesellschaft in Wien, O = Naučný slovník J. Otty, OH = Otto Helbing-Auctions Catalog, Rg = Naučný slovník Dr. F. L. Riegra, Rth = Kronika hlav. města Prahy Fr. Rutha, Stslg = Katalog d. Münzen u. Medaillen-Stempel-Sammlung des k. k. Hauptmünzamt, Wien 1901, W = Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, Dr. Const. von Wurzbach, 1877.

I.

Numismatické kruhy projevíly dávno přání, aby byla vydána monografie o Václavovi Janovi Seidanovi, slavném českém medailéru 19. věku, v níž by podrobně byl vylíčen jeho život a popsána a vyobrazena jeho četná, krásná díla. Zabývá se po leta sbíráním a studiem jeho prací a uspořádav přednášky o něm v naší společnosti, byl jsem vyzván redakční radou „Numismatického časopisu československého“, abych napsal tuto monografii. S radostí ujal jsem se práce, kterou veřejnosti předkládám.

Napsati ji nebylo tak snadné. Nebyla známa životní data umělcova. V archivech pražských, městských i státních úřadů, není o něm žádných zpráv. Ani archiv společenstva pražských rytců o Seidanovi se nezmiňuje. Jen matrika narozených u sv. Jiljí (u Dominikánů) a archiv Akademie výtvarných umění v Praze mají o něm záznamy. Nedostatky tyto se vysvětlují jeho časným odchodem na studium do Vídně a do ciziny a od r. 1850 jeho trvalým pobytem ve Vídni. Data, vztahující se k době po roce 1835, byla shledávána ve Vídni.

Opětnou prohlídkou zápisů o rodině Seidanově v pražském spisovném úřadě podařilo se zjistiti jediného, v Praze žijícího příbuzného, umělcova prasynovce, p. Dr. Julia Philippa, ředitele Ústřední sociální pojišťovny,

který pátráním po rodině strýcově ve Vídni získal si nemalých zásluh. Zjistil, že z 5 synů Seidanových žije dosud nejstarší Mořic, přednosta v. v. ve Wampersdorfu v D. Rakousích. Obětavost p. Dr. Philippa byla veliká, neboť zajel za strýcem na svůj náklad do Rakous a opatřil pro moji monografii opisy všech úředních listin Seidanových, jeho portret od Rahla a posmrtnou masku umělcovu. Za pomoc a hmotné oběti patří p. Dr. Philippovi i synovi umělcovu, p. Moř. Seidanovi, můj upřímný dík.

Nesnáze působily mi také medaile dnes za hranicemi se nacházející, které v našich sbírkách nejsou zastoupeny. Pátráním podařilo se nalézt mnohé, dosud málo známé, nikde nepopsané.

Soupis Seidanových prací, ač neúplný, poskytly mi Naučné slovníky Riegrův a Ottův, výstavní katalog „Medaile v zemích českých“, „Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich“ Dr. Const. Wurzbacha a Seidanův neúplný seznam jeho děl. Ve spisech ostatních, vpředu již uvedených, jest jen několik jeho medailí nedostatečně popsaných. Podrobný popis Seidanových medailí usnadnily mi: sbírka Národního musea s 80 kusy, má vlastní se 60 kusy, mincovní kabinet ve Vídni a v Budapešti zasláním sádrových odlišků, cínových odražků a fotografií různých medailí a někteří jednotlivci. Většina medailí je popisována podle originálů. Mnohé z nich nebyly dosud nikde uvedeny. Jsou seřazeny chronologicky a to napřed medaile s letopočtem a za nimi kusy nedatované. Před popisem je rok ražby a za ním účel, k němuž byla medaile vydána. Pak následuje její popis. Napřed jest popsán líc, pak rub. Za líc považují stranu s portretem, za rub druhou stranu medaile. „Opis“ medaile jest v kruhu, „nápís“ jest v řádkách. Řádky nápisů jsou odděleny svislými čarami. Pod popisem jsou rozměry medaile v *mm*. U okrouhlých medailí je udána šířka, u oválových výška a šířka. Za rozměry jest uveden kov, z něhož jest medaile ražena v pořadí: zlato, stříbro, bronz, mosaz, cín, železo a její váha v g. Všecky medaile, které byly k dispozici, byly v mincovním kabinetě Národního musea znovu přesně zváženy. Zachovalo-li se razidlo, jest uveden jeho majitel. Zkratky literárních děl naznačují, kde jest medaile popsána a římské číslice za nimi uvádějí přílohu díla, v němž jest také vyobrazena. Na tabulkách této monografie jsou obrazy jen těch medailí, které vynikají uměleckou hodnotou, jsou raženy na důležité události české nebo státní-rakouské a nejsou v jiných dílech vyobrazeny. Výjimkou jsou tu obrazy medailí cenami poctěných. Pro úsporu jsou obrazy velikých medailí uvedeny ve zmenšeném měřítku. Číslo označená hvězdičkou jsou vyobrazena, číslování na tabulkách shoduje se s běžným číslováním v soupisu.

Za uskutečnění této práce děkuji předem výboru Numismatické společnosti československé, který se uvolil uveřejniti ji, dále p. doc. Dr. Gustavu Skalskému, přednostovi numismatických sbírek Národního musea, a adjunktce sl. Dr. Eman. Nohejlové, kteří mi obsah sbírek musejních učinili přístupným, zapůjčili mi numismatická díla, poskytli mi různé rady a pokyny, panu docentovi také za provedení korektury a sl. adjunktce za zvá-

žení medailí. Můj vřelý dík patří také p. vrch. pošt. radovi Dr. Viktoru Katzovi, který s nevšední ochotou opatřil mi některé medaile, četné odlitky, odražky a fotografie z mincovních kabinetů ve Vídni a Budapešti, byl mi nápomocen při pátrání po rodině umělcově a provedl korekturu opisů všech úředních listin v díle uvedených. Oběma jmenovaným mincovním kabinetům děkuji za laskavou pomoc. Pp. Dr. Ant. Mastnému, medailéru Jos. Šejnostovi a panu Karlu Chaurovi děkuji za zapůjčení některých medailí, tomuto také za překlad výsady r. 1855 Seidanovi udělené a prasynovci Seidanovu p. Erv. Philippovi v Nové Bystřici za zapůjčení umělcovy fotografie z posledních let jeho života. S vděčností vzpomínám také p. Dr. Josefa Volfa, ředitele knihovny Národního musea, jenž mi zapůjčil některé potřebné spisy farního úřadu u sv. Jiljí (u Dominikánů), který mi dovolil prohlídku svých matrik, rektorátu Akademie výtvarných umění v Praze, jenž mi dal povolení opatřit si v knihovně ústavu potřebný materiál, zvláště pak dvě fotografie Seidanových prací cenou poctěných, a p. Dr. Jos. Opitze, knihovníka této Akademie, který mi v pátrání v matrikách ústavu byl nápomocen.

II.

Ozdobou ryteckého umění ve století devatenáctém (mezi lety 1840 až 1870) a jedním z nejznamenitějších našich medailérů této doby jest Pražan V á c l a v J a n S e i d a n.

Vrstevník medailérů Pražana Josefa Lercha z Lerchenau a Josefa Daniela Böhma, narodil se v poněmčené tehdy Praze dne 14. května 1817 na Starém městě na Anenském náměstí čp. 203, nové 2.¹⁾ Seidanovi bydleli zde od počátku 19. století až do roku 1846. Dům byl r. 1847 pro schátalost zbourán a na jeho místě byl vystaven v r. 1848 nynější dům, jdoucí do čtyř ulic, dle plánů uložených v archivu stavebního úřadu hl. města Prahy, schválených dne 19. října 1847.²⁾

¹⁾ Podle matriky narozených farního úřadu u sv. Jiljí (u Dominikánů) v Praze z r. 1817. — Rodný dům Seidanův stál již r. 1405 a znám byl jako dům inkvisitorův. V něm zasedal inkvisitorský soud, ustanovený od arcibiskupa, aby pátral po kacířích a věznil je. Kdo byl usvědčen z bludařství a neodvolal, byl vydán moci kněžské k potrestání. Prvními inkvisitory byli u nás Dominikáni. Dům byl obrácen jedním průčelím k řece, druhým na Anenské náměstí proti klášteru sv. Anny. V době Seidanova narození byl majetkem Marie hr. Deymové, později Alžběty sv. paní z Korb-Weidenheimů; nyní patří Eman. Kabešové, vdově po pražském advokátu. V tomto domě se také narodil 3. června 1814 Dr. Ant. Štrobach, první volený pražský primátor a předseda říšského sněmu ve Vídni. Viz Fr. R u t h a Kroniku hl. města Prahy, 1903, I. d.

²⁾ Stavební archiv hl. města Prahy. — Za revoluce dne 12. června 1848 strhal Jos. Václav Frič se studenty celé lešení této novostavby, jehož revolucionáři užívali k opravě a stavbě barikád u Staroměstských mlýnů a v tehdejší ulici Poštovské (nyní Karoliny Světlé). Paměti Jos. Václ. Friče, Praha 1886, I., sv. III., str. 223.

Rodina Seidanova pochází dle rodinné tradice z Holandska. V první polovici 18. století bydlela již ve Vídni, kde Václavův praděd, František de Paula Seidan, se svou manželkou Barborou provozovali živnost hostinskou. Jejich syn, děd umělcův, František de Paula Petr Seidan, narozený r. 1749 a pokřtěný dne 2. května téhož roku v kostele sv. Oldřicha ve Vídni před hradní branou (Burgtor), přesídlil v mužném věku na konci 18. století do Prahy, kde založil na Starém městě č. 264 (511) živnost zlatnickou a ryteckou.³⁾

Otec Václavův Antonín, pražský měšťan a rytec (Goldgraveur), nar. r. 1788, měl s manželkou svou Barborou, rozenou Deutschovou z Mohuče, nar. r. 1796, celkem 10 dětí a to 9 synů: Josefa, Antonína, Václava, Karla, Jana, Viléma, Mořice, Tomáše, Františka a dceru Augustinu.⁴⁾ Václav byl třetím dítětem manželů Seidanových. Většina jeho bratří se věnovala řemeslům: zlatnickému, stříbrnickému nebo ryteckému. Z jeho sourozenců vynikl ještě o 13 roků mladší Tomáš, akademický sochař, řezbář a profesor pražské techniky, jehož sochařské práce jsou dosud ozdobou zvláště města Prahy.

Pěčlivého vychování dostalo se Václavovi nejprve v domě otcovském péčí jeho otce, váženého pražského měšťana a velmi dovedného rytce. Ten, poznáv nadání a neobyčejné schopnosti svého syna i jeho náklonnost k umění, postaral se o dobrého a obratného učitele, jenž dobrým vedením a tím, že mu umožnil návštěvu výtečných škol, položil základy k jeho pozdější tvorbě umělecké. Vzdělav se v základech literárních na tehdejší německé farní škole u sv. Jiljí (u Dominikánů) a maje dobrou přípravu k umění výtvarnému, byl Václav Seidan přijat již ve 14. roce svého věku za ředitele Františka Waldherra na Akademii výtvarných umění v Praze, kde prodléval v letech 1831 až 1835, tedy do svého 18. roku. O jeho přijetí za žáka Akademie výtvarných umění jest v matrice tohoto ústavu zachován zápis.⁵⁾ Roku 1831 bylo mu, jako vynikajícímu žákovi této Akademie,

³⁾ Atestát z r. 1775 v archivu hl. města Prahy a Popis obyvatelstva hl. m. Prahy z r. 1770. I. Staré město od Dr. Ed. Š e b e s t y.

⁴⁾ Archiv popisného úřadu hl. města Prahy a matrika narozených farního úřadu u sv. Jiljí (u Dominikánů) v Praze z let 1814 až 1836. — Podle úředních záznamů jmenoval se otec Václavův Antonín a nikoliv František, jak uvedeno ve spise „Medaile v zemích českých“.

⁵⁾ Matrika der an Kunstschule patriotischer Kunstfreunde aufgenommenen und unterrichteten Schüler.

Anfangend nach der Preisvertheilung 1822—1840.

361.

Nahmen und Zunahmen: Wenzel Seidan.

Deßen Geburtsort und Vaterland: Prag.

Alter: 14 Jahr.

Studien: Pfarrschule.

Vorkenntniße in der Kunst: beÿ seinen Vater angefangen.

Jst zum Schüler aufgenommen: den 1. Juny 1831.

In die Akademie eingeführt: ebenso eingeführt.

uděleno studijní stipendium 40 zl. měsíčně, čímž pomoheno jemu i rodině, která neoplývala statky pozemskými.

Akademie výtvarných umění byla tehdy ústavem soukromým, založeným hr. Frant. Jos. Šternberkem-Manderscheidem a osmi šlechtici,

Vyobr. č. 1.
Sv. Jakub menší.

milovníky umění výtvarného. Povolena byla cis. dekretem z 10. září 1799, ale otevřena až r. 1800. Na věčné časy byly jí vykázaný místnosti v Klementinu, kde byla až do roku 1886. Jako ústav soukromý trpěla stále nedostatkem finančních prostředků. Proto byla tehdy na Akademii jen škola malířská, kterou byl nucen navštěvovati i Seidan, jenž bývá tedy také s počátku někde uváděn jako akademický malíř. Věnoval se hlavně kresbě. Za vynikající práce z tohoto oboru dostalo se mu dle zápisů Akademie v letech 1833 až 1835 školních cen, tehdy na ústavě zavedených. Bylo to za zdařilé kresby dle Petra Fischera: „Apoštol Jakob“, „Apoštol Tadeáš“ a „Vrhač diskem“. V archivu Akademie jsou o tom zápisy.⁶⁾

Po absolvování Akademie výtvarných umění pracoval v Praze jako rytec a akademický malíř. Zdokonaliv se v kreslení, odešel po 18. roce do Vídně, aby se vycvičil v sochařství a medailérství. Stav se žákem tamní císařské Akademie výtvarných umění, navštěvoval v r. 1837 její třídu sochařskou a v r. 1838 třídu medailérskou. Velká píle, neobyčejné nadání a výtečný pro-

spěch v těchto oborech způsobily, že mu byla pro rok 1837 udělena

⁶⁾ Anmerkungen.

I. Jm Concourse 1832 erhielt er das Accessit des 4ten Schulpreiſes nach einer Zeichnung nach Peter Fischers Apostel Jacobus ausgetheilt den 14. Maÿ 1833.

II. Jm Concourse 1833 erhielt er den 1ten Preis des 4ten Schulpreiſes nach einer Zeichnung nach Peter Fischers Apostel Thadeus ausgetheilt den 16ten April 1834.

III. Jm Concourse 1834 erhielt er das Accessit des Bildhauer Preiſes der werfende Discus Werfer ausgetheilt den 20ten Maÿ 1835. — První dvě kresby jsou dosud uloženy v archivu Akademie výt. umění a se svolením sl. rektorátu pro náš časopis jsou ofotografovány (viz vyobr. č. 1 a 2). Třetí práce „Vrhač diskem“ se nezachovala.

Fügerova cena v oddělení sochařském a pro rok 1838 Reichelova cena v oddělení medailérském.⁷⁾

Krutá rána, která ho stihla 23. listopadu 1839 úmrtím dobrého a pečlivého otce Antonína, přinutila ho k návratu do Prahy. Po krátkém pobytu vrátil se však opět do Vídně, kde žádal tamní magistrát o povolení k rytí pečeti a znaků. K dotazu vídeňského magistrátu odpověděl pražský magistrát dne 23. dubna 1840 č. 23.439, že z ohledů konskripčních není překážek, aby Václavu Seidanovi se dostalo oprávnění k této výrobě. Po tomto sdělení dává vídeňský magistrát Seidanovi povolení k provozování živnosti rytecké ve Vídni a výměrem pražského magistrátu ze dne 26. června 1840 č. 36.149 dostalo se mu povolení k přesídlení do Vídně.⁸⁾

Téhož roku představil se veřejnosti svou první velmi zdařilou prací, medailí, vydanou strahovským opatem P. Jeronymem Jos. Zeidlerem na paměť 700. výročí založení Strahovského kláštera.

Ve Vídni vzbudil svojí dovedností v ryteckém umění pozornost mnohých významných osob a záhy se mu dostalo za jeho plastické práce a zdařilé medaile čestných uznání a peněžitých odměn. Medailí, zhotovenou r. 1840 na udatnost arciknížete Bedřicha, vítěze námořní bitvy u Saidu (Sidonu), upozornil na sebe i císaře Ferdinanda V. Když jeho žádost o udělení místa císařského stipendisty v Římě byla zamítnuta, jelikož se toho místa dostalo žadateli

⁷⁾ Die öster. Kaiserliche
Academie der bildenden Künste.

Ertheilet hiermit dem academischen Schüler Wenzel Seidan gebürtig von Prag das öffentliche Zeugniſs, das er den für das Jahr 1837 ausgesetzten Füger'schen Preis bei der Claſſe der Bildhauerei erhalten habe.

Wien den 22ten Februar 1838.

Der beständige Secretär
der Academie
Ludwig von Remy.

Die österr. Kaiserliche
Academie der bildenden Künste.

Ertheilet hiermit dem academischen Schüler Wenzel Seidan gebürtig von Prag

Vyobr. č. 2.
Sv. Tadeáš.

jinému, udělil tento panovník mladému, nadanému, teprve 25letému umělci na návrh rady a presidia a na přímluvu kurátora vídeňské Akademie rozhodnutím ze dne 21. května 1842 stipendium 300 zl. konv. měny po dobu 2 let, aby se mohl nepřetržitě věnovati na Akademii dalšímu studiu umění medailérského a sochařského a aby mohl později dosáhnouti místa císařského stipendisty v Římě. Podmínkami udělení tohoto stipendia byly: pilná příprava ke studiu, pokrok a dobré chování. Stipendium mu bylo vypláceno akademickou podpůrnou pokladnou z erárních prostředků počínaje 1. červnem 1842 čtvrtletně předem na stvrzenku, doloženou vysvědčením profesorů medailérství a sochařství a ředitele těchto oddělení o pílí, prospěchu a mravech stipendisty a visem presidia Akademie.⁹⁾ Tím byl Seidan zbaven mnohých starostí a mohl se věnovati

das öffentliche Zeugnis, dass er den für das Jahr 1838 ausgesetzten Reichel'schen Preis bei der Classe der Medailleur erhalten habe.

Wien, den 25. Februar 1839.

Der beständige Secretär
der Academie
Ludwig von Remy,
k. k. wirklicher Regierungsrath.

⁸⁾ Z exhibičního protokolu arch. hl. města Prahy z r. 1840.

⁹⁾ An den

Kunstzögling den kais. Akademie der vereinigten bildenden Künste

Wenzel Seidan.

Damit der Kunstzögling der Akademie Wenzel Seidan bei seinen guten Anlagen ungestört dem Studium der Medailleur-Kunst sich widmen, und zu einer Pensionärstelle zu Rom sich eignen könne, welche ihm dormalen nicht verliehen werden konnte, haben Seine k. k. Majestät demselben auf den von dem Rathe und Präsidium gestellten und von Seiner Durchlaucht dem Herrn Curator der Akademie vorwortlich unterstützten Antrag mittelst Allerhöchster Entschliebung vom 21. Mai d. J. ein Stipendium von jährlichen Dreihundert Gulden Con. M. auf die Dauer von zwei Jahren gegen dem zu bewilligen geruhet, dass derselbe während dieser Zeit ununterbrochen sowohl die Medailleur- als Bildhauerschule der Akademie besuche, sich auf das Fleissigste verrende, entsprechende Fortschritte mache, und sich sittlich gut verhalte.

Hiervon wird der Seidan mit dem Bemerken in Kenntniss gesetzt, dass die akademische Avshilfskassa von der hohen Curatel bereits den Auftrag erhalten habe, dieses Allergnädigste Stipendium aus den ärarischen Verlagsgeldern demselben v. 1. Juni d. J. angefangen in vierteljährigen Raten anticipando gegen classenmässig gestämpelte mit den Zeugnissen der Herren Professoren der Medailleur- und Bildhauerkunst und des Herrn Direktors der Abtheilung, über Fleiss, Fortschritte und gutte Sitten, und dem Visa des Präsidiums der Akademie versehene Quittungen, auszufolgen.

Von dem Präsidium der Kais. Akademie vereinigten bildenden Künste.

Wien d. 1te Juni 842.

In Ermanglung eines Herren Präses

Ludwig von Remy
als Präses Stellvertreter.

dalšímu studiu. Za neúmornou pílí, vrcholící ve zdařilých pracích, dostává se mu r. 1842 Neulingovy ceny ve třídě modelérské (modelování podle přírody) a ceny Fügerovy ve třídě medailérské a rytecké.¹⁰⁾

Dne 21. dubna 1845 splněno Seidanovo dávné přání poznati umění italských měst, zvláště věčného Říma. Císař Ferdinand V. udělil mu na návrh rady a presidia rakouské císařské akademie a na přímluvu kurátora této vysoké školy uvedeného dne na tři po sobě jdoucí leta uprázdněné místo stipendisty v Římě k prohloubení umělecké zdatnosti s podmínkou, že prvé dva roky bude studovati v Římě, třetí rok jest mu volno odebrati se tam, kde by se mohl ve svém oboru buď u některého vynikajícího mistra buď zvláštními uměleckými prostředky zdokonaliti. Seidanovi dáno současně na vědomí, aby se před odjezdem do Říma přihlásil u správy k vůli dohodě s c. k. dolnorakouským místodržitelstvím o uvolnění cestovného a běžných stipendijních požitků, o rozkazu rak. vyslanectví v Římě o vydání cestovního pasu. Tím se mu dostalo stipendia 800 zl. k. m. ve stříbře ode dne příjezdu do Říma, 400 zl. k. m. na cestu tam a po tříletém pobytu v cizině 400 zl. k. m. na cestu zpáteční. Tak se stal císařským stipendistou.¹¹⁾

¹⁰⁾

Die öster. Kaiserliche
Academie der bildenden Künste.

Ertheilet hiermit dem academischen Schüler Wenzel Seidan gebürtig von Prag das öffentliche Zeugnis, dass er den für das Jahr 1842 ausgesetzten Neuling'schen Preis bei der Classe des Modellireus nach dem Modelle der Natur erhalten habe.

Wien, den 22. Februar 1843.

Der beständige Secretär
der Academie
Ludwig von Remy.

Die öster. Kaiserliche
Academie der bildenden Künste.

Ertheilet hiermit dem academischen Schüler Wenzel Seidan gebürtig von Prag das öffentliche Zeugnis, dass er den für das Jahr 1842 ausgesetzten Füger'schen Preis bei den Classen der Medailleurs u. Graveurs erhalten habe.

Wien, den 22. Februar 1843.

Der beständige Secretär
der Academie
Ludwig von Remy.

¹¹⁾

An

Herrn Medailleur Wenzel Seidan.

Seine k. k. Majestät haben nach dem vom Rathe und Präsidium des österreichisch Kaiserlichen Akademie der vereinigten bildenden Künste erstatteten, von der hohen Curatelle allerhöchsten Orts fürwörtlich unterstützten Antrage, in allergnädigster Rücksicht auf ihre Kunstfähigkeit Ihnen die erledigte Pensionärstelle zu Rom, zur Vollendung Ihrer Ausbildung in dem Kunstfach, dem Sie sich gewidmet haben, auf die Dauer von drei auf einander folgenden Jahre in der Art zu verleihen geruhet; dass Sie die zwei ersten Jahre zu Rom zuzubringen haben, und es ihnen überlassen werde, sich das dritte Jahr dahin zu begeben, wo Sie entweder durch einen grossen Meister in seinem Fache oder durch besondere Kunstmittel Sich noch mehr vervollkommen zu können erachtet werden.

Herr Wenzel Seidan wird von dieser Allerhöchsten Gnade mit dem Beisatze

V květnu r. 1845 odejel do Říma přes nádherné Benátky a Florencii. Z Říma navštívil i Neapol a poznal řadu vynikajících měst sicilských. Nadšený umělec viděl na této cestě znamenitá díla italského umění, navštěvoval pilně umělecké sbírky těchto měst, konal tu přímo u pramene pečlivá studia a tak se v medailérském umění stále více a více vzdělával a zdokonaloval, rozšířil a upravil svůj umělecký obzor. Jeho jemná a zbožná mysl se velkolepými díly uměleckými a přírodními krásami rozjařila a povznesla. To bylo příčinou, že si zamiloval předem díla umění křesťanského pro jejich určitost i pro hloubku citů a vyšší idee v nich se projevující.

Povinností každého císařského stipendisty bylo zaslati po čase přímo do císařské residence na důkaz svého studia a píle některou práci. Zhořtil se jí snadno mladý umělec v r. 1847 vytvořením dvou medailí na tehdejší nejvýznačnější umělce a zástupce křesťanského umění malířského, profesora, později ředitele malířské akademie v Mnichově Petra Cornelia a profesora akademie sv. Lukáše v Římě, Bedřicha Overbecka, opatřených významným nápisem „Ars non artes“. Za tyto římské práce dostalo se Seidanovi uznání a vyznamenání s nejvyšších míst tím, že císař Ferdinand V. daroval mu 1.000 zlatých a pruský král Bedřich Vilém IV. velikou, zlatou medaili pro „Vědu a umění“.¹²⁾ Petr Cornelius zaslal mu z Berlína za medaili k jeho počtě provedenou vřelý děkovný dopis, v němž mu, vzhledem k jeho mládí, velkému nadání, bohaté činnosti a skromnosti předpovídá v budoucnosti úspěch ve světě uměleckém. Aby tohoto cíle snáze dosáhl, doporučí mu zároveň přátelsky návštěvu země, kde by se klasickému umění mohl věnovati přímo u pramene.¹³⁾

in Kenntniss gesetzt, sobald derselbe zur Abreise bereit sein wird, Sich bei der hohen Curatelle geziemend anzumelden, damit wegen Flüssigmachung des Reisegeldes und der laufenden Pensionsbezüge das Einvernehmen mit der k. k. Hofkammer gepflogen, dann wegen der Vorschreibung an die k. k. Botschaft zu Rom, und wegen des Reisepasses das Nöthige verfügt werden könne. Der vom Tage der Ankunft in Rom beginnende jährliche Pensionsbetrag besteht in 800 Fl Conventions Silbermünze, das Pauschale für die Hinreise 400 sage vierhundert Gulden Conventions Münze und jenes für die Heimreise nach Ablauf drei Pensionsjahre ebenfalls in 400 Fl Convent. Münze.

Von dem Praesidium der Kaiserlichen Akademie der vereinigten bildenden Künste.

Wien, den 21ten April 1845.

Ludwig von Remy,
Präsestellvertreter
der Kais. Akademie der
vereinigten bildenden Künste.

¹²⁾ W u r z b a c h XXXIII., str. 330 a 331.

¹³⁾

Mein sehr verehrten Herr!

Berlin d. 4. October 1847.

Sie haben allen hiesigen Kunstfreuden mir aber ganz besonderst, durch die Zusendung ihrer schönen und geistreich gearbeiteten Denkmünzen die größte Freude gemacht; ich selbst bin in Verlegenheit Ihnen meinen innigstgefühlten Dank auszudrücken! Sie nehmen jetzt schon eine bedeutende Stelle unter den Zeitgenossen

Když poznal italská města a jejich umění, odešel r. 1847 z Říma do Paříže, aby tu ve svých uměleckých studiích pokračoval. Zde ho došlo čestné vyzvání ředitele Akademie výtvarných umění v Praze Kristiana Rubena, akademického malíře a žáka Corneliova, jež na sebe upozornil medailemi na Cornelia a Overbecka, aby na oslavu 500letého trvání pražské university vydal vhodnou medaili. Seidan podjal se tohoto úkolu se zápallem a krásně jej také dokonal. Uprostřed této práce překvapila ho v únoru r. 1848 revoluce. Seidan byl nucen se svým přítelem, malířem Karlem Rahlem, synem vídeňského rytce Karla Jindřicha Rahla, opustiti Paříž a uchýliti se prozatím do Vídně.¹⁴⁾ Nepobyv tu však dlouho, odebral se do Prahy, kde zhotovil po dnech březnových a po udělení konstituce zdařilou medaili na tuto událost, za níž se mu dostalo 29. června 1849 od císaře Františka Josefa I. zlaté medaile pro „Vědu a umění“.¹⁵⁾ Téhož roku žádal o udělení místa řezáče želez při pražské mincovně, ale místa nedostal.¹⁶⁾ Toto odmítnutí, nedostatek objednávek a vzniklé z toho finanční nesnáze přinutily ho r. 1850 k trvalému pobytu ve Vídni, kde zůstal až do své smrti.

Po svém příchodu do Vídně záhy poznal, že tehdejší poměry jsou i tam velmi nepříznivé všemu umění, zvláště pak umění medailérskému, které bylo velmi závislé na státní podpoře a na podpoře bohatých mecenášů a přátel umění. Seidan oddal se své práci přece s celou svou bytostí a s nadšením. Za pobytu ve Vídni vytvořil velký počet krásných medailí, kterými si zajistil nehynoucí památku u všech milovníků umění medailérského. Za

Ihres Faches ein; und es ist keiner Frage unterworfen daß Sie bei Ihrer Jugend, bei Ihrem schönen Talent, bei Ihrer Eingeistigen Thätigkeit und Bescheidenheit, das höchste Ziel in dieser edlen Kunstgattung erreichen werden.

Wenn ich es durchaus angemessen finde daß Sie Sich mit Neigung der Christlichen Kunst zugewandt und sich dadurch einen festen Boden gleichsam errungen haben, so würde es von nun an gewiß für Sie vom größten Nutzen sein, wenn Sie sich um eine Zeitlang im klassischen Lande, dem Studium der klassischen Kunst hingeben wollten; da ist immer das größte in der Kunst hervorgegangen wo sich diese zwei Haupt-Momenten ihrer Geschichte durchdringen und aufeinander reflectiert haben. Im Bezug auf die Ähnlichkeit meines Bildnißes haben sich hier einige Wünsche kundgegeben, die Ihnen unser gemeinsamer Freund H. Max wohl die Güte haben wird, mitzutheilen.

Indem ich Ihnen ferner den besten Erfolg in ihrer schönen Kunst wünsche verbleibe ich Ihr zum höchsten Dank verpflichteteter.

P. v. Cornelius.

¹⁴⁾ Viz portret Seidanův podle Rahlovy olejomalby, *vyobr. č. 3.*

¹⁵⁾ Seine K. K. Majestät haben die von Jhnen in Olmütz überreichte Medaille mit dem Bildnisse S. M. des Kaisers Ferdinand und den Wappen sämtlicher Provinzen des Kaiserthums wohlgefällig aufzunehmen und Jhnen als Anerkennung die beifolgende goldene Medaille zu verleihen geruht.

Jch benütze diesen Anlass, Eure Wohlgeboren meiner Achtung zu versichern.

Wien, am 29. Juni 1849.

Karl Gf. Lankoronski.

Medaille.

¹⁶⁾ Archiv hl. minc. úřadu ve Vídni z r. 1848, č. 1336.

Vyobr. č. 3. Karel Rahl: V. J. Seidan.

zdařilou medaili zhotovenou na paměť atentátu na cis. Frant. Josefa I., dne 18. března 1853 ve Vídni a ve dvou exemplářích darem zaslou knížeti z Parmy, dostalo se umělci od knížete děkovného přípisu v jazyce fran-

couzském.¹⁷⁾ Nedostatek objednávek i po přesídlení do Vídně nutil jej, aby svým nákladem a s velkými finančními obětmi vydával rozličná díla rytecká a plastická. Když ani tím postavení svého nezlepšil, byl konečně nucen se svého umění vzdáti a nepatrnými pracemi ryteckými se obírat, aby jen potřebné denní výživy si zjednatí mohl.

Přemýšlel proto o nových zdrojích svých příjmů a při jeho důmyslnosti a vytrvalosti podařilo se badavému jeho duchu učiniti záhy několik vynálezů z oboru průmyslu, jejichž výnosem se jeho hmotné postavení zlepšilo. Dne 20. června 1855 udělena mu výsada na zvláštní druh pečeti-del a 27. prosince téhož roku na vynález, kterým bylo možno každý nápis a číslo ve všech literách a tvarech polovypoukle v kovu vytlačit v podobě návěstních tabulí. Tímto vynálezem vyhověl nejedné potřebě v průmyslu a vzbudil obdiv širší veřejnosti. Tak mu byl otevřen nový a vydatný pramen výživy a výtěžku. Výsada na tento vynález mu byla prodlužována každoročně až do roku 1870 nejen pro země rakouské, ale i pro uherské.

Zajistiv si takto stálejší příjem dal se Seidan dne 29. srpna 1857 ve 40. roce svého věku oddati s 22letou Karolinou Teresí Müllerovou, dcerou Josefa Müllera, soukromníka ve Vídni a manželky jeho Terezie, rozené Wolfové, ve farním chrámu Páně v Alservorstadtě.¹⁸⁾ Z manželství toho

¹⁷⁾ N° 423. Monsieur.

Parme 19. Avril 1853.

J'ai le plaisir de vous annoncer que Son Altesse Royale mon Auguste Maitre a daigné accepter l'hommage des deux exemplaires de la médaille que vous vous apprêtez à graver en témoignage de votre sincère dévouement envers la Sacrée Personne de sa Majesté l'Empereur votre Souverain.

Agréez, Monsieur, l'assurance de ma parfaite considération.

Le Secrétaire Intime de S. A.

R. le Duc de Parme

Antoine Sarti.

¹⁸⁾ Seidanův oddací list farního úřadu v Alservorstadtě.

Traungsschein.

Endesgefertigter bezeuget, dass Herr Wenzel Johann Seidan, Medailleur und Privilegiums Inhaber von Prag /:Pf. St. Egid:/ in Böhmen gebürtig, ledig kath. Religion 40 Jahralt, am Neubau N° 274 wohnhaft, des Herren Anton Seidan burg-Graweurs und der Barbara geb. Deutsch ehrlicher Sohn; mit seiner Braut Karoline Theresia Müller, von Wien /: Pf. Rossau:/ gebürtig, ledig, kath. Religion 22 Jahralt in der Alservorstadt N° 338 wohnhaft, des Herren Josef Müller, Priwatiers Evang. Religion A. C. und der Theresia geborner Wolf, kath. Religion ehrlichen Tochter; in hiesiger Pfarrkirche nach dreimaliger vorschriftsmässiger Verkündigung und keinen entdecktem gesetzlichen Eehindernisse in Gegenwart des Johann Kotzaurek, Offizial im k. k. Minist. für Handels. Gewerbe und öffentlicher Bauten in Gumpendorf N° 551 und des Friedr. Bohlinger burg. Schneider in der Stadt N° 1150 wohnhaft als Beystände und Zeugen den Neunundzwanzigsten August Eintausendachthundertsiebendundfünfzig /:29. August 1857:/ vom St. Eduard Stöger Pf. Cooperator dem Christkatholischen Gebrauchegemäß ehelich getraut worden ist.

Urkund dessen die pfarrämtl. Fertigung.

Wien, Pfarre Alservorstadt den 2.
September. 857.

Norbert Stanka,
Pf.

vzešlo 7 dítek, z nichž dvě hned po narození zemřely. Na živu zůstalo 5 synů: Mořic, Gustav, Viktor, Vilém a Maxmilián. Povoláním byli: Mořic přednostou průmyslového závodu, Gustav a Maxmilian elektrotechniky, Viktor ředitelem gymnasia ve Vídni a Vilém obchodním příručím. Z nich dosud žije

Vyobr. č. 4.

Návesti o dodání odznaků pro polní hlídače.

jen nejstarší Mořic, jako přednosta na odpočinku ve Wampersdorfu v Dolních Rakousích (v Burgenlandu).

V měsíci dubnu 1860 nabízel Seidan německočeským návestím všem obcím v Čechách dodání štítků se znakem království českého, v kovu tlačených, oválových, jako odznaků pro polní hlídače. V témž roce po 3letém manželství potkala teprve 43letého Seidana krutá rána. Umělec ochrnul na pravou ruku, což mělo nepříznivý vliv na jeho nměleckou tvorbu.

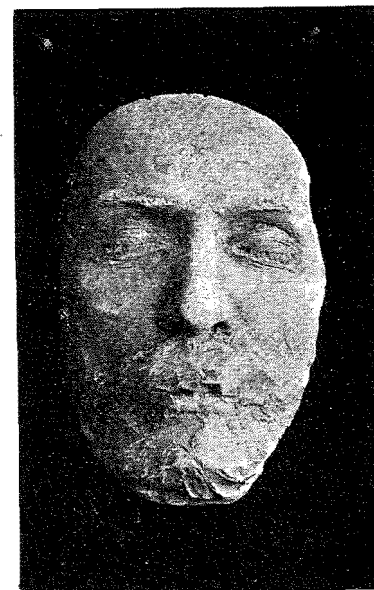
Dne 25. července 1861 udělil mu císař Frant. Jos. I. lichotivým pří- pisem za krásně provedenou medaili na otevření říšské rady zlatou me-

daili.¹⁹⁾ V roce 1862 dostalo se mu na světové výstavě v Londýně uznání za vystavené práce z oboru kovotlačitelského udělením cenné medaile. Neobyčejné úspěchy docílené posledními vynálezy podněcovaly Seidana k no- vým pokusům v průmyslovém oboru a výsledkem jich byly smaltované

Vyobr. č. 5.

V. J. Seidan asi 45letý.

Vyobr. č. 6.

Seidanova posmrtná maska.

(emailové) práce, za které se mu dostalo na mezinárodní výstavě v Paříži r. 1867 pořádané diplomu a bronzové medaile.²⁰⁾ Roku 1866 žádal o uprázd-

¹⁹⁾ K. k. Oberst Kamme-
rer Amt.

1229.

S_e. k. k. Apost. Majestaet haben mit A. H. Entschliebung vom 23. dp. M. die von Eurer Wohlgeboren überreichte zur denkwürdigen Erinnerung der feierlicher Erröffnung des hohen Reichsrathes am 1. Mai 1861 geprägte Medaille mit beson- deren a. k. Wohlgefallen anzunehmen und Ihnen hiefür die beiliegende goldene Künstler-Medaille ag. zu verleihen geruhet, wovon ich Euer Wohlgeboren unter Versicherung meiner vollsten Hochachtung in Kenntniß zu setzen mich beehre.

Wien, am 25. Juli 1861.

Gf. Lankoronski.

²⁰⁾ N_o 15.842.

Kk. n. ō. Statthaltereí.

Infolge Auftrages des H. kk. Handelsministeriums vom 4. Mai 1868 Z. 5837 wird Ihnen in der Anlage die Ihnen von der internationalen Jury der Pariser Aus-

něné místo ředitele rytecké Akademie ve Vídni, ale místa nedostal pro svůj původ a pro svou neobyčejnou, až přísloušnou skromnost. Vídeň mohla potřebovat jeho umění, ale byla mu zlou macechou, kdykoli ji o něco žádal. Seidan věnoval se potom jen práci soukromé.²¹⁾ Ačkoli se v posledních desítkách let svého života pro ochrnutí pravice obíral hlavně technickými pracemi a vynálezy, nespádajícími do jeho vlastního oboru uměleckého, pěstoval přece při každé příležitosti oblíbené umění medailérské a vytvořil veliké množství krásných medailí buď z vlastního popudu, nebo na objednávku, zvláště s míst nejvyšších.

Neúprosná smrt, která ho zastihla dne 29. března 1870 v plné životní síle v mužném věku 53 let, rázem ukončila jeho bohatou uměleckou činnost. Podle matriky zemřelých farního úřadu v Gumpendorfu zemřel v Mariahilferstrasse č. 85 následkem rozšíření srdce. Pohřben byl dne 31. března t. r. na místním hřbitově v Gumpendorfu (Vídeň VI.).²²⁾ Hrob byl označen pomníkem s mramorovým medailonem V. Seidana, prací jeho bratra Tomáše. Po zřízení Ústředního hřbitova ve Vídni byl hřbitov v Gumpendorfu zrušen, relief umělcův odcizen a pomník odstraněn. Tak zanikl i jeho hrob.

Po smrti Seidanově vedla jeho ryteckou živnost tehdy teprve 35letá, ovdovělá, vzorná žena Karolina, které po 13letém manželství zůstalo 5 drobných hochů sirotků, o něž se pečlivě starala a jimž všem, jak zpředu uvedeno, vzorným vedením a výtečnou výchovou zajistila dobrou budoucnost.²³⁾

Seidan byl jako medailér odchovancem vídeňské školy. Klasicistní hladkost tvarů a střízlivost kompozice jeho prací přiřazují jej k této škole, k níž náležel i jeho přítel Rahl. Jeho význam v uměleckém životě českém byl značný. Neodcizil se mu, jak mu bylo kdysi vytýkáno. Ačkoli žil plných 20 let nepřetržitě ve Vídni, vytvořil více než 50 českých medailí na různé české významné události 19. století a bývá právem nazýván českým me-

stellung im Jahre 1867 erteilte Bronze-Medaille und das dazugehörige Diplom gegen Empfangsbestätigung zugestellt.

Wien, 23. Mai 1868.

Chorinský.

An Herrn Wenzel Seidan ~ hier.

²¹⁾ Archiv min. financí ve Vídni 1867, č. 24.387.

²²⁾ Výpis z matriky.

Z. 136.

31. 1. 1932.

Seidan Wenzl, verheirathet Medailleuer, aus Prag in Böhmen gebürtig, in der Ehe 13 Jahre, 53 Jahre alt, katolisch, ist am 29. März 1870 in Mariahilferstraße Nr. 85 an Aortenerweiterung gestorben und am 31. d. M. im Hundsthurmerfriedhof beerdigt.

P. Norbert Bernhart.

²³⁾ Ve výstavním katalogu „Medaile v zemích českých“ je uvedeno, že živnost ryteckou po smrti umělcově vedla jeho dcera Karolina, což není správné. Jak v jeho rodině zjištěno a vpředu uvedeno, měl Seidan pět synů, ale neměl žádné dcery. Živnost vedla jeho žena Karolina.

dailérem historiografem. Všecky jeho umělecké práce potvrzují, že byl skutečným umělcem, věrným a vděčným synem vlasti a svého národa. Se zvláštním zalíbením užíval svého umění hlavně k tomu, aby oslavil památku osob o národ zvláště zasloužilých a mnohé příběhy z historie české a slovanské. Ačkoli cizinci obdivovali jeho práce a chválili jeho uměleckou způsobilost, nedostalo se mu u nás takového uznání a odměny, jakých právem zasluhoval.

Medailí jeho jest přes 160, jimiž zobrazil všechny tehdejší významné události české, rakouské, uherské a některé jihoslovanské. Podnětem k nim byly: založení měst, klášterů, vědeckých ústavů, ozbrojených sborů, spolků, společností, řádů, pocta a oslava vynikajících mužů, jejich vědecká a životní jubilea, jejich úmrtí, odhalení pomníků a desek k jejich počtě zřízených, vítězství vojevůdců, instalace církevních hodnostářů, návštěva vzácných osob, vědecké sjezdy, výstavy, národní a spolkové slavnosti, stavba a restaurace budov a soch, jejich svěcení, svěcení praporů, otevření drah, nabytí občanských práv a pod. Opisy a nápisy na jeho medailích jsou v řečích: latinské, české, slovenské, srbské, německé nebo maďarské. Svě práce opatroval značkami: S., W. S., W. S. F., Seid., SEIDAN., SEIDAN F., SEIDAN FECIT., W. SEIDAN., W. SEIDAN F., W. SAIDÁN F., W. SEIDAN PRAG., W. SEIDAN F. ROMAE., PR. SEIDAN DEL. (WIENNE)., nebo W. SEIDAN INV. a FEC.¹

Setkáváme se však také s některými jeho medailemi i bez značek. Že i tyto práce jsou z jeho dílny, dokazují slohově podobné řešení ploch a stejné ozdoby, hlavně však zcela shodné písmo na nich. Autorovi této monografie dostalo se od rodiny umělcovy jím vlastnoručně psaného, bohužel však neúplného seznamu jeho prací, v němž jsou také uvedeny některé medaile bez značek, na př. na Karla Havlíčka, na P. J. Šafaříka a na Fr. Rubeše.

Seidanovými medailemi bývaly zdobeny také umělecké, kovové předměty. V 29. čísle časopisu „Mitteilungen der Numismatischen Gesellschaft in Wien“ z r. 1921 popisuje dr. Alfred Nagl ve čl. „Ein Medaillenwerk des Stempelschneiders Wenzel Seidan“ stolní soubor, který mu byl r. 1909 při příležitosti jeho vzdání se advokacie věnován. Soubor měl být asi věnován rodinami Paarů a Černínů císaři, z čehož z neznámé příčiny r. 1868 sešlo. Pozůstával z kalamáře, stojatých hodin, dvou svícňů, malého příručního svícnu, talířku na visitky, misky na pera a pouzdra na sirky. Byl z bronzu, bohatě prolamován. Všechny tyto kusy byly ozdobeny stříbrnými medailemi Václava Seidana.

Seidanovy medaile lze zařadit do tří skupin. Do první skupiny patří medaile pracované ve dvacetiletí 1840 až 1860. Jsou to vlastní práce Seidanovy v době rozkvětu jeho dílny. Druhou skupinu tvoří medaile pracované v dalším období, t. j. v desetiletí 1860 až 1870, čili od ochrnutí jeho pravice až do jeho předčasné smrti. Tyto medaile jsou pracovány za Seidanova dozoru. Třetí skupinu tvoří medaile Seidanovým jménem sice opatřené,

ale pracované až po jeho smrti v letech 1870 až 1876 v dílně jeho ženy Karoliny. Tyto medaile, více řemeslného než uměleckého provedení, nemají valné ceny.

Podle vztahu událostí na medailích zobrazených k jednotlivým zemím a národům, lze rozdělit Seidanovy medaile na československé, jihoslovenské, německorakouské a uherské.

III.

Popis Seidanových medailí v pořadí časovém.

*1. — 1840. Na 700. výročí založení kláštera na Strahově.

Líc: Poprsí opata P. Jeron. Jos. Zeidlera z l. s dlouhým vlasem a čapkou na hlavě, s prelátským křížem na dlouhém řetěze a s řádem železné koruny II. třídy na prsou.

Opis: HIERONYMUS II. JOSEPHUS ZEIDLER ABBAS LXI.

Na úseku ramene SEIDAN F.

Rub: V kruhu pohled na klášter a kostel Strahovský.

Pod úsekem letopočet a drobný nápis čtyřřádkový:

MDCCCXL | FESTA SEPTISÆCULARIA | EXACTIS CXL AB |
ORIGINE LUSTRIS

Opis na vyvýšeném okraji:

MONASTERIUM STRAHOV S. ET CAN. ORD.
PRAEMONSTRAT. PRAGAE IN MONTE SION. (Ozdoba.)

44 mm, stříbro, bronz. Váha stř. 45·5 g, br. 42·25 g.

B ~ 1357, D ~ 4711 ~ 12, H ~ 4912, MN ~ 739, MZČ ~ 150, OH ~ 1902, Rg, W.

*2. — 1840. Na vítězství arcivévodvy Bedřicha u Saidy (Sidonu).

Líc: Prostovlasé, mladistvé poprsí arcivévodovo v admirálském stejnokroji s nárameníky, s řádem zlatého rouna kolem krku a se dvěma vojenskými kříži na prsou, zpředu.

Nad poprsím v oblouku opis:

FRIDERICVS ARCHIDVX AVSTRIAE

Rub: Prostovlasá, vlevo hledící, okřídlená Victoria v řasnatém, jemném rouchu, zpředu, vznáší se nad mořem a drží v levici nad válečným korábem korunu. v pravici, nad hradbami Saidy, třemi prapory ozdobenými, palmovou ratolest,

Opis: ANTE OMNES AVGVSTIOR EMICAT HEROS

Pod úsekem drobně ve dvou řádkách nápis:

SIDON XXVI. SEPT.
MDCCCXL

Pod nápisem značka: W. SAIDAN F.

48 mm, stříbro, bronz. Váha stř. 52·55 g.

H ~ 3713, 0, Stslg.

3. — 1843. Na přestavbu kostela v Rychnově nad Kněžnou.

Líc: Prostovlasá hlava s licousy patrona kostela Frant. Ant. hr. Kolovrata-Liebsteinského z pr.

Pod úsekem hlavy: W. SEIDAN F.

Opis: FRANC. ANT. COMES DE KOLOWRAT-LIEBSTEINSKY.

Rub: Průčelí restaurovaného chrámu rychnovského.

Opis: SACRAM HANC DO—MUM RECONSTRUXIT

Pod úsekem letopočet MDCCCXLIII

43 mm, stříbro, bronz, železo. Váha stř. 43·57 g, br. 40·04 g, žel. odl. 31·67 g.

B ~ 1582, D ~ 3519, H ~ 7400, MN ~ 204 ~ T. XXV., MÖG ~ r. 1905,

MZČ ~ 150, Stslg.

*4. — 1847. Na oslavu němec. malíře Petra Cornelia.

Líc: V kruhu antická hlava umělcova s dlouhým, splývavým vlasem z pr.

Na vyvýšeném okraji opis:

PETRVS CORNELIVS EQ. NATVS
DVSELDORPII A. D. MDCCLXXXVII (Ozdoba.)

Rub: Tři ženské, za sebou stojící postavy, z pr., v řasnatém rouše sponami na prsou spiatém, z nichž prostřední je prostovlasá, obě krajní se závojem na hlavách, drží v levici listy papíru s drobnými nápisy dvouřádkovými: MY | THVS — SACRA | SCR. — ROMAN | TI. První má v pravici písátka, druhá vavřínovou ratolest. Kolem nich je rozdělený opis: ARS — NON — ARTES.

Pod úsekem drobný letopočet: MDCCCXLVII a pod ním značka: W. SEIDAN F. ROMAE

67 mm, bronz. Váha br. 124·3 g.

MZČ ~ 150, 0.

*5. — 1847. Na oslavu něm. malíře Bedřicha Overbecka.

Líc: V kruhu antická hlava umělcova s dlouhým, splývavým vlasem z l. Pod úsekem hlavy vlevo drobně: W. SEIDAN F. ROMAE.

Na vyvýšeném okraji opis:

FRIDERICVS OVERBECK NATVS LVBECAE
ANNO D. MDCCLXXXIX (Ozdoba.)

Rub: Na krásném, širokém, gotickém křesle před rouškou sedí bohyně Náboženství se splývavým vlasem a věncem z růží na hlavě, v řasnatém rouše vpředu se sponou, drží v natažené pravici vavřínový věnec, v levici, na klíně podepřené, rozevřenou knihu, na níž dvouřádkový nápis: BIB-LIA | SA-CRA (Bible Svátá).

Pravý i levý roh křesla je vyplněn stylisovanou vinnou révou s úponkami.

Na pravé straně křesla jest gotický, třířádkový nápis:

Don nobis | Domine | non nobis | na levé straně:
sed nomi- | ni Tuu | da gloriam.

Pod úsekem znak se třemi prázdnými štítky po stranách zdobený stylisovanou, vinnou révou a rozdělený, vyrytý letopočet: 18 — 47.

67 mm, bronz. Váha br. 120·70 g.

MZČ ~ 150, 0.

Za medaile na něm. malíře Petra Cornelia a Bedřicha Overbecka dostal Seidan od cís. Ferdinanda V. 1000 zl. a od krále pruského Bedř. Vil. IV. velkou zlatou medaili pro „Vědu a umění“. Tato medaile se v rodině nezachovala.

*6. — 1848. Na prohlášení konstituce.

Líc: Pod dubem na trůně sedí korunovaný panovník s licousy (Ferdinand V.), zpředu, v korunovačním hermelínovém pláští s řádem zlatého rouna na prsou a drží v pravici svitek s nápisem CONSTI | TUTION a levicí vzhůru pozdvihuje. Po stranách panovníka stojí dvě prostovlasé, ženské postavy, z předu, v řasnatém rouše. Pravá drží v pravici lilii, levá oběma rukama hnízdo s ptáčky a lipový věnec.

Na stupni trůnu je nápis FERDINAND. I. a pod úsekem drobně W. SEIDAN PRAG.

Na obvodu je dvoudílný nápis:

ES WERDE LICHT ALLEN | ÖSTERREICHISCHEN VOLKSTÄMMEN

Rub: V kruhu, na vítězném dvoukolovém voze, taženém dvěma okřídlenými, bujnými oří, stojí prostovlasá bohyně Svobody, drží v pravici hořící pochodeň a levicí řídí opratě. Pod úsekem drobně: 15. MÄRZ 1848.

Na vyvýšeném okraji je nahoře znak Rakouska a okolo 11 znaků korunních zemí; mezi nimi jsou kalichovité, ozdobné výplně.

63 mm, stříbr., br. Váha stříbr. 104,8 g, br. 117,75 g.

ČS ~ 1510 ~ T. CLXXIV, D ~ 3154 T. XLVI, H ~ 3654, MN ~ 952, Stslg ~ 2385, MZČ ~ 150, 0, Rg, W.

Razidlo jest v Minc. kab. ve Vídni.

Za tuto práci dostal Seidan 29. června 1849 od císaře Frant. Josefa I. zlatou medaili pro „Vědu a umění“. Tato medaile se nezachovala.

*7. — 1848. Na 500. výročí založení pražské university Karlovy.

Líc: Ve vavřínovém věnci ze dvou ratolestí dole stuhou svázaných jest pětirádkový nápis s letopočtem: EXACTIS | CENTVM | AB ORIGINE | LVSTRIS | MDCCCXLVIII

Rub: Jemně provedený, gotický pomník Karla IV. na Křižovnickém nám. v Praze. Opis: VNIVERSITAS | CAROLO FERDINANDEA

Vlevo na okraji W. SEIDAN F.

52 mm, stříbro, bronz. Váha br. 65,85 g.

B ~ 2131, D ~ 4877, H ~ 6750, MN ~ 953, MZČ ~ 150, 0, Rg, W.²⁴⁾

*8. — 1849. Na odhalení pomníku gen. Jindřicha Hentziho šl. z Arthuru v Budíně.

Líc: Mladistvé poprsí císaře Frant. Josefa I. z l., ve vojenském stejnokroji, v pláští, s vojenským křížem a řádem zlatého rouna na prsou.

Opis ve zvýšeném obvodku: FRANZ JOSEPH I. KAISER VON OESTERREICH

²⁴⁾ Na řetězech akademického senátu Karlovy university jest 16 ražených medailí Seidanových, stříbrných a z červené slitiny. Všechny mají líc a rub jako č. 7. Na dvou z nich jest na rubu značka W. SEIDAN F. Na rektorském řetěze visí zlatá medaile, jejíž rub jest shodný s rubem č. 7, avšak bez značky. Na líci vidíme ve vavřínovém věnci dvouřádkový nápis RECTOR MAGNIFICVS. — Na starém rektorském řetěze, užívaném dotud německou universitou pražskou, visí zlatá medaile s rubem shodným s č. 7. Na líci jest v kruhovém věnci z vavřínových listů kvadrilob s dvouřádkovým gotisujícím nápisem Rectori Magnifico. Na tyto Seidanovy medaile mne upozornil p. dr. K. Guth, ředitel histor. odděl. Nár. musea, začež mu vyslovuji upřímný dík.

Na úseku levého ramene drobně: CESAR F.

Rub: V gotickém orámování pomník gen. Hentziho v témže slohu. Ve výplních po stranách třířádkové nápisy

vpravo: DEN
GEFALLENEN
HELDEN

vlevo: IN
OFEN AM 21
MAI 1849

V pásové, čtyřdílné, kruhové ozdobě s výplněmi akantovými jest pětídílný opis:

S. MAJ. DER KAISER | UEBERGEHEN | DIE NAMEN |
DEM ANDENKEN | DES HEERES.

Dole na okraji drobně: SEIDAN-FECIT.

67 mm, stříbr., br. Váha stříbr. 149,3 g, br. 137,6 g.

H ~ 3754, NK ~ 1904, NZ ~ sv. VI., Stg ~ 2402, MZČ ~ 150, 0, Rg, W.

Razidlo jest pod čís. 2403 v Minc. kab. ve Vídni.

*9. — 1849. Na bitvu u Temešváru.

Líc: Hlava mladistvého císaře Frant. Josefa I. z pr., s jemným knírem a licousy. Okolo jest opis: FRANCISCVS IOSEPHVS I. AVSTRIAE IMPERATOR

Pod úsekem hlavy jest drobně: W. SEIDAN F.

Rub: Stojící Austrie, zpředu, ve vlajícím, řasnatém rouše, s hlavou ozdobenou vavřínovým věncem, s mečem v pravici, drží v levici tyč, na níž je rakouský orel. Vpravo u nohou jest vodorovně položený štít s uherským znakem. Od Austrie napravo jest nápis: D. IX, nalevo: AVG.

Na vyvýšeném okraji nahoře jest nápis:

AD * TEMESVA | RIAM,

dole po obou stranách jsou vavřínové ratolesti.

Pod úsekem letopočet: MDCCCIL

58 mm, stříbr., br. Váha br. 110,20 g.

NZ ~, MZČ ~ 150, Stslg ~ 2403, 0, Rg, W.

Razidlo jest v Minc. kab. ve Vídni.

10. — 1849. Na návštěvu chorvatského bána hr. Josefa Jellačiče v Praze.

Líc: Prostovlasé poprsí bánovo v generálském stejnokroji s řády a řádovou stuhou na prsou z l., sahající nahoře i dole do opisu.

Opis ve dvě části rozdělený: GROF JOS. JELLACIC — BUŽINSKI BAN

Pod úsekem ramene drobně: SEIDAN F.

Rub: V kruhu na štítě stojící, prostovlasá bohyně Slavia s lipovým věncem na hlavě, z pr., s vlnícím rouchem nazad, drží v pravici meč, levicí, v níž drží vavřínový věnec, opírá se o štít s trojdílným nápisem:

СВОБОДЖ | СЛОВЯН : | СТВО

Vpravo na okraji drobným písmem:

OD SLOVANSKÉ LÍPY V PRAZE.

Pod postavou v krajním obvodku jsou dvě zkřížené, vavřínové ratolesti a nahoře opis: ŠTO X BOG X DADE X Í X SRĚČA X JUNAČKA

46 mm, stříbro, bronz. Váha br. 44,22 g.

D ~ 3481 ~ T. LI., H ~ 7373, MÖG ~ r. 1905, MZČ ~ 150, 0, Rg, Sstlg, W.

11. — 1850. Na vítězství hr. Frant. Schlika nad maďarskou revolucí.

Líc: Prostovlasé poprsí vítěze v maršálském stejnokroji z l., s devíti řády na prsou a s páskou přes pravé oko.

Na úseku ramene W S

Pod poprsím dvouřádkový nápis, písmem dolů obráceným: NAT · PRAGAE | D · 23 · MAII 1789.

Opis: FRANC · SCHLIK COM · A BASS · ET WEISKIRCH · REI TOR-
MENT · AVSTR · PRAEFECT.

Rub: V kruhu okřídlená Victoria s pozounem v pravici a věncem v levici sedí u pomníku, na němž jsou jména tří vítězství: BUDAMÉR | KASCHAU | RAAB | Před pomníkem jest šlikovský znak před ležícím mečem, ozdobený vavřínovou snítkou.

Pod úsekem: W. SEIDAN F. 1850.

Opis na vyvýšeném okraji: QVOT · PVGNAE · TOT · VICTORIAE a písmem dolů obráceným: IN HVNGARIA 1848 ET 1849

59 mm, stříbro, bronz. Váha stř. 78·82 g, br. 99·5 g.

B ~ 1827, D ~ 3853, H ~ 5620, MN ~ 511 ~ T. LX., NZ ~ 362 ~ 1891, MZČ ~ 150, Rg, Stslg.

*12. — 1851. Na otevření dráhy Praha—Drážďany.

Líc: Proti sobě sedí bohyně Bohemia a Saxonia, drží v levicích znaky svých zemí a podávají si pravice. V pozadí jest kouřící lokomotiva tehdejšího typu.

Pod úsekem něm. nápis trojřádkový:

AM 6 APRIL | 1851 | W. SEIDAN F.

Opis: ZUR FESTLICHEN ERÖFFNUNG D. PRAG—DRESDNER EISEN-
BAHN

Rub: V gotickém, oválovém, lomeném orámování jest Staroměstská, mostecká věž. Po stranách nápis: ALTSTAEDTER | BRÜKENTHURM

Opis na vyvýšeném okraji: GEWIDMET VOM PRAGER-VEREINTEN
HANDELSSTAND

48 mm, stříbro, bronz. Váha stř. 52·50 g, br. 60·07 g.

B ~ 2132, D ~ 4878/9, H ~ 6751, MN ~ 954, MZČ ~ 150, 0, OH ~ 3230, Rg, W.

13. — 1852. Na úmrtí básníka Jana Kollára.

Líc: Prostovlasá hlava mrtvého básníka z pr. spočívá na podušce se střapci a jest ozdobena věncem z lipového listí.

Pod poduškou třířádkový nápis:

NAR · 29 · ČERVENCE | 1793 · ZEMŘ · 24 · LEDNA | 1852 ·

Opis nad hlavou: JAN * KOLLÁR

Vpravo: W. SEIDAN F.

Rub: V kruhu, v gotickém orámování je lyra a na skládané stuze, propletené orámováním lyru objímajícím, nápis:

:o :| :⊗ :| :SLĀ :| :VY :| :⊗ :| D :| :GE :| :RĀ :o :| :⊗ :

a dole na stuze: ZPĚV 2.

Opis ve vnějším obvodku: PRACUJ KAŽDÝ S CHUTÍ USÍLOVNOU NA
NÁRODU ROLI DĚDIČNÉ *

37 mm, stříbro, bronz. Váha stř. 26·3 g, br. 29 g.

D ~ 3513 ~ T. LII., H ~ 7398, NK ~ 82 ~ r. X., MZČ ~ 150, 0, Rg, Stg. W.

*14. — 1852. Na návštěvu cís. Frant. Josefa I. v Praze.

Líc: Mladičké, prostovlasé poprsí cís. Frant. J. I., z pr. v maršálském stejnokroji, s řádem zlatého rouna na prsou.

Pod poprsím W. SEIDAN F. Po stranách poprsí nápis: FRANZ | JOSEPH I.

Opis: ZUM UNVERGESSLICHEN ANDENKEN A · D · HULDREICHSTEN-
BESUCH D · GELIEBTEN MONARCHEN

Rub: Sedící, korunovaná bohyně Praga drží levicí znak města Prahy a v pravici vavřínový věnec nad pomníkem, zdobený střeleckým znakem a na vrcholu cís. orlem. V pozadí jest spolková budova ostrostřelců na Střeleckém ostrově, ozdobená vlajícím praporem.

Pod úsekem čtyřřádkový nápis:

DAS K · K · PRIV · BÜRGERLICHE | SCHARFSCHÜTZENCORPS |
ZU PRAG | AM 29 · MAI 1852 |

Opis v horní části: IN UNWANDELBARER ANHAENGLICHKEIT U.
TREUE

47 mm, stříbro, bron. Váha stř. 52·55 g, br. 51·85 g.

B ~ 2133, D ~ 4880 ~ 1, H ~ 3757, MN ~ 955, MZČ ~ 150, Rg, Stslg, W.

15. — 1853. Na atentát na cís. Frant. Jos. I. ve Vídni.

Líc: Hlava císařova s malým knírem z pr.

Opis: FRANCISCUM IOSEPHUM I · AUSTRIAE IMPERATOREM

Pod úsekem hlavy drobně: W. SEIDAN F.

Rub: V kruhu, nahoře dvakrát lomeném a dole otevřeném, stojí na místě atentátu Madona s Jezulátkem na levé ruce a s pozdvíženou pravicí zředu, s vlasem dlouhým, vlajícím, v řasnatém rouše. Postava sahá nahoře i dole do poprsí. V pozadí Vídeň s chrámem sv. Štěpána.

Vpravo na kraji drobně: ISAIAS 49 · 2.

Na vyvýšeném okraji rozdělený opis:

* IN VMBRA MANVS — SVAE PROTEXIT *

Dole písmem dolů obráceným rozděleně:

DIE 18. FE — BR. 1853

43 mm, br. Váha stř. 35 g.

B ~ 3243, H ~ 3761, MZČ ~ 150, 0, OH ~ 1902, Rg, W.

*16. — 1853. Na obnovení sousoší sv. Norberta na Karlově Kamenném mostě v Praze.

Líc: Jedenáctiřádkový lat. nápis s letopočtem: HONORI | DIVI NORBERTI |
IN PONTE CAROLINĀ PRAGENSIS | TERTIO JAM POSUIT | VENE-
RANDASQUE PATRONORUM BOHEMIE | SS WENCESLAI ET SIGIS-
MUNDI MM | IMAGINES ADJVNXT | HIERONYMO II ABBATE |
CANONIA STRAHOVIENSIS | MENSE JVNIO | MDCCCLIII

Rub: Sousoší sv. Norberta se sv. Václavem a Zikmundem, patrony české země. Uprostřed pomníku jest na podstavci korunovaný znak strahovského opata. Na okraji vlevo je značka SEIDAN F.

43 mm, stříbro, bronz. Váha stř. 36·15 g, br. 32·50 g.

Razidlo jest ve sbírkách strahovského kláštera.

B ~ 1358, D ~ 4713 ~ 4, H ~ 4913, MN ~ 740, MZČ ~ 150, OH ~ 1902.

*17. — 1854. Na 100. výročí založení orientální akademie.

Líc: Poprsí císař. Marie Terezie a císař. Frant. Jos. I. z l. Mladistvý panovník prostovlasý, s malým knírkem pod nosem, jest oděn maršálskou uniformou s přehozeným pláštěm, na krku má řád zlatého rouna, na prsou kříž a přes prsa stuhu. Hlava císařovny jest ozdobena diademem. Kolem jest nápis:

MARIA THERESIA FVNDATRIX MDCCLIV FRANCISCVS JOSEPHVS
FAVOR MDCCLIV

Vlevo pod poprsím značka: W. S. F.

Rub: Na křesle sedí Minerva zpředu s přílbou na hlavě, je oděná řasnatým rouchem a na prsou brnění a drží pravici štít, zdobený Medusou a dlouhé kopí, v pozdvižené levici svitek papíru. Napravo u nohou jest pyramida se slunečními paprsky ozářenou palmou, nalevo je skupina tří knih. Na rozevřené knize je třířádkový drobný nápis: ANTOLO | GIA | PERSICA a na hřbetě největší knihy drobně: MENINSKI II; na ležících knihách je svitek papíru. Uprostřed, po stranách Minervy, jest rozdělený nápis: D · III · IAN · — MDCCLIV. Pod úsekem uprostřed jest jemně provedený, rakouský orel a po stranách vpravo nápis arabský, vlevo perský. V překladě zní: Ať žije vladař, ať žije zákon. Na obvodku jest opis:

I · FESTVM SAECVL · FVNDAT · ACADEMIAE LINGVARVM ORIENT ·
CELEBRATVM

59 mm, stříbr., br. Váha br. 85 g, stříbr. 88 g.

H ~ 3763, MZČ ~ 150, OH ~ 1907, Rg, W.

18. — 1854. Na sňatek císař. Františka Jos. I. s Alžbětou bavorskou.

Líc: Prostovlasé hlavy novomanželů z pr., sahající do opisu. Císař s malými kníry a licousy, císařovna s myrtovým věnečkem na hlavě.

Okolo rozdělený opis: F. JOSEPH I. | E. ELISABETH

Pod úsekem císařovy hlavy drobně: SEIDAN F

Rub: V kruhu, v květinovém věnci na čtyřech místech přerušeném, klečí anděl s rozpiatými křídly zpředu a drží oběma rukama křížem přeložené, dolů obrácené rohy hojnosti, z nichž padá kvítí a ovoce. Vpravo je znak rakouský, vlevo bavorský a nahoře rakouská koruna, sahající vesměs do opisu. Na vyvýšeném okraji nahoře je rozdělený nápis: AM 24 AP | RIL 1854 dole písmem na venek obráceným:

ZUR VERMAELUNGS = FEIER

37 mm, cín, br. Váha br. 28·15 g, cín 21 g.

ČS ~ 1588 T. CLXXXIX, D ~ 1395 T. XLVII. MÖG ~ 1912, MZČ ~ 150, Rg, W.

19. — 1854. Jiná na tutéž událost.

Líc: Hlavy císař. manželů zl. Císař s licousy a knírem. Kolem rozdělený opis:

F. JOSEPH I. | E. ELISABETH

Rub: V gotickém, kruhovém orámování vpravo je znak rakouský, vlevo bavorský. Nad nimi v opise rakouská koruna s vlajícími stuhami. Dole mezi znaky rozkročmo sedí andělíček a drží stuhu, na níž drobně: AM 24 APRIL. Pod andělíčkem je hvězda a nad ní v obloučku velmi drobně: 1854.

Na obvodku je na venek obrácený opis:

ZUM GEDÄCHTNISS DER VERMÄELUNGSFEIER

Bez značky.

29 mm, cín, br. Váha cín. 11·89 g.

MÖG ~ 1912.

20. — 1854. Na návštěvu císařských manželů Frant. Jos. I. a Alžběty v Praze 3. června 1854.

Líc: Prostovlasé hlavy císařských manželů zl., s nápisy FRANZ JOSEPH | ELISABETH u perličkového okraje po stranách hlav. Pod úsekem panovníkovy hlavy SEIDAN F.

Opis na vyvýšeném okraji: ZUM GEDÄCHTNISS DER ANWESENHEIT
DES GELIEBTEN HERRSCHERPAARES IN PRAG *

Rub: Stojící anděl s palmou v levici drží vavřínový věnec nad korunovaným českým lvem u něho ležícím, majícím v přední pravé tlapě žezlo. V pozadí jest Kamenný most Karlův a panorama Hradčan. Nad Hradčany nápis: SLÁVA
A ŠTĚSTÍ VÁM

Pod úsekem třířádkový nápis: NA PAMÁTKU RADOSTNÉHO POBYTU |
JEJICH C. K. VELIČENSTVÍ | V PRAZE 1854

37 mm, stříbro, bronz, cín. Váha stříbr. 26·3 g, br. 30·25 g, cín 18·30 g.

B ~ 2138, ČS ~ 1524 ~ T. CLXXVIII, D ~ 4884 ~ 5 ~ T. LXXIX., H ~ 3766, Mt. ~ 99 ~ r. 1912, MZČ ~ 150, 0, Rg, Stslg., W.

*21. — 1854. Na ukončení štítu velechrámu sv. Štěpána ve Vídni.

Líc: Ve čtyřpásu, v rozích liliemi ozdobeném, s výplněmi vodorovně čárkovanými, jest dostavěný gotický štít velechrámu.

Okolo jest opis ve třech obloučcích čtyřpásu:

GIEBEL | AUS BAU | 1854

Rub: V hladkém kruhu uprostřed třířádkový nápis:

DER | COMUNE | WIENS

Na obvodku jest opis: DIE GESELLSCHAFT BILDENDER KÜNSTLER *

Medailka jest bez značky rytce. Je uvedena v Seidanově seznamu.

37 mm, br. Váha br. 26·5 g, cín. 18·99 g. — Minc. kabinet ve Vídni.

0, Rg, W.

*22. — 1854. Na otevření dráhy z Vídně do Terstu přes Semmering (Smrčnick).

Líc: V perličkovém kroužku pod císařskou korunou s vlajícími stuhami, jež sahá do opisu, jest desetiřádkový, drobný nápis:

IM J. 1849 BEGONNEN | 1854 VOLLENDET | AUSGEFÜHRT RITTER
V. GHEGA | STEIGUNG 1 : 40 | KRÜMMUNG IM HALBMESSER |
V. 100 WR. KLAFTER | 15 TUNNELS LÄNGE 2254 KFT : | SEMME-
RINGER HAUPTTL : | 753 KLAFTER | 16 VIADUKTE 24—6 K. HÖHE

Pod nápisem sedí andělíček sahající do opisu, zpředu, u něhož v pravo jest roh hojnosti. V pravici má žezlo Mercura, levici drží říšského orla.

Na obvodku jest korunou a andělíčkem na dvě rozdělený opis:

FRANCISCVS JOSEPHVS I. AVSTR. IMP. |
HOMINVM RERVMOVE COMMERCIO

Rub: Neptun sedí na skále, o níž se rukama opírá, zpředu. V pozadí po viaduktu jede vlak. Uprostřed nad úsekem je ve skále tunel. Vpravo od tunelu jest značka: SEIDAN F.

Nad obrazem opis:

ADRIATICVM GERMANICO JVNXT MARE

Pod úsekem jest ve třech řádkách drobný nápis:

3132 W. FUSS Ü. D. HORIZONT | DES | ADRIAT : MEERES

39 mm, br. Váha br. 26·30 g.

B ~ 3249, Rg, OH ~ 1902.

23. — 1854. Na oslavu chorv. bána hr. Josefa Jellačiče Bužinského.

Líc: Prostovlasé poprsí bánovo v generálském stejnokroji, s řády a řadovou stuhou na prsou, sahá nahoře i dole do opisu.

Opis ve dvě části rozdělený: GROF JOS. JELLACIC — BUŽINSKI BAN

Pod úsekem drobně: SEIDAN F.

Rub: Ženská postava sedící, s mečem, drží vavřínovou větev nad hraběcí korunkou, která spočívá na císařském diplomu, ležícím na podušce na kamenném podstavci, jež je ozdoben hraběcím znakem Jellačičovým.

Kolem jest opis: PRIZNANJE ZASLUGAM BANA HRV. SL. I DALM. ZA CARSTVO AUSTR.

Pod úsekem letopočet: 1854.

46 mm, br. Váha br. 55·46 g.

H ~ 7373, NZ ~ 1874.

*24. — 1855. Odměna spolku pro ochranu zvířat v Čechách.

Líc: Korunovaná, stojící Bohemia drží pravíci štít s českým lvem na rýhované půdě a nataženou levou ruku vztahuje nad skupinu tří domácích zvířat: koně, volka a psa. Vpravo od štítu jest keř a na něm hnízdo s třemi ptáčky, nad nimiž se vznáší samička. Pod keřem na hroudě jest malé s.

Pod úsekem ve dvou řádcích jest nápis:

GEGRÜNDET IM JAHRE | 1855 a

nahoře opis: THIERSCHUTZ — VEREIN FÜR BÖHMEN

Rub: V kruhu jest věnec nahoře otevřený, z pr. z ratolesti dubové a z l. z vavřínové spletený, dole se stuhou.

Opis na rubu zní: FÜR VERDIENST UM DEN THIERSCHUTZ.

Do věnce vryla se jména vyznamenaných.

46 mm, stříbro, bronz. Váha br. 37·72 g, stří. 35 g.

D ~ 4886~7, H ~ 6753, MZČ ~ 150.

25. — 1857. Na 100. výročí založení vojenského řádu císař. Marie Terezie.

Líc: Poprsí císař. Marie Terezie z pr., s dlouhým, vlnitým vlasem, zdobeným šňůrami perel a diadémem, se šatem vystřiženým, na pravém rameni sponou spjatým, sahá nahoře i dole do opisu.

Kolem poprsí rozdělený opis: M. THERESIA — 18 JUNI 1757

Pod poprsím drobně: SEIDAN

Rub: V kruhu je řád Marie Terezie, stejnoramenný kříž s ouškem visí na stuze a na něm je okrouhlý štítek v perličkovém kruhu s příčným břevnem a na

obvodku opis: FORTITUDINI. Kříž spočívá na šikmo položeném meči a bujné vavřínové ratolesti s listy a plody.
Na vyvýšeném okraji jest opis:

HUNDERT JAHRE REICH AN HELDENTHATEN

a dole písmem navenek obráceným:

★ 18 JUNI 1857 ★

58 mm, stří., br. Váha stří. 105·22 g, br. 100·35 g.

B ~ 3255, ČS ~ 1349, T. CXLII, H ~ 3776, Sgn ~ 2408, MZČ ~ 150, 0,

Rg, OH ~ 1902, W.

Razidlo jest v Minc. kab. ve Vídni.

*26. — 1857. Na rozšíření města Vídně.

Líc: Poprsí císaře Frant. Jos. I. s licousy a knírem, v maršálském stejnokroji, s řádem zlatého rouna, sahá dole do opisu, z pr.

Opis: FRANZ JOSEF I KAISER VON OESTERREICH

Na úseku ramene: W S

Rub: V kruhu vyvýšeného obvodku, jež tvoří hradby města Vídně s devíti městskými branami, klečí na polštáři se střípaci korunovaná Vindobona s dlouhým, splývavým vlasem v řasnatém rouše, s rozpiatými rukama, z pr. V pozadí je Vídeň s chrámem sv. Štěpána.

Nahoře mezi branami je vyryt rozdělený letopočet: 1 - 8 - 5 - 7

44 mm, br. Váha stří. 37·4 g, br. 32·20 g.

B ~ 3263, H ~ 3777, MČZ ~ 150, Rg, OH ~ 1902, W.

*27. — 1857. Na cestu císařských manželů do Uher.

Líc: Poprsí mladistvých, císařských manželů z l. Císař s kníry a licousy v uherské, generálské uniformě, s řádem zlatého rouna kolem krku, s řadovou stuhou a vojenským křížem na prsou, v kabátku s kožešinou přes ramena přehozeném, císařovna v uherském živůtku, s čelenkou a perlovým náhrdelníkem:
Okolo opis: E. FERENCZ JÓSEF E. ERZSÉBET

Pod úsekem levého císařova ramene značka S.

Rub: Stojící anděl v řasnatém rouše zpředu, drží v pozdvižené pravici věnec, levice s palmovou ratolestí spočívá na štítě s uherským znakem. V pozadí jest řetězový most mezi Pešti a Budínem, vlevo královský hrad ozdobený praporem.
Okolo opis: Ö CS. K. FELSÉGEIK MAGYARHONI UTJÁNAK EMLEKEÜL

Pod úsekem drobně: 1857

37 mm, bronz, cín. Váha br. 24·01 g.

Minc. kab. ve Vídni.

B ~ 3253, NK ~ 1904, OH ~ 1902, Stslg.

*28. — 1857. Jiná na tutéž událost.

Líc: Hlavy mladistvých císařských manželů z pr. Císař s knírem a licousy, císařovna s čelenkou.

Opis: F. JÓSEF I. E. ERZSÉBET

Pod hlavami sotva viditelné: SEIDAN

Rub: Stojící Hungaria zpředu, drží pravíci štít s uherským znakem, v levici má vavřínový věnec. V pozadí jest řetězový most, vlevo královský hrad, praporem ozdobený.

Nad obrazem v půlkruhu opis: Ö CS · K · FELSEGEIK MAGYARHONI
UTJÁNAK EMLÉKEÜL 1857.

37 mm, cín, br. Váha br. 24·01 g.

MÖG ~ 1912.

29. — 1858. Na narození korunního prince Rudolfa.

Líc: Prostovlasá hlava císař. Alžběty z l., se šňůrou perel na krku. Pod úsekem hlavy značka W. S. F.

Na obvodu nápis: ELISABETH KAISERIN V. ÖSTERREICH.

Rub: Prostovlasá, stojící ženská postava v řasnatém rouše z l., drží oběma rukama sedící děcko nad císařskou korunou, spočívající na polštáři se střípci, položeném na kamenném podstavci, ozdobeném na přední stěně rakouským orlem. Pod úsekem drobně: 21. AUG. 1858

Na obvodě nápis: RUDOLPH, FRANZ | KARL JOSEPH.

30 mm, cín. Váha cínu 8·2 g.

B ~ 3256, D ~ 3205, MÖG ~ 1912, MZČ ~ 150, 0, Rg, OH ~ 1902, W.

30. — 1858. Na odhalení pomníku pol. maršálka hr. Josefa Radec-
kého v Praze.

Líc: Ve vnitřním obvodku je prostovlasá hlava maršálkova z l. Pod ní značka:
SEIDAN F.

Dole pod hlavou na okraji nápis písmem dolů obráceným:

GEB. AM 2. NOVEMBER 1766. GEST. AM 5. JANUAR 1858.

Opis na vyvýšeném obvodku: JOSEPH GRAF RADEZKY VON RADETZ
K. K. FELDMARSCHALL. (Ozdoba.)

Rub: V kruhu, v gotickém, lomeném orámování, zdobeném vavřínovými snítkami ve výplních v rozích, je horní kovová část pomníku maršálkova. Zástupcové tehdejších vojenských těles v plné zbroji drží na podstavci na svých hlavách stojící prostovlasou postavu Radeckého v maršálském stejnokroji, v plášti, s mečem po boku, v levici s vítězným praporem, v pravici se svítkem papíru. Po obou stranách pomníku v lomených kruzích jména čtyř vítězství Radeckého v Itálii:

STA. LUCIA	CUSTOZZA
vpravo: —•—	vlevo: —•—
VICENZA	NOVARRA

Dole na pomníku drobně císař. heslo: VIRIBVS VNITIS

Opis na obvodku: DURCH DEN KUNSTVEREIN FÜR BÖHMEN IM
JAHRE 1858. (Ozdoba.)

80 mm, stříbro, bronz, cín. Váha stříbr. 175·2 g, br. 195 g.

B ~ 1693, D ~ 3695, H ~ 7564, MN ~ 682 ~ T. LXXXI, MÖG ~ r. 1905,
MZČ ~ 150, 0, Rg, Stslg, W.

*31. — 1858. Na posvěcení chrámu v Lerchenfeldu.

Líc: Průčelí chrámu.

Kolem opis: IN HONOREM IMMACULATAE CONCEPTIONIS BEAT.
VIR. MARIAE DEDICATA.

Pod úsekem drobně:

XIX. OCTOBRIS MDCCCLVIII.

Rub: Madona v řasnatém rouše v celé postavě zepředu, s gloriolou z dvanácti hvěz-

diček kolem hlavy, stojí levou nohou na hlavě svíjejícího se hada. Z polo-
rozpiatých jejích rukou vycházejí paprsky.

Okolo její postavy jest dvouřádkový opis:

IN MANU ILLIUS ET NOS. ET SERMONES NOSTRI, ET OMNIS
SAPIENTIA; | ET OPERUM SCIENTIA ET DISCIPLINA. SAP. VII. 16.

Pod úsekem jest nápis: VIII. DECEMBRIS MDCCCLIV.

Napravo od úseku drobně: SEIDAN F.

53 mm, stříb., br., cín. Váha stříbr. 54 g, br. 38·29 g.

H ~ 7052.

*32. — 1859. Na nastolení vyšehradského probošta P. Vojtěcha
Ruffera.

Líc: Nad proboštským znakem ve čtyřpásmu z obloukových ramen je matka boží
s děťátkem. Výplně jsou zdobeny rostlinnými ornamenty (akanty).

Nad bohorodičkou jest drobný nápis: S. M. DE PLUVIA E. W.

Ve dvojitém obloučku vpravo: DIE II. FEBR., vlevo letopočet: MDCCCLIX

Opis na obvodku: ADALBERTUS RUFFER REG. COLLEG. ECCLES.
WISSEHRAD. PRAEPOSITUS LIX. INSTALLATUS * Vlevo od znaku
W. S.

Rub: Ve hladkém kruhu pohled na starý Vyšehrad.

Opis na vnějším obvodku: WISSEHRAD INCUNABULA CHRISTIANISMI
ET CULTURAE PER BOHEMIAM ET FINITIMAS PLAGAS *

42 mm, stříbro (100 kusů), bronz. Váha stříbr. 24·5 g, br. 28·35 g.

B ~ 1378, D ~ 4700, H ~ 4907, MN ~ 735 ~ T. LXXXIV, MZČ ~ 150, 0, Rg,
OH ~ 1902, W.

*33. — 1859. Jeton na nastolení vyšehradského probošta P. Vojtěcha
Ruffera.

Líc: V devíti řádcích v perličkovém obvodku je lat. nápis a letopočet: ADAL-
BERTUS RUFFER ANT. COLL. ECC. S · S · A · A · P. & P. WISSEHR.
DECAN & REG. PRAEL. ETC. PRAEP. LIX. HUJ. ECC. INSTALLATUS
PRAG. DIE. II. FEBR. MDCCCLIX.

Rub: V orámování je akanty ozdobený znak probošta vyšehradského.

23 mm, stříbro, bronz. Váha stříbr. 2·54 g.

B ~ 1379, D ~ 4701, H ~ 4908, MN ~ 736.

34. — 1859. Prémie Krasoumné jednoty v Čechách na rok 1859.

Líc: V kruhu je prostovlasá hlava maršálka hr. Jos. Radeckého z Radče z l.

Pod úsekem hlavy drobně: SEIDAN F.

Opis: Na vnitřním obvodku německočesky drobně: GEB. IN TREBNITZ
IN BÖHMEN AM 2. NOV. 1766. GEST. IN MAILAND AM 5. JAN. 1858.

NAR. V TŘEBNICI V ČECHÁCH DNE 2. LISTOP. 1766. ZEMŘ. V MILANĚ
DNE 5. LEDNA 1858 °

Na vnějším obvodku větším písmem:

FELDMARSCHALL GRAF RADEZKY V. RADETZ *

POLNI MARŠAL HRABĚ RADECKÝ Z RADČE *

Rub: V kruhu je celý pomník Radeckého bez ozdobného orámování i s podstavcem.

Na podstavci drobný šestiřádkový německý nápis: DEM FELDMARSCHALL
| JOSEF GRAFEN RADEZKY V. RADEZKY | DEM FÜHRER TAPFE-
REN K. K. ARMEE | IN ITALIEN 1848~1849 | DURCH DEN KUNST-
VEREIN FÜR BÖHMEN | IM JAHRE 1858

Pod podstavcem drobně: PRÄGE V. A. PITTNER IN WIEN.
Po stranách pomníku je středním písmem v 6—7 řádkách:

DEN | MITGLIEDERN | DES | KUNSTVEREINES | FÜR | BÖHMEN |
JM JAHRE | 1859.

ČLENŮM | JEDNOTY | KRASOUMNÉ | V ČECHÁCH | NA ROK | 1859.

Na vnitřním obvodku drobně:

ERRICHTET DURCH DEN KUNSTVEREIN FÜR BÖHMEN, ENT-
HÜLLT AM 13. NOV. 1858.

POSTAVEN JEDNOTOU KRASOUMNOU V ČECHÁCH, ODHALEN DNE
13. LISTOP. 1858.

Na vnějším obvodku vel. písmem:

RADEZKY-MONUMENT IN PRAG (Ozdoba.)

PAMÁTNÍK RADECKÉHO V PRAZE (Ozdoba.)

80 mm, stříbro, bronz. Váha br. 137.6 g.

B ~ 1694, D ~ 3698, H ~ 7565, MN ~ 683 ~ T. LXXXII, MZČ ~ 150.

35. — 1859. Na 100. výročí narozenin něm. básníka Bedřicha Schillera.

Líc: Prostovlasé poprsí básníkovo z pr. Na úseku ramene W. S.

Opis: F. SCHILLER — GEB. 10. NOV. 1759

Rub: Mezi dvěma vavřínovými snítkami je sedmiřádkový nápis:

DER | PRAGER | SCHILLER | VEREIN | ZVR 100 : | GEBVRTS |
FEIER

26 mm, stříbro, bronz, cín. Váha stří. 9.65 g, br. 8.3 g, cínu 7.78 g.

B ~ 2178, D ~ 4890 ~ 92 T. LXXIX, MZČ ~ 150.

***36.** — 1859. Na úmrtí numismatika sv. p. Jana Nep. Parise.

Líc: Rodinný znak Parisův ve vnitřním kroužku, akantem zdobený, sahá dole i na-
hoře do opisu.

Opis: IOANNES NEPO — MVC. PARIS.

Rub: V obdélníkovém štítku (kartuši) nahoře i dole zdobeném je lat. nápis ve třech
řádcích:

IN NVMMO | MEMORIA | VIVIT.

Po stranách kartuše rozdělený letopočet 18—59 a vlevo značka W. S.

26 mm, stříbro, bronz. Váha stří. 9.10 g, br. 6.85 g.

Razidlo jest v majetku Nár. musea.

B ~ 1657, D ~ 3631 ~ 2, H ~ 7526, MZČ ~ 150, Stslg.

37. — 1859. Jiná na tutéž událost.

Líc i rub shodují se zcela s předešlou medailí a liší se od sebe jen rozdělovacími
znaménky v opisu lícu. Prvá má tečky, tato dvojtečku a hvězdičku.

Na rubu je vlevo značka W. S.

26 mm, stří., br. Váha stří. 9.10 g, br. 6.85 g.

38. — 1859. Jiná na tutéž událost.

Líc: Jako na předešlé medaili na úmrtí sv. p. J. N. Parise.

Rub: Ve dvojitém kroužku mezi akantovými ozdobami štít se znakem šl. Graffen-
rieda. Nad štítem je letopočet: 1859.

Na obvodku jest opis:

ALBERT : EMAN : EDM : DE GRAFFENRIED

(Růžice.)

Bez značky.

26 mm, stří., br. Váha stří. 9.10 g, br. 6.85 g.

Není nikde uvedena.

***39.** — 1859. Strahovská růžencová medaile.

Líc: Stojící sv. Norbert v obřadním rouše s mitrou na ozářené hlavě drží v rukou
monstranci.

Pod úsekem W. S.

Opis: ST. NORBERTE | ORA PRO NOBIS.

Rub: Pohled na Strahovský klášter a kostel od východu. Nad budovami dvouřá-
dkový nápis: MONAST. ORD. PRAEMONST. IN MONTE | SION PRAGAE
Dole pod úsekem je korunovaný, strahovský znak s mitrou vlevo a berlou
vpravo nad znakem. Uprostřed prvního a třetího pole ve znaku je v pásku po
třech růžích, ve druhém a třetím poli jsou dva skřížené klíče. Uprostřed na
znaku je štítek s korunovaným lvíčkem.

Po stranách znaku je rozdělený letopočet 18—59. Pod znakem v půlkruhu:

ABBATE HIERONYMO ZEIDLER.

27 mm + 32 mm, stříbro, bronz, cín. Váha stří. 10.50 g, br. 9.— g.

Razidlo jest ve sbírkách Strahovského kláštera.

D ~ 4715, H ~ 4914, MN ~ 741 ~ T. LXXXIV. (Jen Rs.), MZČ ~ 150.

40. — 1859. Břevnovská růžencová medaile.

Líc: Stojící sv. Benedikt zpředu v rouše řeholním se svatozáří kolem hlavy. V pra-
vici drží knihu (Písmo svaté) s křížem na deskách, v levici berlu. U nohou vlevo
je sedící havran. Po stranách dole jest rozdělený letopočet: 18 — 59. Po pravici
je znak opata břevnovského s břevnem vpravo vprá, zdobený infulí a berlou.
Na okraji dole: J. N. R. (Jan Nep. Rotter). Po levici jest znak opata broumov-
ského se třemi růžicemi v příčném pásu, ozdobený knížecí čapkou.

Pod ním jest zkratka: A. B. B. (Abbas Břevnoveno Braunaviensis.)

Nahoře je dvojdílný opis: S. P. BENE | DICT.

Rub: Uprostřed v perličkovém ovále jest kříž sv. Benedikta, v jehož kolmém rameně
jsou písmena CSSML (Crux Sacra Sit Mihi Lux), ve vodorovném NDSMD (Non
Draco Sit Mihi Dux) a v úhlech ramen písmena CSPB (Crux Sancti Patris Be-
nedicti).

Na obvodku oválu jsou písmena: JHS · V · R · S · N · S · M · V · S · M · Q · L ·
I · V · B · (Jesus Vade Retro Satanas Nunquam Suade Mihi Vana. Sunt Mala
Quae Libas, Jpse Venena Bibas.)

Svátostka je bez značky.

27 mm + 32 mm, stříbro, bronz, cín. Váha stří. 13.17 g, br. 11.75 g, cín 10.42 g.

D ~ 4128 ~ 9, MN ~ 742 ~ T. LXXXIV. (Jen As.), MZČ ~ 150.

*41. — 1859. Odměna rakouského spolku pro umění.

Líc: Uprostřed jest prázdný kruh, do něhož se vrylo jméno vyznamenaného. Na vyvýšeném okraji jest gotický opis:

Oesterreichischer Kunstverein

(Listová ozdoba.) Kolem opisu kruh jest opletený úzkou stužkou.

Rub: Okřídlená bohyně umění sedí na gotickém křesle na polštáři se střapci, jest prostovlasá, s věncem růží na hlavě a oblečená v lemované, řasnaté roucho, sponou spiaté. Pravicí drží štít se znaky (uprostřed rakouský), v levici vavřínový věnec. Nad křeslem jest šesticípá hvězda a pod úsekem na rozvinuté stuze letopočet 1859; pod ním značka: W. SEIDAN F.

Vpravo i v levo jest po třech kruhových polích, spojených závitnicemi a proplétaných dubovými větvičkami s listy a žaludy, v nichž jsou skupiny různého řemeslného náradí.

80 mm bronz. Váha bronz. 196·25 g.

MZČ ~ 150, Stslg ~ 3015, Rg, W.

Razidlo jest v Mincov. kab. ve Vídni.

42. — 1860. Židům uděleno právo nabývati nemovitosti.

Líc: Na oltáři, ozdobeném medailonem mladistvé hlavy panovníkovy s knírem a licousy, po stranách s drobným opisem FRANZ | JOSEPH I, pod nímž jest širokokřídlý, rakouský, dvouhlavý orel, jsou dvě desky desatera božích příkázání s hebrejským nápisem v českém překladě: Právo jest jedno pro každého zvláště. Po pravé straně oltáře stojí korunovaná, ženská postava zpředu s vlajícím rouchem; opřena levicí o oltář drží v pravici rozvinutou listinu s hebrejským nápisem v českém překladě: Jeden národ, jeden lid. U nohou ženské postavy jest dolů obrácený roh hojnosti, vedle něhož vpravo jest drobný nápis: DESAIDE — ROQUELAY. Po levé straně oltáře jest prostovlasé, rozkročmo stojící pachole, oděné vlajícím rouchem, které drží v pozdvížené pravici věnec, v levici palmovou ratolest.

Nad tímto obrazem jest v oblouku dvouřádkový opis:

DIE JSRAELITEN DEINES GANGEN REICHS, SIE BAUEN EINEN
ALTAR IN IHREM HERZEN : | EIN EWIGES DENKMAL — IHRER
DANKBARKEIT :

Pod úsekem jest pětiřádkový drobný nápis:

ZUR ERINNERUNG AN DIE, DURCH SEINE MAJESTAET |
DEN KAISER FRANZ JOSEPH I. |
DEN ISRAELITEN IM GANZEN OESTERREICHISCHEN |
KAISERSTATE GEWAEHRTE REALBESITZFAEHIGKEIT. |
MDCCCLX.

Rub: V perličkovém kruhu je něm. nápis na 25 řádkách:

KAISERLICHE VERORDNUNG | VOM 18 FEBRUAR 1860. | WIRKSAM
FÜR GALIZIEN UND DIE BUKOWINA | UND DAS GROSSHERZOG-
THUM KRAKAU. | BETEFFEND DEN REALBESITZ DER ISRAELI-
TEN. | § I. ISRAELITEN, WELCHE UNTERGYMNASIEN,
UNTERREALSCHULEN, | HANDELSCHULEN, LANDWIRTSCHAFT-
LICHE LEHRANSTALTEN, | FORSTBERG UND NAUTISCHE SCHU-
LEN ABSOLVIRT HABEN, | ODER DEN OFFICIERS-CHARACTER BE-
KLEIDEN, SIND IN DEN | GENANNTEN KRONLAENDERN RÜCK-
SICHTLICH DER BESITZFAEHIGKEIT, | GLEICH DEN CHRISTLI-

CHEN UNTERTHANEN ZU BEHANDELN, ETC : ETC : ETC : | § II.
III. IV. UND V. | KAISERLICHE VERORDNUNG VOM
18 FEBRUAR 1860. | § I. IN NIEDEROESTERREICH, BOEHMEN,
MAEHREN, SCHLESIEIN, | UNGARN, IN DER SERBISCHEN WOJWOD-
SCHAFT UND IN | TEMESER BANATE, IN KROATIEN, SLAWONIEN,
SIEBENBÜRGEN, | DEM KÜSTENLANDE UND DALMATIEN, SIND
DIE ISRAELITEN | ZUM BESITZE UNBEWEGLICHER GÜTER BE-
RECHTIGT, ETC : ETC : | § II. UND III. | WIEN AM 18 FEBRUAR
1860. | FRANT JOSEPH. | GRAF RECHBERG. GRAF NÁDASDY. | GRAF
GOLUCHOWSKY. | AUF ALLERHOECHSTE ANORDNUNG : | FREI-
HERR VON RANSONNET.

Napravo drobně, písmem navenek obráceným: PR. SEIDAN. DEL. (VIENNE),
vlevo: CH. KRAUSS. EDIT. t. j. Par Seidan délinée, Ch. Krauss édité (Sei-
danem načrtnuto, K. Kraussem vydáno).
Na okraji opis větším písmem:

DIE ZWEITE HAELFTE DES XIX JAHRHUNDERTS IST FÜR OESTER-
REICHS VOELKER, DAS DER CIVILISATION, HUMANITAET UND
DER FREIEN INDUSTRIELLEN ENTWICKELUNG. (Ozdoba.)

75 mm, cín, br. Váha br. 185·90 g.

ČS ~ 1527 ~ T. CLXXVIII a CLXXIX, D ~ 3206, NK ~ 1912, MZČ ~ 150,
Stslg.

*43. — 1860. Na úmrtí hr. Štěpána Szechenyiho.

Líc: V prohloubeném kruhu je prostovlasé poprsí hraběte s plnovousem z l., v ná-
rodním kroji uherském.
Na vyvýšeném okraji opis:

SZÉCHÉNYI ISTVÁN · SZÜL. 1792 SZEPT. 17^{ÉN}.
MECH. 1860 APRIL. 8^{ÉN} *

Rub: Korunovaná, stojící Hungaria v řasnatém rouše zpředu, v pravici, na pom-
níku položené, drží věnec. V průčelí pomníku jest korunovaný, hraběcí znak.
Bohyně má levou ruku pozdvíženou nad krajinou. Vedle pomníku vpravo
jest skupina: svitek papíru, kniha a zeměkoule. V pozadí Dunaj s řetězovým
mostem vpravo, vlevo hornatá krajina a parník na Dunaji plouvoucí.
Nad postavou nápis: HAZÁJÁNAK ÉLT.

Vpravo pod úsekem: SEIDAN
44 mm, cín, br., stf. Váha stf. 43 g.
H ~ 7682, 0, Rg, W.

44. — 1860. Jiná na tutéž událost.

Líc: Poprsí hr. Št. Szechenyiho z l., v národním kroji uherském se šňůrovou ozdobou
a vázankou s třásněmi.
Vpravo drobně: SEIDAN.

Rub: Mezi pšeničnými klasy dole stuhou svázanými je dvouřádkový nápis:
SZÉCHÉNYI ISTVÁN | † 1860. APRILIS 8^{ÁN}
29 mm, bronz, cín. Váha br. 16·75 g.
H ~ 7683.

45. — 1860. Jiná, jednostranná na tutéž událost.

Prostovlasé poprsí hr. Št. Széchényiho z l., v maďarském národním kroji.
Bez značky a bez nápisů.
34 mm, bronz, cín. Váha br. 17·07 g.

46. — 1860. Na 70. výročí narozenin strahovského opata a numismatika P. Jeronýma Jos. Zeidlera.

Líc: Poprsí opata P. J. J. Zeidlera z l., s dlouhým vlasem a čapkou na hlavě, s prelátským křížem na řetěze a řádem žel. koruny II. tř. na prsou.

Opis: HIERONYMUS II. JOSEPHUS ZEIDLER ABBAS LXI.

Na úseku ramene SEIDAN F.

Rub: Ve věnci z růží a lilí šestirádkový nápis a letopočet: SOCIETAS | NUMISM. PRAG. | PRÆSIDI SVO | DIEM NATAL. LXX. | CELEBRANTI | V. NOV. MDCCCLX.

44 mm, stříbro, bronz. Váha stř. 42·42 g, br. 41·95 g.

B ~ 1359, D ~ 4058~9, MN ~ 693 ~ T. LXXXII., H ~ 4915, MZČ ~ 150, OH ~ 1902, Stslg.

*47. — 1860. Na 500. výročí založení pražských ozbrojených sborů.

Líc: Ve dvojím lomeném kruhu v gotickém orámování, zdobeném nahoře akanťovým ornamentem, je obdélník, v němž dole je český znak, nad ním svatováclavská koruna a nejvýše v pozadí rakouský dvouhlavý orel.

Na vlnité stuze pod českým lvem nápis JUBILÆUM.

Vpravo od znaků je lučištník ve stejnokroji z doby Karla IV. s lukem v rukou, s toulem po pravém a mečem po levém boku. Napravo u nohou letopočet 1360. Vlevo ostrostřelec ve stejnokroji z doby cis. Frant. Jos. I. drží za hlavěš pravici pušku, levicí šavli. Vlevo u nohou je letopočet 1860.

Rub: V trojím kruhu, v kruhové kartuši nahoře lomené, je pohled na severní část ostrova Střeleckého, v pozadí Malá strana a Hradčany.

Vpravo pod úsekem W. S.

Vpravo kartuše v kroužku hlava Karla IV. z pr., s opisem CAROL-I., vlevo je hlava Frant. Jos. I. z l., s opisem FRANC. JOS. I. Na zvlněné stuze nad hlavou Karla letopočty: 1360 | 1420 | 1548, nad hlavou Františka: 1648 | 1741 | 1809, kdy se ozbrojené sbory zúčastnily hájení Prahy proti nepříteli. Dole na stuze je dvouřádkový, německo-český nápis:

K. K. P. PRAGER BÜRG. SCHARFSCHÜTZENCORPS.

C. K. V. SBOR MĚŠT. OSTROSTŘELCŮ PRAŽSKÝCH.

45 mm, stříbro, bronz. Váha stř. 44 g, br. 57 g.

D ~ 4893~4, H ~ 6754, MN ~ 956, MZČ ~ 150, 0, Rg, OH ~ 1902, W.

48. — 1861. Na úmrtí Václava Hanky.

Líc: V lipovém věnci prostovlasá hlava Hankova z pr. Pod ní W. S.

Rub: Šestirádkový nápis v kruhu:

VÁCESLAV | HANKA | NAROZEN 10. ČERVNA | 1791. |
ZEMŘEL 12. LEDNA | 1861.

26 mm, stříbro, bronz. Váha stř. 9·81 g, br. 8 g.

B ~ 1495, D ~ 3387~8, H ~ 7315, MN ~ 692 ~ T. LXXXII, MZČ ~ 150, 0, Stslg, W.

*49. — 1861. Na svolání říšské rady do Vídně.

Líc: V hladkém kruhu je prostovlasá hlava cis. Frant. Jos. I. z l., s knířem a licousy. Po stranách hlavy je rozdělený opis:

FRANCISCUS | JOSEPHUS I.

Pod úsekem hlavy drobně: SEIDAN.

Na okraji nahoře na složené stuze nápis: 20 Břf. 1860 (vydání říj. patentu), dole na stuze: 26 Břf. 1861 (svolání říšské rady). Mezi stuhami vpravo i vlevo po šesti znacích korunních zemí.

Rub: V gotickém orámování stojící Austria zpredu, v řasnatém rouše sponou spiatém, s koruncou vavřínem zdobenou na hlavě, drží v levici meč, také vavřínem zdobený, pravici u jejích nohou stojící štít s rakouským znakem. Uvnitř po stranách je ve dvě rozdělený opis: SENATUS IMPERII | AUSTRIACI INSTALLATUS

Pod úsekem: DIE 1. MAJI 1861.

Na vyvýšeném obvodku ve dvě rozdělený opis: AUSTRIA POTENS IN | UNITATE ET LIBERTATE

46 mm, stř., br. Váha stř. 44·40 g, br. 42·55 g.

B ~ 3260, D ~ 3207 ~ T. XLVII, H ~ 3780, MZČ ~ 150, 0, Rg, OH ~ 1902, W.

Za tuto práci dostalo se umělci od cis. Frant. Jos. I. zlaté medaile přípisem ze dne 25. července 1861.

50. — 1861. Na úmrtí Pavla Jos. Šafaříka.

Líc: Prostovlasé poprsí s licousy z l.

Opis: vpravo PAVEL J. — vlevo ŠAFAŘÍK.

Bez značky. Je uvedena v Seidanově seznamu.

Rub: V kruhu čtyřřádkový nápis:

LITERA | ZABÍJÍ, | ALE DUCH | OŽIVUJE.

24 mm, bronz, cín. Váha br. 6 g, cínu 4·60 g.

Razidlo jest majetkem Nár. musea.

D ~ 3728 ~ 9 ~ T. LVIII, MZČ ~ 150, 0, W.

51. — 1861. Na počest Františka Palackého.

Líc: Prostovlasá hlava historiografa s licousy z pr. Pod úsekem hlavy SEIDAN F.

Opis: FRANTIŠEK | PALACKÝ

Rub: Bohyně Historie sedí na ležícím, korunovaném, českém lvu a drží v levici knihu a brkové pero, v pravici nad hlavou vlající závoj.

Pod úsekem dvouřádkový nápis: OD JEHO ČTĚTELŮV | a letopočet 1861.

Opisem je Palackého heslo: SVOJI KE SVĚMU * A VŽDY DLE PRAVDY.

44 mm, stříbro, bronz. Váha stř. 30·05 g, br. 29·31 g.

Razidlo jest majetkem Nár. musea.

B ~ 1655, D ~ 3626 ~ T. LV., H ~ 7517, MZČ ~ 150, 0, Rg, Stg, W.

*52. — 1861. Na úmrtí srbského patriarchy Josefa svob. pána Ra-jačiče.

Líc: Poprsí s dlouhým, splývavým vlasem a plnovousem z l. v rouchu patriarchy, s čapkou na hlavě, s řetězem a řády na prsou.

Poprsí sahá dole k okraji. Opis ve dvou řádcích:

ЮСИФЪ РАЯЧИЧЪ ПАТРИАРХЪ СРБСКИ.

Uvnitř vpravo: РОЪ. 1784. vlevo: † 1861.

Rub: Serbia se závojem z pr. sedí na kamenném křesle na polštáři se štrápci. Pravici drží meč o zemi opřený, v levici, spočívající na štítě se srbským znakem, má vavřínový věnc a berlu patriarchy. Okolo jest opis:

СВЕ ЗА КРСТ ЧАСТНИ И СРБСКЕ ПРИВИЛЕТЬ

Pod úsekem drobně: ВР. САЙДАНЪ РЕЗ.
44 mm, bronz. Váha br. 40-32 g.

NK z 1911, 0, Rg, W.

***53.** — 1862. Na odhalení pamětní desky na rodném domě Karla Havlíčka v Borové.

Líc: Mezi lipovou a vavřínovou ratolestí, stuhou svázanými, jest prostovlasé poprsí Havlíčkovo zředu, v čamaře a s vázankou na krku.

Rub: Vlevo obrácený český korunovaný lev nad vlající stuhou, na níž jest nápis:

19. SRPNA 1862 NA BOROVI

Nemá značky, je uvedena v Seidanově seznamu.

26 mm, bronz, cín. Váha br. 11-65 g, cínu 7-45 g.

Razidlo je majetkem Pražského měst. musea.

D ~ 3404, MZČ ~ 150, 0, W.

***54.** — 1862. Za udatnost pro Černou Horu.

Líc: Prostovlasá hlava černohorského knížete Mikuláše I. s licousy a knírem z pr.
Okolo hlavy jest opis:

НИКОЛА I. КНЯЗЪ ЦРНОГОРСКИ

Na úseku hlavy jest malé: S.

Rub: Ve věnci z ratolestí: vpravo dubové, vlevo vavřínové, dole stuhou svázaných,
jest třířádkový nápis:

ЗА | ЮНАИТВО | 1862

31 mm, br. Váha br. 10-73 g.

0, Rg, Stslg, W.

***55.** — 1862. Na sjezd lékařů a přírodopýtců v Karlových Varech.

Líc: Osmiřádkový něm. nápis a letopočet:

ERINNERUNG | AN DIE | 37TE VERSAMMLUNG |
DER DEUTSCHEN | NATURFORSCHER | UND
ÄRZTE | IN KARLSBAD. | 1862

Rub: Karlovarské vřídlo. Pod úsekem W. SEIDAN F.

Opis: FELIX PER SECUA MANA FONS SACER

44 mm, stří. (6 exem.), bronz. Váha stří. 42-37 g, br. 44-10 g.

Razidlo jest majetkem Nár. musea v Praze.

B ~ 1989, D ~ 4179, H ~ 6482, MN ~ 853, MZČ ~ 150., Stslg.

56. — 1862. Na Alberta Eman. Edmunda šl. Graffenrieda.

Líc: Ve dvojitém kroužku mezi akantovými ozdobami jest štít se znakem: na tečkovaném poli svislá ostřev s třemi plaménky nahoře a dole s trojlístkem. Po stranách jest po šesticípé hvězdě, s kroužkem uprostřed. Nad štítem jest letopočet: 1862. Na obvodku jest opis: ALBERT : EMAN : EDM : DE GRAFFEN-RIED (Růžice.)

Rub: V obdélníkovém štítku (kartuši), na obvodku zdobeném, jest čtyřřádkový nápis: FAC | RECTE | NEMINEM | TIME

Pod štítkem dole: SEIDAN F.

26 mm, br.

H ~ 7296, MZČ ~ 150.

***57.** — 1863. Na sjezd německých knížat ve Frankfurtě.

Líc: Hlava císaře Františka Josefa I. s licousy z l.

Okolo hlavy opis:

FRANZ JOSEF I. KAISER V. OESTERREICH

Rub: V gotickém, oválném orámování, dole dvakrát lomeném, nahoře žaludem a dvěma dubovými listy ozdobeném jest dvouhlavý orel.

Na obvodku je opis vpravo: DEUTSCHER FÜRSTENTAG | vlevo: ZU FRANKFURT 16. AUG. a pod ocasem orla, v obloučku drobně: 1863.

Po stranách obloučku jest značka: W. S.

27 mm, stří., br. Váha stří. 9-8 g.

H ~ 3781, 0, Rg, Stslg, W.

58. — 1863. Na pěveckou národní slavnost v Brně.

Líc: Šestidílný nápis:

NÁRODNÍ | PĚVECKÁ SLAVNOST | DNE | 25. A 26. SRPNA |
1863 | V BRNĚ

Rub: Ve hladkém kroužku stojí sv. Cyril a Metoděj a drží společně kříž. Metoděj drží pravici na zemi stojící štít, s miniatur. obrázky, Cyril má v levici Písmo svaté. Pod úsekem, sahajícím do opisu, letopočet 863.

Značky není.

Kolem opis: (Úponkovitá ozd.) SVATÝ CYRILL A METHODEJ (Úponk. ozd.)
26 mm, cín. Váha cínu s ouš. 4-72 g.

MZČ ~ 150.

59. — 1863. Na oslavu básníka Frant. Jarom. Rubeše ve Skutči.

Líc: Prostovlasé poprsí básníkově zředu s licousy nad skříženými snítkami lipovou a vavřínovou.

Opis: FRANTIŠEK JAROMÍR RUBEŠ

Rub: Český, korunovaný lev z l. nad vlající stuhou, na níž nápis

6. ZÁŘÍ 1863 VE SKUTČI

Bez značky, ale je uvedena v Seidanově seznamu.

26 mm, br., cín. Váha br. 6-85 g, cínu 5-55 g.

B ~ 1717, D ~ 3721, H ~ 7598, MZČ ~ 150, 0, W.

***60.** — 1863. Na posvěcení chrámu sv. Cyrilla a Metoděje v Karlíně.

Líc: V hladkém kruhu stojí sv. Cyrill a Metoděj zředu, vpravo v rouše biskupa Metoděj, vlevo v rouše řeholním Cyrill. Tento má v pravici kříž a v levici Písmo svaté, onen drží oběma rukama štít, na němž je miniaturní obraz.

Pod úsekem W S.

Na vyvýšeném obvodku je nápis:

NA PAMÁTKU POSVĚCENÍ KOSTELA SV. CYRILA A METUDA
V KARLÍNĚ *

Rub: V ozdobné, gotické kartuši je průčelí chrámu karlínského.

Nápis napravo: DNE 18. ŘÍJNA, nalevo: LÉTA PANĚ 1863.

34 mm, bronz, cín. Váha br. 16-35 g, cínu 11-07 g.

D ~ 4466, H ~ 6756, MN ~ 1010-11, MZČ ~ 150.

61. — 1863. Na posvěcení chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně.

Líc: V hladkém kroužku stojí sv. bratři solušní, vpravo v rouše biskupa Metoděj, vlevo v rouše řeholníka Cyril. Oba drží uprostřed stojící kříž. Cyril má v levici Písmo svaté, Metoděj drží pravici na zemi stojící štít, na němž nahoře pták (pelikán?), dole obřad křtu nebo mše sv. Pod úsekem 863.

Opis: (Ozdoba.) SVATY CYRILL A METHODEJ. (Ozdoba.)

Rub: V gotickém lomeném ovále průčelí chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně.

Opis na okraji: NA PAMÁTKU PO = SVĚCENÍ CHRÁMU uvnitř kartuše: KARLÍNSKÉHO | DNE 18. ŘÍJNA a pod úsekem 1863

26 mm, bronz, cín. Váha br. 8-10 g, cínu 5-8 g.

D ~ 4465, H ~ 6757, MN ~ 1010-11, MZČ ~ 150.

***62.** — 1863. Na 1.000. výročí příchodu sv. Cyrilla a Metoděje na Moravu.

Líc: Slovanští věrozvěstové v celé postavě zpredu. Napravo sv. Metoděj v biskupském rouchu, s mitrou na hlavě, drží v ruce miniaturní obraz posledního soudu. Vlevo sv. Cyril v klášterním rouše, s kapucí na hlavě, drží v pravici kříž, v levici Písmo svaté, označené písmeny P-S.

Dole pod úsekem je znak Moravy ve vavřínových ratolestech, po stranách malé W-S.

Opis: PŘINESLI KRÁLOVSTVÍ NEBESKÉ ZEMS — KÉHO NEHLEDAJÍCE.

Rub: V kruhu je v oblacích ozářený kříž, pod ním na zemi v krajině hornatá a lesnatá skácená modla.

Pod úsekem letopočet: R. 1863.

Nápis na okraji:

NA TISÍCILETOU PAMÁTKU PŘÍCHODU SV. CYRILLA A METUDA DO MORAVY. (Ozdoba.)

44 mm, stří., bronz, cín. Váha cínu 23-34 g, br. 43-65 g, stří. 29-3 g.

H ~ 6097, MZČ ~ 150.

63. — 1863. Oválná medaile na tutéž událost.

Líc: V ovále jsou sv. bratři Cyril a Metoděj v celé postavě zpredu v řasnatém rouše. Cyril drží pravici kříž a v levici Písmo svaté, Metoděj oběma rukama desku s obrazy.

Okolo jest opis: NA TISÍCILETOU PAMÁTKU PŘÍCHODU SV. CYRILLA A METUDA

Pod úsekem ve dvou řádcích: DO MORAVY | 863

Rub: V ovále v oblacích paprsky ozářený kříž a pod ním přeražený sloup s modlou; v pozadí jest hornatá krajina.

Na obvodku jest opis: * PŘINESLI KRÁLOVSTVÍ NEBESKÉ, ZEMSKÉHO NEHLEDAJICE

30 mm + 26 mm, cín. — Šejnost — studie.

Nikde není uvedena.

64. — 1863. 1000. výročí příchodu sv. Cyrilla a Metoděje na Slovensko.

Líc: V kruhu, dole dvakrát lomeném a až k okraji obloučkem sahajícím, jsou sv. Cyril a Metoděj v celé postavě zpredu a drží společně kříž. Metoděj v rouše

biskupa s mitrou na hlavě má pravici na desce u nohou mu stojící, Cyrill v rouše řeholním drží v levici Písmo svaté. V pozadí jsou slovenské hory: Tatra — Matra — Fatra a pod úsekem dole překocená modla. Vpravo je drobně značka: W. S.

V opise: SVATY CYRILL A METODĚJ.

Rub: Uprostřed v perličkovém kroužku jest osmířádkový nápis: NA | PAMIATKU | TISICROČNŮ | PRICHODU | KRESTANSTVA | K. SLOVENOM | POD TATRY | R. 1863

Na obvodku jest dvouřádkový opis:

* SPAS LUD SVOJ A POŽEHNAJ DEDICTVU SVOJMU. | PAS HO A VYVÝŠ HO AŽ NA VEKY Ž. 28. 9.

27 mm, cín, br., stří.

NK ~ 1905 a 1911.

64a. — 1863. Na Bedřicha šl. Graffenrieda.

Líc: Štít s rodovým znakem šl. Graffenrieda (viz č. 38, 56 a 94) ozdobený skládanou stuhou s trojřádkovým nápisem:

FRIDERICUS — DE — GRAFFENRIED

Stuha je ozdobena skupinami teček s růžicemi. Dole je po stranách štítu rozdělený letopočet: 18—63.

Rub: Pohled na Villars (pravděpodobně ve Švýcarsku). Pod úsekem nápis: VILLARS.

Vpravo nad obrazem značka: SEIDAN F.

28 mm, br. Váha 11-33 g.

Nikde není uvedena.

65. — 1864. Na pěveckou slavnost v Praze.

Líc: Pohled na Hradčany. Nahoře dvojřádkový nápis: PĚVECKÁ | SLAVNOST Pod úsekem dvouřádkový nápis:

— V PRAZE — | · 16. KVĚTNA 1864 ·

Rub: V kruhu, nahoře i dole otevřeném, v krásné, gotické kartuši je český lev z l. Po stranách dvojřádkový nápis:

ZPĚVEM K SRDCI | SRDCEM K VLASTI.

Medailka jest bez značky.

26 mm, br., cín. Váha br. 8-20 g, cínu 5-7 g.

Razidlo jest v Nár. museu v Praze.

MN ~ 958.

66. — 1864. Na svěcení praporu zpěváckého spolku ve Štětí (Wegstadtlu).

Líc: Uprostřed je lyra a pod ní skřížené snitky vavřínové. Okolo opis:

ERINNERUNG AN DAS FAHNENFEST.

Rub: Znak města. Uprostřed věž s otevřenými vraty a přes ni vlevo šikmo položené břevno.

Okolo opis: WEGSTADTL AM 19. JUNI 1864.

23 mm, cín. Váha cínu 4 g.

Razidlo je v Nár. museu.

67. — 1864. Na slavnost zpěv. spolku „Kovář“ v Čáslavi.

Líc: Znak král. města Čáslavě: městské hradby se třemi věžemi. Na prostřední věži jest zemský znak, na postranních věžích jsou dva hlásní, proti sobě obrácení. Dole jest otevřená hradební brána. Kolem jest opis: ZPĚVÁCKÝ SPOLEK „KOVÁŘ“ V ČÁSLAVI

Rub: V gotickém, ozdobném štítu je český, zemský znak. Napravo jest opis: DNE 15. SRPNA, nalevo: (ozdoba) 1864 (ozdoba).
26 mm, stří, bronz, cín. Váha stří. 12-10 g, br. 7-82 g, cínu 5-4 g.
Bez značky.
MN ~ 775.

68. — 1864. Na svěcení praporu zpěváckého spolku „Říp“ v Roudnici.

Líc: Uprostřed v kroužku je lyra.

Na okraji opis: ZPĚVÁCKÝ SPOLEK „ŘÍP“ V ROUDNICI

Dole, dolů obr. písmem: * 15. SRPNA 1864 *

Rub: V kruhu sv. Cyrill a Methoděj drží kříž. Cyrill má v levici Písmo svaté, Methoděj v pravici štít. Pod úsekem: 863. Okolo opis: (Ozdoba.) SVATÝ CYRILL A METHODĚJ (Ozdoba.)
26 mm, cín. Váha cínu 5-4 g.
Razidlo je v Národ. museu.
Bez značky.

69. — 1864. Na svěcení praporu spolku vojenských vysloužilců v Ústí nad Labem.

Líc: V kroužku je štít, nad ním přilba a v pozadí skupina zbraní a praporů. Pod štítem v trojhranu šest dělových kulí. Okolo opis: * K. K. MIL. VETERANEN VEREIN AUSSIG *

Rub: Mezi dvěma vavřínovými ratolestmi, dole stuhou svázanými, je pětiřádkový nápis: FAHNEN | WEIHE | AM | 21. AUG. | 1864
26 mm, cín. Váha cínu s ouš. 5-27 g.
Bez značky.
MN ~ 748.

70. — 1864. Na zpěvácký spolek „Svantovít“ v Hlinsku.

Líc: Uprostřed jest lyra, vpravo i vlevo ozdobená snítkami vavřínovými, dole zkríženými. Nad lyrou jest pěticipá hvězda, ozářená paprsky. Nad lyrou jest nápis: SVANTOVÍT, dole letopočet: 18 ²⁸/_s. 64

Rub: Uprostřed jest znak města Hlinska: v čárkovaném poli půl koně. Nahoře jest nápis: HLINSKO, dole pod znakem letopočet: 18 ³¹/₇. 62
23 mm, bronz, cín. Váha br. 8 g, cínu 4 g.
Razidlo jest majetkem Nár. musea v Praze.
MN ~ 841.

Bez značky.

71. — 1864. Na svěcení praporu zpěváckého spolku v Táboře.

Líc: V kruhu jest monogram města Tábora. Na vyvýšeném okraji jest opis: * SVĚCENÍ PRÁPORU DNE 25^{HO} ZÁŘÍ * a písmem dolů obráceným: 1864.

Rub: Mezi dvěma snítkami vavřínovými jest čtyřřádkový nápis: ZPĚVÁCKÝ | SPOLEK | V | TÁBOŘE
26 mm, cín. Váha cínu s ouš. 5-08 g.

Bez značky.

Razidlo je majetkem Národ. musea.

MN ~ 1057.

*72. — 1864. Na válku v Dánsku (dobytí Šlesvika a Holštýna).

Líc: Hlavy rakouského císaře Františka Josefa I. a pruského krále Viléma.
Okolo opis:

FRANZ JOSEF I. KAISER V. OESTERREICH *
WILHELM KÖNIG V. PREUSSEN *

Pod úsekem hlavy rakouského císaře jest značka: W. S.

Rub: V kroužku z lilií je rakouský, dvouhlavý orel. Okolo na vyvýšeném obvodku jest opis: FÜR DEUTSCHES RECHT UND DEUTSCHE EHRE a dolů obrácený letopočet: * 1864 *
39 mm, stří, br. Váha stří. 30-8 g.
H ~ 3782, 0, Rg, W.

73. — 1865. Na otevření „Okružní třídy“ ve Vídni.

Líc i rub týž jako na medaili „Na rozšíření města Vídně“ z roku 1857 čís. 26.
Na hraně medaile je vyrytý nápis:

ΣUR ERÖFFNUNGSFEIER DER RINGSTRASSE 1. MAY 1865

44 mm, br. Váha br. 32-20 g.

OH ~ 1902, Stslg.

74. — 1865. Na svěcení praporu zpěváckého spolku v Mladé Boleslavi.

Líc: Uprostřed je český lev vpravo obrácený. Okolo dvouřádkový opis. Vně, větším písmem: PAMÁTKA SVĚCENÍ PRÁPORU ZPĚVÁCKÉHO SPOLKU *
Uvnitř drobněji nahoře: (Ozdoba.) V MLADÉ BOLESLAVI (ozdoba), dole: 5^{HO} ČERVNA 1865.

Rub: Uprostřed je matka boží s dětátkem. Okolo opis vpravo: ZPĚV TOŤ, vlevo: BOŽSKÝ ZJEV.
27 mm, cín. Váha cínu 5-6 g.
Razidlo je v Nár. museu.
MN ~ 768.

Bez značky.

75. — 1865. Na otevření řetězového mostu v Budapešti.

Líc: Poprsí císaře F. J. I. z l. v generálském stejnokroji.
Opis: FERENCZ JÓZSEF AUSZTR. CSÁSZÁR. MAGYAR ORSZÁG KI-RÁLYA
Dole drobně: W. SEIDAN

Rub: Dva andělé vznášejí se nad mostem; jeden drží palmovou ratolest, druhý svazek prutů. Pod nimi je pohled na nový řetězový most a královský hrad. Nad obrazem v polokruhu je opis: 1865. ÉLJEN A KIRÁLY! JUN. 6^{AN}.
Po stranách jsou znaky: rakouský a maďarský.
37 mm, cín, br. Váha cínu 22-5 g.
H ~ 3786, NK ~ 1904.

76. — 1865. Na památku svěcení praporu zpěv. spolku „Moravana“ v Kroměříži.

Líc: Uprostřed pohled na Kroměříž.

Nad pohledem nápis: DNE 20. SRPNA 1865

Pod úsekem čtyřdílný nápis:

PAMÁTKA SVĚCENÍ | PRÁPORU | ZPĚV : SPOLKU | MORAVANA

Rub: V gotické, oválové, dole lomené ozdobě moravská orlice.

Okolo dvojdílný opis: ZPĚV JEDNOTI, | JEDNOTA SÍLÍ

Bez značky.

26 mm, br., cín. Váha br. 7-10 g.

Razidlo jest v Národ. mus. v Praze.

77. — 1865. Na odhalení pomníku Jana Amosa Komenského v Brandýse nad Orlicí.

Líc: V kruhu, nahoře dvakrát lomeném, pomník (štíhlý jehlan), v pozadí jehličnatý les. Okolo opis: JANU AMOSU | KOMENSKÉMU

Pod úsekem: VDĚČNÝ NÁROD

Rub: Mezi dvěma lipovými ratolestmi, dole vlající stuhou spojenými, jest pětiřádkový nápis: V | BRANDÝSE | NAD ORLICÍ | DNE 5. ZÁŘÍ | 1865. Bez značky.

27 mm, br., cín. Váha br. 9-45 g, cínu 6-15 g.

MN ~ 754, 0, W.

78. — 1865. Na vydání císařského diplomu a patentu.

Líc: Prostovlasé poprsí panovníka mužné podoby z l., sahající dole až k okraji, s knírem a mohutnějšími licousy, ve vojenském kabátě a plášti, s řádem zlatého rouna a křížem. Pod paží na plášti značka Seid.

Opis: FRANTIŠEK JOSEF I, CÍSAŘ RÁKOUSKÝ KRÁL ČESKÝ

Rub: Česká, svatováclavská koruna a za ní žezlo a meč, křížem přes sebe položené, a po pravé straně ratolest lipová, po levé vavřínová, také zkřížené a stuhou svázané.

Na vyvýšeném okraji nahoře v oblouku nápis: DNE 20. ŘÍJNA 1860 a dole písmem ven obráceným: DNE 20. ZÁŘÍ 1865

33 mm, stříbro, bronz, cín. Váha stříbr. 15-6 g, br. 17-3 g, cínu 11-75 g.

ČS ~ T. CLXXVIII č. 1523, D ~ 3208—9 ~ T. XLVII, H ~ 3785, MZČ ~ 150, 0, Rg, OH ~ 1902, W.

79. — 1865. Na svěcení praporu zpěváckého spolku „Jaroslav“ v Kojetíně.

Líc: Ve dvojím kruhu (vnější perličkový), dvouřádkový nápis: JAROSLAV | 1865.

Rub: V gotickém orámování moravská orlice. Opisy: vpravo: ZPĚV JEDNOTÍ.
27 mm, cín. Váha cínu 5-6 g. vlevo: JEDNOTA SÍLÍ.

Razidlo je v Nár. museu.

Bez značky.

80. — 1865. Na 50. kněžské družotiny jagerského arcibiskupa Vojt. Bartakovice.

Líc: Poprsí arcibiskupa s čapkou na hlavě a s křížem na řetěze na prsou z pr.
Okolo poprsí jest opis:

ADALBERT. BARTAKOVICS DE KISAPPONY AEPPVS. AGRIENSIS

Rub: V prohloubeném kruhu jest osmiřádkový lat. nápis:

DE | ECCLESIA PATRIA | LITERIS | ZELO AMORE | LIBERALITATE
OPTIME MERENTI | METROPOLIT. CAPITVLVM | AGRIENSE

Na vyvýšeném okraji jest opis silným písmem:

POST X LVSTRA A PRIMITIIS MDCCCLXV (Ozdoba.) Bez značky.

44 mm, br. Váha br. 43-22 g.

NK z r. 1911, Rg.

81. — 1865. Na sjezd lékařů a přírodopytčů v Bratislavě.

Líc: V gotickém ovále nahoře i dole lomeném jsou koruna uherská a znak města: v ozdobném štítě brána s třemi věžemi a čtyřmi střílnami. Mezi korunou a znakem je pětiřádkový, maďarský nápis: A | MAGYAR ORVOSOK ÉS | TERMÉSZETVIZSGÁLÓK | XI. GYŰLÉSÉNEK | 1865

Na vyvýšeném obvodu rozdělený opis:

POZSONY SZABAD | KIRÁLYI VÁROSA

Rub: Dvě ženské, prostovlasé postavy v řasnatém rouše, bohyně lékařství a přírodovědy, sedí proti sobě u roubení studnice, ozdobené gotickým rumpálem, s okovem na kladce visícím, hledí na sebe. Bohyně lékařství má v pravici misku s hadem kolem ruky otočeným a levicí drží se rumpálu, bohyně přírodovědy má v levici zrcátko a pravici se opírá o roubení studny. Mezi oběma bohyněmi před studnicí sedí sova zpředu.

Kolem líčení rozdělený opis:

SCIENTIA MOTU | CLARIOR

Pod úsekem drobně: W. SEIDAN INV. & FEC.

45 mm, stříbr., br. Váha br. 52-40 g, stříbr. 49-5 g.

H ~ 6870, NK ~ 1911, MZČ ~ 150, Rg, OH ~ 1900, W.

*82. — 1865. Na 50. výročí osvobození Srbska.

Líc: Prostovlasá poprsí srbských knížat Miloše I. a Michala III. ve vojenském stejno-kroji s řády na prsou a s kožešinovým pláštěm přes ramena z l. Na úseku ramene: SEIDAN.

Na vyvýšeném okraji opis:

КНАЗЪ МИЛОШЪ ОБРЕНОВИЋЪ I. ✱

КНАЗЪ МИХАИЛЬ ОБРЕНОВИЋЪ III. ✱

Rub: Bohyně vítězství Serbia s hlavou vavřínem ozdobenou zpředu podpirá se levicí, v níž drží tyč s frygickou čapkou, o pomníček, na němž plápolá oheň. Na pomníčku jest obraz vítězného jezdce. Serbia má v pravici palmu vítězství; za ní na pravo sedí lev. Pod úsekem je letopočet: 1865.

Na obvodu je opis:

У СЛАВУ ВСТАНКА КНАЗА МИЛОША 1815.

БЛАГОДАРНА СРБИЈА

44 mm, stříbr., bronz a cín. Váha br. 45-45 g, cínu 29-82 g.

Rg, S.

83. — 1865. Upomínka na lidovou slavnost ve Vídni.

Líc: V prohloubeném kruhu císařova hlava s licousy, ozdobená vavřínovým věncem s vlající stuhou.

Okolo hlavy opis: FRANZ JOSEF I. KAISER V. OESTERREICH ✱

Rub: Ve vavřínovém věnci, dole stuhami spiatém, jest třífádkový nápis:

Bez značky. PRATER | VOLKSFEST | 1865
32 mm, cín.

84. — 1865. Jiná na tutéž událost.

Líc: Hlavy císařských manželů z l.
Opis: FRANZ JOSEF I · ELISABETH ·

Rub: V mírně prohloubeném poli jsou dvě zkřížené, dubové ratolesti pod rakouskou korunou; nad ní v půlkruhu 10 hvězdiček.

Opis: ZUR ERINNERUNG AN DAS VOLKSFEST IN WIEN 1865 ✪
Bez značky.
27 mm, cín, br.

***85.** — 1866. Na vypovědění války Rakouskem Prusku a Italii.

Líc: Cís. Frant. Jos. I. v celé postavě zpředu, prostovlasý, s plnovousem, v maršálském stejnokroji s rozepiatým pláštěm, s řády a řádovou stuhou na prsou, drží v pravici skloněný meč se štrápcem. Levici má na císařské koruně, která spočívá na polštáři se štrápci a s ním na kamenném podstavci, pokrytém vavřínovým rouchem.

Nad obrazem v půlkruhu opis:

FÜR MEIN HEILIGES RECHT

Pod úsekem vpravo značka: W. S.

Rub: V koruně rozložitého dubu sedí rakouský, dvouhlavý orel s rozpjatými křídly. Pod dubem útočí na orla dva hadi. Pravý ovinuje štít s italským, levý s pruským znakem. Napravo jest opis: ITALIEN, nalevo PREUSSEN
Pod úsekem jest nápis:

18. JUNI 1866

a pod ním ozdoba ze dvou dýk rukovětní k sobě obrácených.
32 mm, br. Váha br. 17.62 g.
Rg, Stslg.

***86.** — 1866. Projev nepřemožitelnosti a síly říše rakouské.

Líc: Archanděl Gabriel, s gloriolou a rozpjatými křídly, klečí na přemoženém Satanáši a pravici klade na něj meč. V levé ruce má váhy.

Okolo jest opis: DURCH SEINEN STARCKEN ARM

Pod úsekem vpravo značka: W. S.

Rub: Stojící anděl zpředu drží oběma rukama štít se znakem Dol. Rakous. Na břevně letopočet: 1866

Okolo jest rozdělený opis:

FEST BEI GRÜNDET.

25 mm, br. Váha br. 7.53 g.
Rg, Stslg.

***87.** — 1866. Projev věrnosti města Vídně císaři.

Líc: V perličkovém kroužku ozdobný štít se znakem města Vídně; po obou jeho stranách vavřínové ratolesti. Na štítě okřídlená hlavička. Nad znakem drobný opis: DIE STADT WIEN, pod ním letopočet: 1866.

Na obvodu jest opis:

IN DEM TAGEN DER GEFAHR TREU ZU SEINEM KAISER ✪

Rub: Letící, mužská postava z l. s vavřínovým rouchem a s hořící pochodní v pravici. V krajině pod ní na pomníčku dvouhlavý, rakouský orel.
Pod úsekem vpravo: W. S.
25 mm, bronz. Váha br. 7.51 g.
Rg, Stslg.

***88.** — 1866. Projev věrnosti Čechů císaři.

Líc: Před korunovanou, stojící Austrií, jež drží v levici žezlo s rakouským orlem, klečí korunovaná Bohemia, která podpírá levici štít s českým znakem. Obě bo-hyně si podávají pravice.

Okolo jest opis: BÖHMENS ALTBEWÄHRTE TREUE.

Pod úsekem jest letopočet: 1866.

Rub: Na kamenné desce leží český lev korunovaný, dopředu hledící a drží v pravé tlapě žezlo. V pozadí jest Vltava s Karlovým mostem a pohledem na Hradčany.

32 mm, bronz. Váha br. 20.5 g.
Rg, Stslg.

***89.** — 1866. Projev věrnosti Tyrolanů císařskému domu.

Líc: V perličkovém kroužku jest tyrolská orlice korunovaná, s kroužkem lilí kolem hlavy.

Na obvodu opis ve dvě rozdělený:

Nahoře: (ozdoba) TIROLS TAPFERE SÖHNE (ozdoba) dole, písmem dolů obráceným: ITALIEN IM J. 1866.

Rub: Ženská postava zpředu v řasnatém rouše, s hlavou vavřínem zdobenou, stojí u oltáře s rakouským znakem. Na oltáři plá vítězný oheň. Žena drží v pravici meč, její levice spočívá na svazku prutů.

Okolo jest rozdělený opis:

IN TREUE FÜR D. | HERSCHERHAUS

Vpravo pod úsekem značka: W. S.

32 mm, br. Váha br. 19.19 g.
MÖG ~ 1912, Rg, Stslg.

***90.** — 1866. Vítězství arciknížete Albrechta v bitvě u Custozy.

Líc: Skupina tří vojáků drží na svých bedrech desku, na níž stojí rakouský, dvouhlavý orel s rozpjatými křídly. Okolo jest přerušovaný opis:

CUSTOZZA | 24. JUNI 1866.

Pod úsekem značka: W. S.

Rub: Ve vavřínovém věnci, dole stuhami spiatém, jest čtyřdílný nápis:

HOCH | OESTERREICH | ES LEBE DER | KAISER:

25 mm, br. Váha br. 7.42 g.
Rg, Stslg.

***91.** — 1866. Vítězství admirála Viléma šl. Tegetthoffa v námořní bitvě u Visu (Lissy).

Líc: Vítězná Austria v celé postavě, z l., v řasnatém rouše, s vlasem splývavým, s vavřínovým věncem a korunou na hlavě, stojí v lastuře, kterou táhne pár bujných, mořských ořů. V pravici drží k zemi skloněný trojzubec, levici podpírá štít s rakouským znakem.

Kolem jest rozdělený opis:

LISSA XX. JULI | 1866

Vlevo pod úsekem značka: SEIDAN

Rub: Pod věnečkem z pěticípých hvězdiček jest ve dvou řádcích nápis:

HURRAH | DER KAISER:

Pod nápisem jsou zkřížené větvičky palmy a vavřínu.

32 mm, br. Váha br. 20·10 g.

Rg, Stslg.

*92. — 1866. Na uzavření míru mezi Rakouskem, Pruskem a Itálií.

Líc: Poprsí Vindobony z pr. s hlavou ozdobenou vavřínovým věncem a korunou.

Šat bohatě zdobený se sponou a rakouským orlem na prsou.

Pod úsekem pravého ramene značka: W. S.

Rub: Ženská postava v řasnatém, vlajícím rouše a se závojem z pr. drží oběma rukama vzhůru obrácený roh hojnosti; vedle ní vpravo stojí anděl s palmou v pravici a s levicí na prsou položenou.

Okolo jest opis:

DER FRIEDE GESCHLOSSEN AM 23. AUG. UND 3. OCT. 1866.

32 mm, br. Váha br. 20·02 g.

Rg, Stslg.

93. — 1866. Na obchodní spolek v Čechách.

Líc: Stojící, korunovaná postava Austrie zpředu, drží pravici korunované, klečící Bohemie, která se levicí opírá o český znak.

Pod úsekem letopočet: 1866.

Kolem opis: BÖHMENS · ALTBEWÄHRTE TREUE.

Rub: Korunovaný, odpočívající český lev z l., s hlavou vpřed obrácenou. V pozadí pohled na Prahu.

Dole vpravo drobné: W. S.

34 mm, bronz, cín. Váha cínu 13·10 g.

D ~ 4906, Stg.

*94. — 1866. Na 81. narozeniny šl. Wolfg. Karla Eman. Graffenrieda-Burgensteina.

Líc: V prohloubeném kruhu poprsí šl. W. K. E. Graffenrieda s dlouhým plnovousem zpředu. Okolo poprsí jest drobný opis:

ZUR FEIER SEINES 81. | GEBURTSTAGES 1866.

Na vyvýšeném okraji jest opis větším písmem: WOLFG. CARL EMAN. VON GRAFFENRIED-BURGENSTEIN GEB. IN BERN D. 30. NOV. 1786 (Ozdoba.)

Rub: V kruhu mezi akantovými ozdobami jest Graffenriedův znak: na tečkovaném poli svislá ostřev s třemi plaménky nahoře a dole s trojlístkem. Po stranách jest po šestícípé hvězdě uprostřed s kroužkem. Pod znakem jest na stužce řád s korunou, pod níž lilie. Dole pod řádem jest značka: SEIDAN.

Okolo znaku na široké stužce jest dvouřádkový drobný opis:

VORMALS MITGLIED DES KLEINEN UND DES SOUVERAINEN RATHES, PRÄSIDENT DES | OBEREN EHEGERICHTS UND INFANTERIE MAJOR DER REPUBLIK BERN.

44 mm, br. Váha br. 44·17 g.

Stslg.

95. — 1866. Na sjezd lékařů a přírodozpytců v Rimavské Sobotě.

Líc: V kruhu jest městský znak (orlice s rozpiatými křídly vpravo hledící) s úponkovitými výplněmi kruhu. Na obvodku opis:

RIMASZOMBAT A MAGYAR ORVOSOK ÉS
TERMÉSZETVIZSGÁLÓKNAK ✦

Rub: Stojící, korunovaná Hungaria v brnění, s vlajícím vlasem a pláštěm zpředu, opásaná mečem, s nataženou pravici, drží levici u nohou stojící štít s městským znakem: brána nad třemi kopci. Po pravé straně je sova, poprsí vědce, v pozadí dva snopy obilí; po levici je skupina, znázorňující obchod a průmysl: ozubené kolo, balík, kotva a v pozadí vysoká pec.

Pod úsekem letopočet: 1866. Na okraji vpravo drobné: SEIDAN

44 mm, stří., br. Váha br. 37·85 g, stří. 32 g.

H ~ 6924, NK ~ 1911, MZČ ~ 150, Rg, Stslg, W.

96. — 1867. Na hold deputace Rakušanů, v Moldavě žijících, ke korunovací v Uhrách.

Líc: V poli osmiřádkový nápis:

AD CORONATIONEM AUGG | IMPERATORIS ET IMPERATRICIS |
FRANCISCI JOSEPHI I · | ET ELISABETHAE | IN REGES HUNGA-
RIAE | BUDAE D · 9 · JUN · 1867 | GRATIOSISSIME RE | CEPTA ·

Nad paprsky ozářená uherská koruna.

Dole na okraji drobné vpravo: SEIDAN

Rub: V prohloubeném poli trojdílný štít se znaky rakouským, uherským a moldavským. Opis písmem dolů obráceným: AUSTRIACORUM IN MOLDAVIA DEPUTATIO | DUCTU C. EQ. TIS A WOHLFARTH
Na vyvýšeném okraji opis:

DRE T · CZIHAK L · DANIEL S · GOLDBAUM C · KONYA I · D ·
MAUGSCH JAC · NEUSCHOTZ J · STASSHOHER ✦

36 mm, zl., stří., br. Váha br. 23·50 g.

H ~ 3800, MZČ., MÖG. ~ 1912, NK ~ 1904, Stslg.

97. — 1867. Na uherskou korunovací.

Líc: V kruhu hlavy císař. manželů z l. Císař s knírem a licousy s vavřínovým věncem s vlající stuhou na hlavě, císařovna s diadémem. Pod nimi uherský znak, po obou stranách rohy hojnosti. Nad hlavami na obvodu dvouřádkový nápis:

Á BUDA — PESTI KORONÁZÁS | EMLÉKEÜL 1867.

Rub: Uherská, královská koruna, nad níž v půlkruhu je deset praporů uherských žup s vlajícími stuhami a střípci, se znaky uprostřed vavřínových věnečků. Pod korunou je zemské jablko se znakem, nad ním zkřížené žezlo a meč, ozdobené vpravo ratolestí palmovou, vlevo vavřínovou.

Pod jablkem značka W. S.

37 mm, cín, br. Váha br. 20·30 g, cínu 15·88 g.

Mgn ~ 1912, NK ~ 1911, MZČ ~ 150, 0, Rg, Stslg, W.

98. — 1867. Na 200. výročí založení evang. kolegia v Prešově (Eperiesu).

Líc: Budova kolegia v průčelí.

Nad ní jest dvouřádkový nápis:

AZ Á. H. EV. KER. COLLEGIUM | EPERJESEN

Pod budovou ve dvou řádcích je nápis:

MDCCCLXVII | SEPT. X^{EN}.

Dole nalevo jest značka: W. SEIDAN

Rub: Jedenáctiřádkový nápis:

ALAPITTATOTT | ÉS ÉPITTETETT 1666—67 | AF. M. ORSZ. K K. ÉS
RR. ÁLTAL. | MEGÚJITTATOTT | KÉTSZÁZADOS ÖRÖMÜNNEPÉRE
| ZSEDÉNYI EDE KER. FELÜGYELŐ | MÁDAY KÁR. SUPERINTEN-
DENS | BÁNÓ JÓS. ÉS JÓOB VEND. | COLL. FELÜGYELŐK | HAZ-
SLINSZKY FR. IGAZGATÓ | IDEJÉBEN. 1867.

46 mm, stří., br. Váha stří. 35 g, br. 37-52 g.

H ~ 6198, NK ~ 1909—1911, Stslg.

99. — 1867. Na slavnost svěcení školy a praporu zpěváckého spolku „Zvukoboru“ v Chocni.

Líc: Šestiřádkový nápis: SLAVNOST | SVĚCENÍ ŠKOLY | A | PRAPORU
ZPĚVÁCKÉHO | SPOLKU | ZVUKOBORU.

Rub: Průčelí nové školní budovy. Pod úsekem ve třech řádcích: V CHOCNI | DNE
15. ZÁŘÍ | 1867.

27 mm, cín. Váha cínu 6-98 g.

Bez značky.

100. — 1867. Svěcení praporu pěveckého spolku „Pěslav“ v Třeboni.

Líc: Ve hladkém kroužku jest znak města Třeboně: dvě věže s hradební zdí, mezi
nimiž štít s pětistou růží. S okna levé věže vlaje prapor, na němž je pětistá
růže.

Opis: SVĚCENÍ PRÁPORU V TŘEBONI DNE 22 ZÁŘÍ * 1867 *

Rub: Na kruhové lesklé ploše český lev z l.

Na vyvýšeném okraji opis:

PĚVCE DOBRA MILUJŮ BOZI * PĚSLAV *

26 mm, br., cín. Váha br. 7-80 g, cínu 6-70 g.

MN = 1069, MZČ ~ 150, Stslg.

Bez značky.

*101. — 1867. Na úmrtí Dr. Ant. Kar. Lorenzuttiho, lékaře v Terstu.

Líc: V prohloubeném kruhu prostovlasé poprsí Lorenzuttiho z l. s licousy. Vpravo
na okraji drobně: NATO XXI. SET. 1806, vlevo: MORTO XXVIII. NOV. 1867
Na vyvýšeném okraji je opis:

ANT. CARLO. LORENZUTTI. CAV. CONS. DI.
GOVERNO. MEDICO. TRIESTINO. *

Na úseku levého ramene: SEIDAN

Rub: Ve věnci z ratolestí, dubové vpravo a vavřínové vlevo, stuhou dole spiatých,
sedmiřádkový nápis:

ALL' OPEROSO CITTADINO | DIRETTORE DEL PATRIO NOSOCO-
MIO | DELLE LETTERE E DELLE SCIENZE | CULTORE FELICE |
AMICO E PADRE ESEMPLARE | UNO DEI MOLTI AMMIRATORI | D.

51 mm, br. Váha 57-27 g. Minc. kab. ve Vídni.

Uvedena jen ve spise „Medicina in Nummis“ Dr. Gézy Faludiho — 1929 —
Budapešť.

102. — 1867. Na 80. narozeniny prof. Jana Ev. Purkyně.

Líc: Prostovlasé poprsí učencovo z pr., nahoře i dole do opisu sahající.

Opis: JAN — PURKYŇĚ

Pod pravým ramenem: SEIDAN

Rub: Anděl, s plamenným jazykem na temeni, sedí vlevo od pomníku a je opřen
pravici, v níž drží vavřínový věnec, o pomník, v levici má zrcátko. Na pomníku
je nádoba s hadem. Pravá noha andělova spočívá na knize, vedle níž je vpravo
sova a květina, vlevo od anděla jest zeměkoule a svitek papíru.

Na pomníku nápis: 80 LET.

Pod úsekem ve dvou řádcích:

DNE 17. PROSINCE | 1867

Opis na obvodku: NESMRTELNÝ V NÁRODU A VĚDĚ NEPOČÍTÁ
LET.

44 mm, bronz, cín. Váha br. 38-90 g, cínu 22-58 g.

B ~ 1684, D ~ 3675 — T. LVI, H ~ 7554, MZČ ~ 150.

103. — 1867. Na vyhlášení ústavy v Předlitavsku.

Líc: V kruhu z pěticipých hvězdiček hlava císaře Fr. J. I. z pr., s kníry a licousy, zdo-
bená věncem z dubových a vavřínových listů s vlající stuhou. Na vyvýšeném
okraji opis:

FRANCISCVS JOSEPHVS I. AVSTRIAE IMPERATOR *

Rub: Anděl pod stromem sedící z pr. píše písačkou do knihy, kterou drží v levici,
datum XXI DEC | 1867. Vlevo u nohou je zeměkoule s korunovaným mono-
gramem F J I. Vlevo na okraji opis: OPTIMO PRINCIPI V pravo pod úsekem
drobně: SEIDAN

44 mm, br. Váha br. 45-25 g.

D ~ 3210 T. XLVII, Stslg.

104. — 1867. Na výstavu hospodářské školy v Děčíně-Libverdě.

Líc: Ve dvojím, hladkém kruhu ve vnitřním obvodku je korunovaný český lev z l.
Opis dvouřádkový v horní části vnějšího obvodku:

HÖHERE LANDWIRTHSCHAFTLICHE UND LANDWIRTH
SCHAFTLICH — INDUSTRIELLE LANDESLEHRANSTALT

a dole na obvodku větším písmem dolů obráceným nápisem:

TETSCHEN LIEBWERD

Rub: Věnec, nahoře otevřený, dole stuhou spiatý, z prava složený z větévků klasů,
z leva z větévků ovocných. Uprostřed věnce vodorovný štítek s nápisem: EHREN-
PREIS a nad štítkem pluh.

Dole při okraji: W. S.

40 mm, bronz, cín. Váha br. 28-15 g, cínu 23-6 g.

D ~ 5247 ~ T. LXXXII., Stslg.

105. — 1867. Na 600. výročí založení města Vysokého Mýta.

Líc: V gotickém ovále čtyřikrát lomeném je Litomyšlská brána Vysokého Mýta.
Vpravo na vnitřním obvodku jest nápis:

VEZE NAD BRANOU
LITOMYŠLSKOU

vlevo

Pod úsekem letopočet 1867

Na vyvýšeném, vnějším obvodku opis:

NA ŠESTISTYLETOU PAMÁTKU | ZALOŽENÍ VYSOKÉHO MÝTA

Dole po stranách drobně: W. — S.

Rub: Korunované poprsí Přemysla II. s plnovousem a v plášti sahá dole až k okraji, nahoře do opisu a drží v pravici žezlo, v levici državu (říš. jablko).

Opis: PŘEMYSL OTAKAR II. — KRÁL ČESKÝ

40 mm, bronz, cín. Váha br. 23·50 g.

D ~ 4283—4 T. LXIX, H ~ 6296, MN ~ 842, MZČ ~ 150, Rg, Stslg.

106. — 1868. Na položení základního kamene ke stavbě Národního divadla v Praze.

Líc: Mezi dvěma lipovými snítkami, dole stuhou svázanými, je šestiřádkový nápis a letopočet:

SLAVNÉ POLOŽENÍ ZÁKLADNÍHO KAMENE DIVADLA NÁRODNÍHO
V PRAZE DNE 16. MÁJE 1868.

Rub: Průčelí Národního divadla.

Pod úsekem vpravo SEIDAN

33 mm, bronz, cín. Váha br. 16·37 g, cínu 11·2 g.

Razidlo jest v Pražském měst. museu.

B ~ 2178, D ~ 4916—7 T. LXXIX, H ~ 6760, MZČ ~ 150, Stslg.

107. — 1868. Na zavraždění srbského knížete Michala III. Obrenoviče.

Líc: V kruhu jest prostovlasé poprsí Michala Obrenoviče s plnovousem, ve vojenském stejnokroji a s řády na prsou z l.

Na okraji kruhu rozdělený opis:

vpravo: ПОГИБ Е 29 МАЈА 1868, vlevo: У ТОПЧИДЕРУ.

Na vyvýšeném obvodku dole dvě vavřínové větvičky, svázané dole stuhou, nahoře opis:

✱ КНЕЗ МИХАИЛО ОБРЕНОВИЋ III. ✱

Pod úsekem ramene vlevo drobně: W. SEIDAN F.

Rub: Vpravo stojící kníže v národním kroji hledí vpravo a drží v pravici svitek papíru, levicí žerď se znakem. Vlevo od něho anděl drží pravou rukou na jeho hlavě vavřínový věnec se stuhou, v levici má palmovou ratolest.

Nad obrazem kolem opis:

ТВОЈА—МИСО—ПОГИНУТИ НЕЋЕ

44 mm, br., cín. Váha br. 37 g.

MZČ ~ 150, Stslg.

108. — 1868. Na oslavu zpěváckého spolku „Pěslav“ v Pětídomech u Vídně.

Líc: V kruhu stojí korunovaný český lev z l. Vpravo pod ním: W. SEIDAN. Na vyvýšeném okraji nápis:

PĚVCE DOBRA MILUJÚ BOZI a dole písmem na venek obráceným

✪ PĚSLAV ✪

Rub: Na kameni sedí prostovlasý pěvec ve staročeském kroji z pr., s čapkou s perem na zádech zavěšenou, s lyrou v pravici. Vpravo pod úsekem: SEIDAN.

Okolo opis: V PĚTIDOMECH U VIDNÉ DNE 20. ČERVENCE 1868.

26 mm, cín. Váha cín 5·89 g.

109. — 1868. Na svěcení praporu čechosl. zpěv. spolku „Slavoje“ v Pětídomech u Vídně.

Líc: Mezi dvěma lipovými snítkami dole stuhou svázanými je šestiřádkový nápis:
PAMÁTKA | SVEČENÍ | PRAPORU | ČECHOSLOV. | ZPĚV. SPOLKU |
„SLAVOJE“ |

Pod stuhou drobně: ZEJN

Rub: Týž jako na medaili „Pěslava“, s tímž opisem a datem.

Vpravo pod úsekem drobně: SEIDAN.

26 mm, cín. Váha 5·89 g.

MZČ ~ 150.

110. — 1868. Na oslavu prof. Jana Ev. Purkyně pražskou universitou.

Líc: Prostovlasé poprsí učencovo z pr. nahoře i dole do opisu sahající.

Opis: JOANN. EV. | PURKYNĚ

Pod pravým ramenem: SEIDAN.

Rub: V kruhu devítiřádkový lat. nápis:

PHYSIOLOGIAE | RECENTIORIS FUNDATORI | DECEMABHINC
LUSTRIS | UNIVERSITATI | CAROLO—FERDINANDEAE | AD-
LECTO | FAKULTAS MEDICA | PRAGENSIS IX. DEC. | MDCCCLXVIII

44 mm, stříbro, bronz. Váha stří. 34·40 g, br. 45·50 g.

D ~ 3673—4 T. LVI., 0, Rg, Stslg, W.

111. — 1868. Na udělení práva shromažďovacího a spolčovacího.

Líc: U pomníku napravo stojí prostovlasá, ženská postava v řasnatém rouše z předu, drží v natažené pravici palmovou ratolest, levicí na pomníku podepřený svazek prutů, stuhou svázaných.

Na pomníku jest drobný, pětiřádkový nápis:

VEREINS | UND | VERSAMM | LUNGS | RECHT

Napravo u nohou postavy zeměkoule, na níž je mapa Rakouska se šesticípou hvězdou uprostřed a vpravo drobný nápis: ÖSTERREICH

Nahoře na obvodku nápis: DURCH EINIGKEIT STARK

Pod úsekem jest letopočet: 1868. Od pomníku na levo drobně: SEIDAN

Rub: V kruhu jest vlaštovčí hnízdo s ptáčky. Nad ním jest opis: GLEICHES RECHT a pod ním písmem na venek obráceným: FÜR ALLE

Na obvodku, třikrát přerušeném ozdobami otevřených makovic, jsou dvouřádkové opisy: EINTRACHT UND BRÜDERLICHKEIT | BILDUNG
UND FORTSCHRITT | FREIHEIT UND GESETZ |

44 mm, cín. Váha cínu 23·17 g.

MZČ ~ 150 T. VII.

112. — 1868. Na památku slavnosti III. německé, střelecké jednoty ve Vídni.

Líc: V kruhu, ve věnci z dubového listí propleteném úzkou stuhou, jest trojhranný štít s rakouským znakem. V pozadí za ním jest vlající stuha. Na vyvýšeném obvodku jest opis:

ZUR ERINNERRUNG A. D. III. DEUTSCHE
BUNDESSCHIESSEN IN WIEN 1868 ✱

Rub: Poprsí Vindobony s dubovým věncem se stuhou na hlavě a hradební korunou v ozdobném rouše se sponou z pr.

Nahoře je opis: DAS VATERLAND VOR ALLEM

Pod poprsím jest vpravo značka: SEIDAN

34 mm, br. Váha br. 15.63 g.

MZČ ~ 150.

113. — 1868. Odměna vítězům ve střelbě při slavnosti III. německé střelecké jednoty ve Vídni.

Líc: V perličkovém kroužku jest dvouhlavý orel se štítkem na prsou, na němž je kříž; cíl. koruna s vlajícemi stuhami sahá do opisu.

Kolem jest štítkem rozdělený opis:

III. DEUTSCHES BUNDES = Štítek s nápisem = 1 Fthlr (1 Feinthaler)
SCHIESSEN WIEN 1868

Rub: Pod dubem stojí ženská postava v řasnatém rouše s vavřínovým věncem na hlavě z pr. a drží v pravici svitek papíru přes rameno položený, v natažené levici na větvičce dubu zavěšený štít s rakouským znakem. Kmen dubu jest ovínut břečtanem.

Okolo jest opis: WIR WOLLEN SEIN EIN EINIG VOLK VON BRÜDERN

Pod úsekem vlevo jest drobně značka: SEIDAN

34 mm, br. Váha br. 17.73 g.

***114.** — 1868. Školní odměna žáků hlavní školy v Broumově.

Líc: V kruhu, v ozdobné kartuši jest znak města Broumova: husa z l. na vodorovně čárkovaném poli se šesticípou hvězdou vlevo nahoře.

Dole pod okrajem drobně: SEIDAN.

Opis: HAUPTSCHULE DER STADT BRAUNAU IN BÖHMEN *

Rub: Ve vavřínovém věnci pětiřádkový nápis:

DEM | BESTEN | SCHÜLER | DER III (třída vyryta)
KLASSE | 1868 (vyrytý letopočet.)

Okraj oboustranně vyvýšený.

29 mm, stf., bronz, cín. Váha stf. 13.35 g, br. 11.55 g, cínu 9.25 g.

D ~ 4133—4—5.

115. — 1868. Sjezd lékařů a přírodozpytců v Jageru (Eger-Erlau).

Líc: Průčelí budovy jagerského lycea. Nad ní dvouřádkový nápis: EGER A MAGYAR ORVOSOKNAK ÉS TERMÉSZET | VIZSGÁLÓKNAK 1868

a pod úsekem drobný, dvouřádkový nápis: EGRI ÉRSEKI | LYCEUM

Rub: V kruhu městský znak se dvěma štíty; na pravé straně stojí na zadních nohách pakůň z pr., na levém stojí čáp na levé noze s hadem v zobáku a s hroznem vína v prave, pozdvížené noze z l. Nad znakem je okřídlená hlava andělíčka, od něhož na stuhách pod štíty visí dvě vavřínové girlandy, uprostřed s vlající stuhou. Pod ní drobně: SEIDAN

Na obvodku je vpravo ratolest z pšeničných klasů, vlevo dvě vinné révy s hrozny, spiaté dole vlající stuhou.

44 mm, br. Váha br. 46.95 g.

H ~ 6200, NK ~ 1911, MZČ ~ 150, Stslg.

***116.** — 1868. Na hold Rakušanů žijících v Multansku (Moldavě) cíl. Frant. Jos. I.

Líc: Osmiřádkový nápis: SALVE | AUG. IMPERATOR | ET REX. NOSTER |

FRANCISCE JOSEPHI I. | ET BENEDICTUS TUUS | OPTIME PRINCEPS | AD CONFINES NOSTRAS | ADVENTUS.

Rub: V poli jest korunovaný, dvouhlavý, rakouský orel s rakouským znakem na prsou, nad ním ozářené boží oko, dole pod orlem multanský znak: hlava býka s houžví v chřípí a nad jeho hlavou šesticípá hvězda. Okolo orla jest vyrytý, rozdělený opis:

AUSTRIACORUM IN | MOLDAVIA FIDES.

Pod úsekem jest letopočet: MDCCC—LXVIII.

Na okraji jest vlevo značka: SEIDAN.

44 mm, br. Váha br. 25 g.

Stslg.

117. — 1868. Na hold Rakušanů žijících v Multansku (Moldavě) cíl. Alžbětě.

Líc: Sedmiřádkový nápis: SALVE IMPERATRIX ET REGINA | GRATIA PLENA | ELISABETA | NOB : CONS : OPT : PRINC : | ET BENEDICTUS TUUS | AD CONFINES NOSTRAS | ADVENTUS.

Rub: Týž jako u předešlé medaile a s touž značkou.

44 mm, br. Váha br. 25 g.

MÖG r. 1912, Stslg.

118. — 1869. Na návštěvu císařských manželů v Záhřebě.

Líc: Hlavy císařských manželů z l.

Opis: FRANJO JOSIP I JELISAVA.

Dole: SEIDAN; na okraji: ZINN.

Rub: Uherská koruna, dole štít se znaky chorvatským, dalmatským a slavonským. Po stranách letopočet: 18 — 69.

Opis: USPOMENICA SRÉTNNA DOŠAŠČA NJ. NJ. VELIČANSTVAH KRALJA I KRALJICE * U ZAGREBU DNE 8. OŽUJKA.

27 mm, cín. Váha cínu 5.4 g.

MÖG ~ 1912, Stslg.

119. — 1869. Na odhalení pomníku Boženy Němcové na Vyšehradě.

Líc: Hlava spisovatelky z l., ozdobená vavřínovým věncem, vzadu s vlající stuhou. Na úseku hlavy SEIDAN.

Opis: BOŽENA NĚMCOVÁ — NAR. 4. ÚNORA 1820 † 21. LEDNA 1862

Rub: Pomník Bož. Němcové, na němž je vytesán kříž, pod ním je její portret, ve čtyřech řádkách jméno, životopisná data jako v opise na líci a pod nápisem monogram amer. klubu dam. Dole na pomníku je bronzový relief, znázorňující výjev z „Babičky“, dílo bratra Seidanova Tomáše.

Opis nahoře: ODHALEN 6. ČERVNA 1869

a dole po stranách pomníku:

VĚNOVÁN OD AMERICKÉHO KLUBU DÁM.

44 mm, stf., br., cín. Váha stf. 34.85 g, br. 46.60 g, cínu 19.70 g.

B ~ 1645, D ~ 3615, 6, 7 T. LV., MZČ ~ 150.

119a. — 1869. Na svěcení praporu tělocvičné jednoty „Sokol“ v Rokycanech.

Líc: V kroužku, v ozdobném štítě, městský znak Rokycan: mezi 2 hradebními věžemi štítek s vodorovným pásem a nad ním poprsí s mitrou.

Na obvodku je opis:

TĚLOCVIČNÁ JEDNOTA „SOKOL“ V ROKICANECH *

Rub: V kroužku ozdobný monogram Sokola. Na obvodku nápis:

NA SLAVNOST SVĚCENÍ PRÁPORU DNE 6. ČERVNA 1869 *

Bez značky.

24 mm, cín s úškem. Váha cín 8.30 g.

120. — 1869. Na svěcení praporu měšť. ozbrojených sborů v Žatci.

Líc: Ve věnci, uvitím ze dvou vavřínových ratolestí, dole stuhou svázaných, jest osmidílný nápis:

ZUR | ERINNERUNG | AN DIE | FAHNENWEIHE | DES K. K. PRIV.
BÜRGL. | SCHÜTZEN — CORPS | AM 6^T JUNI | 1869

Pod stuhou drobně značka: SEIDAN.

Rub: Ve hladkém kroužku uprostřed jest znak města Žatce: mezi dvěma vysokými věžemi žatecká brána, nad jejíž střechou na štítu na kolmo čárkovaném poli zleva je český lev.

Okolo znaku jest opis:

DIE KÖNIGLICHE STADT SAAZ (Rostlinná ozdoba.)

34 mm, bronz. Váha br. 16.92 g.

121. — 1869. Na svěcení praporu srbského, pěveckého, církevního spolku ve Vršci (v Banátě).

Líc: Sedmiřádkový srbský nápis:

НА ДУХОВЕ | 9. ЈУНИЈА 1869 | СВЕШТАЛА СЕ | „ЗАСТАВА“ |
ВРШАЧКОГ СРПСКОГ | ЦРКВЕНОГ ПЕВАЧКОГ | ДРУШТВА.

Rub: Uprostřed srbské gusle, pod nimiž na okraji vlevo jsou dvě vavřínové ratolesti a vpravo nahoře opis:

НЕДАЈМО СЕ!

Vlevo drobně: SEIDAN.

35 mm, cín.

122. — 1869. Na odhalení pomníku I. star. Sokola praž. Jindř. Fügnera na Olšanech.

Líc: V kruhu šestiřádkový nápis: NA PAMÁTKU | ODHALENÍ POMNÍKU |
JINDŘICHA FÜGNERA | PRVNÍHO STAROSTY | SOKOLA | PRAŽ-
SKÉHO.

Rub: Pomník Fügnerův s jeho reliefem. Pod ním je drobně ve třech řádkách nápis:
JINDŘICH | FÜGNER | * 1822 † 1865

Na pomníku je bronzový sokol s rozpiatými křídly. Vpravo od pomníku nápis:
DNE 18., vlevo ČERVENCE. Pod úsekem letopočet 1869.

Vlevo při okraji SEIDAN.

Nahoře v opisu sokolské heslo: NI ZISK | NI SLÁVU!

34 mm, cín. Váha cín 10.35 g.

B ~ 1465, D ~ 4922, MZČ ~ 150, Stslg.

123. — 1869. Na sjezd německých drah ve Vídni.

Líc: V kruhu jest prostovlasá hlava stavitele dráhy přes Semmering Karla rytíře
Ghegy s knírem a podbradkem z pr. Pod úsekem hlavy drobně: SEIDAN

Na vyvýšeném okraji nahoře opis:

* CARL v. GHEGA * ; dole písmem na venek obráceným: ERBAUER DER
SEMMEING BAHN

Rub: V kruhu před kamennou zdí loubincem břečtanovým ozdobenou jest pomník
s reliefem Karla ryt. Ghegy, v pozadí horská krajina. Pod úsekem jest pěti-
řádkový drobný nápis: DURCH DIE EISENBHANNEN VERSCHWINDEN |
DIE DISTANZEN DIE MATERIELLEN INTERESSEN | WERDEN GE-
FÖRDERT, DIE KULTUR WIRD | GEHOBEN UND VERBREITET. |
GHEGA 1851

Na vyvýšeném okraji jest opis:

ZUR ERINNERUNG AN DEN DEUTSCHEN EISENBHANNKONGRESS
IN WIEN 22 JULI 1869

(Ozdoba: okřídlené kolečko.)

50 mm, br. Váha br. 55.16 g.

MCL r. 15, Stslg.

124. — 1869. Na svěcení praporu vojenských vysloužilců v Chaba-
řovicích.

Líc: Mezi dvěma, dole zkříženými, vavřínovými ratolestmi je pětiřádkový nápis:
FAHNEN- | WEIHE | AM | 8. AUG. | 1869.

Rub: V prohloubeném poli je štít se znakem, nad ním je přílba a po stranách praporek.
Vpravo jest opis: K. K. MILITÄR VETERANEN VEREIN. Dole jest na-
venek obrácený nápis: * KARBITZ *

Okraj je vyvýšený. Cín.

MN ~ 846, Stslg.

Bez značky.

125. — 1869. Na hold Rakušanů žijících v Bulharsku cís. Frant.

Jos. I.

Líc: Osmiřádkový nápis: SALVE | AUG. IMPERATOR | ET REX NOSTER |
FRANCISCE JOSEPH I. | ET BENEDICTUS TUUS | OPTIME PRIN-
CEPS | AD CONFINES NOSTRAS | ADVENTUS.
V obloučku pod nápisem jest drobně:

RUSCIUGA DIE 27. OCTOBRIS

Rub: Rakouský, dvouhlavý orel s ozářeným božím okem nad říšskou korunou. Dole
pod orlem bulharský znak: stojící jednoocasý lev zleva a nad ním křížek.
Kolem orla jest ve dvě rozdělený vyrytý opis:

AUSTRIACORUM IN — BOLGARIA FIDES

Pod úsekem jest rozdělený letopočet: MDCCC — LXIX a vlevo drobně:
SEIDAN

44 mm, br. Váha br. 24.70 g.

H ~ 3805, MÖG ~ 1912, Stslg.

126. — 1869. Na hold Rakušanů žijících v Bulharsku císařovně
Alžbětě.

Líc: Sedmiřádkový nápis:

SALVE IMPERATRIX ET REGINA | GRATIA PLENA | ELISABETA |
NOB : CONS : OPT : PRINC : | ET BENEDICTUS TUUS | AD CONFINES
NOSTRAS | ADVENTUS.

V obloučku pod nápisem jest drobně:

RUSCIUGA DIE 27. OCTOBRIS

Rub: Týž jako u předešlé medaile a s touž značkou.
44 mm, bronz. Váha br. 24.70 g.

*127. — 1869. Na příjezd císařských manželů do Orientu.

Líc: Hlava císařova z l. s licousy, ozdobená vavřínovým věncem se stuhou.

Opis: FRANZ JOSEF I. KAISER V. OESTERREICH

Dole pod úsekem hlavy drobně: SEIDAN

Rub: Na plujícím korábu sedí okřídlená, ženská postava z předu a třímá v pozdvižené pravici žezlo Merkura; levicí drží oválový štít, ozdobený císařskou korunou s monogramem císařova jména. Od štítu visí girlanda a spočívá na balíku zboží. V pozadí vpravo jest pyramida. Skupina jest obklopena paprsky.

Pod úsekem jest dvouřádkový drobný nápis: ORIENT | 1869.

26 mm, br., cín. Váha br. 7.57 g, cín 6.09 g.

Stslg.

128. — 1869. Na zednářskou loži „Matyáše Corvína“ v Pešti.

Líc: V mělce prohloubeném poli jest stojící, dolů otevřené kružidlo, postavené na úhelnicí, na níž sedí rozkročený, nalevo obrácený havran a drží v zobáku kroužek. (Znak Mat. Cor.)

Pod úhelnicí vlevo je drobně: SEIDAN.

Okolo pole jest opis:

CORVIN MÁTYÁS PÁHOLY PEST KEL. ☐

Na konci opisu jest čtverec, uprostřed s kuličkou.

Rub: V mělce prohloubeném poli dva trojúhelníky tvoří šesticípou hvězdu.

Okolo opis: MEGNYITTATOTT 000869^{LKI} NYOLCADIKHÓ 21^{ÉN} Δ Na konci opisu jest trojúhelník.

44 mm, zl., br. Váha br. 34 g.

NZ ~ 1905, OrH ~ XIV, č. 4457.

129. — 1869. Na sjezd lékařů a přírodopytců ve Rjece (Fiume).

Líc: V kruhu je mořské pobřeží s plachetní lodí, plující do přístavu. V pozadí je několik přístavních budov, za nimi hory. Nad obzorem svítí slunce. Nad krajinou jest třířádkový nápis: CONGRESSO XIV | MEDICI E NATURA LISTI | UNGHERESI

Na obvodku opis: * A MAGYAR ORVOSOK ÉS TERMÉSZETVIZSGÁLÓK XIV NAGYGYÜLÉSÉNEK

Rub: Uprostřed mezi ratolestmi vavřínovou a dubovou, stuhou spiatými, jest rakouský, dvouhlavý orl s roztaženými křídly z prava, rozkročmo stojící. Jeho levá noha spočívá na nádobě, z níž vytéká voda. Nad orlem je rakouská koruna s vlajícemi stuhami, pod ní rozvinutá stužka s nápisem: INDE-FICIENTER.

Nad korunou nápis: FIUME, po stranách orla rozdělený letopočet: 18 — 69

Dole pod stužkou drobně: SEIDAN

50 mm, stf., cín, br. Váha br. 56.15 g, cín. 33.02 g, stf. 43 g.

H ~ 6202, NK ~ 1911.

*130. — 1870. Tři návrhy na ražbu dvouzlatníků pro rok 1871.

Líc: Hlava cis. Frant. Jos. I. z pr. s licousy, ozdobená vavřínovým věncem vzadu se stuhou. Pod úsekem hlavy drobně: SEIDAN

Okolo v perličkovém kruhu opis:

FRANC · IOS · I · D · G · AVSTRIAE IMPERATOR

Rub: Nebyl proveden.

36 mm. Minc. kab. ve Vídni.

Razidla jsou tam uložena pod čís. 2127 až 2129.

Tyto mince podle uvedeného návrhu Seidanova raženy nebyly

131. — 1870. Na sjezd lékařů a přírodopytců v Aradu.

Líc: Městský znak se dvěma ozdobnými štíty, nad ním koruna. Na pravém štítě nahoře i dole jsou brány se třemi věžemi a střílnami, mezi nimi pravice rytíře s mečem mezi dvěma granáty. Na levém štítě v horních dvou polích jsou dva lvi proti sobě u stromu stojící, na dolních polích vpravo dvě vlnitá břevna, vlevo brána se třemi věžemi a střílnami.

Okolo opis: * Á MAGYAR ORVOSOK ÉS TERMÉSZETVIZSGÁLÓK * a písmem dolů obráceným: ARADON 1870.

Rub: Sedící, prostovlasá, ženská postava drží v pravici převrnutou nádobu, z níž vytéká voda, ve vztýčené levici má vavřínový věnec. Napravo je moře s plující plachetní lodí, v pozadí se studnou (rumpálem) a horami, nalevo skupina hospodářských plodin a náradí: sud, srp, bednička, snop obilí a vinná réva, v pozadí jedoucí vlak s kouřící lokomotivou.

Pod úsekem drobný třířádkový nápis:

Á TERMÉSZET | Á MŰVÉSZETNEK | MESTERE

a vlevo drobně: W. SEIDAN

44 mm, stf., br. Váha br. 41.2 g, stf. 40 g.

H ~ 5991, NK ~ 1911, MZČ ~ 150, Stslg.

132. — 1872. Odměna Hospodářsko-průmyslové výstavy v Roudnici.

Líc: V perličkovém kruhu městský znak: mezi dvěma věžemi je městská brána s otevřenými vratnicemi a v horní části s mřížovím. Nad branou je šikmo položený štít s vodorovným břevnem uprostřed na kolmo čárkovaném poli. Na vyvýšeném obvodku opis:

HOSPODÁŘSKÝ SPOLEK V ROUDNICI (Ozdoba).

Rub: Na trávníku stojí Přemysl Oráč zřepu v knížecím rouše, s rukama rozpiatými, s holi v levici; za ním napravo odpočívá volek, nalevo stojí pluh.

Okolo opis: HOSPODÁŘSKO-PRŮMYSLOVÁ VÝSTAVA

Pod úsekem uprostřed vyrytý letopočet 1872 a vlevo SEIDAN

37 mm, stříbro, bronz. Váha stf. 35.15 g, br. 20.85 g.

D ~ 5103 T. LXXX.

133. — 1872. Na střeleckou slavnost v Ústí nad L.

Líc: Na pásovém čtverci na straně postaveném, jehož vrcholy sahají až k okraji obvodku, je kruhová, pásová, ozdobná výplň, na níž je uprostřed štít se znakem města Ústí.

Na štítě v kolmo rýhovaném poli je z l. rozkročený lev dvouocasý, na hlavě s korunovanou, okřídlenou přílbou.

Na obvodě je čtyřdílný opis: ERSTEN U. | ZWEITEN | SEPTEMBER |

1872

Rub: Ve věnci nahoře otevřeném ze dvou dubových ratolestí s listy a plody, dole stuhou svázaných, je sedmidílný nápis:

FAHNENFEST | UND | FESTSCHIESSEN | DES SCHIESSSTAND— |
VEREINS | ZU | AUSSIG

Dole pod stuhou značka: SEIDAN

38 mm, stříbro, cín. Váha stř. 22·44 g, cín s ouš. 16 g.

D ~ 4111, H ~ 6022, MZČ ~ 150.

134. — 1872. Odměna hospodářsko-průmyslové výstavy v Kroměříži.

Líc: V prohloubeném kruhu jest skupina hospodářského nářadí a plodin. V pozadí vpravo jest lokomobila. Pod úsekem vlevo drobně: SEIDAN.

Na vyvýšeném obvodu, dole mezi dvěma rohy hojnosti, jest stuhou zdobený znak Moravy, nahoře dvouřádkový opis:

HOSPODÁŘSKÁ A PRŮMYSLVÁ | VÝSTAVA V KROMĚŘÍŽI

Rub: Pohled na město Kroměříž, nad nímž na vlnité stuze nápis: KROMĚŘÍŽ.

Dole pod úsekem jest dvouřádkový nápis:

DNE 3.—11. ZÁŘÍ | 1872.

38 mm, stříbro, cín. Váha stř. 23·5 g, cínu 11·5 g.

***135.** — 1872. Na sjezd lékařů a přírodozpytců v Mehadii (Banát).

Líc: Pohled na průčelí lázeňské budovy v Mehadii. Na vyvýšeném okraji opis:

* A MAGYAR ORVOSOK ÉS TERMÉSZETVIZSGÁLÓK
XVII^{IK} NAGYGYŰLÉSE EMLÉKEŰL

Rub: Kašna, (zřídlo), ozdobená Herkulovou sochou. Pod úsekem dvouřádkový nápis: MEHADIA | 1872.

Nalevo drobně: SEIDAN.

44 mm, stř., br. Váha stř. 35 g.

NK z r. 1911.

136. — 1872. Na výstavu hospodářského spolku a Jednoty „Vesna“ na Horách Kutných.

Líc: V prohloubeném kruhu stojí dvě pacholata, vpravo dívka, vlevo hoch, vlnícím jemným rouchem přioděná a drží štít, na němž je třířádkový nápis: VÝSTAVA | 25 ZÁŘÍ | 1872 Pod letopočtem značka: $\frac{2}{5}$ Dívka má v pravici skupinu tří klasů a srp, hoch kružidlo. Pod úsekem drobně: SEIDAN Na vyvýšeném okraji jest opis: HOSPODÁŘSKÝ SPOLEK A JEDNOTA „VESNA“ NA HORÁCH KUTNÝCH *

Rub: Neznám.

45 mm.

Majetníkem lícu razidla je vr. ř. inž. Jos. Dobrý.

Podle zjištění Kutnohorského musea k razbě této medaile nedošlo, ač razidlo bylo hotovo. Medaile tudíž neexistuje.

137. — 1873. Na svěcení praporu ostrostřeleckého sboru v Chabovicích.

Líc: Osmiřádkový nápis: FAHNENWEIHE | DES | K. K. PRIV. | SCHÜTZEN-
CORPS | IN | KARBITZ | 13. JULI | 1873.

Rub: V kruhu rakouský, dvouhlavý orel.

Opis: MIT GOTT FÜR KAISER UND VATERLAND *

Na obou stranách perlový okraj.

27 mm, mos., cín.

D ~ 4461.

Bez značky.

138. — 1874. Na sjezd lékařů a přírodozpytců v Rábu (Győr).

Líc: V kruhu mezi dubovou a vavřínovou větví jest městský, korunovaný znak, v jehož pravých polích jest světec v rochetě a s ratolestí v levici, v pozadí křížek s páskem, v levých polích městská brána s hradbami a tři vodorovná, vlnitá břevna.

Na obvodu opis:

* SZABAD KIRÁLYI GYÖR VÁROSA * 1874

Rub: Postavy Minerva a Merkura zpředu. Minerva s přilbicí na hlavě a v brnění má v levici dlouhé kopí, pravici drží šat. Merkur s okřídlenou přilbicí na hlavě klade pravici na pravé rameno Minervy a v natažené levici drží žezlo. Vpravo jsou symboly vědy a průmyslu: sova, v pozadí po mostě jedoucí vlak a továrny, obchodu: kotva, bedny, balíky, pytle a v pozadí plachetní loď. Před lodí na bedně drobně: 1848.

Kolem opis: A MAGYAR ORVOSOK ÉS TERMÉSZETVIZSGÁLÓK XVII
NAGYGYŰLÉSE EMLÉKEŰL

Pod úsekem vlevo drobně: SEIDAN

44 mm, stř., br. Váha stř. 34 g, br. 48·83 g.

H ~ 6881, NK ~ 1911 MZČ ~ 150.

139. — 1876. Na výstavu rukavičkářů v Praze.

Líc: V nahoře otevřeném, vavřínovém věnci šestřádkový nápis:

ZÁSLUHÁM | účastníků | kolektivní | výstavy | rukavičkářské | v Praze |
1876

Dole pod věncem: W. SEIDAN.

Rub: Štít s českým lvem a okolo opis:

ŘEDITELSTVO JEDNOTY KU POVZBUZENÍ PRŮMYSLU
V ČECHÁCH *

38 mm, mosaz. Váha mos. 27·70 g.

D ~ 4957.

140. — 1876. Na sjezd lékařů a přírodozpytců v Marmarošské Sihoti.

Líc: Ve čtyřech kružích jest nahoře uherská koruna, dole znak. Mezi nimi pětiřádkový nápis: A | MAGYAR ORVOSOK ÉS | TERMESZET VIZSGÁLÓK |
XIX. GYŰLÉSÉNEK | 1876 |

V polokruhu nápis: MÁRAMAROS MEGYE ÉS SZIGET KOR. VÁROSA.

Rub: Stojící dívka drží znak žup marmarošské a sigetské. V pozadí jest smrk se zříceninou.

Dole drobně: SEIDAN.

44 mm, bronz.

H ~ 6612, NK ~ 1911.

141. — 1879. Na stříbrnou svatbu cís. manželů od ústeckých vlastenců.

Líc: V prohloubeném poli jsou hlavy cís. manželů z l.

Opis: SILBERNE HOCHZEITSFEIER * 24. APRIL 1879 *
Dole drobně: SEIDAN

Rub: Na pásovém čtverci na straně stojícím jest kruhová, pásová výplň, na níž jest uprostřed znak města Ústí na Labem: na kolmo rýhovaném poli stojící rozkročený, dvouocasý lev na hlavě s okřídlenou korunkou z l.

Opis: ZUM ANDENKEN GEWIDMET VON AUSSIGER PATRIOTEN *
38 mm, bronz.

MÖG ~ 62 r. 1912.

*142. — Bez letopočtu. Odměna hospodářského spolku v Berouně v Čechách.

Líc: Stojící, korunovaný, dopředu hledící český lev z l., se zdviženým ocasem a s mečem v levé tlapě.

Pod úsekem drobně: W. S.

Opis nade lvem: WLAST CTJ ČESKAU PŘIČINLIWOST.

Rub: Věncem ze dvou dubových ratolestí dole svázaných, nahoře otevřený.

Pod věncem: L. COSSA F.

47 mm, stříbro, bronz. Váha br. 70 g, cín 63-30 g.

Razidlo jest v Minc. kabinetě ve Vídni čís. sb. 2636.

D ~ 4860, MN ~ 924, Stslg č. r. 2636, MZČ ~ 150.

Medaili provedli podle medaile S. Manfrediniho z r. 1820: V. Seidan líc a L. Cossa rub.

*143. — Bez letopočtu. Na klub pražských šachistů.

Líc: Vavřínový věncem složený ze dvou ratolestí dole stuhou svázaných, s opisem, kolem: PRAGER SCHACHCLUB * PRAŽSKÝ ŠACH: KLUB

Rub: Sfinx z l. a dole pod ním uprostřed tři šachové figurky: věž, kůň a král, křížem přes sebe položené; okolo opis:

LUDIMUS EFFIGIEM BELLI

Vpravo pod sfingou: SEIDAN

39 mm, bronz, cín. Váha br. 21-82 g, cín 18-17 g.

D ~ 5004, MZČ ~ 150, Stslg.

144. — Bez letopočtu. Odznak hospodářského spolku kraje pražského.

Líc: V perličkovém kroužku nápis: **ŮYBOR** a na okraji opis: HOSPODÁŘSKÉHO SPOLKU KRAJE PRAŽSKÉHO *

Rub: Skupina hospodářského nářadí a plodin: pluh, rýč, kosa, srp, cep, hrábě, úl, obilí, ovocný strom, ovoce, vinná réva.

Vpravo pod úsekem značka S.

24 mm, stříbro. Váha stř. 7-08 g.

D ~ 5032, T. LXXIX., MZČ ~ 150.

145. — Bez letopočtu. Záslušní medaile Průmyslové jednoty v Praze.

Líc: Ve vnitřním obvodku jest český, korunovaný lev z l., v ozdobném štítě na kolmo rýhované půdě. Dole po stranách štítu značka W. S.

Opis na vyvýšeném obvodu:

* DER GEWERBEVEREIN IN BÖHMEN

* PRŮMYSLOVÁ JEDNOTA V ČECHÁCH

Rub: Věncem ze dvou vavřínových ratolestí dole stuhou svázaných, nahoře otevřený. V horní mezeře: PRAHA, dole pod stuhou: PRAG. Na ploše uprostřed věnce se ryla jména vyznamenaných.

41 mm, bronz. Váha br. 29-37 g.

D ~ 4999, MZČ ~ 150.

146. — Bez letopočtu. Odměna hospodářské jednoty kraje plzeňského.

Líc: Žena sedí na ležícím, korunovaném českém lvu vlevo obráceném a drží v levici svazek klasů, v pravici srp.

Na ní opis:

DER LANDWIRTSCHAFTLICHE KREISVEREIN IN PILSEN.

Pod úsekem ve dvou řádcích:

HOSPODÁŘSKÁ JEDNOTA | KRAJE PLZEŇSKÉHO.

Rub: Nad věncem, upleteným střídavě z listů dubových a vavřínových, stuhou spiatých, nahoře nápis: DEM VERDIENST

dole: ZÁSLUHÁM. Bez značky.

44 mm, stříbro, bronz. Váha stř. 36-77 g, br. 49-7 g.

D ~ 4595-6, J ~ 13, MN ~ 894, MZČ ~ 150.

147. — Bez letopočtu. Odměna ostrostřeleckého sboru v Žatci nejlepším střelcům.

Líc: V perličkovém kruhu v ozdobném štítě jest městský znak: mezi dvěma vysokými věžemi brána žatecká, nad jejíž střechou na štítku na kolmo čárkovaném poli z l. český lev. Vlevo dole jest: SEIDAN

Opis na obvodku: K. K. PRIV. SCHARFSCHÜTZEN CORPS DER K. STADT SAAZ *

Rub: V dubovém, nahoře otevřeném a dole stuhou zdobeném věnci třídílný nápis:

DEM | BESTEN | SCHÜTZEN.

34 mm, stříbro, bronz, cín. Váha cínu 14-15 g

D ~ 5146 T. LXXX., MN ~ 1045, MZČ ~ 150, Stslg.

148. — Bez letopočtu. Odměna střelecké jednoty ve Frýdlantě.

Líc: Nad vlající stuhou jest znak města Frýdlantu: mezi dvěma vysokými věžemi dole se střílnami otevřená, městská brána nahoře s mřížovím a nad ní, uprostřed obou věží, štít s jelením parohem v tečkovaném poli.

Nad znakem nápis STADT, dole na stuze FRIEDLAND.

Rub: Věncem ze dvou dubových ratolestí s listy i plody dole stuhou svázaných a prostřed věnce obloučkový nápis KÖNIG — SCHUSS.

Pod ním podle potřeby vyrytý letopočet na př. 1871.

Pod stuhou věnce značka SEIDAN F.

38 mm, stříbro, bronz. Váha br. 28-32 g, stř. 32 g.

H ~ 6218, MZČ ~ 150.

149. — Bez letopočtu. Na oslavu císařovny Alžběty (jednostranná, litá).

Poprsí císařovny z l. v účesu vzadu s pletenci ve věneček upraveném s diadémem (čelenkou).

Přes rameno je přehoz z hermelínu, sponou spiatý.

Opis v půlkruhu, napravo: ELISABETH, vlevo: AUSTRIE IMP

Bez značky.
117 mm, br.
MÖG ~ 1912.

*150. — Bez letopočtu. Na Karla Bedřicha sv. pána Kübecka z Kúbau, presidenta dvorské komory ve Vídni.

Líc: Prostovlasá, antická hlava K. F. bar. Kübecka z Kúbau.
Okolo jest opis:

CAROL. FRID. BARO. KÜBECK A KÜBAU C. R. CAMERAE. AUL.
PRAESES

Pod úsekem hlavy uprostřed jest drobně: W. SEIDAN. F.

Rub: Alegorická, prostovlasá, stojící ženská postava v řasnatém rouše z pr. drží v pravici roh hojnosti, levici vztahuje na plachetní loď. V pozadí vlevo jest po moři plující plachetní loď, vpravo jsou: lokomobila, sud a balík zboží provazem převázaný.

48 mm, br. Váha br. 61.78 g.

*151. — Bez letopočtu. Odměna hospodářské výstavy ve Sv. Janě v údolí Pongavském v Solnohradsku.

Líc: V kruhu jest skupina hospodářského nářadí a hospodářských rostlin: pluh, rýč, cep, hrábě, kosa, úl, dva snopy obilí, jabloňový strom s plody, vinná réva, meloun a pod.

Na vyvýšeném okraji jest opis:

LANDWIRTHSCHAFTLICHE AUSSTELLUNG IN ST. JOHANN IM
PONGAU (Rostlinná ozdoba.)

Rub: Svatý Jan Křtitel vyobrazený po pás zepředu, s gloriolou kolem hlavy a s pozdviženou pravíci drží v levé ruce kříž. Oděn jest v kožešinové roucho.

34 mm, br. Váha br. 21.87 g.

MZČ ~ 150, Stg.

152. — Bez letopočtu. Odměna zaměstnancům Tiské dráhy.

Líc: Na okřídleném kole jest ozdobný znak uherský s uherskou korunou. Znak jest po obou stranách ozdoben vavřínovými větvíčkami.

Okolo znaku jest opis: TISZA VIDÉKI | VASSÚT TÁRSASÁG

Nad korunou jsou písmena: M. K.

Rub: Plocha na vyrytí jména vyznamenaného. Dole uprostřed jest drobně značka: SEIDAN

40 mm, alpacca, bronz. Váha alp. 20.16 g, bronz. 20.15 g.

153. — Bez letopočtu. Odměna zaměstnancům společnosti uher. Stát. dráhy.

Líc: Nad okřídleným kolem mezi dvěma vavřínovými ratolestmi jest uherský znak s korunou. Nad znakem písmena: M. K.

Po stranách znaku rozdělený opis: ÁLLAM VASUTI | TÁRSASÁG

Rub: Hladká plocha na vyrytí jména vyznamenaného.

Dole drobně: SEIDAN

40 mm, bronz, alp. Váha br. 20.15 g, alp. 20.16 g.

NK z r. 1904.

*154. — Bez letopočtu. Na jager. arc. Vojt. Bartakovicse.

Líc: Poprsí arcibiskupa s čapkou na hlavě a s křížem na řetěze na prsou z pr.

Okolo poprsí opis: A · BARTAKOVICS AEPPVS AGRIENSIS.

Pod poprsím drobně: SEIDAN.

Rub: Rub levantského tolaru z r. 1780. Dvouhlavý, kor., říšský orel se čtyřdílným štítem na prsou se znaky: uher., čes., burg. a arrag. Uprostřed štítek se znakem rak. pod arciv. kloboukem. Na vel. štítě koruny: uher. a čes.

Okolo opis: ARCHID · AVST · DVX · BVRG · CO · TYR · 1780 · ×

Na hraně medaile jest heslo:

MIT VEREINTEN KRAEFTEN (Ozdoba.)

41 mm, bronz.

NK z r. 1912, W.

155. — Bez letopočtu. Na oslavu básníka Fr. Jarom. Rubeše.

Líc: Poprsí z předu. Opis: FRANTIŠEK | J. RUBEŠ

Rub: Čtyřřádkový nápis: JÁ JSEM | ČECH, | A KDO JE | VÍC

24 mm, cín, bronz.

Razidlo je v Nár. museu.

156. — Bez letopočtu. Na oslavu Václava Hanky.

Líc: Poprsí zleva. Opis: VÁCESLAV | HANKA

Rub: Čtyřřádkový nápis:

NÁRODY | NEHASNOU | DOKUD JAZYK | ŽIJE.

24 mm, cín, bronz.

Razidlo je v Nár. museu.

157. — Bez letopočtu. Jednostranná studie bez opisu.

Přemyslovi nabídnuta knížecí koruna.

34 mm, cín.

158. — Bez letopočtu. Jednostranná, tepaná, nedokončená studie.

Venuše a Amor.

69 mm, m.

Pro nedostatek místa nezařazujeme letos rubriky *Nález y*, *Literatura*, *Časopisy*, *Musea*—*Sbírky*—*Výstavy*—*Zprávy* spolkové a jiné, *Nové ražby* a *Numismatický trh*, které podle možnosti doplníme příště.

Upozorňujeme však alespoň na tyto významné práce o dějinách mincovnictví a medailérství na československém území, jakož i na články podobného rázu, vyšlé v numismatických časopisech v r. 1933, o nichž budeme opět podle možnosti postupně referovati v číslech příštích:

R. Paulsen, Die Münzprägungen der Boier. Mit Berücksichtigung der vorboischen Prägungen. Publikationen des Archäolog. Instituts des Deutschen Reiches. Römisch-Germanische Kommission, Frankfurt n. M.: *Die ostkeltischen Münzprägungen.* Lipsko a Vídeň 1933, 2 sv., jeden s textem, druhý s tab. *V. Ondrouch, Der römische Denarfund von Vyškovce aus der Frühkaiserzeit,* Práce Učené společnosti Šafaříkovy v Bratislavě, sv. 15, 1934. *G. Škalský, Nález českých denárů z konce X. století ve Staré Boleslavi.* Zvl. otisk ze VII. Ročenky Okresní jednoty musejní v Brandýse n. L. *F. Dworschak, Der Münzfund von Zemendorf.* Zvl. ot. z Burgenländische Heimatblätter 1934. *G. Škalský, Mincovní reforma Václava II.* Český časopis historický 1934. *W. Haupt, Zur Münzkunde des Landes Zittau im Mittelalter.* Příloha k 6. roč. Der Münzensammler. *C. O. Castelin, Heller und Pfennige in Böhmen in den Jahren 1378—1471.* Příl. k 7. roč. Der Münzensammler. *J. Kühndel, Nález stříbrných mincí z 15. a 16. stol. v Prostějově.* Ročenka Národopisného a Průmyslového musea města Prostějova a Hané 1934. *J. Teisinger, Varianty pražského groše krále Vladislava II. 1471—1516.* Č. Budějovice 1934. *K. Chaura, Mincovníctví Albrechta z Valdštejna.* Zvl. ot. z Numismatických zpráv 1934. *G. Škalský, Úholy naší regionální numismatiky a příklad dva Jos. Ječného. Plzeňsko XVI. Fundberichte aus Österreich 1934* (s nálezy i českých mincí). *V. Katz, Nejstarší důlní známky kutnohorské.* Hornický Věstník 1933. *Týž, Kutnohorské medailérství v XVI. století.* Kutnohorské příspěvky 1933. *Huszár Lajos und Béla v. Procopius, Medaillen- und Plakettenkunst in Ungarn,* Budapešť 1932. *J. Dobrý, Karel Abraham, rytec českých lidových medailí.* Zvl. ot. z Českého lidu 1934. — Konečně upozorňujeme ještě, že vyšel v r. 1934 péčí *J. Dobrého* a nákl. Num. spol. čl. *Katalog knihovny Numismatické společnosti československé* a že počal v r. 1934 vycházeti nový český numismatický časopis *Numismatické zprávy* s příl. Sběratelský ruch, jehož vydavatelem a redaktorem je *K. Chaura* v Praze, s řadou zajímavých článků, o nichž se zmíníme příště.

V numismatických časopisech z r. 1933 vyšly tyto příspěvky české numismatiky se týkající:

V *Berliner Münzblätter*: *V. Katz, Huser Glacensis, V. Katz, Die ältesten Grubenmarken von Kuttenberg, E. Rappaport, Böhmisches 1/2 Reichsorte, P. Bamberg, Hieronymus Magdeburger, Peter Goldschmied und Jobst Leypold.*

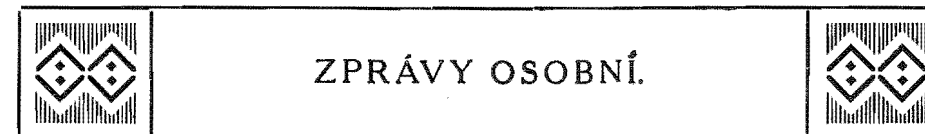
V *Der Münzensammler*: *W. Haupt, Abriss der Oberlausitzer Münzkunde, C. Turnwald, Adaukt Voigt. Zu seinem 200. Geburtstage, St., Zinnmarken des Zinnbergbaues von Graupen in Böhmen, Striebe, Nachrichten über die Münzstätte zu Iglau.*

V *Deutsche Münzblätter*: *P. Bamberg, Der Leipziger Stempelschneider Melchior Peuerlein.*

V *Notgeld*: *R. Guber, Klattau 1849: Papierscheine der Firma A. P. Wollner, — Das Notgeld in der Tschechoslovakischen Republik.*

V *Numismatik*: *C. O. Castelin, Die Dukaten Wladislaus II. von Böhmen 1471—1516, týž, Böhmisches Kleinmünzen des XIV. u. XV. Jhrts.*

V *Numismatische Zeitschrift*: *R. Geyer, Zur österreichischen Münzpolitik 1524—1790, V. Katz, Prägemedaille und Rechenpfennig in Kuttenberg und Prag vor 1620.*

† Kníže Michal C. Sutz.

Čestný člen naší společnosti guvernér Národní banky rumunské a president Numismatické společnosti rumunské kníže Michal C. Sutz odešel od svých milovaných numismatických studií 5. července 1933 jako stařec víc než devadesátiletý (narodil se r. 1841 v Bukurešti) i jako skutečný patriarcha rumunské numismatiky. Jeho časté styky s francouzským prostředím i studia ve Francii zrcadlily se v jeho numismatických pracích, ve kterých se věnoval hlavně řešení některých metrologických otázek a studiu antických mincí. Svoje statě publikoval v rumunském numismatickém časopise, ve zprávách rumunské akademie věd, jejímž byl členem, v Revue numismatique française i v Numismatische Zeitschrift. Vynikají bystrostí postřehu a vysokou úrovní, i když se nedopracoval v nich vždy závěru, který by byl obecně přijímán.

Naše společnost bude vždy ctítí jeho památku.

E. N.

† Ing. Stanislav Vávra.

Zakládající člen naší Společnosti, ing. Stanislav Vávra, stavitel v Praze, který zemřel náhle 1. srpna 1933 ve věku 55 let, byl typem českého sběratele mincí v nejlepší slova smyslu. Obdařen pozemskými statky soustřeďoval s houževnatostí i s neobyčejnou pílí a opatrností cílevědomě sbírku typů českých vládních mincí, v níž se po převratu octla i celá sbírka ing. K. C. Neumanna v Praze a B. Frýby v Příbrami. Jenže sběratel druhu Vávrova nemohl zůstatí při pouhém sbírání, aniž se pokusil o skutečně odborné třídění materiálu tam, kde dosavadní pomůcky ho nepodporovaly. Při této práci záhy poznal nedostatky soupisů českých novodobých vládních mincí a pojal úmysl sestaviti skutečné „Corpus nummorum bohemicorum“. Jenom veliká láska k věci mohla býti důvodem, že Vávra dovedl vedle svého povolání s tak nevyčerpatelnou trpělivostí pokračovati v přípravách pro toto dílo. Prostudoval většinu českých, moravských i rakouských sbírek, zapisuje si všechny typy, důležité varianty a ročníky ražeb a vyráběje si sám skvělé odlitky mincí, jež dával fotografovati. Nahromadil tak velmi cenný studijní materiál. Studoval a pracoval i v archivech, srovnáváje tak ražené památky s psanými, a publikoval několik svých poznatků v Numismatickém časopise československém hlavně ve svých „Poznámkách k dějinám českých mincoven a k ražbám českým“ (1925—1926). Svého velikého díla bohužel nedokončil. Ale když se rozloučil s numismatikou, nezapomněl na prospěch vědecký a uložil svůj materiál v Národním museu v Praze, kde byla deponována i jeho obsáhlá sbírka zlatých ražeb českých. Naše společnost srdečně vzpomíná na tohoto bystrého pozorovatele a odborníka širokého rozhledu, mecenáše i dobrého člověka.

Kz.

† Dr. Josef Ječný.

31. března t. r. zemřel v Plzni ve věku pouhých 49 let dr. J. Ječný. Byl povoláním právníkem, po několikaleté advokátní praxi v Kutné Hoře a Kolíně od r. 1919 právním radou města Plzně. Pro nás je významná jeho vynikající numismatická činnost sběratelská, vědecká i propagační. O jeho obecném vzdělání a šíři jeho zájmu svědčí důmyslně sestavená sbírka českých peněz, řada jeho článků o důležitých otázkách české numismatiky, zvláště pak jeho publikace z r. 1929, pojednávající o vývoji českého mincovnictví vůbec. Poznávání celkového vývoje bylo mu však jen rámcem, do něhož zasazoval obraz plzeňského mincovnictví, k němuž soustřeďoval čím dále tím více své sběratelské i badatelské úsilí. V jeho vztazích k Plzni a Plzeňsku tkví hlubší a trvalý význam jeho snažení ať již propagačního jakožto hlavního pracovníka v „Numismat. odboru Kroužku přátel starožitností v Plzni“, jehož významným činem byla jubilejní numismatická výstava v r. 1929, sběratelského i vědeckého. Studoval a zkoumal horlivě a se zřejmým úspěchem peněžní poměry v západních a jihozápadních Čechách, pokusil se v několika člancích o shrnutí a zpracování všech dokladů o činnosti plzeňské mincovny v několika údobích a přispěl tak významně k poznání dějin českého mincovnictví. Po stránce metodické třeba vytknouti jako zvlášť příznivý rys jeho způsobu práce, že vycházel vždy z nálezů a že jejich zkoumáním a popisem budoval numismatickou historii Plzeňska od dob římských a usiloval o to, aby poznal jeho zvláštní místo v peněžním vývoji českém.

V našem prostředí, v němž je tak málo pracovníků snaživých a badavých, třeba zvláště litovati předčasného odchodu muže, jenž s velikou horlivostí a s nepochybnými výsledky shromažďoval a zpracovával materiál (zejména ovšem nálezy) v důležitém úseku vývoje českého peníze. Dr. Ječný byl i spolupracovníkem našeho časopisu, spolupracovníkem vždy ochotným a loyálním. Budeme ho pro všechny tyto dobré stránky jeho numismatické činnosti vzpomínati vždy s vděčností. *Ský.*

Numismatická společnost československá vzpomíná svých řádných členů, kteří zemřeli r. 1933 a 1934. Jsou to pp.: *Antonín Anton*, obchodník v Nové Pace; *František Anýž*, továrník v Praze; *Ferdinand Gýra*, typograf v Praze; *JUDr. Josef Jirmus*, advokát v Jablonci n. Nisou; *Václav Lidl*, obchodník v Plzni; *Ing. dr. Josef Peters*, ředitel Svazu majitelů dolů v Praze; *Karel Schrötter*, vrch. poštovní v. v. ve Vysokém n. Jiz.; *PhDr. Albin Stocký*, univ. profesor v Praze; *MUDr. Jules Teubel*, odborný lékař v Praze.

Numismatická společnost vídeňská jmenovala 17. ledna r. 1934 ve své valné schůzi pp. *dr. V. Katze* a *doc. dr. G. Skalského* dopisujícími členy.

VĚSTNÍK NUMISMATICKÉ SPOLEČNOSTI ČESKOSLOVENSKÉ V PRAZE.

Na debatním večeru dne 19. května 1933 přednášel za předsednictví p. *řed. Piláta* p. *ing. Vejvoda* o ražbách Abdery, které počínají r. 543 př. Kr. Výborným doplňkem přednášky byla orientační mapa, ukázky mincí a literatury. — P. *Chaura* doplnil schůzi předložením článku F. Alberta Die Glatzer Münze a upozorněním na jeho nové poznatky.

Členská schůze dne 2. června 1933 byla za předsednictví pp. *dra Mastného* a *řed. Piláta* vyplněna přednáškou sl. *dr. Nohejlové* o mincmistrech moravského markraběte Jošta.

Na debatním večeru dne 16. června 1933 vystřídali se v menších přednáškách p. *řed. Pilát* (brakteát Jakzy z Kopníku a kladský dukát Ferdinanda III.), sl. *dr. Nohejlová* (odlitky mincí na zvonu kdysi sv. Mistra Jana Husi ve zvonici u kostelíka sv. Jana Křtitele na Zámečku u Hradce Král.), p. *dr. Katz* (pečetidlo společnosti Verein für Numismatik z let 1850—1860 a zjištění jetonu Tobiáše Enderleho z Burgstadlu), p. *doc. dr. Skalský* (životopis prof. Helblinga z Hirzenfeldu, profesora pomocných věd na pražské universitě) a p. *Chaura* (Hauptovy Tabellen zur sächsischen Münzkunde 1933 a některé vzácné ražby).

Na členské schůzi dne 1. září 1933 byla za předsednictví p. *řed. Piláta* a po odložení přednášky p. *doc. dra Skalského* věnována p. *drem Katzem* srdečná vzpomínka dlouholetému členu výboru společnosti, zemřelému *arch. ing. Stanislavi Vávrovi*.

Na debatním večeru dne 15. září 1933 přednášel za předsednictví p. *řed. Piláta* p. *doc. dr. Skalský* o staroboleslavském nálezu a jeho přínosech pro mincovnictví slavníkovské.

Na členské schůzi dne 6. října 1933 za předsednictví p. *řed. Piláta* seznámila sl. *dr. Nohejlová* členstvo s obsahem své přednášky, kterou měla v září v Poznani: Organizace české numismatiky od dob jejího zakladatele M. A. Voigta. Věnovala pozornost historii veřejných sbírek, přednášek universitních a odborných společností. — P. *dr. Katz* upozornil na osobní zodpovědnost těch, kteří dávají informace o numismatických záležitostech pro denní tisk. — P. *Chaura* předložil Kopetzského plaketu na sionistický sjezd v Praze r. 1933.

Debatní večer dne 20. října 1933. Předsedal p. *řed. Pilát*. P. *dr. Turnwald* upozornil na napoleonskou výstavu, dal kolovati dva sešity Encyklopedie čl. mládeže (II. a V. roč.) s numismatickými články a několik vzácných mincí. — P. *gen. Teisinger* vyložil obsah své práce Varianty pražských grošů krále Vladislava II.

Na členské schůzi dne 3. listopadu 1933 přednášel p. *Karel Casteln* o chronologii českých haléřů z druhé poloviny 14. a první poloviny 15. stol. Přednáška byla otištěna v mnichovské Numismatik 1933, č. 7, a vyvolala debatu sl. *dr. Nohejlové* a pp. *ing. Augsta*, *Chaury* a *dra Katze*.

Debatní večer dne 17. listopadu 1933 byl zahájen za předsednictví p. *řed. Piláta* zprávou p. *dra Katze*, že sbírka, uspořádaná předsedou společnosti na nákup mincí pro Národní museum, činí již 21.000 Kč. P. *ing. Dobrý* upozornil na soupis knihovny a žádal, aby byly zasílány zprávy o doplňcích pro mince, ne- uveřejněné v jeho a p. pplk. Janovského seznamu českých mincí. — P. *Chaura* dal kolovat Maderův seznam mincí z r. 1818 a upozornil na množství typů ražeb Karla VI.

Členská schůze dne 1. prosince 1933. Předsedal p. *řed. Pilát*. Přednášel p. *ing. Augst* o čínském mincovnictví a podal opravdový přehled jeho od nejstarších mincí, jimiž byly zmenšené modely skutečných předmětů a nástrojů. V 6. stol. př. Kr. vznikly první, charakteristické kruhové peníze s čtyřhrannou dírkou uprostřed, které zůstaly téměř nezměněny po 2500 let. Čínské mince jsou bronzové

a lité. Stříbrné mince byly vydávány a raženy teprve v 19. stol. pod evropským vlivem. Přednáška byla zpestřena velkou řadou krásných ukázek.

Debatní večer dne 15. prosince 1933. Předsedal p. řed. Pilát. P. dr. Katz předložil řadu medailí a mincí Karla II. (VI.), mezi nimiž byly velmi pěkné a vzácné kusy.

1934.

Členská schůze ze dne 4. ledna 1934. Předsedal p. dr. Mastný. Přednášel p. ing. Vejvoda o mincích Filipa II., krále makedonského a Lysimacha, krále thráckého.

Debatní večer dne 19. ledna 1934, jemuž předsedal p. dr. Katz, byl zahájen p. *dr. Turnwaldem*, který se rozhovořil o barokních měděných mincích, předloživ četné ukázky. Do debaty o čištění těchto i stříbrných a zlatých mincí zasáhli pp. dr. Katz, ing. Augst, ing. Dobrý, rotm. Soška a ing. Vejvoda.

Členská schůze dne 2. února 1934. Za předsednictví p. řed. Piláta přednášel p. dr. Katz o vratslavském řezači želez Hanuši Riegrovi (1580—1653). Přednášku publikoval p. dr. Katz ve Wiener Numismatische Zeitschrift 1934.

Na pořad debatního večera dne 16. února 1934 byly dány české ražby Leopolda I. Debatu zahájil p. dr. Katz a účastnil se jí p. Chaura. Předsedal p. řed. Pilát.

Členská schůze dne 2. března 1934. Předsedal p. řed. Pilát. Přednášel p. řed. Příbil o amuletech proti moru. Vyložil nejprve, jak vnikl mor ve 14. stol. do Evropy, jak byl vykládán jako trest boží a jakými nejrůznějšími prostředky se lidé chtěli bránit. Vlastní amulety jsou známy od pravěku a jsou z velmi rozličného materiálu. P. řed. Příbil předložil na padesát křížů, medailí a jiných amuletů, které nejlépe dokládaly jeho přednášku.

Řádná valná schůze dne 16. března 1934. Pan řed. Pilát zahájil schůzi přivítáním přítomných a posmrtnou vzpomínkou čestnému členu naší společnosti princí *Michalu C. Sutzu*, předsedovi Numismatické společnosti rumunské, jehož působení a zásluhy o numismatiku vyzvedl zvláštním proslovem, zakládajícímu členu p. ing. arch. *Stanislavu Vávrovi*, staviteli v Praze a řádným členům pp. *Antonínu Antonovi*, obchodníku v Nové Pace; *Ferdinandu Gyrovi*, typografu v Praze; *ing. Karlu Justovi* v Praze; *ing. dru Josefu Petersovi*, řed. Svazu majitelů dolů v Praze a *Karlu Schrötterovi*, vrch. poštmistru v. v. ve Vysokém n. Jiz. Památka všech byla uctěna povstáním.

První jednatel společnosti p. dr. Katz přednesl pak jednatelskou zprávu za rok 1933: V roce 1933 bylo členstvo informováno jednak zprávami o schůzích uveřejňovaných v českolipském Sběrateli, jednak obšírným referátem o schůzích, uveřejněným v Numismatickém časopise čl. a obsahujícím přehled veškeré činnosti až do května r. 1933. V témže ročníku časopisu byly uveřejněny rozličné zprávy spolkové i osobní, které doplňují a rozšiřují zprávy z naší společnosti. V roce 1933 bylo konáno celkem 9 členských, 9 debatních, 1 valná a 10 výborových schůzí. Valné schůze se účastnilo 35 členů, členských průměrně 28 a debatních 23. Na valné hromadě přednášel p. dr. Katz, během roku přednášeli p. dr. Katz třikrát, sl. dr. Nohejlová a pp. prelát Majkowski a dr. Skalský dvakrát, ing. Augst, Castelin, Hauner a Chaura jednou. Debat se účastnili sl. dr. Nohejlová a pp. Ing. Augst, Dobrý, Floss, Hauner, Chaura,

Just, dr. Katz, Mareš, Pilát, Příbil, Příbil, dr. Skalský, Soška, Teisinger, dr. Turnwald a ing. Vejvoda.

Časopis (roč. IX., čís. 1—4) vyšel koncem června 1933, má 156 stran. Tabulky byly z úsporných důvodů vypuštěny, potřebná vyobrazení byla umístěna v textu. Štočky k nim si hradil každý autor příslušného článku sám. Děkujeme při této příležitosti p. doc. dr. G. Skalskému za péči, kterou i loni věnoval našemu časopisu.

Neúporné snaze našeho předsedy, p. řed. Piláta, podporované vlídným pochopením p. vrch. řed. dra Jaroslava Preise, děkujeme za to, že jsme mohli i v roce 1933, třebaže sami stísněni nepříznivými poměry, nabídnouti sbírce Národního musea darem pěknou řadu vzácných mincí. Jsou to mimo jiné

1. Kladský dukát Ferdinanda III. z r. 1631; 2. brakteát Jakzy z Kopníku; 3. 5dukát Karla Münsterbersko-Olešnického z r. 1611; 4. pražský dukát Ferdinanda I. z r. 1540; 5. krňovský 5tolar z r. 1610; 6. široký tolar münsterbersko-olešnický z r. 1673; 7. 3dukát města Vratislavi z r. 1622; 8. nový groš lucemburský Václava IV. po r. 1411 (Bernays 178); 9. lucemburský půlgroš Jošta Moravského jako říšského fojta (Bernays 169); 10. lucemburský půlgroš Alžběty Zhořecké (Bernays 169); 11. lucemburský Adlergroschen z téže doby (Bernays 206); 12. krňovský tolar z r. 1601; 13. vratslavský tolar Ferdinanda II. z r. 1624; 14. stříbrný jeton Jiřího Brauna z Wartenberka, pres. slezské komory a 15. dukát Jana Krist. a Jiřího Rudolfa, Lehnice-Břeh z r. 1616.

Tím ovšem sebraná částka Kč 27.028.25 nebyla vyčerpána a budeme v nákupu mincí pro Národní museum pokračovati i v tomto roce. Mezi dary knih jmenujeme na prvním místě 14. sv. Corpus Nummorum Italicorum, který nám dal zaslati J. V. král italský. Vzpomínáme tu také ministerstva školství a národní osvěty, které i v nepříznivých poměrech doby, přece na nás pamatovalo subvencí Kč 1500.—

Při mezinárodním výboru věd historických byla utvořena numismatická komise. Za československou republiku byl do ní povolán p. doc. dr. G. Skalský.

Vídeňská numismatická společnost zvolila p. doc. dra Skalského a dra Katze dopisujícími členy.

Z veřejných podniků sluší jmenovati na prvním místě oslavu 200 letého výročí narození M. A. Voigta, ke které vyšel popud z naší společnosti a která byla uspořádána spolu s Královskou českou společností nauk, Českou akademií věd a umění, Jednotou českých filologů, Klubem moderních filologů, Historickým spolkem a Historickým klubem dne 15. května 1933 v zasedací síni Staroměstské radnice. Program byl zahájen Foerstrovým sborem Otci a ukončen státní hymnou a obsahoval po proslavu předsedy Král. české Společnosti nauk p. prof. dra Jos. Janka obsažné přednášky doc. dra G. Skalského (Voigt — zakladatel české numismatiky) a prof. dra Milosl. Hýska (Voigtovy zásluhy o českou literární historii). Při téže příležitosti vydala naše společnost zlaté, stříbrné a bronzové pamětní medaile, v lesklém a matném provedení vkusně zhotovené firmou Karnet a Kyselý v Praze.

Během roku 1933 se nám dostalo pozvání na oslavu výročí drážďanské a bukovéřské Numismatické společnosti. Účast na obou jsme s blahopřáním byli nuceni odmítnouti.

Z výstav, kterých se naše společnost účastnila, vzpomínám v prvé řadě opět krásné výstavy polských medailí v Pantheonu Národního musea, otevřené 6. ledna 1933, o které jednatel podal podrobnou zprávu již minulého roku. Táž výstava byla uspořádána v únoru v Brně, v březnu v Olomouci, v dubnu v Bratislavě a v květnu 1933 v Plzni, odkud byly polské medaile zaslány přímo do Bruselu, kde byla hned na to otevřena výstava těchto medailí.

Práce českých medailérů, které putovaly po Polsku a byly vystaveny v jeho hlavních městech, vrátily se již do Prahy. Největší úspěch měla česká výstava snad právě v Krakově, kde ji shlédlo přes 6000 návštěvníků.

Mimo to účastnili se naši členové soukromě i jiných výstav. Tak Světové výstavy v Chicagu (dr. Katz), Napoleonské v Praze (od října 1933, pp. Chaura, dr. Mastný a dr. Turnwald).

V přípravných výborech pro výstavu „Albrecht z Valdštejna a doba bělohorská“ jest za naši společnost p. dr. Katz v pracovním výboru, jehož členy jsou též p. doc. dr. Skalský a sl. dr. Nohejlová.

Mimo rámec společnosti a oficiálních zastoupení po vyzvání společnosti samotné, byla pořádána v červnu výstava papírových a kovových peněz p. Ant. Nevečeřalem v Novém Městě n. Metují.

V poslední době seznámili jsme členstvo s obsahem knihovny N. Sp. čsl. rozeslaným tištěným katalogem, který sestavil knihovník společnosti p. ing. Dobrý. Děkuji p. ing. Dobrému za práci se sestavením katalogu spojenou.

Stav členstva byl koncem roku 1933 tento: koncem roku 1932 bylo 447 členů, během roku 1933 zemřel 1 čestný, 1 zakládající a 5 řádných členů a vystoupilo 18 řádných členů; celkem ubylo 25 členů, takže koncem r. 1933 zbývalo 422 členů.

Naproti tomu r. 1933 přistoupilo, resp. bylo zvoleno 34 členů, takže koncem r. 1933 měli jsme 456 členů, z nichž 8 čestných, 19 dopisujících, 20 zakládajících, 409 řádných členů, mezi nimi 87 museí a korporací.

V závěru jednatele zprávy I. jednatel poznamenal, že jest to desátá zpráva o činnosti společnosti, kterou přednášel a proto doufá, že má právo použití ji ke krátké retrospektivě po obdobích, ve kterých vznikala tato zpráva i předchozí. V prvé řadě je tomu letos 10 let, kdy počal vycházeti Numismatický časopis čsl. Kdo zná všech devět předchozích ročníků časopisu a zamyslí se nad nimi, snad si uvědomí, co je tu uloženo práce, přemýšlení a starostí všeho druhu. Nemyslím jen na nezištnou práci a velkou námahu autorů, kteří se v devíti ročnících časopisu vystřídali. Myslím na čistě technickou stránku redakce, dlouhých a únavných korektur, dlouhá jednání o ceny sazby a reprodukci, jakož i na všechny administrativní úkony. Nic z toho nedělal nikdo povrchně nebo zběžně, ale vždycky s plným vědomím zodpovědnosti. Jedinou odměnou bylo nám vědomí, že Numismatický časopis čsl. tak jak je, je z nejlepších numismatických časopisů vůbec, a že dobře reprezentuje ve světové numismatice československý národ.

Těch deset let časopisu se ovšem neobešlo bez kritiky, a dokonce je nám dobře známo i neuspokojení třeba malé části našeho členstva. Z této strany nám byly vytýkány hlavně dvě věci: že časopis vychází pouze jednou do roka, že nemá tedy ústředí dostatečně častý styk s členstvem, a že je příliš vysoké úrovně. Výtky vysoké vědecké úrovně našeho časopisu berte ne jako výtku, ale jako projev uznání. Neboť nemůže být pochybností o tom, že potřebujeme stejně jako jiní, malí i menší národové, časopisu skutečně vědeckého, který jest důstojným orgánem numismatiky, jakožto vědního oboru.

Prvá výtku byla podkladem častých rozhovorů a úvah výboru, redakční rady i plenární schůze. Nikdo nechce popírat, že je příliš řídký styk ústředí s členstvem, dostane-li toto časopis jednou za rok, ale uváží-li se, jak obsažný je to časopis a že jeho rozesílání jednou za rok děje se jen z finančních důvodů, tedy z důvodů, které regulují dnes vlastně celý náš kulturní život, zmenší se velice ostří této výtky. Ostatně jest ještě v paměti, že pokus, zajistiti častější zprávy, finančně ztroskotal na nedostatku přihlášek.

Snažili jsme se informovati naše členstvo zprávami o schůzích společnosti v časopise „Sběratel“, čímž aspoň částečně jsme vyhověli jeho potřebám. Při rozhodování o otázce druhého časopisu vycházeli jsme z pevného předpokladu, že vydáváním zpráv o činnosti společnosti nesmí ani v nejmenším utrpěti vědecká úroveň Numismatického časopisu československého, který na domácím i světovém fóru tak dobře hájí význam naší společnosti i barvy Československa.

Může se namítnouti, že právě v poslední době byl v Praze učiněn vydáváním „Numismatických zpráv“ jistě zdařilý pokus o pravidelný časopis asi rozsahu, jak si ho představují ti, kdo se přimlouvají za vydávání častěji vycházejícího věstníku. Tento nový časopis, který my upřímně vítáme, je vybudován ovšem na jiném podkladě; jest totiž spojen se seznamem prodejních mincí, takže mohl být i technicky uskutečněn daleko snáze, než to může učiniti společnost, která se prodejem mincí nezabývá.

Dále jest nutno dotknouti se ještě jednoho bodu: V úvahách členstva o vydávání Věstníku nalézáme někdy, třeba jen naznačené, rozdělování nás, příslušníků Numismatické společnosti čsl., na odborníky a neodborníky, někdy na odborníky a sběratele. Nemyslím-li na to, pravil jednatel dr. Katz, že je mezi námi opravdu jen docela mizivá menšina skutečně odborně školených, odmítám rozhodně každé pokusy o vnášení jakéhokoliv rozdílu mezi nás. Jsme všichni rovnocennými členy společnosti a máme, doufám, všichni stejný cíl, který jsem si dovolil jaksi sportovním výrazem nazvati hájením barev Československa v numismatice na domácím i cizím závodisti. Připouštím, že sběratel-začátečník se ze začátku těžce vpracuje do některých speciálních problémů, řešených v člancích našeho časopisu, ale mám za to, že každý se může sdostatek uplatnit sám u nás všude i v časopise, na př. publikováním náleží a kratšími zprávami, které nám dodá. Jsem přesvědčen, že heslem každého tohoto sběratele-začátečníka je totéž co je heslem naším: vždy směřovati výš. A právě tak jako my všichni jsme začli od počátku a pracovali na tom, abychom se zdokonalili, tak je věcí každého sběratele-začátečníka, aby podporován námi vlastní prací se dostal výš. Každý z nás je ochoten vždy a v každé době účinně podporovati snahu všech a zvláště nových členů, bude-li k tomu vyzván. Považujeme právě tuto činnost za jednu z nejdůležitějších, má-li se mezi členstvem vzbuditi trvalý zájem o společnost a její podporu.

V závěru své jednatele zprávy první jednatel ještě poznamenal, že každý rád pracoval vždy, kdy cítil nejen vlastní uspokojení, ale i pochopení, porozumění a uspokojení všeho členstva a že by mu bylo jen lítostivou zkušeností, kdyby toto vědomí mělo být zkaleno jakýmkoliv neporozuměním, neinformovaností, nebo snad i nespravedlivým posuzováním naší práce s jakéhokoliv strany. Neodmítáme kritiky, naopak dnešní moje retrospektiva má být spíše výzvou po kritice upřímně přátelské, která říká do očí vedle chvály i výtky, ale nepodtrývá naší práce v tichu a ústraní. Opakuji, prohlásil jednatel, že by mně bylo lítostivou zkušeností, kdybych po zvyklostech dlouhých let měl pocítiti nedostatek otevřenosti, s níž jsme, správní výbor, jeho práce a postup, kritisováni, nebo kdybych měl pocítovati od-cizování, kryté pojmy odborník a neodborník. Potřebujeme, aby každý si byl vědom, že je rovnocenným členem naší organizace, ale aby si byl vědom se svými právy také svých povinností, aby si byl vědom třeba i nepatrné zodpovědnosti, kterou členstvím na sebe přijímá; potřebuje to naše společnost a potřebuje to česká numismatika. Toho buďme si vědomi a pod tímto zorným úhlem zařídme všechno naše jednání.

Po přednesení jednatele zprávy přihlásili se o slovo p. řídící Příbík a p. insp. Štolba a oba vzpomněli vděčně desetiletí jednatele zprávy p. dra V. Katze a všechny jeho přátelské obětavosti, která je mezi členstvem dobře známa.

Potom po úvodu p. pokladníka řed. Příbila přečetl druhý jednatel p. prokurista Sojka pokladní zprávu za rok 1933, knihovník p. ing. Dobrý zprávu o knihovně N. sp. čsl., p. ing. Augst revisorskou zprávu. Jeho návrh na absolutorium výboru byl jednomyslně přijat. Ve volbách byl zvolen dosavadní výbor společnosti s tou změnou, že za resignujícího p. Pateru byl zvolen p. ing. Vejvoda a na jeho místo revisora p. prok. Lambl. Ve volných návrzích byl projednáván návrh p. Fr. Sturmy z Plzně, aby byl znovu uveřejněn seznam členů společnosti. Schůze byla ukončena přednáškou p. doc. dra Skalského o příčinách peněžních krizí v minulosti. Děčil je ve dvě

velké skupiny. Do první zahrnul důvody náboženské, etické, sociální a vlivy veřejného mínění vůbec, sahající do oblasti irracionality a uvedl pro ně řadu příkladů. Do druhé skupiny zařadil pak neblahé zásahy státní moci a politiky do vývoje peněžního a působení rozličných hospodářských faktorů, mezi nimiž na prvním místě vlivy, vycházející z peněžnictví samého. Boj státních zájmů s hospodářskými potřebami přivodil někdy nejhorší peněžní krize a porušování rovnováhy složek, z nichž se skládá lidská kultura, což zavinilo a zaviňuje vážné poruchy v peněžním vývoji.

Debatní večer dne 6. dubna 1934 byl zahájen předsedajícím p. řed. Pilátem vzpomínkou na zemřelého člena p. dra Jos. Ječného v Plzni a vyplněn výkladem a ukázkami velmi krásných medailí a mincí Ferdinanda III., které předložil p. dr. Katz.

Ve schůzi správního výboru dne 13. dubna 1934 byl ustaven výbor tak, že rozdělení funkcí zůstalo mezi opětně zvolenými členy beze změn, funkcí účetního byl pověřen p. ing. Vejvoda.

Členská schůze dne 20. dubna 1934 byla velmi početně navštívena řadou významných hostů i členů společnosti, mezi nimi i oficiálními zástupci Sudetendeutsche numismatische Gesellschaft pp. *drem Giebischem, Haberdtzem, Pleyerem a Steinem*. Byla řízena p. *drem Mastným* a rozdělena mezi přednášku sl. *dr. Nohejlové* o mincovnictví Albrechta z Valdštejna a přátelskou schůzi s hosty z německé společnosti, které uvítal p. dr. Mastný a za něž poděkoval předseda německé společnosti p. dr. Giebisch, který ve své české a německé odpovědi hledal velmi pěkně styčné body obou národností a ukazoval možnosti společné práce v numismatice.

Na členské schůzi dne 4. května 1934 přednášel za předsednictví p. dra *Mastného* p. ing. *Dobry* o nouzových peněžích a obrazech z českých dějin na papírových peněžích německých měst, které byly v největším množství vydávány v Německu za a po světové válce, kde v některých městech (Ansbach, Colditz, Fürstenwalde, Konstanz, Leobschütz, Naumburg, Zeulenroda a Ziegenrück) užívali obrázků a textů z české historie. Zajímavost přednášky byla zvýšena hojnými ukázkami. Schůzi ukončilo sdělení jednatele, že plzeňský numismatický kroužek by vítal, kdyby mu byly pro jeho schůze zasílány přednášky našich členů.

Debatnímu večeru dne 18. května 1934 předsedal p. *doc. dr. Skalský*. Přednášel p. *Kraumann* o inflaci na Rusi r. 1656 (přednáška je uveřejněna v Numismatických zprávách 1934, 33 sl.).

Členská schůze dne 1. června 1934. Předsedal p. řed. *Pilát*. Za přítomnosti několika hostů z Napoleonské společnosti v Praze přednášel p. *dr. Turnwald* o medailích Napoleonových, které byly vystaveny na loňské výstavě napoleonské. Kolující medaile z majetku pí hrab. Orsichové budily zasloužený zájem. — P. *Chaura* předložil pak listinu s podpisem Napoleonovým, řadu medailí a plaket na presidenta Masaryka, návrh Španielův na pětisokol, medaile na bitvu u Lipan a Prokopa Velkého.

Debatní večer dne 15. června 1934 byl za předsednictví p. řed. *Piláta* zahájen p. *drem Katzem*, který odkryl nový padělek, medaili Erdmána Trčky (Miltner-Neumann, č. 579), novodobou napodobeninou medaile francouzského medailéra Dupré na Ant. Ruzé (Lanna č. 422). — P. řed. *Pilát* předložil serii medailí

na přechod Alp Napoleonem I., p. *Chaura* ukázal jetony a medaile, vydané na pamět přenesení ostatků sv. Norberta do Prahy a vystavení jeho sousoší na Karlově mostě.

Dne 22. června 1934 prohlédli si členové společnosti za odborného výkladu sl. *dr. Nohejlové* a pp. *dra Heraina* a *dra Čarčka* oba díly výstavy Albrecht z Valdštejna a doba bělohorská. Mezi krásnými mincemi a medailemi z fondů veřejných a soukromých sbírek byly tam vystaveny i kusy našich členů pp. *Chaury, dra Katze, ing. dra Kozáka* a *ing. Vejvody*.

Členská schůze dne 7. září 1934 (předsedal p. řed. *Pilát*) obsahovala přednášku p. *dra Katze* o t. zv. pražských židovských medailích, které datoval do let 1628—1653.

Debatní večer dne 21. září 1934 byl zahájen za předsednictví p. řed. *Piláta* sdělením p. *dra Katze* o vládním nařízení ze dne 10. září t. r. č. 202 o soupisu a povinné nabídce cizozemských platidel resp. numismatických sbírek. Po ukončení debaty o tom přečetl p. *dr. Turnwald* svůj článek o mincích z třicetileté války, uveřejněný v Salonu a p. *ing. Dobry* uvedl některé detaily z básní p. min. rady *Zadražila* o mincích.

Na členské schůzi dne 5. října 1934 přednášel za předsednictví p. řed. *Piláta* p. *doc. dr. Skalský* o základech středověkého peněžního vývoje evropského po pádu říše západořímské. Peněžní vývoj odpovídá hospodářskému: po r. 476 v době rozkvětu vládní zlatá měna, jak ji vytvořil Konstantin Veliký. Po znenáhlem zlehčování této obíhají v 7. stol. již i mince stříbrné, v 8. stol. se razí již jen stříbrné denáry, jejichž skrovnější hodnota postačuje zmenšeným hospodářským potřebám. Solidus, zlatá peněžní jednotka Konstantinova, stává se početní jednotkou, souhrnem nejdříve 40, potom 12 denárů. Velikou mincovní reformou Karla Velikého po r. 780, založenou jen na méně stříbrné, s jediným penizem, stříbrným denárem, počíná v peněžním vývoji teprve vlastní středověk.

Debatnímu večeru dne 16. října 1934 předsedal p. řed. *Pilát*, který zahájil večer vřelou vzpomínkou na J. V. srbského krále Alexandra a francouzského ministra zahraničních věcí Louis Bartheta. P. *dr. Turnwald* předložil řadu mědirytin anglických medailí z let 1745—1746 a latinskou sbírku traktátů o peněžích a mincovnictví (Kolín n. R. r. 1591 u Jana Gymnica). Autory traktátů jsou Brunus, Pirekheimer, Curtius, Molinaeus, Covarrurias, Bodin a j. Práce ve sbírce obsažené nebyly jinde nebo samostatně vydány. Většinou se v nich brojí proti znehodnocování peněz. — P. *Chaura* ukázal několik většinou nesignovaných medailí Seidanových a jetonů Parisových a Graffenriedových.

Členská schůze dne 2. listopadu 1934 předsedal p. *dr. Mastný*, přednášel p. *dr. Katz* o lipském řezači želez Melchioru Peuterleinovi a jiných rytcích, kteří se účastnili práce na nejstarších razidlech v Jáchymově.

Na debatním večeru dne 17. listopadu 1934, jemuž předsedal p. řed. *Pilát*, informoval p. *dr. Katz* členstvo nejprve o přednášce p. dra *F. Dworschaha* z Vídně o peněžním oběhu ve středověku na česko-moravské a česko-bavorské hranici, kterou měl tento 11. listopadu v Liberci, pak o aukci sbírky mincí a medailí hraběte Enzenberga, která se konala v Praze 15.—16. listopadu. Po debatě o aukcích přečetl p. *ing. Dobry* ze zpráv musea v Litomyšli o tamnějším sběrateli a mecenáši Kv. Šimkovi.

Seznam členů Numismatické společnosti československé. *)

a) členové čestní:

J. V. Viktor Emanuel III., král italský.

- 1929 Blanchet Adrien, čestný bibliotekář Bibliothéque nationale, Paříž.
1933 Dieudonné Adolphe, ředitel kabinetu medailí Bibliothéque nationale, Paříž. (1929—1933 dopisujícím).
1921 † Fiala Eduard, Ph. Dr. h. c., vládní rada, Praha.
1929 † Friedensburg Ferdinand, Ph. Dr. h. c., univ. profesor, Hirschberg v Pruském Slezsku.
1929 † Habich Georg, Dr., tajný vládní rada a ředitel numismatického kabinetu, Mnichov.
1929 Hill George Francis, ředitel numismatického kabinetu British Museum, Londýn.
1932 v. Loehr August Oktavian, Dr., univ. profesor, ředitel numismatického kabinetu, Vídeň (1929—1932 dopisujícím).
1929 † Luschin v. Ebengreuth Arnold, Dr., dvorní rada, univ. profesor, Štyrský Hradec.
1929 Přibík Vladimír, řídící učitel v. v., Malá Chuchle u Prahy (č. m. med. náboženské med.).
1932 Regling Kurt, Dr., univ. profesor, ředitel numismatického kabinetu, Berlín (1929—1932 dopisujícím).
1926 † Sirový Eduard, dilovodoucí fy Novák a Jahn, Praha.
1933 † kníže Sutz Michael C., Dr., guvernér Národní banky rumunské, Bukurešť.
1929 Zakrzewski Zykmund, Dr., univ. profesor, ředitel Prehistorických sbírek Musea Wielkopolského, Poznaň.

b) členové dopisující:

- 1929 Babelon Jean, konservátor kabinetu medailí Bibliothéque nationale, Paříž.
1929 v. Bahrfeldt Max, Ph. Dr. h. c., univ. profesor, Halle (Saale).
1929 Bauer Nikolaj Pavlovič, ředitel numismatického kabinetu Eremitage, Leningrad.
1929 Bernhardt Max, Dr., univ. profesor, ředitel numismatického kabinetu, Mnichov.
1929 Cesano Lorenzina, Dr., ředitelka numismatického kabinetu, Řím.
1929 Dworschak Fritz, Dr., kustos numismatického kabinetu, Vídeň.
1929 Fonahn A., ředitel numismatického kabinetu, Oslo.
1929 Galster Georg, ředitel numismatického kabinetu, Kodaň.
1929 Majkowski Edmund, ks., kanovník, ředitel arcidiec. archivu, Poznaň.
1929 Moissil Constantin, profesor, ředitel numismatického kabinetu, Bukurešť.
1929 Mušmov Nikolaj A., em. ředitel numismatického kabinetu Narodnija muzej, Sofie.
1932 Petrovič Jozo, Dr., ředitel numismatického kabinetu, Historiskometnički muzej, Bělehrad.
1929 Pick Behrendt, Dr., univ. profesor, tajný rada a em. ředitel numismatického kabinetu, Gotha.
1932 Seger Hans, Dr., em. ředitel Schlesisches Museum für Kunstgewerbe u. Altertümer, Vratislav.
1933 Severeanu Giorgiu, Dr., ředitel městského musea, Bukurešť.
1929 Schwinkovski Walter, Dr., ředitel numismatického kabinetu, Drážďany.
1929 Tourner Victor, ředitel numismatického kabinetu Bibliothéque royale, Brusel.
1929 Wormser Moriz, Nový York.

c) členové zakládající:

- 1924 Auersperg Ferdinand, velkostatkář, Slatiňany u Chrudimě.
1924 Auersperg Frant. Josef, velkostatkář, Slatiňany u Chrudimě.

*) Letopočet před jménem značí rok, kdy člen přistoupil. Za adresou v závorce je uveden zkráceně sběratelský obor a značí: *a.* = antické, *č.* = české, *m.* = mince, *med.* = medaile, *nov.* = novověké, *p.* = polské, *r.* = rakouské, *řec.* = řecké, *řím.* = římské, *s.* = soukromé, *stř.* = středověké, *u.* = uherské, *v.* = vládní, *vš.* = všeobecné.

- 1919 Fa Gruss Kr. (majitelé Rudolf a Otakar Mikš, numismatikové), Mnichovice.
1920 Harrach Frant., velkostatkář, Janovice u Rýmařova.
1920 z Hohenkubinu Albrecht, markýz, Vídeň, Weihburggasse 32.
1919 Chaura Karel, starožitník, Praha II., Vojtěžská 15 (č. m. med. s. v.).
1919 Jonas Robert, JUDr., advokát, Vítkov, Slezsko.
1919 Katz Viktor, JUDr., vrchní poštovní rada, Praha VII., Sochařská 333 (č. m. stř. č. v. nov. m. č. v. med. 16., 17. stol., poč. peníze s. v.).
1919 Kovářik Jan, rada zemského soudu v. v., Praha XV., Podolí, Pankrácká 160.
1920 Kroměříž, Knihovna olomouckého arcibiskupství, Kroměříž, Zámek (m. med. duchovní, rytířských řádů, poutní).
1920 Krumlov Český, Schwarzenberský ústřední archiv (m. med. vš., m. knížat ze Schwarzenbergu, Eggenbergu, hrabat ze Sulzu, pánů z Rožmberka).
1925 Kubec Antonín, starožitník, Praha II., Jungmannovo nám. 22.
1920 Kubec Karel, majitel fy A. Kubec, Kroměříž.
1919 Novák Josef, velkoobchodník, Praha II., Vodičkova 34.
1921 Prokop Antonín, numismatik, Praha II., Rašínovo nám. 76 (č., ruské).
1929 Rosenauer A., MUDr., odborný lékař, Král. Vinohrady, Sázavská 17.
1922 Suský Eduard, ředitel městského důchodu, Slezská Ostrava.
1919 Šejnost Josef, akad. sochař a medailér, Praha II., Masarykovo nám. 20 (č. m. med.).
1923 Turnwald Kristian, JUDr., advokát, Praha II., Lazarská 5 (m. vš., staré num. tisky).
1920 Weger Jan, rada polit. správy, Praha III., Letenská 6, Zemská škol. rada (řec., řím., č.).
1919 Weyr Frant., architekt, Praha II., Riegrovo nám. 16.
1919 Weyr Jiří, Praha II., Riegrovo nám. 16 (m., med. č., v. m. slezské, spec.: stř., početní peníze, med. 16., 17. stol.).

d) členové řádní:

i. musea a korporace:

- 1925 Banská Bystrica, Městské museum.
1920 Benešov u Prahy, Městské museum.
1925 Berlín, Kaiser Friedrich-Museum, Münzkabinett.
1920 Beroun, Městské museum.
1924 Blatná, Okresní spolek musejní.
1925 Brandýs n. L., Okresní jednota musejní.
1925 Bratislava, Spoločnosť slovenského vlastivedného muzea (a., č., uh. stř., č. uh., v. nov., slovenica).
1925 Bratislava, Státní referát na ochranu pamiatok na Slovensku.
1925 Brno, Moravské umělecko-průmyslové museum obch. a živn. komory.
1925 Brno, Státní památkový úřad, Brno, Husova 16 (num. literatura mající vztah k zemi Moravskoslezské).
1920 Brno, Zemské museum.
1925 Brno, Zemský archiv.
1925 Březnice, Musejní spolek.
1925 Čáslav, Musejní spolek „Včela čáslavská“.
1928 Čelákovice, Městské museum.
1934 Česká Lípa, Český musejní spolek pro kraj českolipský (m., med. vš.).
1932 Česká Lípa, Nordböhmischer Verein für Heimatsforschung.
1920 České Budějovice, Městské museum.
1925 Český Brod, Okresní jednota musejní.
1925 Domažlice, Městské museum (m. med. vš.).
1922 Dvůr Králové n. L., Městské museum (vš.).
1929 Gotha, Herzogliches Münzkabinett.
1926 Hodonín, Masarykovo museum.
1920 Hradec Králové, Městské historické museum (m., med. vš.).
1920 Hradec Králové, Městské průmyslové museum (m. med. vš., č. v., č. s.).
1920 Humpolec, Musejní společnost pro okres humpolecký (č. v., s., od r. 1526 i r., papír. platidla).
1919 Chrudim, Průmyslové museum pro východní Čechy.
1919 Jičín, Musejní spolek.
1925 Jindřichův Hradec, Přátelé starého Jindř. Hradce.
1920 Josefov, Musejní spolek.
1919 Klatovy, Městské museum pro vlastivědu Klatovska (č. m., med. v.).

- 1926 Košice, Východoslovenské museum (*m., med. mající vztah k vých. Slovensku*)
 1927 Kouřim, Musejní spolek pro okres kouřimský (*řím., č. v. m.*)
 1927 Kralupy n. Vlt., Krajinské museum.
 1921 Kremnica, Státní mincovna.
 1925 Kremnica, Městský archiv.
 1921 Kutná Hora, Archeologický sbor „Wocel“.
 1929 Kyjov, Městské museum.
 1921 Litovel na Moravě, Městské museum (*vš.*)
 1920 Louny, Městské museum.
 1925 Mladá Boleslav, Městské museum (*č., vš. nov.*)
 1931 Most, Podkrušnohorské museum.
 1925 Mukačevo, Zemské museum Lehoczského (*a., stř., nov. vš.*)
 1925 Náchod, Musejní společnost (*vš.*)
 1925 Nové Město na Moravě, Horácké museum (*m., med. vš.*)
 1920 Nový Bydžov, Městské museum (*m., med. vš.*)
 1923 Olomouc, Česká státní reálka.
 1925 Olomouc, Čsl. studijní knihovna.
 1920 Opava, Zemské museum (*a., č. slezské, bisk. olomoucké, vřatislavské, něm. řád, med. Jáchym.*)
 1926 Orlová, Slezská musejní společnost.
 1919 Pardubice, Musejní spolek (*vš.*)
 1921 Pelhřimov, Musejní spolek.
 1920 Plzeň, Městské museum.
 1925 Plzeň, Umělecko-průmyslové museum.
 1925 Počátky, Městské museum.
 1920 Poděbrady, Hellichovo museum Poděbradska.
 1924 Praha, Archiv hlav. města Prahy.
 1925 Praha, Archiv kláštera Strahovského.
 1925 Praha, Archiv pražského hradu.
 1925 Praha, Archiv země české v Praze.
 1925 Praha, Čsl. státní archiv zemědělský.
 1926 Praha, Historický klub.
 1921 Praha, Museum hlav. města Prahy.
 1925 Praha, Národní museum.
 1925 Praha, Státní památkový úřad pro Čechy.
 1925 Praha, Umělecko-průmyslové museum obchodní a živnost. komory.
 1925 Prostějov, Městské museum (*vš.*)
 1926 Přerov, Městské museum.
 1925 Radnice u Rokycan, Musejní družstvo „Kašpar Šternberg“.
 1925 Rakovník, Musejní spolek města Rakovníka a pol. okr. rakov.
 1920 Rokycany, Městské museum (*a., č.*)
 1920 Roudnice n. L., Lobkowiczký archiv a knihovna (*vš., m., med. lobkowiczského rodu a rodu s ním spřízněných*)
 1920 Skuteč, Museum okresu skutečského.
 1919 Slaný, Musejní a literární spolek „Palacký“.
 1920 Soběslav, Městské museum.
 1922 Sušice, Městské museum (*a., č.*)
 1925 Tábor, Městské museum (*č. vl.*)
 1925 Telč na Moravě, Musejní spolek.
 1921 Třeboň, Archiv schwarzenberský (*viz Krumlov Český archiv*)
 1920 Turčianský sv. Martin, Muzeálna slovenská spoločnosť.
 1922 Velké Meziříčí, Krajinské museum (*vš.*)
 1924 Videň, Bundessammlung von Medaillen, Münzen und Geldzeichen.
 1920 Vysoké Mýto, Městské museum (*vš.*)
 1919 Znojmo, Jihomoravské krajinské museum.

2. osoby:

- 1930 Ališ Nathan, Moravská Ostrava III., Praskova 508 (*m. vš.*)
 1925 Anýž Frant., uměl. závod, Praha VII., U průhonu.
 1922 Augst Bedřich, Ing., vrch. kom. m. financí, Praha-Břevnov, Na Rovni, 1013 (*m. orientu*)
 1924 Bakalář Karel, ředitel Čes. prům. banky, Opava, Hradecká ul. 52 (*a., stř. vš.*)
 1925 Ball Robert, Nachf., obchodník mincemi, Berlín W 8, Wilhelmstr. 44.
 1934 Barborák Josef, kožešník, Žilina.

- 1933 Bárta Zdeněk, vedoucí úředník skláren, Libochovice n. Ohří.
 1928 Beckmann Arnošt, bank. disp., Olomouc, Komenského 19.
 1920 Bechyně Josef, úč. tajem. pošt. spoř., Král. Vinohrady, Lužická 19.
 1920 Berger Jaroslav, techn. úř., Praha XIX., Podbabská 739.
 1931 Blženec Jan Marie, škpt., Milovice u Lysé n. L. (*č. m., č. m., med. s fig. koně [sv. Václav, sv. Jiří atd.]*)
 1919 Bouček Gustav, rada vrch. zem. soudu v. v., Plzeň III., Škrétova 32.
 1919 Brablec Bohuslav, farář, Dobrá u Frýdku.
 1925 Cahn Adolf E., obchodník mincemi, Frankfurt n. M., Niedenu 55.
 1926 Cach František, spol. firmy, Praha XVI., Přístavní 13 (*č., moravské denáry*)
 1920 Castelin C. O., úředník Poldiny hutě, Smíchov, Zborovská 54.
 1922 Castelin Karel Benno, JUDr., Smíchov, Zborovská 54.
 1934 Cepek Bedřich, hodinář a zlatník, Lázně Poděbrady (*vš.*)
 1925 Cerný Ernest, Denver-Colo, U. S. A.
 1925 Čisari Alois, MUDr., městský lékař, Klatovy.
 1934 Čopín František, major v. v., Košice Betlém, Okružní 1.
 1925 Čermák Josef, em. řed. pojišťovny, Brandýs n. L. 693 (*č. vl. m., med., stříbrné 20 krejcarů*)
 1933 Čermák Ladislav, majitel realit, Hořovice 18 (*č.*)
 1925 Čížek Jaroslav, ředitel banky Slavia, Praha II. 978.
 1919 Čížek Václav, oficiál čsl. dr. v. v., Praha VII., V zátiší 2 č., (*zámořské, hr. Schliků, malé groše kontr. groše č., početní peníze č.*)
 1934 Čumpelík Rudolf, stud. phil., Praha XII., Skretova 15.
 1933 David Stanislav, profesor reálky, Nové Město na Moravě, Na nivě 425 (*vš.*)
 1934 Desenský Karel, montér, Luže.
 1934 Deymel Pavel M., Dr., Sloup, okr. Čes. Lípa.
 1924 Dobiáš Josef, Dr., univ. profesor, Praha-Vofečhovka, Střešovická 9 (*řím. historického významu; spec.: M. Aurelius, L. Verus, Commodus*)
 1931 Dobiáš Karel, majitel hlav. skladu tabáku, Louny (*č. m., med.*)
 1925 Dobrý Josef, Ing., vrchní řed. stát. živn. zvel. sl. v. v., Praha, Na Ořečovce 32 (*č., r. m., med., papírové rak.-uh., peníze nouzové*)
 1920 Dolanská Lola, Smíchov, Zborovská 11.
 1919 Domorázek František, děkan, Zlatá Koruna.
 1920 Doubrava Vilém, prokurista, Praha-Vršovice, Vinohradská 1 (*vš.*)
 1932 Drábek A., majitel uměl. salonu, Olomouc, Kinopasáž.
 1925 Drlík František, revisor Revisní jednoty čsl. bank, Praha II., Těšnov 1.
 1925 Dušek J. V., akad. sochař, Tábor, čp. 1200.
 1923 Dvořák Bohuslav, JUDr., soudní rada, Smíchov, Třebízského 1225.
 1930 Dvořák František, MUDr., stát. obv. lékař, Červ. Pečky u Kutné Hory.
 1925 Dvořák František, vaříč suroviny v cukrov., Dobrovice, Husova ul. 36 u Ml. Boleslavě (*vš.*)
 1934 Egert František, kapitán, Praha XIX., Čechova 6.
 1934 Eichler Eda, Ing. u fy Mach a Fišer, Hronov (*č. od r. 1526, med.*)
 1925 Eisner Jan, PhDr., univ. profesor, Bratislava, Prayova ul. 13.
 1928 Fabris Karel, JUDr., advokát, Smíchov, Štefánikova 38.
 1927 Falta Josef, zkouš. zubní technik, Česká Skalice, náměstí 49 (*vš.*)
 1931 Fejér Josef, obchodník mincemi, Budapest VIII., Mária Terézia-tér 16.
 1932 Fink Jaroslav, správce Občanské záložny, Dolní Kounice.
 1931 Finka Bohuslav, dirigent banky, Turč. Sv. Martin (*vš. nov., r., maď. nov., spec.: Frant. Jos., Mar. Terezie*)
 1929 Fišer Josef, majitel uměl. závodu a obchod mincemi, Praha II., Václavské nám. 69 (*vš.*)
 1934 Fleischer Alexandr, prokurista banky, Král. Vinohrady, Mánesova 20.
 1934 Fleischhacker Mór, JUDr., advokát, Bratislava, Panenská 31.
 1931 Floss Štěpa, Praha I., Melantrichova 18.
 1934 Fousek Jiří, učitel, Bor u Čes. Lípy.
 1921 Fridrich Vilém, podpl. v. v., Plzeň, Bendova 30.
 1932 Gach Alfréd, škpt. m. sl., přís. sensál, Praha II., pošt. schr. 177 (*m. vš.*)
 1923 Gajdušek Karel, vrch. insp. pojišťovny, Přerov, Bartošova 21 (*a., č., spec.: malé groše*)
 1930 Glos Bohumír O., arch., Rožnava, Okresní úřad (*vš.*)
 1925 Grabow Ludwig, obchodník mincemi, Roztoky v Meklenbursku, Kaiser Wilhelmstr. 33.
 1929 Greif Rudolf, majitel knihtiskárny, Praha III., Míšeňská 70.
 1931 Gruncl Antonín, řídící učitel, Světec (*vš.*)
 1932 Gutman Karel, obchodník, Sušice (*vš. spec.: početní peníze*)

- 1925 Guth Karel, Dr., přednosta historického odděl. Národního musea, Praha II./1700.
 1925 Günzburger Julius, Kolín n. R.-Lindenthal, Kerpenerstr. 83.
 1920 Hájek Jaroslav, Tovačov, Morava.
 1927 Hájek Jindřich, vrchní insp. banky Slavia, Kolín, Hradby 12.
 1929 Halačka Jan, úč. adj. Ředit. pošt a telegrafů, Brno, Kounicova tř.
 1925 Hamburger Leo, obch. mincemi, Frankfurt n. M., Scheffelstr. 24.
 1931 Handzlík Michal, Mor. Ostrava, Poděbradova 53.
 1926 Hauner Emanuel, vrchní řed. tajem. pojišť. Praha, Praha-Dejvice, Bachmačské nám. 6 (*řím. denáry, m. duchovních pánů, známky měst, cechovenstva, chudinské, robotní*).
 1933 Haussmann Karel, restaurátor obrazů a starožitností, Pardubice, Jířkova 692.
 1929 Havel Rudolf, majitel drogerie, Koloveč.
 1928 Hejzlar Josef, řed. Čes. prům. banky v Benešově u Prahy (*č. m. v., spec. malé groše, kontram. groše, početní peníze*).
 1925 Helbing Otto, nást., obchodník mincemi, Mnichov, Barerstr. 20.
 1928 Henke Adolf, profesor, Smíchov, Zborovská 42.
 1921 Herzán Alois B., geometr, Třebíč, Žerotínova 20.
 1934 Hirsch Gerhard, numismatik, Praha II., Žitná 48.
 1925 Hirsch Jakob, Dr., numismatik, Genève 31, Quai du Mont Blanc.
 1919 Hlaváček Jan, vládní rada a nám. pres. pošt. řed., Praha VII., Veletržní 30.
 1933 Hlavica Oldřich, pokladník spořitelny, Kelč u Hranic, bytem Komárovice čp. 44, p. Kelč (*stř., nov. v. s.*).
 1920 Hlobil Stanislav, učitel, Uhřetice, p. Nezamyslice.
 1934 Hobl Vladimír, JUDr., pplk just. služby, přednosta brig. soudu v Užhorodě (*řec., řím., č., r., francouzské, v. s. tolarů*).
 1920 Hollschek Karel, setník v. v., Čes. Budějovice, Riegrova 805 (*v. s.*).
 1923 Holub Svatopluk, úředník čsl. st. dr., Louny 956.
 1926 Horáček Jindřich, řed. expositury Legiobanky, Praha XII.-Král. Vinohrady, Fochova 56.
 1933 Horna Richard, JUDr., univ. profesor, Bratislava, Čelakovského 28 (*med. mající vztah k vys. školám, profesorům a učeným společnostem*).
 1929 Hrabánek Václav, majitel bank. závodu, Praha II., Václavské nám. 56.
 1933 Hrabě Joža, arch. a stav., Praha-Smíchov, Vinohradská 23 (*v. s.*).
 1921 Hron Josef, úředník čsl. st. dr., Oldřichov u Duchcova 152 (*m. v. s.*).
 1925 Hrouda Vojtěch, přednosta banky Slavia, Praha II./978.
 1933 Hruška Jaroslav, polic. insp. v. v., Užhorod, Úřednická ul. 12.
 1934 Hýbl František, obchodník, Náchod, U nádraží (*stř., nov. v. s.*).
 1933 Chalupník Jan, četn. štáb. strážmistr, Banská Bystrica, Stoličková 4 (*v. s.*).
 1928 Choděra Josef, vrch. ber. tajemník, Král. Vinohrady, berní úřad.
 1925 Chybík Jindřich, Dr., gen. sekret. Obchod. a živn. komory, Brno, Mozartova.
 1922 Janda Vladimír, Praha II., Podskalská 54.
 1933 Janoušek Josef, statkář, Bukovno 47 p. Čejetičky (*v. s. nov., spec.: medaile náboženské, zejména sv. Josefa*).
 1919 Janovský Hubert, pplk dělostřelectva, Terezín, Štefánikovo nám. 31 (*č. m. a med., spec.: malé groše, kontramarkované groše, početní peníze*).
 1919 Janovský Rudolf, ředitel spořitelny města Holešova, Holešov na Moravě.
 1919 Javůrek Jaromír, vrchní pošt. mistr, Praha XIX., Sadová 4 (*v. s.*).
 1928 Jelínek Jan, profesor gymnasia, Zvoleň.
 1926 Jelínek Rudolf, úředník, Praha I., Královská 5/I (*v. s., zámožské kolonie*).
 1934 Jindra Theodor, poštovní asistent, Pardubice 1 (*v. s., papírová platidla*).
 1925 Jokl Frant. ml., továrník, Humpolec.
 1927 Juliš Jan, knihař, Plzeň, Klatovská 38 (*v. s.*).
 1933 Jung Emil, pošt. mistr, Střílky u Brna (*č. v. s.*).
 1934 Jung Jan, MUDr., zubní lékař, Praha II., Karlovo nám. 32 (*a., č. v.*).
 1919 Jungmann Karel, účetní městského pivovaru, Hora Kutná.
 1933 Just Rudolf, obchodník, Praha I., Národní tř. 23a (*v. s. nov.*).
 1923 Kadeřávek K., Dvůr Tejnice, p. Kounice u Čes. Brodu (*č. denáry a brakteáty*).
 1933 Kállai D., obchodník mincemi, Vídeň, Lobkowitzplatz 3.
 1926 Kapp Otto, Ing., Bratislava, Hviezdoslavovo 23/I (*med. zejména: slovenica, hornictví, technika a přírodní vědy vůbec*).
 1934 Kára František, obvodní inspektor, Užhorod.
 1934 Karásek Jaroslav, Ing., Praha XVI., U Malvazinky čp. 1417 (*č.*).
 1925 Karnet a Kyselý, továrna na odznaky, Žižkov, Husova tř. 46n.
 1925 Káš Josef, MUDr., plukovník zdrav., Mladá Boleslav 141/II (*nov. med. v. s.*).
 1925 Katz Jaroslav, právník, Praha VII., Veletržní 44 (*řec., řím.*).
 1931 Kaupa Hans, Zvíkov, Německo.

- 1931 Kertész Julius, úč. adj. Gener. fin. riad. Bratislava, Holubyho 3a, (*řím. č. r., u.*).
 1929 Kidery Josef, Olomouc, Wilsonovo 14.
 1925 Kikrle Methoděj, Brno, Tuřany 533.
 1919 Klapka Karel, tovární řed. v. v., Vlastějovice, p. Zruč n. Sáz. (*č. v.*).
 1929 Klepsch Karel, vládní rada zemsk. úřadu, Smíchov, Zborovská 38.
 1927 Klier Rudolf, majitel realit, Plzeň IV., Na Pořící 3 (*č. v. s., početní peníze*).
 1931 Kobylka Miloslav, ředitel keramiky, Bratislava, Račičtorfská 20 (*č. v. s.*).
 1929 Kocourek Josef, disponent spořitelny, Bechyně.
 1930 Kohl Arnošt, obchodník, Nové Město n. Met., 371 (*v. s.*).
 1925 Kohn Leo, obchodník železem, Praha VIII., Fügnerova 384.
 1919 Kolenatý Emanuel, řídící uč. v. v., Král. Vinohrady, Nitranská 6 (*v. s.*).
 1930 Korti Norbert, Dr., Vídeň XIII., Hüttenbergstrasse 17.
 1934 Kos František, výrobce pleteného zboží, Rynárec u Pelhřimova (*evropské od r. 1890*).
 1920 Koschatka František, Dr., Ing., ředitel Poldiny hutě, Kladno.
 1932 Košata Karel, tajemník, Mor. Ostrava, nám. Republiky 2 (*v. s.*).
 1934 Kotrbatý Václav, slévač, Rožmitál pod Třemšínem č. 30 (*m., med. v. s.*).
 1926 Kozák B., Dr., Ing., Praha-Střešovice, Pevnostní 656 (*řec., řím., nov. č. v. i. s., jáchym. bibl. med.*).
 1928 Kraumann František, Praha VII., Argentinská 1283 (*rus. v. s.*).
 1921 Kretschmer Otto, továrník, Nusle.
 1919 Kroupa Jan, JUC., notář, Křivoklát.
 1920 Krtička Jan, učitel, Česká Skalice (*v. s. nouzové peníze z r. 1848—49 ze severo-východních Čech*).
 1932 Kšír Rudolf, Chyňava p. Unhošt.
 1934 Kuběna Bohumil, úředník, Adamov 63, u Brna (*v. s.*).
 1929 Kučera Josef, pošt. zřízenec, Miletín 29.
 1919 Kučera Rudolf, vrch. berní tajemník, Litomyšl (*č.*).
 1932 Kudrna Jan, obchodník, Plzeň, Andělská 29 (*č. m. v., arcib. solnohradské; spec.: malé groše*).
 1927 Kukla Jaroslav, špkt. v. v., Praha XI., Chelčického 21.
 1928 Kunc František, pokladník, Česká Lípa (*č. v. s., nouzové peníze*).
 1925 Květ Jan, Dr., univ. docent, adjunkt Národního musea, Praha II./1700.
 1925 Lambl Adolf, ředitel akc. pivovaru, Smíchov, Štefánikovo nám. 76.
 1925 Lambl Vladimír, prokurista banky, Smíchov, Štefánikovo nám. 76 (*č. m. med., svatostky*).
 1919 Latzel František, Mg. Ph., lékárník, Čes. Budějovice, Nám. Svobody (*č. v. s.*).
 1934 Lechner Antonín, JUDr., okresní soudce, Uher. Hradiště.
 1930 Liebich Leopold, MUDr., stát. obvodní lékař, Dašice (*v. s.*).
 1919 Lorber Eduard, hodinář a zlatník, Kladno (*v. s. spec.: mince Bojů*).
 1927 Macek J., JUDr., policejní komisař, Plzeň, Dobrovského 11.
 1929 Mainx G., Praha I., banka Union.
 1931 Malý V., Piešťany.
 1931 Marek Emil, řídící učitel, Brno-Žabovřesky, Na mozolkách 5 (*č., r., uherské*).
 1919 Mareš Josef, řídící učitel v. v., Král. Vinohrady, Lucemburská 4n (*č. v., med. imronisační, Lerchovy, Seidamovy a Křížovy, malé groše*).
 1919 Mastný Antonín, MUDr., ženský lékař, Praha II., Myslíkova ul. 17 (*med. medic. porodn.*).
 1928 Matějka František, Ivančice, Široká ul. 135.
 1926 Matoušek Alois, Slavíkovice, p. Rousinov u Brna.
 1932 Matuska Jindřich, pošt. úřed., Vrútky, Slovensko (*a., č.*).
 1930 Maxera Antonín, MUDr., odborný lékař chorob vnitř., Praha-Nusle, Palackého nám. 2.
 1919 Mazura Karel, Brno, Javorová 10 (*č., spec.: malé groše, početní peníze*).
 1933 Mesány Karel, vrch. adj. čs. stát. drah, Lázně Kynžvart, nádraží (*č.*).
 1925 Meus Hans, obchodník mincemi, Hamburg, Gr. Bleichen 36/I.
 1924 Mělnický Antonín, podúř. čsl. drah v. v., Litomyšl, Zaháj 54 (*č., r., uherské, rak.-uhers., nouzové ker. i papír, početní groše*).
 1933 Miloch Augustin, MUDr., stát. obv. lékař, Kroměříž, Wilsonova 6 (*č., mor., slovenské stř., nov. v. s.*).
 1934 Moravec Eduard, majitel bank. závodu, Praha XII., Fochova 42.
 1927 Nakládal Joža, řed. Zem. hospodář. školy, Český Těšín, Ostravská 3 (*řím. č., polské v.*).
 1929 Nebeský Ferdinand, čsl. generálintendant v. v., Smíchov, Nábřeží Legií 29.
 1927 Nedvědický František, Ing., zemský vrch. stav. rada, Brno-Žabovřesky, ul. Jar. Tichého 21 (*č.*).

- 1934 Neff Miloš, Ing., Bubeneč, Belcrediho 96.
 1934 Necedly Oskar, přednosta kanc. Poldiny hutě v Praze, Praha II., Lützowova 27, Poldina hutě (řím. [císařské a senátorské]).
 1926 Nejedlý Zdeněk, Dr., univ. profesor, Smíchov 1102.
 1934 Nešvara Josef, štábní strážmistr, Libušín (vš. m. med. stř. nov.).
 1922 Neth Bedřich, berní ředitel, Pardubice, Grégrova 477 (vš. m. med. stř. nov.).
 1924 Neubarth Josef, Ing., inženýr Škodových závodů, Plzeň III., Klatovská 34.
 1925 Němec Bohumil, Dr., univ. profesor, Smíchov, Václavka 6.
 1926 Němec František, obchodník, Prostějov, Poděbradovo nám. 9 (č., spec.: malé groše).
 1925 Němec Jos. Lad., profesor, Praha II., Revoluční 10n.
 1924 Němeček Karel, vrchní insp. stát. dr., Olomouc, Resslerova 10 (č., olomoucké arcibiskupství).
 1934 Nirtl Josef, Ing., techn. rada, Opava, Nákladní 31a (vš.).
 1933 Nitsche Radomír, vrch. rada v. v., Přerov, Horní nám. 9 (č. v., r.).
 1925 Nobejlová Emanuela, Dr., adjunktka numismatického odděl. Národního musea, Praha II/1700.
 1925 Novotný Antonín, MUDr., Brno, nemocnice, Žlutý kopec.
 1929 Novotný František, soudní kanc. rev. v. v., Praha XII., Přemyslovská 8 (vš., spec.: malé a bílé groše).
 1929 Novotný Jaroslav, velkoobchodník, Praha I., Staroměstské nám. 30 (vš.).
 1929 Nun Hanuš, tajem. min. obchodu, Praha VII., Heřmanova čp. 530 (č. v.).
 1928 Oliva Jiří, Ing., velkostatkář, Praha I., Národní tř. č. 9.
 1925 Oliva Otto, Dr., profesor, Král. Vinohrady, Čermákova 8.
 1929 Palivec Václav, komerční rada, Osov (č. v. i s.).
 1919 Papoušek František, ředitel Jednoty čes. hosp. společenstev, Opava, Eusova 9 (č., slezské, arcib. olomoucké, nouzová platidla).
 1923 Paprstein Vladimír, notář, Hradec Králové (č. v., n. vš.).
 1934 Parisek Eugen, Praha II., Jindřišská 7 (valdštejn. řím.).
 1925 Parvonič Robert, továrník, Plzeň, Bezovka 1 (č.).
 1920 Patera Vladimír, úředník banky Slavia, Praha VII/849.
 1923 Paukert Stino, akad. sochař, Praha VII., Letohradská 9.
 1931 Paulsen Rudolf, Dr., univ. docent, archeolog, Erlangy.
 1931 Pavelka Otakar, MUDr., Moravská Ostrava.
 1934 Pech Richard, vrch. oficiál čsl. drah, Kolín 424/IV. (vš.).
 1926 Pekař Josef, Dr., univ. profesor, Praha III., Újezd 25.
 1919 Pelhřimovský Eduard, ředitel min. železnic v. v., Praha-Karlín, Riegrova 7 (a., stř. vš., nov. č., spec.: m. med. církevní).
 1931 Penížek Hugo, velkoobchodník, Tábor (vš.).
 1934 Petelů Jan, studující, Volyně č. 18.
 1934 Petříček František, poštovní zřízenec, Most.
 1933 Pick Josef, náměstek řed. Moldavia-Generali, Praha II., Sokolská 22 (vš.).
 1919 Pilát Rudolf, řed. kurs. odd. Živnostenské banky, Král. Vinohrady, Mánešova 31 (č., Slezsko, Pomohany).
 1925 Pištora Karel, rytecký závod, Praha I., ul. Karoliny Světlé 45.
 1920 Plundr Antonín Josef, ředitel, Pardubice 638 (a., č.).
 1929 Pokorný Jan, Mg. Ph., lékárník, Vlachovo Březí (č.).
 1922 Pokorný Josef, řídící učitel v. v., Tišnov, Morava, Družstevní ul. 548 (stř. nov. vš.).
 1934 Pokorný Josef, úředník okres. úřadu, Sevljuš, Podk. Rus, Dostojevského ul. 37 (vš.).
 1929 Polák Otakar, účetní Občanské zál., Nové Benátky, Husovo nám. 60 (vš.).
 1924 Polesný K., MUC., Znojmo, Komenského nám. 4.
 1921 Polívka Karel, vrchní pošt. tajem., Praha-Nusle, Ctiradova 855.
 1930 Pollak Bedřich, Olomouc, Prostějovská 36.
 1930 Ponec Milan, komerční rada a majitel velkoprogerie, Ml. Boleslav 87.
 1922 Preisler Jan, prokurista spořitelny města Radnice u Plzně (stř. nov. vš.).
 1926 Procházka František, restaurátér, Praha VII., Belcrediho 56.
 1927 Prokop Alexander, Praha II., Rašínovo nábřeží 76.
 1927 Prokop Milan, JUDr., Praha II., Rašínovo nábřeží 76.
 1930 Prokopec Karel, úředník, Plzeň, Sřečlečká 18.
 1919 Příbil Bedřich, mag. řed. v. v., Praha VI., Vinařického 6.
 1929 Půlpán Stanislav, zubní technik, Jaroměř, náměstí 40 (vš.).
 1934 Püschel Josef, odborný učitel, Pardubice, Karlova 18 (č.).
 1925 Raclavský Jan, obchodník, Olomouc, Wilsonovo nám. (č., spec.: malé groše, kontram. groše, početní peníze).

- 1923 Rádl Martin, aktuár. řed. městského invent. úř., Plzeň III., U rolnické 11n.
 1920 Radlinský Milan, JUDr., vicepresident stát. pozemkov. úřadu, Praha-Smíchov, Zborovská 64.
 1921 Remeš Karel, inspektor a skup. přednosta Úrazové poj. děl., Praha VII., Heřmanova 20/III. (a., č.).
 1925 Riegel Otakar, JUDr., advokát, Ústí n. Orli.
 1930 Rieger B., Ing., profesor Vysoké školy technické, Brno (stř. nov. vš., spec.: malé groše kontramark. groše).
 1921 Riss Gustav, úředník Sporobanky, Praha-Dejvice, Kyjevská 5.
 1925 Rosenbaum Antonín, Ing., Pitkovic, p. Uhříněves.
 1928 Rosenbaum Vladimír, techn. úředník, Plzeň, Čechova 8/I.
 1925 Rosenberg Sally, numismatik, Frankfurt n. M., Bürgerstrasse 9/11.
 1933 Rumpel Antonín, vrch. komisař, Uherské Hradiště.
 1922 Rutšek Aurel, okresní náčelník, Kysucké Nové Město (vš., papírová platidla).
 1922 Růžička Emanuel, místoředitel továrny na tabák, Jáchymov (č., spec.: malé groše, kontramark. groše, početní peníze).
 1923 Říha Josef, prokurista Městské spořitelny, Holice 1/414.
 1921 Řípa Václav, tajemník velkostatku v. v., Praha XVIII.-Střešovičky čp. 635 (č.).
 1929 Salač Antonín, Dr., univ. profesor, Praha I., Smetanovo 55.
 1925 Sauer Cyrill, JUDr., advokát, Kojetín na Moravě, Masarykovo nám. 17.
 1926 Sedmík Jiří, odb. rada v min. zahr. věcí, Praha IV., Na Valech 286 (č.).
 1932 Seykora Ljubomír, účetní, Praha XIV.-Nusle II., Na Veselí 731 (vš.).
 1921 Schlik Jindřich, velkostatkář, Jičíněves u Jičína.
 1933 Scholz Karel, učitel. Státní odb. školy textilní, Dvůr Králové n. Lab., Bezručova č. 1667 (vš., spec.: malé groše, kontramark. groše, početní peníze).
 1921 Schránil Josef, Dr., univ. profesor, přednosta prehistorického odděl. Národního musea, Praha II/1700.
 1925 Schulman J., numismatik, Amsterdam, Keizersgracht 448.
 1929 Schulz Eug. Jar., MUDr., em. stát. obvodní lékař, Praha-Nusle, Zábojova 2 (řec. řím., stř. nov. vš. m.).
 1931 Skalický Josef, řídící učitel v. v., Modřany 474.
 1922 Skalský Gustav, Dr., univ. docent, přednosta numismatického odděl. Národního musea, Praha II/1700.
 1924 Slaměník Amos, MUDr., zubní lékař, Přerov, Morava.
 1926 Slapnička František, okr. školní inspektor, Kadaň.
 1922 Sojka Josef, prokurista banky, Praha XIX., Jiráskova 28 (řím., č. v.).
 1925 Soška Stanislav J., praporčík zdrav. služby, Praha IV., odbočka div. nem. č. 1.
 1933 Soukup Antonín, majitel realit, Ratibořice 33 u Tábora.
 1923 Soumar Augustin, Dr., vrch. kom. polit. správy, Sušice.
 1926 Stabenov Rudolf, úř. akc. spol., Praha II., Lützowova 57 (ř., stř. nov. m. vš.).
 1929 Stadtherr Jar. Václav, četn. štáb. strážmistr, Banská Bystrica, pošt. schr. 122 (vš.).
 1925 Stanislav Josef, úředník, Roztoky u Prahy, Na Vrškách 301 (m. stř. nov. vš., speciel.: malé groše, kontramark. groše).
 1928 Stanka Vladimír, chemigraf, Čelákovice, Rašínova 810 (č.).
 1934 Staněk Jan, brašnář, Kolín, Kutnohorská ulice (vš.).
 1933 Stárka Karel, MUDr., primář okr. všeob. nemocnice, Sedlec na dr. Wils. u Tábora (č. v., ř., r., u., německé).
 1933 Stejskal František, restaurátér, Hranice, náměstí.
 1920 Strachotinský-Strachotín Jan, Dr., Praha-Bubeneč, Na Hutích č. II (m. vš.).
 1925 Stranský Jindřich, Brno, Masarykova 32.
 1932 Stránský Josef, soukromník, Lomnice n. Pop. 175 (řím., stř. nov. vš.).
 1925 Stratil Adolf, účetní Moravské banky, Břeclava, Nádražní 19 (m. vš. spec. orientální, Čína, Jap.).
 1921 Striebe Bedřich, kanc. řed. báňsk. rev. úřadu v. v., Most, Jezerní 1168 (stř. vš., výtěžkové m. med. dolů všech zemí).
 1931 Svoboda J. F., Praha XII., Boleslavská 5 (numismatika vůbec pokud se týká musejnictví, spec.: m. med. západomoravské, zemědělské).
 1933 Szathmáry Fr., riad. okr. nem. poist., Turč. Sv. Martin, Mudroňova ul. (m. vš.).
 1927 Šebesta Jan, obchodník mincemi, Brno, Merhautova 12.
 1934 Šenk Karel, úřed. Moravské banky, Nové Město na Moravě.
 1925 Šimák Jos. V., Dr., univ. profesor, Praha II., Tyršova 6.
 1928 Šolc Jaroslav, MUDr., Praha II., Reznická 10/1. (stř. nov. vš.).
 1921 Španiel Otakar, profesor Akademie výt. umění, Praha-Vofečovka 487.
 1931 Špička František, ředit. Čsl. reeskont. ústavu, Praha III., Zborovská 3.
 1926 Šťastný Ctibor, odbor. učitel, Bzenec, Morava.

- 1933 Štěrba Cyril, bohoslovec, Hradec Král., Seminář (vš.).
 1925 Štolba Josef, insp. čl. st. drah v. v., řed. musea, Kolín (vš.).
 1924 Šturma František, Ing., úřed. škod. závodů, Plzeň, Nerudova 12/I. (nov. č. v., č. s., spec.: malé groše, med. Husovy, med. na reformaci).
 1919 Šulc Bohumil, účetní fy A. Hynek, Praha II., Novomlýnská 7 (nov. vš.).
 1926 Šusta Josef, Dr., univ. profesor, Praha XII., Slezská 64.
 1926 Teisinger Jindřich, divišní gen. v. v., Čes. Budějovice, Pražská 53 (č., spec.: pražské groše Vladislava II.).
 1925 Tománek Raimund, MUDr., zubní lékař, Uh. Hradiště, Františkánská 204 (vš., papír. bankovky, nouzové peníze).
 1931 Třešňák František, poklad. v. v., Český Dub čp. 133/III.
 1925 Tůma Antonín, řed. pomoc. úřadů min. fin., Praha XI., Dvořákova 48.
 1930 Ullman Bedřich, pokladník Anglobanky, Most.
 1929 Ulmann Ot., profesor, Frenštát p. Radhoštěm.
 1927 Vacek Václav, katecheta měšť. škol, Nusle, Táborská 55 (č. v., náboženské svatoštky).
 1928 Václavík František, úředník, Skalica na Slovensku, Masarykova 278 (vš.).
 1933 Vambora František, Ing., st. profesor obch. akademie, Hradec Králové, Štefánikova 569 (č. m. v. i s.).
 1927 Vejvoda Oldřich, Ing., Praha IV., Na Valech 289 (a., č. m.).
 1933 Vencour František, říd. uč., Jeníkov, p. Oldřichov u Duchcova (č., rak.-uher.).
 1934 Veselý Evžen, Bratislava, Spítalská 5.
 1932 Vlk Václav, správce lázní, Piešťany, Slovensko.
 1925 Vítek František, techn. úř., Pardubice, Česková 1328 (rak.-uher. s. v. m. med. i řády, cizí m. i řády).
 1933 Vítek Jaroslav, řed. filiálky Živnost. banky, Kolín, Husova 69 (nov. vš.).
 1934 Vítková Cecilie, Hořátov u Nymburka (stř., nov. vš.).
 1924 Vogl Jan, berní řed. v. v., Praha VII., Veletržní 11 (a., m. med. papežské).
 1929 Vojtišek Václav, Dr., univ. profesor, archivář hl. m. Prahy, Praha I., Radnice.
 1931 Voráč Adolf, správce mlýna a pily, Lopatárna, p. Bělčice.
 1934 Vykuka František, Sucrierie de Keredj, Téhéran, Perse.
 1919 Vyvlečka Josef, kancléř arcib. kons., Olomouc, Mariánská 8.
 1927 Wágner Václav, u fy Melichar, Vrábí 85 u Brandýsa n. L. (vš.).
 1919 Wiener Richard, ředitel továrny, Lázně Bělohrad (m. č., rak.-uher.).
 1925 Wiesenberger Karel, JUDr., advokát, Praha II., Myslíkova 15.
 1934 Winterstein Hanuš, Praha III., Lužická 22.
 1919 Wirth Zdeněk, Dr., přednosta odboru Ministerstva školství a národní osvěty, Praha III., Nosticův palác.
 1925 Wratislav Jos. Osv., velkostatkář, Dirná, p. Soběslav (nov. vš.).
 1929 Zdražil Ludvík, místopředs. rada v. v., Chýnov u Tábora, náměstí 8 (vš., spec.: malé groše, m. křemnické).
 1920 Zahálka Emilián, prof. st. obch. akademie, Nitra, Majerská 18 (řím., č., u.).
 1934 Záleský Jan, MUDr., pluk. zdrav. a odborný lékař, Smíchov, Vítězná 3 (č. v.).
 1930 Zaplatil Antonín, keramik, Brno, Dornych 32.
 1925 Zeman Jan, profesor, Praha II., Na Moráni 7 (řec., řím., stř. vš., spec.: početní peníze).
 1925 Zampach Vladimír, řed. spoř. města Zlína, Zlín (č., spec.: malé groše, kontra-marč. groše, početní peníze).

RÉSUMÉ.

J. Skutil: Addenda moravica au livre de Paulsen. — Depuis longtemps on a trouvé en Moravie les monnaies celtiques, qui, d'après la superstition du peuple tombaient de l'arc en ciel; on s'en intéressait chez nous depuis le XVIème siècle bien vivement. L'inventaire bien complet de ces trouvailles numismatiques a été donné dernièrement par R. Paulsen dans son excellent ouvrage „Münzprägung“.

J'ai l'occasion d'apporter ici au point de vue topographique quelques notices, concernant ces trouvailles celtiques moraviennes. Il faut souligner surtout: La trouvaille faite à Brtnice est très douteuse. On a découvert en 1789 — comme nous annonce un vieux manuscrit — un dépôt contenant une centaine de pièces à Mor. Budějovice. Deux pièces d'or proviennent d'un immense oppidum gaulois à Hostýn (près de Bystřice en Moravie de l'Est). La trouvaille annoncée de Jevíčko est plus que douteuse. On a découvert en 1883 à Myslivice près de Prostějov un dépôt contenant à peu près 70 pièces d'or et on peut croire que c'était cette trouvaille qui a été cause de la confusion avec les informations sur la trouvaille de M. Blumenau (il ne peut s'agir que de Plumlov, parce que le nom de M. Blumenau n'existe pas du tout). 2—3 pièces celtiques proviennent de la coline Oberské près de Provodov (arrondissement Zlín). Les trouvailles les plus importantes et les plus riches proviennent de Vščina (arrondissement Vizovice) et de la grande station celtique Malé Hradisko près de Plumlov où on a trouvé même l'été dernier 6 pièces. (P. 7—23.)

J. Teisinger: Un supplément à la description des variétés de la frappe du gros pragois de Vladislav II. (1471—1516). — Voir le livre de l'auteur Varianty pražského groše krále Vladislava II., Č. Budějovice 1934. (P. 25—27.)

Em. Nohejlová: Le monnayage d'Albert de Wallenstein. (Pl. I.—III.) — Quoiqu' Albert de Wallenstein n'obtint le droit de monnaie qu'en 1628 il l'exerçait déjà de 1626 à 1634 à Jičín et de 1629 à 1632 à Sagan. Les métaux monnayés nécessaires procuraient ses mines d'argent parsemées sur le Duché de Friedland, puis les livraisons des paiements d'or d'argent, des bijoux et principalement les paiements monétaires. Son atelier à Jičín fut administré par des employés professionnels surveillés par le gouverneur provincial de Friedland ou par la Chambre. L'atelier à Sagan fut donné à bail aux entrepreneurs financiers, dont l'un était même en fonction de monnayeur, tandis que l'employé ducal n'était que le garde.

D'après les matériaux monétaires de Meyer complétés, et essentiellement d'après les masses d'archives, l'auteur construit une nouvelle classification des monnaies frappées par Wallenstein à Jičín et à Sagan et elle les attribue aux différents monnayeurs.

Le fait le plus important de l'oeuvre est la constatation de l'auteur qu'il faut éliminer Tobias Sonnenschein des monnayeurs, actifs à Jičín. L'homme susnommé n'était jamais à Jičín ni comme monnayeur ni comme entrepreneur. La marque du soleil à la face humaine étoilée, attribuée jusqu'alors à Sonnenschein, appartient au monnayeur George Reick, qui était à Jičín de 1626 à 1630, et ne fut remplacé qu'à pour peu de temps pendant l'année 1629 par M. Miller à qui on doit attribuer les Thalers marqués à la pile par un M majuscule, comme son différent. La fleur de lis représentée sur les frappes de Wallenstein n'est pas une marque monétaire mais ce n'est qu'une simple ponctuation du commencement de la légende. Elle n'indique pas alors les travaux de J. J. Edling, qui de même n'était jamais à Jičín. Après le

départ de Reick en 1630 les fonction de monnayeur à Jičín furent remplies pendant un mois par le garde H. Peckstein à qui il faut attribuer avec certitude les Thalers marqués d'un coeur entrelacé par deux griffes monétaires. Celui-ci devenait après J. J. Wiebel le seconde garde de l'atelier à Jičín. Comme monnayeur fonctionnait de 1630 jusqu'à 1634 dans cet atelier S. Steinmüller (la marque de demi-lion). C'est à lui qu'il faut aussi attribuer les Gros blancs à la marque d'une main, tenante une boule, car cette marque n'est qu'un demi-lion mal frappé. On ne peut pas sûrement classer les marques du soleil jointes au griffe, placé sous le buste de Wallenstein sur les Gulden d'or du 1628. Il s'agit peut être des frappes d'Eisleben. Parmi les tailleurs de fers on trouve en outre des noms inconnus, H. Rieger, S. Scultet, et K. Freibösen peut être même S. Dadler. La quantité des monnaies d'or et d'argent frappées à Jičín, surpasse le nombre de quelques mille. Rares sont les jetons, qui également comme les monnaies courantes, montrent des falsifications modernes

A Sagan quelques difficultés furent causées par le fait que le maître-entrepreneur H. Ziesler était en même temps entrepreneur de la Monnaie royale à Breslau. C'est pourquoi il quitta le bail à Sagan, où restait le seconde entrepreneur et monnayeur H. H. Jacob seul avec le garde Ehrlich. La frappe fut en 1631 suspendue pour quelques mois et en 1632 on la supprima définitivement. On y frappait peu de ducats d'or et de Thalers mais une quantité de Gros dont la somme repasse le nombre de cent mille. — Rares sont les médailles portant l'effigie de Wallenstein. Des oeuvres contemporains on ne peut noter que quatre médailles du 1631 par H. Rieger de Breslau et une petite médaille d'occasion de la fondation du couvent à Valdice créé par Freibösen. (P. 28—73.)

V. Katz: *Notes sur les tailleurs de fers à Krušné hory au 16-ième siècle.*

— A la suite des travaux archivales sur H. Magdeburger, P. Godschmied et M. Peuerlein publié par P. Bamberg l'auteur démontre que le monogramme \ddot{H} ne représente pas H. Magdeburger mais le tailleur de fers de Kraslice H. Dietrich. Il continue en constatant que H. Magdeburger travaillait pour l'atelier monétaire à Jáchymov depuis 1530 et que le tailleur de fers M. Peuerlein de Leipzig y était employé depuis 1523. Les fers fabriqués pour Jáchymov avant 1523 proviennent de l'atelier d'orfèvre Hansl de Kutná Hora. A la fin l'auteur attribue quelques médailles à l'effigie et médailles bibliques à l'orfèvre Peter. (P. 74—83.)

J. Mareš: *Václav Jan Seidan et son oeuvre. (Pl. IV.—VIII.)* —

L'auteur fait quelques remarques sur l'origine de la famille du fameux médailleur tchèque V. Seidan, spécialement sur son père Antoine, un graveur habile, qui procurait pour son fils une éducation spéciale en l'art par un expert excellent. — Les études de peinture à l'Académie des beaux arts à Praha finies il fut admis à l'Académie impériale à Wien où il fréquentait les différentes écoles spéciales, particulièrement l'école des graveurs en médaille jusqu'à 1842. Pour ses travaux excellents il y reçut 6 prix de distinction. Une bourse de 300 florins décernée par l'empereur Ferdinand V lui rendit possible à continuer ses études à Rome et à Paris. Dans ce temps il créa les médailles de peintre allemands Cornelius et Overbeck, et c'est pour ces travaux-ci que l'empereur Ferdinand V le récompensait de nouveau par une somme de 1000 florins et le roi de Prusse Friedrich Wilhelm IV par une médaille d'or „Pro scientia et arte“.

Réturné à Praha à l'an révolutionnaire 1848 il y créa une médaille commémorative la proclamation de la constitution qui lui rapportait une décoration par le jeune empereur François Joseph I. Manque des commandes et le refus de la place d'un tailleur de fers à la Monnaie de Praha le forçait de déménager à Wien définitivement en 1850. Mais là il n'a pas réussi non plus. Quelques inventions dans les branches d'industrie qui faisaient bien ses preuves, lui procuraient de quoi vivre, et des

prix d'honneur aux expositions à Paris et à Londres. En 1866 il sollicitait sans succès la place de directeur à l'Académie de gravure à Wien. Il mourut à Wien en 1870.

On connaît plus que 160 médailles faites par sa main. Elles sont chronologiquement arrangées et décrites dans la troisième partie de cette monographie. (P. 84—145.)

	Page
Personel	147—148
Procès-verbaux de la Société numismatique tchécoslovaque	148—155
Liste des membres	156—164

Redaction: Dr. G. Škalský, Praha II., Musée national.

Administration: Dr. V. Katz, Praha VII., Sochařská 2.

Abonnement: Kč 50.—.

J. Skutil: *Addenda moravica zu Paulsen.* — In Mähren wurden öfter keltische Münzen gefunden, die vom Volke in Zusammenhang mit Regenbogen gebracht wurden; sie erfreuten sich bereits seit dem 16. Jahrhundert bei Gelehrten eines wissenschaftlichen Interesses. Zum letztenmal wurden sie von Paulsen in seinem großangelegten und prächtigen Werke zusammengestellt. Zu dieser Arbeit kann der Autor besonders vom topographischen und heimatkundlichen Standpunkte aus verschiedene Addenda zufügen.

Besonders wichtig wären folgende Feststellungen: Der Fund von Brtnice (früher Pirnitz) ist sehr zweifelhaft. Ungefähr im Jahre 1789 sollte in Moravské Budějovice ein Depotfund, welcher gegen hundert Silbermünzen enthielt, gehoben worden sein. 2 Münzen stammen aus dem bekannten großen keltischen Oppidum am Hostýn (Δ 736 m bei Bystřice in Ostmähren). Der Fund aus Jevíčko ist mehr als zweifelhaft. Im Jahre 1883 hat man in Myslejovice (Bez. Prostějov) einen Depotfund von beiläufig 70 goldenen knopfähnlichen Münzen entdeckt, der wahrscheinlich zu einer Verwechslung mit der Nachricht über den Depotfund in „Mähr. Blumenau“ (es könnte sich nur um Plumenau handeln, M. Blumenau existiert nicht) führte. 2—3 keltische Münzen stammen aus dem Berge „Oberské“ bei Provodov (Bez. Zlín). Die wichtigsten und reichsten mährischen Funde stammen aus Všemina (Bez. Vizovice) und aus Malé Hradisko bei Plumlov, wo man auch in der letzten Zeit neue Stücke erworben hat. (S. 7—23.)

J. Teisinger: *Nachträge zur Zusammenstellung der Varianten des Prager Groschens König Wladislaus II. (1471—1516).* — Siehe die Schrift des Autors Varianty pražského groše krále Vladislava II., Č. Budějovice 1934. (S. 25—27.)

Em. Nohejlová: *Das Münzwesen Albrechts von Wallenstein. (I. I.—III.)* — Albrecht von Wallenstein prägte, obwohl er das Münzrecht erst im J. 1628 erhielt, schon vom J. 1626 an in Jičín (bis 1634), vom J. 1629 bis 1632 in Sagan. Das Prägematerial beschafften seine Bergwerke, besonders die silbernen im Friedländer Herzogtum, weiters die Lieferungen von Gold- und Silberpagament, aus Kleinod, hauptsächlich aber aus Münzen. Die Münzstätte in Jičín wurde von Fachbeamten geleitet unter der Aufsicht des Landeshauptmannes von Friedland oder der Kammer, jene in Sagan wurde Geldunternehmern verpachtet, von welchen einer auch Münzmeister war. Bloß der Wardein war herzoglicher Beamter.

Auf Grund des ergänzten Münzmaterials Meyers und besonders der ungeheuren Archivbestände ist eine ganz neue Zuteilung der Münzen an Jičín und Sagan

und an die einzelnen Münzmeister möglich. Das wichtigste Ergebnis der vorliegenden Arbeit ist die Beseitigung des Tobias Sonnenschein aus der Reihe der Münzmeister in Jičín. Ein Mann dieses Namens war in Jičín niemals weder Münzmeister noch Münzpächter. Das Zeichen der von Strahlen umgebenen Sonne mit dem menschlichen Angesichte, welches bisher dem Sonnenschein zugeteilt wurde, gehört dem Münzmeister Georg Reick, der in Jičín in den J. 1626 bis 1630 amtierte mit einer kurzen Unterbrechung im J. 1629, als Michael Miller Münzmeister war. Diesem sind die Taler mit dem großen M auf dem Reverse als seinem Münzmeisterzeichen zuzuweisen. Die Lilie auf den Wallensteinschen Münzen ist überhaupt kein Münzmeister- oder Wardeinzeichen, sie gibt nur den Anfang der Umschrift an, bezeichnet also nicht die Arbeiten des Johann Joachim Edling, welcher auch nie in Jičín war. Nach dem Abgange des Reick im J. 1630 versah das Münzmeisteramt in Jičín einen Monat lang der Wardein Heinrich Peckstein, dem man mit Sicherheit die Taler mit dem Zeichen eines mit zwei Zainhacken durchbohrten Herzens zuteilen kann und der nach Johann Jakob Wiebel der zweite Wardein der Jičíner Münzstätte war. Vom J. 1630 bis 1634 war in Jičín ununterbrochen Münzmeister Sebastian Steinmüller (Zeichen: halber Löwe). Ihm gehören auch die weißen Groschen mit dem Zeichen Hand mit Kugel, denn dieses Zeichen ist nur der schlecht ausgeprägte halbe Löwe. Die Verbindung des Zeichens der Sonne mit jenem des Zainhackens im Felde unter dem Brustbilde Wallensteins auf den Goldgulden des J. 1628 kann nicht endgültig aufgeklärt werden. Möglicherweise kann es sich um Prägungen aus Eisleben handeln.

Als Eisenschneider treten neben unbekanntem Männern Hans Rieger, Salomon Scultet, vielleicht Sebastian Nadler und Konrad Freibösen auf. Die Summen der in Jičín geschlagenen Münzen, besonders der großen und goldenen Stücke, gehen in die Tausende. Verhältnismäßig wenig sind Rechenpfennige bekannt, welche in neuer Zeit ebenso wie die geläufigen Münzen häufig gefälscht wurden.

In Sagan bereitete Schwierigkeiten, daß der Hauptpächter Hans Ziesler zugleich Pächter der königlichen Münzstätte in Breslau war. Deshalb gab er den Posten in Sagan auf, wo mit dem Wardein Ehrlich nur der zweite Pächter und Münzmeister Hans Heinrich Jacob verblieb. Im J. 1631 wurde die Prägung auf einige Monate unterbrochen, im J. 1632 endgültig aufgegeben. Große und goldene Münzen wurden wenig geschlagen, umsomehr Groschen, deren Summen den Aufzeichnungen des Wardeins zufolge in die Hunderttausende gehen.

Auf Medaillen wurde Wallenstein nur selten abgebildet. Von gleichzeitigen Arbeiten sind ihm nur vier Medaillen des Breslauer H. Rieger vom J. 1631 und eine kleine Gelegenheitsmedaille Freibösens auf die Gründung des Karthäuserklosters in Valdice gewidmet. (S. 28—73.)

V. Katz: *Anmerkungen zu den erzgebirgischen Eisenschneidern des XVI. Jahrhunderts.* — Anschliessend an die von Paul Bamberg veröffentlichten Archivalien über Hieronymus Magdeburger, Peter Goldschmied und Melchior Peuerlein erbringt der Autor den Nachweis, daß das Monogramm $\overline{\text{H}}$ nicht Hieronymus Magdeburger, sondern den Graslitzer Eisenschneider Hieronymus Dietrich bedeutet, daß Hieronymus Magdeburger von dem Jahre 1530 an für die Joachimstaler Münzstätte tätig war, daß der Leipziger Eisenschneider Melchior Peuerlein für dieselbe Münzstätte schon vom J. 1523 an arbeitete, wobei er zugleich feststellt, daß die Joachimstaler Münzeisen vor dem J. 1523 aus der Werkstatt des Kuttengerber Goldschmiedes Hansl herrühren. Zum Schluß reklamiert der Autor für den Goldschmied Peter eine Reihe von Porträt- u. biblischen Medaillen. (S. 74—83.)

J. Mareš: *Václav Jan Seidan und sein Werk.* (T. IV.—VIII.) — Der Autor spricht zunächst über den Ursprung der Familie des aufgezeichneten

tschechischen Medailleurs, besonders über seinen Vater Antonín, einen geschickten Prager Graveur, der seinen Sohn früh in die Kunst einführen ließ. Nach beendeten Malerstudien auf der Akademie der bildenden Künste in Prag wurde er 1837 in die Wiener Akademie aufgenommen, wo er bis 1842 verschiedene Spezialklassen, besonders auch die Bildhauer- u. Medailleurschule besuchte und für seine Arbeiten 6 Preise erhielt. Ein Stipendium Kaiser Ferdinand V. von 300 fl auf 2 Jahre ermöglichte ihm das Studium in Rom und Paris. Seine schönen Medaillen auf Cornelius und Overbeck verschafften ihm ein weiteres Stipendium Ferdinand V. und eine goldene Medaille des preußischen Königs Friedrich Wilhelm IV. „für Wissenschaft und Kunst“.

Im Revolutionsjahre 1848 nach Prag zurückgekehrt, schuf er eine gelungene Medaille auf die Erteilung der Konstitution, für welche er vom jungen Kaiser Franz Josef I. ausgezeichnet wurde. Aber der Mangel an Bestellungen und die Zurückweisung seines Gesuches um die Stelle eines Eisenschneiders der Prager Münzstätte zwangen ihn zur dauernden Übersiedlung nach Wien. Auch hier ging es ihm jedoch nicht gut. Später ermöglichten ihm einige industriellen Erfindungen, welche ihm Auszeichnungen auf den Weltausstellungen in Paris und London eintrugen, ein besseres Dasein. Im J. 1866 ersuchte er ohne Erfolg um die Stelle des Direktors der Graveurakademie in Wien. Dort starb er im J. 1870.

Seidan schuf mehr als 160 größtenteils sehr schöne Medaillen auf verschiedene Anlässe. Sie sind im 3. Teile der vorliegenden Arbeit in zeitlicher Ordnung angeführt und beschrieben. (S. 84—145.)

	Seite
Personalnachrichten	147—148
Sitzungsberichte der Tschechoslovakischen Numismatischen Gesellschaft in Praha	148—155
Mitgliederverzeichnis	156—164

Redaktion: Dozent Dr. G. Skalský, Praha II., Nationalmuseum.
Administration: Dr. V. Katz, Praha VII., Sochařská 2.
Abonnement: Kč 50.—

13

14

15

— 19 —

16

17

18

22

20

22

21

23

21

25

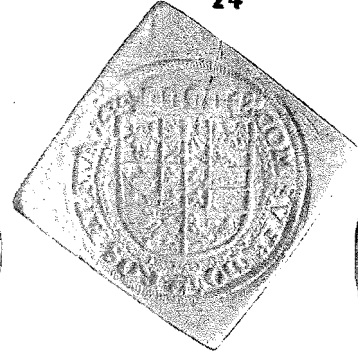
24

25

26

27

28

29

Všechny medaile na této tabulce jsou zmenšeny na $\frac{2}{3}$ původní velikosti.

2

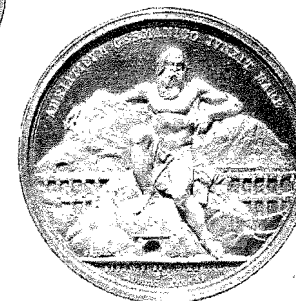
33

2

21

22

22

54

39

53

53

39

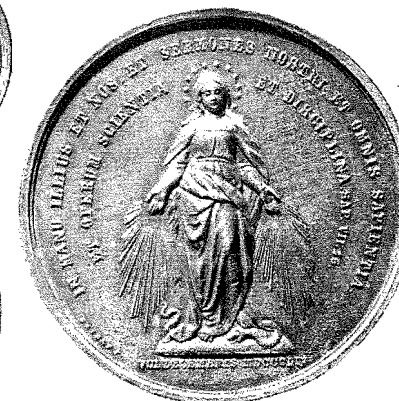
31

114

36

31

Všechny medaile na této tabuice jsou ve skutečné velikosti.

Všechny medaile na této tabulce jsou ve skutečné velikosti.

Všechny medaile na této tabulce jsou zmenšeny na $\frac{2}{3}$ původní velikosti.

Medaile č. 60, 150 a 151 jsou zmenšeny na $\frac{2}{3}$ původní velikosti, ostatní jsou nezmenšeny.